

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการย่อยที่ 2

การศึกษารูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย

A Study of Educational Personnel' Capability Enhancement Model
to Support a Sustainable Community Based Tourism in
Chiang Mai and Chiang Rai

โดย

เกษราภรณ์ สิงห์คะมณี และคณะ

เมษายน 2563

สัญญาเลขที่ RDG62T0059

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการย่อยที่ 2

การศึกษารูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริม
การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย
A Study of Educational Personnel' Capability Enhancement Model
to Support a Sustainable Community Based Tourism in
Chiang Mai and Chiang Rai

คณะผู้วิจัย

เกษราภรณ์ สิงห์คะมณี

กฤต พิริยธัชกุล

รชกร ไชยวงศ์

นิพัทธ์พนธ์ นันทะวงศ์

อังคาร อยู่ลือ

กุลลาบ ฮ่องลือ

ชมภูณัฐ เดชปัญญา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงพร อ่อนหวาน

สริชญา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์

สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 34

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ชุดโครงการ รูปแบบการพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน
ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย

A Model of Personnel's Development to Support the Sustainable of Community
Based Tourism in Chiang Mai and Chiang Rai

สนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกสว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ที่ได้สนับสนุนงบประมาณสำหรับการดำเนินโครงการวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย ภายใต้ชุดโครงการรูปแบบการพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย ประจำปีงบประมาณ 2562 ที่ได้เล็งเห็นความสำคัญของการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาและการทำวิจัยในครั้งนี้

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านวิชาการประกอบไปด้วย ดร.อนุชา เล็กสกุลติกุล ดร.เบญจวรรณ สร้างนิทร และคุณศรีวิการ์ เมฆธวัชชัยกุล ที่ได้กรุณาตรวจสอบความถูกต้องทางด้านวิชาการและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในทุก ๆ ด้าน ตลอดจนข้อเสนอแนะในการดำเนินงานซึ่งทำให้โครงการวิจัยนี้มีความถูกต้องทางด้านวิชาการมากยิ่งขึ้น ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียน บุคลากรครู ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ทั้งหมดที่ได้ให้ความร่วมมือและสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในการทำวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ทางคณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัยที่ได้จะสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรมในการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายของชุมชนที่ได้กำหนดไว้

เกษราภรณ์ สิงห์คะมณี

เมษายน 2563

บทสรุปผู้บริหาร

1. บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาในปัจจุบันจะต้องให้ผู้เรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ตั้งแต่วางแผนพัฒนาสถานศึกษา จัดการเรียนการสอน พัฒนาปรับปรุงสถานศึกษาและติดตามประเมินผล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ซึ่งครูสภาได้กำหนดระดับคุณภาพผู้บริหารการศึกษา ระดับผู้เชี่ยวชาญว่าเป็นการบริหารงานแบบผู้ร่วมงานทุกคนมีส่วนร่วม มุ่งเน้นให้ทุกคนร่วมวางแผนและปฏิบัติตามแผนได้จริง กล่าวคือให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ๆ ในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้นำมาเป็นแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประการหนึ่ง โดยเน้นการมีส่วนร่วมและการร่วมคิดร่วมทำ (Participation & Collaboration) โดยมีแนวคิดหลักว่า การศึกษาเป็นแหล่งของสาธารณชนที่ทุกคน ทุกส่วนของสังคมต้องเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับบุคคลทุกคนและกับสังคมโดยรวม การศึกษาจึงเป็นเรื่องของทุกคน (All for Education)

โดยบทบาทของครูมีความสำคัญต่อการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นอย่างดี ครูต้องเข้าใจและยอมรับแผนปฏิบัติงานของโรงเรียนในการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ครูจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเด็กและชุมชนที่ดีพอ ครูมีบทบาทอย่างสำคัญในการก่อให้เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงขึ้นในตัวผู้เรียนและชุมชนให้เป็นไปในทิศทางที่แผนกำหนดไว้ ครูจึงจำเป็นต้องใช้หลักการและความรู้ ของวิชาสังคมวิทยา (Sociological Foundation) ในการทำความเข้าใจวัฒนธรรม ปรับปรุงให้วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไปอย่างเหมาะสม ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางด้านอาชีพ ส่งเสริมความรู้ ความชำนาญเฉพาะอย่างมีความร่วมมือกับความเจริญก้าวหน้าของอาชีพต่าง ๆ ปลูกฝังหน้าที่ความรับผิดชอบของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism : CBT) ช่วยให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมและกำหนดบทบาทของชุมชนต่อการท่องเที่ยว มีกระบวนการในการจัดการความรู้ภายในชุมชน สร้างความมั่นใจในการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับคนภายนอก มีความเชื่อมั่นในการเสนอปัญหาและความต้องการกับหน่วยงานภายนอก นำเสนอประสบการณ์และความสำเร็จในการพัฒนากับคนและหน่วยงานที่มาศึกษาดูงาน และเป็นเครื่องมือหนึ่งที่มีการนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาที่มีความสลับซับซ้อนและหลากหลายแตกต่างกันของชุมชนอย่างได้ผล คนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญในการรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ ภูมิปัญญา ประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามที่สืบทอดกันมา รวมถึงความเชื่อต่าง ๆ ที่ช่วยสนับสนุนและส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต อีกทั้งสิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดรายได้เสริมแก่ชุมชน และสร้างความภาคภูมิใจที่ได้นำเสนอชุมชนของตนให้กับคนภายนอก ทำให้แกนนำและคนในชุมชนเห็นความสำคัญของการ

อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของชนเผ่า ซึ่งจะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนสืบต่อไป (ดวงพร อ่อนหวาน และคณะ, 2557)

ซึ่งการศึกษาและพัฒนาในปี 2561 สวิษฐา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์ และคณะ (2562) มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรที่สามารถส่งเสริมการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ บุคลากรชุมชนที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพแกนนำชุมชนท่องเที่ยวไปสู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาในพื้นที่และบุคลากรในสถานศึกษาที่มุ่งเน้นพัฒนาขีดความสามารถในการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในโรงเรียน ทั้งในพื้นที่อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ และอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ซึ่งบุคลากรทั้ง 2 กลุ่มนี้ จะมีบทบาทสำคัญในการนำองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมการเรียนรู้ของเยาวชนบนพื้นที่สูง ที่มุ่งเน้นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนให้กับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นเป้าหมายที่สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่ต้องการให้เด็กรู้จักตนเองและสิ่งที่ตนเองชอบเพื่อให้สามารถเลือกช่องทางการศึกษาที่ตรงและเหมาะสมกับความสนใจ การศึกษาและพัฒนาในปี 2561 นี้ มีเป้าหมายเพื่อฝึกนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ใช้ระยะเวลา 1 ปี การศึกษา) ให้เป็นนักสำรวจน้อย ให้ได้เรียนรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบการท่องเที่ยว ได้แก่ ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว นำเที่ยว ที่พัก และสิ่งอำนวยความสะดวกโดยทดลองใช้ชั่วโมงกิจกรรมของนักเรียนทำกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน สร้างประสบการณ์ในการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนท่องเที่ยวของกลุ่มการท่องเที่ยวทั้งในอำเภอภักดีชุมพล และอำเภอแม่ฟ้าหลวง ที่ผ่านการพัฒนาโดยผู้วิจัย ตั้งแต่ปี 2555 เป็นต้นมา โดยสร้างการมีส่วนร่วมให้กับบุคลากรในสถานศึกษาในการวางแผน ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และนำไปปฏิบัติในโรงเรียน ที่จะช่วยเสริมสร้างความตระหนักในความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงให้กับเยาวชน โดยคำนึงถึงความยั่งยืนเป็นหลัก คณะผู้วิจัยได้ออกแบบการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนสำหรับระดับมัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ปี ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ซึ่งมีระดับของความรู้และทักษะที่แตกต่างกัน ส่วนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จะมุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้และทักษะในการเป็นเจ้าบ้านน้อย สามารถออกแบบกิจกรรมโปรแกรม และเส้นทางการนำเที่ยวและการสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยวได้ และในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะมุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้และทักษะในการเป็นนักธุรกิจน้อย คือ สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว การคิดต้นทุนและราคา รวมถึงสามารถสื่อสารทางการตลาดการท่องเที่ยวได้

จากแนวทางข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษาตามบริบทชุมชนเพื่อส่งเสริมอาชีพด้านการท่องเที่ยวในชุมชนบนพื้นที่สูง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดเชียงราย ดังนั้นการส่งเสริมขีดความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างเยาวชนเป็นภารกิจหลักในการสร้างโอกาสเพิ่มพูนความรู้และสติปัญญาและพัฒนาทักษะ เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพให้สามารถรู้เท่าทันสังคมได้ ซึ่งองค์ความรู้ที่สำคัญต่อการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงคือ การส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิต ที่มีความ

เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับทรัพยากรธรรมชาติบนพื้นที่ต้นน้ำที่สำคัญในภาคเหนือ ดังนั้น การเสริมสร้างการพัฒนาบนพื้นฐานสิ่งที่มีอยู่ เช่น อาชีพ วิถีชีวิตและภูมิปัญญา ให้สามารถแข่งขันได้ก่อให้เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจท้องถิ่น ซึ่งจะสอดคล้องกับฐานชุมชนที่มีอยู่ ในขณะเดียวกันก็รักษาวัฒนธรรมประเพณีที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติต่อกันในสังคมอย่างสงบสุข รวมถึงการร่วมกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความหลากหลายให้รุ่นต่อไปใช้ได้ประโยชน์ และการรักษาสิ่งแวดล้อมที่ไม่ทำให้เกิดเป็นต้นทุนทางเศรษฐกิจที่จะต้องลงทุนเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม และเพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูง ดังนั้นการพัฒนาต่อยอดความรู้และทักษะของบุคลากรทางการศึกษาในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาเชิงพื้นที่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการประยุกต์ใช้เพื่อสร้างเป็นอาชีพเสริมในอนาคตได้ และจะทำให้เกิดความสมดุลทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รวมถึงการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 พัฒนาต่อยอดขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น

1.2.2 พัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น

1.2.3 เสนอรูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีประเด็นเนื้อหาที่สำคัญทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative) ประกอบไปด้วย 1) ระดับขีดความสามารถบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนรู้สื่อ/แหล่งการเรียนรู้สภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล และ 2) ระดับความพึงพอใจของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และเชิงคุณภาพ (Qualitative) ประกอบไปด้วย 1) ชุดความรู้ในส่งเสริมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เกี่ยวกับการเป็นเจ้าของบ้านน้อย ประกอบไปด้วย การออกแบบกิจกรรมโปรแกรม การจัดทำเส้นทางพานำเที่ยว และการสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน 2) รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนด้วยการนำทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่มาออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยชุมชนเป็นฐานประกอบไปด้วย ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และคุณลักษณะส่วนบุคคล (Attributes) และ 3) การมีส่วนร่วมและการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ในการพัฒนาพื้นที่ชุมชนตนเองสร้างมูลค่าการท่องเที่ยวชุมชน มีการเรียนรู้แบบพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน โดยศึกษาวิจัยใน 2 พื้นที่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอาศัยอยู่ในพื้นที่ ได้แก่ 1) อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ และ 2) อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

1.4 วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ บุคลากรที่สอนในสถานศึกษาบนพื้นที่สูง 2 อำเภอเป้าหมาย ที่มีกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอาศัยอยู่ในพื้นที่ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรทางการศึกษามาแล้วในปี 2561 จำนวน 6 โรงเรียนจากอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ และ 5 โรงเรียนจากอำเภอแม่ฟ้าหลวง และอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

เครื่องมือวิจัยประกอบไปด้วย แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบทดสอบความรู้ก่อนและหลัง (Pretest-Posttest) สนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) การถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Exchange) การวางแผนเชิงปฏิบัติการ (Workshop) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) และกิจกรรมถอดบทเรียน (Lesson Learned)

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ ประกอบไปด้วย 1) จัดเวทีประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรในสถานศึกษา ตัวแทนชุมชนท่องเที่ยวในพื้นที่ และตัวแทนหน่วยงานในพื้นที่ 2) จัดเวทีถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ ทั้งจากนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ สู่บุคลากรในสถานศึกษาในพื้นที่ 3) จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับผู้สอนในสถานศึกษา 4) ส่งแบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมที่เป็นตัวแทนจากแต่ละโรงเรียน และ 5) การจัดประชุมครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมจากแต่ละสถานศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อถอดบทเรียนด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่ได้นำไปปฏิบัติ

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงบรรยายหรือสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการบรรยายคุณลักษณะของข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) จากนั้นนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา (Description) และ 2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการจดบันทึก การสังเกต และนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่และจัดเชื่อมโยงตามขั้นตอนและลำดับเวลาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และจะทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และทำการสังเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูลทั้งหมดตามระบบเหตุผลและสังเกตพฤติกรรมในการร่วมคิดและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา (Description)

2. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาในด้านพัฒนาต่อยอดขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น ด้านพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่นและนำเสนอรูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนแบ่งเป็น 2 พื้นที่เป้าหมายคือ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1) ต้องการนำเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำมาพัฒนาความก้าวหน้าในสายงานของตนเอง ($\bar{X} = 4.63$) 2) ต้องการความร่วมมือในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.60$) 3) ต้องการความสนับสนุนด้านปัจจัยในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.50$) 4) ต้องการความร่วมมือในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.40$) และ 5) ต้องการความสนับสนุนด้านการอบรมเชิงปฏิบัติการในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.38$) เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย

2.2 คู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น

ด้านคู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นั้น ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากการถ่ายทอดความรู้และทักษะการปฏิบัติการสอนให้กับครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเรียนรู้เนื้อหาและเครื่องมือในแต่ละบทเรียน โดยให้ผู้สอนได้นำไปทดลองปฏิบัติตามแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ตามที่ผู้วิจัยได้ออกแบบได้ เมื่อทดลองใช้เสร็จสิ้นจึงได้มีการสรุปผลการนำไปใช้และตรวจสอบความเป็นประโยชน์ รวมถึงได้สำรวจทัศนคติและความต้องการของบุคลากรทางการศึกษาเพิ่มเติมหลังจากการทดลองใช้แล้ว จึงได้คู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น ด้านการเป็นเจ้าบ้านน้อย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่และสอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรทางการศึกษาในแต่ละพื้นที่

2.3 รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้

รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในจังหวัดเชียงใหม่และเชียงรายประกอบด้วย 2 ประเด็นหลักดังนี้

2.3.1 รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีรูปแบบการศึกษาและกระบวนการพัฒนาดังนี้

2.3.1.1 ข้อมูลพื้นฐานของบุคลากรในสถานศึกษา ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของบุคลากรในสถานศึกษา ในพื้นที่ 2 อำเภอ ได้แก่

1) อำเภอภักดีพัฒนา ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรในสถานศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80.00) เป็นเพศหญิง ส่วนที่เหลือเป็นเพศชาย (ร้อยละ 20.00) มีอายุอยู่ในช่วงต่ำกว่า 30 ปี อายุ 31 - 35 ปี และ อายุ 36 - 40 ปี จำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 33.33, 33.33 และ 33.33) ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 83.33) ส่วนที่เหลือจบการศึกษาระดับปริญญาโท (ร้อยละ 16.67) เกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 66.67) มีประสบการณ์สอนไม่เกิน 5 ปี ส่วนที่เหลือมีประสบการณ์การสอน 6- 10 ปี (ร้อยละ 33.33) ตามลำดับ

2) อำเภอมะนัง ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรในสถานศึกษาเป็นเพศชาย และเพศหญิงจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 50.00) เกินกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 60.00) มีอายุอยู่ในช่วง 36 - 40 ปี ส่วนที่เหลือมีอายุต่ำกว่า 30 ปี และอายุ 31 - 35 ปี จำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 20.00 และ 20.00) พบว่าเกินกว่าครึ่งจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 60.00) ส่วนที่เหลือจบการศึกษาระดับปริญญาโท (ร้อยละ 40.00) เกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 60.00) มีประสบการณ์สอน 6- 10 ปี ส่วนที่เหลือมีประสบการณ์การสอนไม่เกิน 5 ปี (ร้อยละ 40.00) ตามลำดับ

2.3.1.2 ระดับความรู้ของบุคลากรในสถานศึกษา ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม การศึกษาระดับความรู้ด้านการเป็นเจ้าบ้านน้อยของบุคลากรในสถานศึกษาที่เป็นตัวแทนจาก 2 พื้นที่เป้าหมาย ผลการศึกษาระดับก่อนเข้าร่วมกิจกรรมพบว่า

1) อำเภอกัลยาณิวัฒนา ในภาพรวมพบว่า ระดับความรู้ของบุคลากรทางการศึกษาก่อนเข้าร่วมกิจกรรม มีความรู้ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 35.50) มีคะแนนสูงสุด 42 คะแนน และคะแนนต่ำสุด 30 คะแนน โดยพบว่า ส่วนมาก (ร้อยละ 83.33) มีความรู้ อยู่ระดับ “มาก” รองลงมาบุคลากรมีความรู้ อยู่ระดับ “ปานกลาง” (ร้อยละ 16.67) ตามลำดับ

2) อำเภอมะนัง ในภาพรวมพบว่า ระดับความรู้ของบุคลากรทางการศึกษาก่อนเข้าร่วมกิจกรรม มีความรู้ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 38.20) มีคะแนนสูงสุด 41 คะแนน และคะแนนต่ำสุด 36 คะแนน โดยพบว่า ทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีความรู้ อยู่ระดับ “มาก” สามารถอธิบายแต่ละประเด็นความรู้ได้ดังนี้

2.3.1.3 ร่างเนื้อหาการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น กระบวนการร่างเนื้อหาเพื่อการจัดการเรียนรู้สามารถสรุปได้ดังนี้

1) ขอบเขตเนื้อหาการส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากปี 2561 ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เน้นการเรียนรู้เพื่อเป็นเจ้าบ้านน้อย โดยนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมจะต้องผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 มาแล้ว ซึ่งเน้นการเป็นนักสำรวจน้อย โดยมีขอบเขตเนื้อหาในการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 คือการส่งเสริมความรู้และทักษะการเป็นเจ้าบ้านที่ดี การนำเที่ยว และการสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว สำหรับใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ใน 1 ปีการศึกษา (2 ภาคเรียนๆ ละ 18 สัปดาห์) ซึ่งในภาคเรียนที่ 1 มีเนื้อหาประกอบไปด้วย รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยชุมชน การเป็นเจ้าบ้านที่ดี บทบาทผู้นำเที่ยว บุคลิกภาพผู้นำเที่ยว ขั้นตอนการนำเที่ยว ส่วนในภาคเรียนที่ 2 มีเนื้อหาประกอบไปด้วย การสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว การสื่อความหมายทรัพยากรทางธรรมชาติ การสื่อความหมายทรัพยากรทางวัฒนธรรม การสื่อความหมายทรัพยากรด้านภูมิปัญญา และการออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยว

2) แผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สำหรับใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 - 2 (ระยะเวลา 18 สัปดาห์ ต่อภาคเรียน) เพื่อให้ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมสามารถนำไปทดลองปฏิบัติ โดยผู้วิจัยได้กำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ตามองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้สอน ผู้เรียน สื่อ เนื้อหา สถานที่/บรรยากาศในการเรียน

2.3.1.4 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเป็นเจ้าบ้านน้อย จากการสำรวจระดับความรู้ความเข้าใจด้านการเป็นเจ้าบ้านน้อย พบว่าบุคลากรในสถานศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจด้านการเป็นเจ้าบ้านที่ดี การนำเที่ยว และการสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยวในระดับดี ผู้วิจัยจึงออกแบบการถ่ายทอดความรู้และเทคนิคในการใช้เครื่องมือการสอนตามแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ข้างต้น เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาได้เข้าใจและมีประสบการณ์ในการลงมือปฏิบัติก่อนนำเครื่องมือไปใช้ในการจัดกิจกรรม โดยใช้ PowerPoint Presentation ที่เป็นส่วนหนึ่งของสื่อการสอน ให้กับบุคลากรในสถานศึกษา 2 พื้นที่เป้าหมาย โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้ตามเนื้อหาในแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ และเทคนิคในการใช้เครื่องมือการสอนตามแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น การวาดแผนที่ค้นหาของดีในชุมชนหรือโรงเรียน การวาดภาพนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับอาการบาดเจ็บที่อาจเกิดขึ้นได้กับนักท่องเที่ยว การเขียนโปรแกรมการท่องเที่ยว จากนั้นให้นำเสนอเพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาได้เข้าใจและมีประสบการณ์ในการลงมือปฏิบัติก่อนนำเครื่องมือไปใช้ในการจัดกิจกรรม ทั้งในอำเภอกัลยาณิวัฒนาและอำเภอมะป๋าลหลวง

2.3.1.5 การเปลี่ยนแปลงของระดับความรู้บุคลากรในสถานศึกษาหลังเข้าร่วมกิจกรรม ผู้วิจัยได้ทดสอบความรู้หลังการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมที่เป็นตัวแทนจากแต่ละโรงเรียน หลังกิจกรรมการอบรมความรู้เชิงปฏิบัติการ และนำแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ไปทดลองใช้ในสถานศึกษา สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ประกอบไปด้วยเนื้อหา ดังนี้ 1) ความรู้ความเข้าใจเรื่องการเป็นเจ้าบ้านที่ดี 2) ความรู้ความเข้าใจเรื่องผู้นำเที่ยว และ 3) ความรู้ความเข้าใจเรื่องการสื่อความหมาย ผลการศึกษาพบว่า ครูมีระดับความรู้ในภาพรวมเพิ่มขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมเพิ่มขึ้น 15.00 ซึ่งมีระดับความรู้ความเข้าใจเรื่องการสื่อความหมาย เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 6.67 รองลงมาได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเรื่องผู้นำเที่ยว และความรู้ความเข้าใจเรื่องการเป็นเจ้าบ้านที่ดี (คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 5.33 และ 3.00) ตามลำดับ

2.3.1.6 ทักษะต่อกิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเป็นเจ้าบ้านน้อย ทักษะดีของบุคลากรในสถานศึกษาต่อกิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเป็นเจ้าบ้านน้อยสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1) อำเภอกัลยาณิวัฒนา ได้แก่ (1) ประโยชน์ที่ได้รับจากกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย (1.1) ประโยชน์ต่อนักเรียน ซึ่งทำให้มีความรู้ ประสบการณ์ และทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถเป็นเจ้าบ้านที่ดีได้ พัฒนาในด้านบุคลิกภาพ และการต้อนรับ ฝึกการนำเสนอ กล้าแสดงออก ฝึกการใช้ภาษาอังกฤษ พัฒนาทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ และการใช้เทคโนโลยี การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม เห็นความสำคัญของชุมชน เป็นแนวทางการประกอบอาชีพ และรายได้ และสร้างความภูมิใจ เข้าใจชุมชน และรักชุมชน รู้จุดเด่น (1.2) ประโยชน์ต่อครู ได้รับความรู้ใหม่ พัฒนาทักษะการสอน การวางแผน และการจัดหาสื่อจนสามารถถ่ายทอดไปสู่ผู้เรียนได้ ได้ความรู้เกี่ยวกับชุมชน และสร้างปฏิสัมพันธ์ ตระหนักถึงความแตกต่างของบุคคล สามารถบูรณาการกับ 8 กลุ่มสาระได้ และพัฒนานตนเองด้านภาษาอังกฤษ (1.3) ประโยชน์ต่อสถานศึกษา ได้พัฒนาหลักสูตรการศึกษา เช่น หลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรสถานศึกษาท้องถิ่น ได้ประชาสัมพันธ์โรงเรียน สร้างชื่อเสียงทำให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ได้ความร่วมมือของบุคลากร และการ

ญ

ช่วยเหลือจากหน่วยงาน และร่วมมือกับชุมชน (1.4) ประโยชน์ต่อชุมชน สร้างอาชีพ มีรายได้เพิ่มขึ้น การตื่นเศรษฐกิจในชุมชน ได้เผยแพร่และสืบสานวัฒนธรรม ตระหนักถึงการอนุรักษ์ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และผู้คนเห็นความสำคัญของชุมชน (2) ความต้องการได้รับการพัฒนาของครูจากกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย (2.1) ด้านความรู้ ต้องการพัฒนาด้านความรู้ในการจัดรูปแบบ กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนที่น่าสนใจ การจัดหลักสูตรในท้องถิ่น ผูกภาษากับการเป็นมัคคุเทศก์ ความรู้ในชุมชน วัฒนธรรม ภูมิปัญญา แหล่งท่องเที่ยว การเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และ แลกเปลี่ยนระหว่างครูแต่ละโรงเรียน และการพัฒนาวินัยของครู (2.2) ด้านทักษะ ได้แก่ การ สื่อสาร และเทคนิคการถ่ายทอดความรู้ การออกแบบสื่อการสอนโดยใช้เทคโนโลยีที่น่าสนใจ เครื่องมือสำรวจความคิดเห็น การให้บริการ และการสำรวจแหล่งท่องเที่ยว การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อ การท่องเที่ยว การสร้างผลิตภัณฑ์จากวัสดุในชุมชน การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ ละ การปฐมพยาบาลเบื้องต้น

2) อำเภอมะนังได้แก่ (1) ประโยชน์ที่ได้รับจากกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย (1.1) ต่อนักเรียน ได้แก่ ตระหนักถึงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ท้องถิ่น รวมถึงสถานที่ท่องเที่ยวในหมู่บ้านของตนเอง และมีความรู้ ทักษะ และกระบวนการเป็นเจ้า บ้านน้อย นักเรียนมีแนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนของตนเอง ได้ฝึกภาคปฏิบัติใน การนำเที่ยว (1.2) ต่อครู ได้แก่ ได้นำสิ่งต่างๆ ที่เป็นบริบทที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียนมาจัดการเรียนการสอน เพื่อช่วยเสริมสร้างทักษะให้กับผู้เรียน แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและสามารถบูรณา การเข้ากับพื้นที่ในชุมชนได้ (1.3) ต่อสถานศึกษา ได้แก่ กระบวนการสอนช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียน ตระหนักถึงท้องถิ่นและชุมชน โรงเรียนสามารถผลิตบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชน ได้ (1.4) ต่อชุมชน ได้แก่ ชุมชนเป็นที่รู้จัก ชุมชนได้รับการพัฒนาและมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว ในชุมชนตนเอง (2) ความต้องการได้รับการพัฒนาของครูจากกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ ประกอบไป ด้วย (2.1) ด้านความรู้ ได้แก่ การพัฒนาเกี่ยวกับการท่องเที่ยว กระบวนการจัดการและการวางแผน ในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน การเป็นผู้นำเที่ยว ขั้นตอนและวิธีการพูดเพื่อจูงใจและดึงดูด นักท่องเที่ยว การศึกษาประวัติความเป็นมาของพื้นที่การท่องเที่ยว (2.2) ด้านทักษะ ได้แก่ การ กระตุ้นผู้เรียน การสร้างสื่อการสอนให้คล้องกับบริบทของผู้เรียน สื่อเทคโนโลยี รูปแบบการจัดการ เรียนการสอนด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลาย

2.3.1.7 การพัฒนาทักษะด้านการผลิตสื่อการสอน จากการศึกษาความต้องการ ของบุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับความรู้และทักษะที่ต้องการพัฒนาด้านตนเอง เพื่อให้สามารถ สนับสนุนการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้นั้น ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมฝึกอบรมเชิง ปฏิบัติการตามความต้องการพัฒนาตนเองของผู้สอนใน 2 พื้นที่เป้าหมาย โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับเทคนิค การสืบค้นภาพและการผลิตสื่อประเภทภาพเคลื่อนไหว เพื่อประยุกต์ใช้ในการผลิตสื่อการสอนให้ น่าสนใจมากขึ้น และหลังกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการพบว่า บุคลากรในสถานศึกษาซึ่งเป็นครูที่ รับผิดชอบกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในสถานศึกษา ทั้งในระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ที่มีความสนใจที่จะพัฒนาด้านเทคนิคการผลิตสื่อการสอนให้น่าสนใจ นั้น ครูผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้ความสนใจในกิจกรรมเป็นอย่างมาก และสามารถผลิตชิ้นงานตัวอย่างที่ได้ กำหนดให้ทำในชั่วโมงอบรมได้สำเร็จทุกคน ทั้งในรูปแบบ (1) Power Point Presentation ซึ่งได้ใช้

เทคนิคการค้นคว้าภาพที่ถูกลิขสิทธิ์ การแทรกข้อความและภาพ และการทำภาพเคลื่อนไหวได้อย่างน่าสนใจ (2) การวางแผนผลิตสื่อภาพเคลื่อนไหว ซึ่งได้เทคนิคการวางแผน Storyboard เพื่อการวางแผนโครงเรื่องในการสร้างสื่อ เทคนิคการถ่ายภาพและการตัดต่อโดยใช้มือถืออย่างง่าย

2.3.1.8 ผลการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ผลการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในสถานศึกษา โดยประชุมสร้างความเข้าใจผู้บริหาร ครูวิชาการ และอบรมเชิงปฏิบัติการครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ส่งผลให้สถานศึกษาตระหนักและเห็นความสำคัญในการบรรจุในหลักสูตรสถานศึกษา สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1) อำเภอกัลยาณิวัฒนา ผลการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา อำเภอกัลยาณิวัฒนา พบว่า การเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวได้นำไปบรรจุในหลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาเพิ่มเติมใหม่ ได้แก่ โรงเรียนบ้านจันทร์ โรงเรียนสหมิตรวิทยา โรงเรียนมัธยมกัลยาณิวัฒนาเฉลิมพระเกียรติฯ และสอดแทรกในรายวิชาเพิ่มเติมเดิมของสถานศึกษา ได้แก่ โรงเรียนบ้านจันทร์ โรงเรียนมัธยมกัลยาณิวัฒนาเฉลิมพระเกียรติฯ โรงเรียนบ้านแจ่มหลวง และบูรณาการใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ โรงเรียนบ้านจันทร์ โรงเรียนสหมิตรวิทยา โรงเรียนมัธยมกัลยาณิวัฒนาเฉลิมพระเกียรติฯ นอกจากนี้ได้บรรจุในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2) อำเภอแม่ฟ้าหลวง ผลการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง พบว่า การเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวได้นำไปบรรจุในหลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาเพิ่มเติมเดิมของสถานศึกษา ได้แก่ โรงเรียนสันติศิรินทร์วิทยาคม โรงเรียนดอยแสนใจ (ตชด.อนุสรณ์) และบูรณาการใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลแม่ฟ้าหลวง โรงเรียนดอยแสนใจ (ตชด.อนุสรณ์) โรงเรียนสันติศิรินทร์วิทยาคม โรงเรียนแม่แอ่ววิทยาคม นอกจากนี้ได้บรรจุในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2.3.2 รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในจังหวัดเชียงใหม่และเชียงราย ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้

2.3.2.1 ขั้นวางแผน (Plan)

1) ประชุมชี้แจงกลุ่มเป้าหมาย เพื่อรับรู้เรื่องที่ได้วิจัยได้ดำเนินการที่ผ่านมาและจะได้ดำเนินการต่อ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบหรือเผยแพร่ให้ภาคประชาชนและกลุ่มเป้าหมายได้ร่วมมือหรือสนับสนุนในการดำเนินการ

2) คุณลักษณะของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย หน่วยงานการศึกษา ประชาชน ภาคธุรกิจการท่องเที่ยว ซึ่งให้ข้อมูลสะท้อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และเยาวชนที่มีคุณภาพตามที่ชุมชนกำหนดในการสร้างแรงงานในพื้นที่

2.3.2.2 ขั้นลงมือปฏิบัติ (Do)

1) แลกเปลี่ยนความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถวางแผนพัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ความเป็นในการพัฒนาบุคคลและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยกลุ่มเป้าหมายร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนาผู้เรียน

2) แลกเปลี่ยนความคิดเห็นผู้เข้าร่วมกิจกรรม เน้นวิธีการผ่านการจัดการเรียนรู้ร่วมกับผู้วิจัย มุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ อีกทั้งต้องสร้างให้ผู้เรียนเข้าถึงวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองเท่า ๆ กับสิ่งที่เขาได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน

3) ปฏิบัติการนำแผนกิจกรรมการเรียนรู้ท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของบูรณาการในหลักสูตรสถานศึกษา โดยสถานศึกษาร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเป้าหมายที่กำลังเรียน แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เปิดโอกาสให้ครู นักเรียนและชุมชนได้นำไปสู่ข้อมูลย้อนกลับและครูควรวางแผนช่วยเหลือให้ผู้เรียนเกิดความก้าวหน้าในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้

4) พัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น สำหรับเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้

2.3.2.3 ขั้นติดตาม ตรวจสอบ (Check)

1) ขอบเขตความสำเร็จของผู้เรียน เป็นการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ใช้เพื่อเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกคนในเนื้อหาทั้งหมดของกิจกรรม โดยใช้เครื่องมือการประเมินตามสภาพจริงที่สามารวัด ความรู้ ทักษะและคุณลักษณะของผู้เรียน

2) ทักษะสำคัญที่แสดงความเป็นครูมืออาชีพ ครูมืออาชีพกำหนดองค์ความรู้ ทักษะ ในเรื่องการวางแผน การออกแบบกิจกรรม การประเมิน การสังเกตการณ์เรียนรู้ การตีความหลักฐานแห่งการเรียนรู้ (Evidence of Learning) ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้เรียนและสนับสนุนผู้เรียนในการประเมินตนเอง (Self-Assessment) เพื่อพัฒนาตนเองสร้างความก้าวหน้าในวิชาชีพ

2.3.2.4 ขั้นปรับปรุง (Act)

ความสำคัญกับแรงจูงใจของผู้เรียน การสนับสนุนผู้เรียนให้เกิดแรงจูงใจ การสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์จะทำให้เกิดการกำหนดทิศทางด้วยตัวของผู้เรียนเอง โดยใช้ความรู้ และทักษะ บนฐานทรัพยากรท้องถิ่น เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย นำไปใช้ประโยชน์ในการสร้างอาชีพ มีรายได้ จึงเป็นการเรียนรู้ที่มีความสำคัญ มีความก้าวหน้า เกิดการเรียนรู้ทั้งผลสำเร็จและความล้มเหลว

3. ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัย

3.1 บุคลากรทางการศึกษาบนพื้นที่สูงมีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในด้านการเป็นเจ้าบ้านน้อยเพื่อส่งเสริมการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในชุมชนได้ภายใต้บริบทของพื้นที่อย่างเหมาะสมและยั่งยืน

3.2 เกิดชุดความรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเป็นเจ้าบ้านน้อยในสถานศึกษาบนพื้นที่สูงที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิต ตลอดจนสร้างความตระหนักให้เยาวชนในพื้นที่ให้เกิดความภาคภูมิใจ รักและหวงแหนพื้นที่ และยังสามารถสร้างรายได้เสริมผ่านการนำเที่ยวในท้องถิ่นได้

4. การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

การขยายผลด้านหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนมัธยมกัลยาณิวัฒนา อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนที่มีบริบทด้านการท่องเที่ยว และหลักสูตรสถานศึกษาตอบสนองศักยภาพผู้เรียนเป็นรายบุคคล ได้แก่ หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมกัลยาณิวัฒนาเฉลิมพระเกียรติที่มีที่เครือข่ายการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสมรรถนะและทักษะอาชีพ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เปิดสอนรายวิชาเพิ่มเติม ได้แก่ รายวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว ภาษาจีนเพื่อการท่องเที่ยว และกัลยาณิวัฒนาศึกษา ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แผนการเรียนศิลป์ทั่วไป เปิดสอนรายวิชาเพิ่มเติม ได้แก่ ภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว รายวิชากัลยาณิวัฒนาศึกษา และในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แผนการเรียนศิลป์ทวิศึกษา (ช่างยนต์) เปิดสอนรายวิชาเพิ่มเติม ได้แก่ รายวิชากัลยาณิวัฒนาศึกษา ส่งผลให้ครูผู้สอนเกิดการปรับความคิดรวบยอดด้านการจัดการเรียนรู้ที่ต้องเปลี่ยนแปลง โดยใช้ชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากความต้องการของผู้เรียนทำให้ค้นพบตัวเอง เกิดทัศนคติที่ดีต่ออาชีพในชุมชน

ชื่อโครงการ : การศึกษารูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย

ชื่อผู้วิจัย : เกษราภรณ์ สิงห์คะมณี¹ กฤต พิริยธัชกุล² รชกร ไชยวงศ์² นิพัทธ์พนธ์ นันทะวงศ์² อังคาร อยู่ลือ³ กุหลาบ ฮ่องลิก⁴ ชมกฤษ เดชปัญญา⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงพร อ่อนหวาน⁵ สวิษฐา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์⁶

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงรายมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาต่อยอดขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น 2) พัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น และ 3) เสนอรูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Methods) มีเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ 1) แบบสัมภาษณ์ 2) แบบสอบถาม และ 3) แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่าความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่อำเภอภักดีพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนค่าเฉลี่ยของความต้องการมากที่สุดคือ ต้องการนำเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนหรือท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ($\bar{X} = 4.63$) ส่วนความต้องการของครูผู้สอนในการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่อำเภอภักดีพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ค่าเฉลี่ยความต้องการมากที่สุดคือ ต้องการความร่วมมือในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.57$) และความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงรายเกี่ยวกับการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนพบว่าค่าเฉลี่ยของความต้องการมากที่สุดคือ ต้องการนำเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนหรือท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ($\bar{X} = 4.50$) ความต้องการของครูผู้สอนในการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดย

¹ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34

² มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

³ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

⁴ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36

⁵ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

⁶ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงรายค่าเฉลี่ยความต้องการมากที่สุดคือ ต้องการนำเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำมาพัฒนาความก้าวหน้าในสายงานของตนเอง ($\bar{X} = 4.63$) และพบว่ารูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นวางแผน (Plan) 2) ขั้นลงมือปฏิบัติ (Do) 3) ขั้นติดตาม ตรวจสอบ (Check) และ 4) ขั้นปรับปรุง (Act) จึงได้คู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้านการเป็นเจ้าบ้านน้อยที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่และสอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรทางการศึกษาในแต่ละพื้นที่

คำสำคัญ: การเพิ่มขีดความสามารถ, บุคลากรในสถานศึกษา, สถานศึกษาบนพื้นที่สูง, การท่องเที่ยวโดยชุมชน, การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

Title: A Study of Educational Personnel' Capability Enhancement Model to Support a Sustainable Community Based Tourism in Chiang Mai and Chiang Rai

Researcher: Kessaraporn Singkamanee¹ Grit Piriyatachagul² Rasakorn Chaiwong² Nipitpon Nanthawong² Angkhan Yulue³ Kulab Hongluek⁴ Chompoonut Detpanya⁴ Asst.Prof.Dunagporn Onwan⁵ Savichaya Supaudomlerk Trirat⁶

ABSTRACT

This Study has the objectives of 1) to develop the capability of personnel in educational institutions for learning management to promote sustainable tourism by communities based on community resources 2) to develop a learning management manual for sustainable Community Based Tourism on community resources. and 3) to propose a model for capacity development. Using a mix of methods in the study were 1) interview form, 2) questionnaire and 3) group conversation recording. Data was analyzed by analyzing content and using statistical software packages to calculate various statistics such as percentage, frequency, average, standard deviation. The results of the study revealed that the needs of school administrators in Galyani Vadhana district, Chiang Mai Province, regarding the development of personnel competency in the educational management of community based tourism, the mean of the most needs is Would like to use community tourism in organizing school teaching to promote sustainable tourism in the community or local ($\bar{x} = 4.63$) As for the needs of teachers in the development of personnel competency in educational institutions to promote sustainable communities based tourism in the Galyani Vadhana district, Chiang Mai Province, the mean of most needs is Needing cooperation in the development of learning activities on communities based tourism for use in teaching and learning management ($\bar{x} = 4.57$) And needs of school administrators in Mae Fah Luang district, Chiang Rai Province, regarding the development of personnel competency in educational institutions in learning about communities based tourism, found that the mean of the most needs is Want to use communities based tourism in

¹ Secondary Educational Service Area Office 34

² Chaing Mai University

³ Primary Educational Service Area Office 3

⁴ Secondary Educational Service Area Office 36

⁵ Rajamangala University of Technology Lanna

⁶ Maejo University

teaching and learning in schools to promote sustainable communities based tourism ($\bar{x} = 4.50$) needs of teachers to develop personnel capacity in educational institutions to Promote sustainable communities based tourism in Mae Fah Luang District, Chiang Rai province, the mean of most needs is Want to use community based tourism in teaching and learning in order to develop their own progress ($\bar{x} = 4.63$) and found that the form of capacity development in educational institution personnel Knowing to promote sustainable community based tourism of 4 steps, which are 1) Plan 2. Do 3. Check and 4) Act. This process creates a learning management manual to promote sustainable Community Based Tourism on community resources for Grade 8 students in terms of being a host less suitable for the community context and in line with the needs of educational personnel in each area.

Keywords: Capability Enhancement, Personnel in Educational Institution, Educational Institution in the Highland, Community Based Tourism, Sustainable Tourism

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทสรุปผู้บริหาร	ข
บทคัดย่อ	จ
ABSTRACT	ณ
สารบัญ	ต
สารบัญตาราง	ธ
สารบัญรูปภาพ	บ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ	4
1.3 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	5
1.3 กรอบขั้นตอนงานวิจัย	5
1.4 ขอบเขตการศึกษา	6
1.4.1 ขอบเขตเนื้อหา	6
1.4.2 ขอบเขตพื้นที่	7
1.4.3 ขอบเขตระยะเวลา	7
1.4.4 ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	7
1.4.5 เครื่องมือวิจัย	8
1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล และการแปลผล	8
1.7 ประโยชน์ที่ได้รับ	8
1.7.1 ด้านวิชาการ	8
1.7.2 ด้านนโยบาย	8
1.7.3 ด้านเศรษฐกิจ	9
บทที่ 2 การทบทวนเอกสารและวรรณกรรม	10
2.1 แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน	10
2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา	14
2.1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	20
2.2 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	21

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย	24
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	24
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	25
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	26
3.4 การวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล	27
3.5 การแปลผลข้อมูล	27
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย	29
4.1 การพัฒนาต่อยอดขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้	29
4.1.1 ประชุมชี้แจงกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนา	29
4.1.2 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมกิจกรรม	31
4.1.3 ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมกิจกรรม	36
4.1.4 ข้อเสนอแนะด้านการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น	39
4.1.5 การแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ	56
4.1.6 ทักษะติดต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา	60
4.2 คู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น	62
4.3 รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษา	63
4.3.1 รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถการส่งเสริมการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2	63
4.3.2 รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น	91
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	97
5.1 สรุปผลการวิจัย	97
5.2 อภิปรายผล	115
5.3 ข้อเสนอแนะ	119
บรรณานุกรม	124
ภาคผนวก	126
ภาคผนวก ก แบบสอบถามครู	126
ภาคผนวก ข แบบสอบถามสำหรับผู้บริการสถานศึกษา	129
ภาคผนวก ค แบบสอบถามสำหรับชุมชนและผู้ปกครอง	132

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก ง แบบทดสอบความรู้การเป็นเจ้าบ้านที่ดี และการสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว	134
ภาคผนวก จ คู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น	138

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงรายชื่อสถานศึกษาในพื้นที่ 2 อำเภอเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมในปี 2561	24
ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง อำเภอภักดีพัฒนา	31
ตารางที่ 3 วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ปกครองและชุมชน อำเภอภักดีพัฒนา	32
ตารางที่ 4 วิเคราะห์ความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน อำเภอภักดีพัฒนา	33
ตารางที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองและชุมชน อำเภอแม่ฟ้าหลวง	34
ตารางที่ 6 วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ปกครองและชุมชน อำเภอแม่ฟ้าหลวง	35
ตารางที่ 7 วิเคราะห์ความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน อำเภอแม่ฟ้าหลวง	36
ตารางที่ 8 วิเคราะห์ความคิดเห็นสถานการณ์ปัจจุบัน	37
ตารางที่ 9 ความคิดเห็นบุคลากรในสถานศึกษา	38
ตารางที่ 10 วิเคราะห์ความคิดเห็นบุคลากรในชุมชน	39
ตารางที่ 11 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอภักดีพัฒนา	40
ตารางที่ 12 วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอภักดีพัฒนา	41
ตารางที่ 13 วิเคราะห์ความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอภักดีพัฒนา	42
ตารางที่ 14 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอน อำเภอภักดีพัฒนา	44
ตารางที่ 15 วิเคราะห์ความคิดเห็นของครูผู้สอน อำเภอภักดีพัฒนา	45
ตารางที่ 16 วิเคราะห์ความต้องการของครูผู้สอน อำเภอภักดีพัฒนา	46
ตารางที่ 17 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง	47
ตารางที่ 18 วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง	49
ตารางที่ 19 วิเคราะห์ความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง	50
ตารางที่ 20 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอน อำเภอแม่ฟ้าหลวง	51
ตารางที่ 21 วิเคราะห์ความคิดเห็นของครูผู้สอน อำเภอแม่ฟ้าหลวง	53
ตารางที่ 22 วิเคราะห์ความต้องการของครูผู้สอน อำเภอแม่ฟ้าหลวง	54
ตารางที่ 23 แสดงการวางแผนโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาการจัดการเรียนรู้การท่องเที่ยว โดยชุมชนโรงเรียนพื้นที่อำเภอภักดีพัฒนา	58
ตารางที่ 24 ข้อมูลพื้นฐานของบุคลากรในสถานศึกษา	63
ตารางที่ 25 ระดับความรู้ของบุคลากรในสถานศึกษาก่อนเข้าร่วมกิจกรรมในอำเภอภักดี พัฒนา	65
ตารางที่ 26 ระดับความรู้ของบุคลากรในสถานศึกษาก่อนเข้าร่วมกิจกรรมในอำเภอแม่ฟ้า หลวง	66
ตารางที่ 27 ขอบเขตเนื้อหาการส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2	67

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 28 แผนกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ม.2 ภาคเรียนที่ 1)	69
ตารางที่ 29 แผนกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ม.2 ภาคเรียนที่ 2)	75
ตารางที่ 30 ระดับความรู้ของบุคลากรในสถานศึกษาก่อนเข้าร่วมกิจกรรมในอำเภอกัลยาณิวัฒนา	83
ตารางที่ 31 ระดับความรู้ของบุคลากรในสถานศึกษาก่อนเข้าร่วมกิจกรรมในอำเภอแม่ฟ้าหลวง	84
ตารางที่ 32 ผลการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาอำเภอกัลยาณิวัฒนา	89
ตารางที่ 33 ผลการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาอำเภอแม่ฟ้าหลวง	90
ตารางที่ 34 แสดงกระบวนการการพัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา อำเภอกัลยาณิวัฒนา	91
ตารางที่ 35 แสดงกระบวนการการพัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง	93

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
รูปภาพที่ 1 กรอบขั้นตอนงานวิจัย	6
รูปภาพที่ 2 ระดับเนื้อหาการส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3	20
รูปภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย	23
รูปภาพที่ 4 ผู้วิจัยวางแผนประชุมหารือแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน	29
รูปภาพที่ 5 ทำความเข้าใจกับหน่วยงานและกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา	30
รูปภาพที่ 6 ทำความเข้าใจกับหน่วยงานและกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่อำเภอแม่ฟ้าหลวง	30
รูปภาพที่ 7 การแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ	56
รูปภาพที่ 8 การถ่ายทอดความรู้ตามเนื้อหาในแผนการส่งเสริมการเรียนรู้	81
รูปภาพที่ 9 การทดลองปฏิบัติกิจกรรมวาดแผนที่หาของดีในชุมชน	81
รูปภาพที่ 10 การทดลองปฏิบัติกิจกรรมเขียนโปรแกรมการท่องเที่ยว	82
รูปภาพที่ 11 การทดลองปฏิบัติกิจกรรมวาดภาพอาการบาดเจ็บที่อาจเกิดขึ้นกับ นักท่องเที่ยว	82
รูปภาพที่ 12 นำเสนอเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยว	82
รูปภาพที่ 13 การอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการผลิตสื่อการสอน	87
รูปภาพที่ 14 การค้นคว้ารูปภาพและการวางแผนผลิตสื่อภาพเคลื่อนไหว	87
รูปภาพที่ 15 รูปแบบการจัดการเรียนรู้การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในอำเภอกัลยาณิ วัฒนา	105
รูปภาพที่ 16 รูปแบบการจัดการเรียนรู้การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในอำเภอแม่ฟ้า หลวง	106
รูปภาพที่ 17 การพัฒนาต่อยอดขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการ เรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากร ท้องถิ่น	107
รูปภาพที่ 18 รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการ เรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน	114

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาในปัจจุบันจะต้องให้ผู้เรียน ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ตั้งแต่วางแผนพัฒนาสถานศึกษา จัดการเรียนการสอน พัฒนาปรับปรุงสถานศึกษาและติดตามประเมินผล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ซึ่งคุรุสภาได้กำหนดระดับคุณภาพผู้บริหารการศึกษา ระดับผู้เชี่ยวชาญว่าเป็นการบริหารงานแบบ ผู้ร่วมงานทุกคนมีส่วนร่วมมุ่งเน้นให้ทุกคนร่วมวางแผน และปฏิบัติตามแผนได้จริง สามารถบ่งชี้ได้ชัดเจนว่า ผลงานส่วนใดเกิดจากผู้ร่วมงานคนใด ขยายผลสู่กลุ่มบุคคลใกล้เคียงกับผู้บริหาร เป้าหมายปฏิบัติงานคำนึงถึงผลการพัฒนาที่เกิดขึ้นกับผู้รับบริการ และผู้ร่วมงาน ซึ่งเป็นไปตามที่ตกลงร่วมกันกับการกำหนดระดับคุณภาพ ผู้บริหารของคณะกรรมการข้าราชการครู (ก.ค.) ได้กำหนดการปฏิบัติงานของผู้บริหารระดับผู้เชี่ยวชาญพิเศษว่าเป็นผู้บริหารที่เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการบริหารงานเป็นแบบผู้ร่วมงาน มีส่วนร่วมมุ่งเน้นให้ทุกคนวางแผนและปฏิบัติตามแผนได้จริง มีเป้าหมายของการปฏิบัติงานที่คำนึงถึงผลการพัฒนาที่เกิดขึ้นกับผู้บริหารและผู้ร่วมงาน ซึ่งเป็นไปตามที่ตกลงร่วมกันสำหรับระดับผู้บริหารทรงคุณวุฒิหรือผู้บริหารเกียรติคุณ เป็นผู้บริหารที่ยึดถือกระบวนการพัฒนาร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ เป็นระบบเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมพัฒนาและสร้างสรรค์เป็นระบบเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมพัฒนาและสร้างเอกภาพของงานและกลุ่มรวมทั้งสร้างความสมดุลของสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายการปฏิบัติงานที่คำนึงถึงผล การพัฒนาที่ยืนยาวถาวรทั้งระบบ อันเกิดคุณประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างกว้างขวาง เป็นผลที่ทำให้ทุกคนสร้างงานที่ยืนยาวทั้งระบบ พัฒนาวินิจฉัยอย่างถาวร นำมาซึ่งเกียรติคุณของนักบริหาร เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านวิชาชีพและชีวิตส่วนบุคคลกับแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในปัจจุบันของไทยตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542

กล่าวคือให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ๆ ในการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ (มาตรา 29) ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อทำหน้าที่กำกับ ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมของ สถานศึกษาประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ (มาตรา 40) และให้มีการระดมทรัพยากรทางการศึกษาจากชุมชน โดยเน้นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาค ทรัพย์สินและทรัพยากรอื่น ๆ ให้แก่สถานศึกษา มาตรา 58 (2) และให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่เสนอนโยบาย แผนพัฒนามาตรฐานและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน การสนับสนุนทรัพยากรการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (มาตรา 34) (ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา 19 สิงหาคม 2542) ซึ่งกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้นำมาเป็นแนวคิดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประการหนึ่ง โดยเน้น การมีส่วนร่วมและการร่วมคิดร่วมทำ (Participation & Collaboration) โดยมีแนวคิดหลักว่า การศึกษาเป็นแหล่งของสาธารณชนที่ทุกคน ทุกส่วนของสังคมต้องเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับบุคคลทุกคนและกับสังคมโดยส่วนรวม การศึกษาจึงเป็น

เรื่องของคน (All for Education) โดยความคิดนี้เชื่อว่าการให้ทุกคน ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วม คิด และร่วมทำเน้นในการจัดการศึกษา ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการประเมินและการประกัน คุณภาพการศึกษา จะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ ให้การสนับสนุนและร่วมรับผิดชอบต่อการ จัด การศึกษาก่อให้เกิด ความมุ่งมั่นร่วมกันพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับของสังคมได้

โดยบทบาทของครูมีความสำคัญต่อการสร้างร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นอย่างดี ครูต้องเข้าใจและยอมรับแผนปฏิบัติงานของโรงเรียนในการสร้างร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับ ชุมชน ครูจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเด็กและชุมชนที่ดีพอ ครูมีบทบาทอย่างสำคัญในการก่อให้เกิด การพัฒนาเปลี่ยนแปลงขึ้นในตัวผู้เรียนและชุมชนให้เป็นไปในทิศทางที่แผนกำหนดไว้ ครูจึงต้องมี ความรู้ความเข้าใจเด็ก พัฒนาการเด็กและชุมชนสิ่งแวดล้อมของเด็กให้ดีพอ ซึ่งสิ่งที่ครูจะต้องศึกษา และทำความเข้าใจคือ สิ่งแวดล้อมทางครอบครัวและชุมชน ซึ่งเป็นผลต่อแนวทางดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลในชุมชนนั้นๆ ต้องศึกษาทำความเข้าใจศีลธรรม (Moral) มาตรฐานทางจริยธรรม (Ethic) ที่ ประพฤติปฏิบัติของแต่ละบุคคลและกลุ่มคนในชุมชนนั้น ๆ การแสดงออกและความซาบซึ้งทาง สุนทรียะ ศิลปะและรสนิยมของประชาชน เช่น การแกะสลัก การเขียนภาพ ดนตรี นาฏศิลป์ วรรณคดี เป็นต้น เพื่อให้เด็กเจริญงอกงามร่วมมือกับชุมชน ครูต้องพิจารณาถึงสถาบันต่าง ๆ ของ ชุมชนว่าสถาบันต่าง ๆ เหล่านั้นเป็นอย่างไร มีปัญหาอะไร จะปรับปรุงแก้ปัญหาอย่างไรได้บ้างเพื่อ เป็นประโยชน์ในการศึกษาแก่เด็ก

ครูจึงจำเป็นต้องใช้หลักการและความรู้ของวิชาสังคมวิทยา (Sociological Foundation) ในการทำความเข้าใจวัฒนธรรม ปรับปรุงให้วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไปอย่างเหมาะสม ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงกระแสชีวิตทางด้านอาชีพ ส่งเสริมความรู้ ความชำนาญเฉพาะอย่างมีความร่วมมือกับ ความเจริญก้าวหน้าของอาชีพต่างๆ ปลุกฝังหน้าที่ความรับผิดชอบของพลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตย ในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชน ประเทศและระหว่างประเทศ ครูจะต้องศึกษา สภาพแวดล้อมทั่ว ๆ ไป ของชุมชนและนำมาพิจารณาในการจัดหลักสูตรเพื่อการเรียนรู้ของเด็กโดย คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมในครอบครัว สิ่งแวดล้อมของโรงเรียนและสิ่งแวดล้อมภายนอกทั่วไปที่เป็นผลจาก วัฒนธรรมของชาติและวัฒนธรรมของต่างชาติ

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism : CBT) ช่วยให้คนในชุมชนได้มีส่วน ร่วมและกำหนดบทบาทของชุมชนต่อการท่องเที่ยว มีกระบวนการในการจัดการความรู้ภายในชุมชน สร้างความมั่นใจในการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับคนภายนอก มีความเชื่อมั่นในการนำเสนอปัญหาและ ความต้องการกับหน่วยงานภายนอก นำเสนอประสบการณ์และความสำเร็จในการพัฒนากับคนและ หน่วยงานที่มาศึกษาดูงาน และเป็นเครื่องมือหนึ่งที่มีการนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาที่มีความ สลับซับซ้อนและหลากหลายแตกต่างกันของชุมชนอย่างได้ผล กระบวนการและกิจกรรมในการพัฒนา ภายใต้แนวคิดหลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชนทำให้เกิดแกนนำขับเคลื่อนกิจกรรมการท่องเที่ยว ในชุมชนตนเอง มีโครงสร้างการบริหารจัดการที่ชัดเจน โปร่งใส คนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญ ในการรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ ภูมิปัญญา ประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามที่สืบทอดกันมา รวมถึงความ เชื่อต่าง ๆ ที่ช่วยสนับสนุนและส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีความสำคัญ ต่อการดำรงชีวิต อีกทั้งสิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดรายได้เสริมแก่ชุมชน และสร้างความภาคภูมิใจที่ได้ นำเสนอชุมชนของตนให้กับคนภายนอก ทำให้แกนนำและคนในชุมชนเห็นความสำคัญของการ

อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาของชนเผ่า ซึ่งจะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนสืบต่อไป (ดวงพร อ่อนหวาน และคณะ, 2556)

จากการศึกษาและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนบนพื้นที่สูง โดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือ โดยในพื้นที่อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ ในปี 2555 ได้พัฒนากลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่สามารถจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเอง ได้แก่ บ้านดงสามหมื่น ตำบลแม่แดด บ้านวัดจันทร์ ตำบลบ้านจันทร์ และบ้านเสาแดง ตำบลแจ่มหลวง (ดวงพร อ่อนหวาน และคณะ, 2556) ต่อมาในปี 2557 ได้ขยายผลการพัฒนาเพิ่มเติมไปยัง บ้านห้วยปู ตำบลแม่แดด เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนหล่อซอ (บ้านดอยตุง บ้านห้วยฮ่อม บ้านห้วยครก) และเครือข่ายเส้นทางเสด็จพระราชดำเนินฯ รัชกาลที่ 9 ตำบลบ้านจันทร์ บ้านห้วยบะบ๋า ตำบลแจ่มหลวง ในขณะเดียวกันก็พัฒนาศักยภาพกลุ่มการท่องเที่ยวเดิมในปี 2555 ตามมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในพื้นที่ศึกษานี้จึงประกอบไปด้วย 3 ชชาติพันธุ์ ได้แก่ ปกาเกอญอ ม้ง และลีซู (ดวงพร อ่อนหวาน และคณะ, 2559)

จากนั้นในปี 2559 จึงได้นำรูปแบบการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอภักดีชุมพลไปใช้ขยายผลต่อในพื้นที่อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย จนเกิดเป็นกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนประกอบไปด้วย บ้านนาไต่ ชมรมชีวิติ (โครงการศูนย์การเรียนรู้บ้านนาไต่ ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพฯ) บ้านโป่งไฮ บ้านห้วยกระ ที่สามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวด้วยตนเองได้ (ดวงพร อ่อนหวาน และคณะ, 2560) ต่อมาในปี 2560 ได้ขยายผลการพัฒนาใน 2 พื้นที่ ได้แก่ บ้านห้วยหยวกป่าโซ และบ้านปางมะหัน ในพื้นที่ศึกษาจึงนี้ประกอบไปด้วย 3 ชชาติพันธุ์ ได้แก่ ไทยใหญ่ อาข่า และลาหู่ และในปีนี้ได้พัฒนาเนื้อหาหลักสูตรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสำหรับคนบนพื้นที่สูง โดยใช้กระบวนการถอดองค์ความรู้และประสบการณ์จากกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนเดิม 4 กลุ่ม ได้แก่ บ้านนาไต่ ชมรมชีวิติ (โครงการศูนย์การเรียนรู้บ้านนาไต่ ตามพระราชดำริ สมเด็จพระเทพฯ) บ้านโป่งไฮ และบ้านห้วยกระ จนได้ชุดความรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่สามารถนำไปปรับใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ได้ (สวิษฐา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์ และคณะ, 2561)

ซึ่งการศึกษาและพัฒนาในปี 2561 นั้น ได้มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพที่สามารถส่งเสริมการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ บุคลากรชุมชนที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพแกนนำชุมชนท่องเที่ยวไปสู่การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงการพัฒนาในพื้นที่และบุคลากรในสถานศึกษาที่มุ่งเน้นพัฒนาขีดความสามารถในการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในโรงเรียน ทั้งในพื้นที่อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ และอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ซึ่งบุคลากรทั้ง 2 กลุ่มนี้ จะมีบทบาทสำคัญในการนำองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมการเรียนรู้ของเยาวชนบนพื้นที่สูง ที่มุ่งเน้นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนให้กับนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นเป้าหมายที่สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่ต้องการให้เด็กรู้จักตนเองและสิ่งที่ตนเองชอบเพื่อให้สามารถเลือกช่องทางการศึกษาที่ตรงและเหมาะสมกับความสนใจ การศึกษาและพัฒนาในปี 2561 นี้ มีเป้าหมายเพื่อฝึกนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (ใช้ระยะเวลา 1 ปีการศึกษา) ให้เป็นนักสำรวจน้อย ให้ได้เรียนรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบการท่องเที่ยว ได้แก่ ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว

นำเที่ยว ที่พัก และสิ่งอำนวยความสะดวกโดยทดลองใช้ชั่วโมงกิจกรรมของนักเรียนทำกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน สร้างประสบการณ์ในการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนท่องเที่ยวของกลุ่มการท่องเที่ยวทั้งในอำเภอกัลยาณิวัฒนา และอำเภอแม่ฟ้าหลวง ที่ผ่านการพัฒนาโดยผู้วิจัย ตั้งแต่ปี 2555 เป็นต้นมา โดยสร้างการมีส่วนร่วมให้กับบุคลากรในสถานศึกษาในการวางแผนออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และนำไปปฏิบัติในโรงเรียน ที่จะช่วยเสริมสร้างความตระหนักในความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงให้กับเยาวชน โดยคำนึงถึงความยั่งยืนเป็นหลัก (สริษฐา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์ และคณะ, 2562) โดยคณะผู้วิจัยได้ออกแบบการเรียนรู้ด้านวิชาชีพการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนสำหรับระดับมัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ปี ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ซึ่งมีระดับของความรู้และทักษะที่แตกต่างกัน โดยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จะมุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้และทักษะในการเป็นเจ้าบ้านน้อย สามารถออกแบบกิจกรรมโปรแกรม และเส้นทางการนำเที่ยวและการสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยวได้ ส่วนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะมุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรู้และทักษะในการเป็นนักธุรกิจน้อย คือ สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวรวมถึงด้านการสื่อสารทางการตลาด

จากแนวทางข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษาตามบริบทชุมชนเพื่อส่งเสริมอาชีพด้านการท่องเที่ยวในชุมชนบนพื้นที่สูง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนงานวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย ดังนั้นการส่งเสริมขีดความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของชนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างเยาวชนเป็นภารกิจหลักในการสร้างโอกาสเพิ่มพูนความรู้และสติปัญญาและพัฒนาทักษะ เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพเพื่อให้สามารถรู้เท่าทันสังคมได้ ซึ่งองค์ความรู้ที่สำคัญต่อการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงคือ การส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและวิถีชีวิต ที่มีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับทรัพยากรธรรมชาติบนพื้นที่ต้นน้ำที่สำคัญในภาคเหนือ ดังนั้น การเสริมสร้างการพัฒนาบนพื้นฐานสิ่งที่มีอยู่ เช่น อาชีพ วิถีชีวิตและภูมิปัญญา ให้สามารถแข่งขันได้ก่อให้เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจท้องถิ่น ซึ่งจะสอดคล้องกับฐานชุมชนที่มีอยู่ ในขณะเดียวกันก็รักษาวัฒนธรรมประเพณีที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติต่อกันในสังคมอย่างสงบสุข รวมถึงการร่วมกันรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความหลากหลายให้รุ่นต่อไปใช้ได้ประโยชน์ และการรักษาสิ่งแวดล้อมที่ไม่ทำให้เกิดเป็นต้นทุนทางเศรษฐกิจที่จะต้องลงทุนเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม และเพื่อก่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูง ดังนั้นการพัฒนาต่อยอดความรู้และทักษะของบุคลากรทางการศึกษาในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาเชิงพื้นที่เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการประยุกต์ใช้เพื่อสร้างเป็นอาชีพเสริมในอนาคตได้ และจะทำให้เกิดความสมดุลทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รวมถึงการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1) พัฒนาต่อยอดขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น

2) พัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น

3) เสนอรูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

1.3 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ขีดความสามารถบุคลากรทางการศึกษา หมายถึง ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และคุณลักษณะ (Attributes) ของบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วยการ วิเคราะห์ วางแผน และออกแบบกิจกรรมในด้าน 1) ผู้สอน 2) ผู้เรียน 3) เนื้อหาวิชา 4) กิจกรรมการเรียนรู้ 5) สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ 6) สภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้ 7) การวัดและประเมินผล เพื่อการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอดคล้องกับฐานชุมชนด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

บุคลากรในสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียน ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอาศัยอยู่ ทั้งในอำเภอภักดีพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

สถานศึกษาบนพื้นที่สูง หมายถึง สถานศึกษาที่อยู่ในเขตพื้นที่อำเภอภักดีพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงรายที่เปิดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การรวมตัวกันภายในพื้นที่ระดับอำเภอหรือระดับจังหวัด โดยตัวแทนจากชุมชนที่มีการท่องเที่ยว ซึ่งชุมชนที่มีการท่องเที่ยวนั้นอาจจะไม่มีการรวมตัวกันกลุ่ม หรือมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีรูปแบบในการรวมกันอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ได้ ประกอบไปด้วย เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ และศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวโดยชุมชนแม่ฟ้าหลวง

1.3 กรอบขั้นตอนงานวิจัย

การวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย มีขั้นตอนการวิจัยประกอบไปด้วย การทำความเข้าใจและสำรวจข้อมูลพื้นฐานกลุ่มเป้าหมาย ใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การถ่ายทอดความรู้ การฝึกปฏิบัติการ และถอดบทเรียน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการย่อย กรอบขั้นตอนการวิจัยแสดงในรูปภาพที่ 1

รูปภาพที่ 1 กรอบขั้นตอนงานวิจัย

1.4 ขอบเขตการศึกษา

1.4.1 ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีประเด็นเนื้อหาที่สำคัญทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative) และเชิงคุณภาพ (Qualitative) ดังต่อไปนี้

1.4.1.1 เชิงปริมาณ

- 1) ระดับขีดความสามารถบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ประกอบไปด้วย ผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนรู้สื่อ/แหล่งการเรียนรู้สภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้และการวัดและประเมินผล
- 2) ระดับความพึงพอใจของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

1.4.1.2 เชิงคุณภาพ

- 1) ขุดความรู้ในส่งเสริมกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เกี่ยวกับการเป็นเจ้าบ้านน้อย ประกอบไปด้วย การออกแบบกิจกรรม โปรแกรม การจัดทำเส้นทางพานำเที่ยว และการสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน
- 2) รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนด้วยการนำทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่มา ออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยชุมชนเป็นฐานประกอบไปด้วย ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และคุณลักษณะส่วนบุคคล (Attributes)
- 3) การมีส่วนร่วมและการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ในการพัฒนาพื้นที่ชุมชนตนเอง สร้างมูลค่าการท่องเที่ยวชุมชน มีการเรียนรู้แบบพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

1.4.2 ขอบเขตพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้มีการศึกษาวิจัยใน 2 พื้นที่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอาศัยอยู่ในพื้นที่ ได้แก่ 1) อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ และ 2) อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

1.4.3 ขอบเขตระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาในการดำเนินการวิจัย 12 เดือน

1.4.4 ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ บุคลากรที่สอนในสถานศึกษาบนพื้นที่สูง 2 อำเภอเป้าหมายที่มีกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอาศัยอยู่ในพื้นที่ คือ 1) อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ และ 2) อำเภอแม่ฟ้าหลวง และอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรทางการศึกษามาแล้วในปี 2561 จำนวน 6 โรงเรียนจากอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ และ 5 โรงเรียนจากอำเภอแม่ฟ้าหลวง และอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

1.4.5 เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัยประกอบไปด้วย แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบทดสอบความรู้ก่อนและหลัง (Pretest-Posttest) สนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) การถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Exchange) การวางแผนเชิงปฏิบัติการ (Workshop) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) และกิจกรรมถอดบทเรียน (Lesson Learned)

1.6 การวิเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล และการแปลผล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงบรรยายหรือสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการบรรยายคุณลักษณะของข้อมูลได้แก่ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) มัธยฐาน (Median) พิสัย (Range) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ส่วนการตรวจสอบและแปลผลข้อมูลใช้วิธีการสังเกตและนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่และจัดเชื่อมโยงตามขั้นตอนและลำดับเวลาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และจะทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อความชัดเจนมากยิ่งขึ้นและทำการสังเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูลทั้งหมดตามระบบเหตุผลและสังเกตพฤติกรรมในการร่วมลงมือปฏิบัติตามแผนงานที่ชุมชนได้กำหนดไว้และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา (Description)

1.7 ประโยชน์ที่ได้รับ

1.7.1 ด้านวิชาการ

1.7.1.1 สถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นบนพื้นที่สูง สามารถใช้คู่มือการส่งเสริมการเรียนรู้เป็นแนวทางในการพัฒนาออกแบบการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนพื้นที่สูงได้

1.7.1.2 แนวทางการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาบนพื้นที่สูง สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการต่อยอดการศึกษาวิจัยในประเด็นความรู้อื่น ๆ ได้

1.7.2 ด้านนโยบาย

1.7.2.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สามารถนำรูปแบบการพัฒนาไปใช้วางแผนงานพัฒนาบุคลากรในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน กำหนดขึ้นเป็นแผนพัฒนาและปฏิบัติงานของหน่วยงานที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบในพื้นที่ได้ โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีความเหมาะสมด้านการท่องเที่ยว สอดคล้องกับยุทธศาสตร์จังหวัด

1.7.2.2 การกระจายอำนาจในการบริหารของสถานศึกษาในพื้นที่สูง ได้แก่ การปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา การปรับปรุงการวัดและประเมินผล ให้เหมาะสมกับพื้นที่ การปรับปรุงด้านระเบียบการบริหารงานบุคคล การปรับปรุงระเบียบงบประมาณให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการของพื้นที่และการปรับปรุงระเบียบด้านบริหารทั่วไป

1.7.3 ด้านเศรษฐกิจ

1.7.3.1 พัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนบนพื้นที่สูง โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความรู้ และความตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น

1.7.3.2 เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวและเพิ่มมูลค่าทางการท่องเที่ยวบนพื้นที่สูง

บทที่ 2

การทบทวนเอกสารและวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาต่อยอดขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น 2) พัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น และ 3) เสนอรูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน มีแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1 แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community - Based Tourism) คือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม เป็นการกำหนดทิศทางของชุมชนโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของ มีสิทธิในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน

2.1.1.1 ความหมายการท่องเที่ยวโดยชุมชน

พจนานุกรม (2546) ได้ระบุว่า แนวคิดและต้นกำเนิดของคำว่า อีโคทัวร์ริซึม (Ecotourism) มาจากประเทศตะวันตก มีการให้คำนิยามคำนี้หลากหลายขึ้นอยู่กับภูมิหลังของแต่ละคนหรือสังคมที่ผู้เขียนหรือนักวิชาการคลุกคลีอยู่ โดยส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญในเรื่องการพัฒนาที่คู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในบริบทสังคมไทยที่คนกับธรรมชาติมีความผูกพันใกล้ชิดกัน แนวคิดนี้จึงเน้นบทบาทของคนและชุมชนมากขึ้น

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า “การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับระบบนิเวศในพื้นที่ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน” ซึ่งมองว่าคนและชุมชนเข้าไปมีบทบาทในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วมกับส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยมีแหล่งธรรมชาติเป็นฐาน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism) คือการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2560 : ออนไลน์)

2.1.1.2 องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based Tourism : CBT) มีอยู่ 4 ด้านคือ 1) ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม 2) องค์กรชุมชน 3) การจัดการ 4) การเรียนรู้ (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2560 : ออนไลน์) ประเด็นสำคัญของแต่ละองค์ประกอบของ CBT ได้แก่

- 1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม
 - 1.1) ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และมีวิถีการผลิตที่พึ่งพา
 - 1.2) และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน
 - 1.3) ชุมชนมีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น
- 2) ด้านองค์กรชุมชน
 - 2.1) ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน
 - 2.2) มีปราชญ์ หรือผู้มีความรู้ และทักษะในเรื่องต่าง ๆ หลากหลาย
 - 2.3) ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา
- 3) ด้านการจัดการ
 - 3.1) มีกฎ-กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว
 - 3.2) มีองค์กรหรือกลไกในการทำงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยวและสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับ
 - 3.3) การพัฒนาชุมชนโดยรวมได้
 - 3.4) มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม
 - 3.5) มีกองทุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน
- 4) ด้านการเรียนรู้
 - 4.1) ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิต
 - 4.2) และวัฒนธรรมที่แตกต่าง
 - 4.3) มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน
 - 4.4) สร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ทั้งในส่วน

ของชาวบ้านและผู้มาเยือน

2.1.1.3 หลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2555) กล่าวถึง หลักการการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีลักษณะดังนี้

- 1) ชุมชนเป็นเจ้าของ
- 2) ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ
- 3) ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง
- 4) ยกระดับคุณภาพชีวิต
- 5) มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม
- 6) คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 7) ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม

- 8) เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- 9) เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น
- 10) มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน

2.1.1.4 การท่องเที่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากการประชุมระดับโลกเรื่องสิ่งแวดล้อมโลก (Earth Summit) ในปี พ.ศ. 2535 นับเป็นจุดเริ่มในการผลักดันความคิดเรื่อง “การพัฒนาที่ยั่งยืน” ส่งอิทธิพลถึงการให้ความสำคัญเรื่อง “การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน” จากกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยว 3 ประการ กล่าวคือ

- 1) กระแสความต้องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 2) กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้
- 3) กระแสความต้องการในการพัฒนาคนและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

การท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงเป็นความพยายามของการสร้างทางเลือกใหม่ในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ได้รับประโยชน์จากท่องเที่ยว และเข้ามามีบทบาทในการกำหนดทิศทางการพัฒนา

2.1.1.5 หลักการพัฒนาสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

การพัฒนาจะต้องเปลี่ยนไปสู่สิ่งที่ดีขึ้น ไม่ใช่เปลี่ยนเพียงได้ชื่อว่า เปลี่ยน พัฒนาจึงไม่ใช่การเปลี่ยนไปจากเดิม แต่ต้องวางอยู่บนฐานของ ตัวตน ด้วยเหตุนี้ การท่องเที่ยวจึงต้องผ่านกระบวนการจัดการและพัฒนาองค์ประกอบทุกอย่างที่เกี่ยวข้อง โดยหน่วยงานสนับสนุนอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวต้องใช้องค์ความรู้จากศาสตร์ต่าง ๆ ในเชิงบูรณาการ ทั้งด้านกฎหมายเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การตลาด การเกษตร การจัดการ จิตวิทยา ภูมิศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งการดำเนินการต่าง ๆ ต้องมีทั้งเชิงรุก และเชิงรับ โดยกระตุ้นให้เกิดการท่องเที่ยวบนฐานของทรัพยากรที่มีอยู่และเกิดผลกระทบด้านลบต่อสังคม วิถีชีวิต และสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ซึ่งเป็นหนทางสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2552) โดยมีแนวทางและหลักเกณฑ์ดังนี้

- 1) สมาชิกของชุมชนจะต้องควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนกำหนดแหล่งทรัพยากรที่จะต้องได้รับการทำนุบำรุง ส่งเสริมรวมทั้งการร่วมกำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์ในการพัฒนาและบริหารจัดการนอกจากนี้สมาชิกของชุมชนจะต้องเข้าร่วมในการดำเนินการตามแนวทางและกลยุทธ์ที่ได้กำหนดขึ้นรวมทั้งการเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานด้านบริการการสาธารณูปโภคและการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

- 2) การวางแผนระยะยาวเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นหลักประกันว่าพื้นที่นั้น ๆ จะไม่เสียหายจากการดำเนินกิจกรรมใด ๆ เพียงเพื่อประโยชน์ระยะสั้นและละทิ้งไปเมื่อนักท่องเที่ยวและนักธุรกิจหมดความสนใจและย้ายไปที่อื่นการวางแผนระยะยาวจะช่วยส่งเสริมให้มีการใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ในเชิงรุกเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของพื้นที่และช่วยสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงส่วนต่าง ๆ ของท้องถิ่น

3) กลยุทธ์และแผนด้านการท่องเที่ยวจะต้องได้รับการเชื่อมโยงเข้ากับแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับต่าง ๆ และนวัตกรรมด้านการท่องเที่ยวที่พัฒนาขึ้นจากความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่

4) ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างผู้กำหนดนโยบายและผู้ปฏิบัติในระดับต่าง ๆ ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องมีความจำเป็นมากโดยเฉพาะนโยบายด้านการท่องเที่ยวและนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งผู้ให้บริการด้านต่าง ๆ ทั้งการขนส่งที่จอดรถความสามารถในการรองรับด้านน้ำดื่มน้ำใช้ความสามารถในการกำจัดของเสียจะต้องได้รับการพิจารณาพร้อมกับแผนการท่องเที่ยวและการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง

5) การวางแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจะต้องปรับเปลี่ยนจากแนวคิดเดิมที่เน้นการเติบโตของอุตสาหกรรมมาเป็นให้ความสำคัญกับโอกาสในการจ้างงานที่มีคุณภาพพัฒนารายได้รวมทั้งคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นนั้นการจัดหางานที่ดีและเหมาะสมกับคนในพื้นที่ควรเป็นส่วนหนึ่งของภาพรวมการพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่และหนึ่งในกระบวนการจ้างงานที่มีคุณภาพนั้นคือการให้โอกาสคนในท้องถิ่นเข้าร่วมบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยวเช่นโรงแรมร้านอาหารร้านค้าฯลฯ นอกจากนี้การให้การศึกษาการฝึกอบรมกับคนในท้องถิ่นและการให้โอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในการประกอบธุรกิจเป็นส่วนสำคัญของนโยบายการพัฒนาประเภทนี้ด้วย

6) การกระจายประโยชน์จากการท่องเที่ยวควรเป็นไปอย่างกว้างขวางในแต่ละพื้นที่มีการพัฒนาการท่องเที่ยวความสัมพันธ์และการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชนในการวางแผนการพัฒนาและการดำเนินงานบริหารทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวตลอดจนการบริการด้านต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดความมั่นใจว่ามีการกระจายผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมกันระหว่างสมาชิกชุมชนนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการต่าง ๆ

7) การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะต้องให้ความเสมอภาคระหว่างคนรุ่นต่าง ๆ การกระจายต้นทุนและผลประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องเกิดขึ้นทั้งในคนรุ่นปัจจุบันและอนาคตเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับคนรุ่นต่อไปดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนจะต้องหลีกเลี่ยงการใช้ทรัพยากรที่ไม่สามารถนำกลับมาสู่สภาพเดิมได้

8) การประสานความร่วมมือระหว่างแหล่งท่องเที่ยวผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเป็นสิ่งจำเป็นเนื่องจากแต่ละธุรกิจหรือการดำเนินงานด้านหนึ่งด้านใดย่อมมีผลกระทบต่อผู้ประกอบการหรือคุณภาพการทำงานของธุรกิจด้านอื่น ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

9) การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนาการศึกษาและหลักสูตรอบรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจให้กับสาธารณชนตลอดจนส่งเสริมความสามารถทางธุรกิจการประกอบอาชีพและความเชี่ยวชาญในสาขาอาชีพต่าง ๆ

10) การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนรวมถึงการส่งเสริมกิจกรรมและการดำเนินการที่จะช่วยส่งเสริมลักษณะเด่นของสภาพภูมิทัศน์และพื้นที่ในบริเวณนั้นความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนและโอกาสในการใช้ประโยชน์ของพื้นที่กิจกรรมต่าง ๆ ความมุ่งมั่นให้เกิดประสบการณ์ที่มีคุณภาพอันนำไปสู่ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวขณะที่ยังยึดมั่นในหลักการอื่น ๆ ของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

11) การทำการตลาดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนควรให้ความสำคัญในเรื่องคุณภาพของประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับโดยมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อและสะท้อนจริยธรรมของการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

12) ความกลมกลืนเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องสร้างให้เกิดขึ้นระหว่างนักท่องเที่ยวสถานที่และชุมชนองค์ประกอบสำคัญได้แก่การสนับสนุนอย่างกว้างขวางจากผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่และความสมดุลระหว่างวัตถุประสงค์ด้านเศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรมและมนุษย์ตลอดจนการตระหนักถึงความสำคัญของการร่วมมือกันระหว่างรัฐบาลชุมชนท้องถิ่นและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวตลอดจนองค์กรไม่แสวงหากำไรที่ดำเนินงานด้านการพัฒนาชุมชนและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

13) มีความจำเป็นที่จะต้องประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่จะต้องได้รับการพิจารณาโดยครอบคลุมทั้งข้อจำกัดและการพัฒนาด้านกายภาพธรรมชาติสังคมและวัฒนธรรมจะต้องมีความสอดคล้องกับข้อจำกัดของท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมแผนและการดำเนินงานใด ๆ ควรได้รับการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอและมีการปรับปรุงแก้ไขตามความเหมาะสม

14) ขนาดและประเภทของสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวจะต้องสะท้อนให้เห็นข้อจำกัดและขีดความสามารถในการรองรับของทรัพยากรในพื้นที่โดยเน้นการส่งเสริมให้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการที่มีผลกระทบน้อย

15) กระบวนการในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจะต้องช่วยดำรงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาบนหลักเกณฑ์และมาตรฐานสากล

จะต้องมีการพัฒนาแนวทางหรือหลักเกณฑ์สำหรับการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวรวมถึงการประเมินผลกระทบนอกจากนี้ต้องมีการสร้างประมวลจรรยาบรรณในการปฏิบัติสำหรับการท่องเที่ยวทุกระดับทั้งในระดับชาติภูมิภาคและท้องถิ่นรวมทั้งพัฒนาดัชนีชี้วัดและขีดจำกัดสำหรับใช้ชี้วัดผลกระทบและความสำเร็จของโครงการท่องเที่ยวกลยุทธ์สำหรับปกป้องและติดตามตรวจสอบเป็นสิ่งจำเป็นหากชุมชนต้องการปกป้องรักษาทรัพยากรซึ่งเป็นฐานสำคัญของสินค้าทางการท่องเที่ยวของพวกเขา

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา

ทรัพยากรบุคคล นับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาองค์กร การที่องค์กรใดมีบุคลากรที่มีคุณภาพ หมายถึง เป็นคนดี เป็นคนเก่งมีศักยภาพสูง มีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถประสานและทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข ทุ่มเทเสียสละในการทำงาน ย่อมเป็นความโชคดีขององค์กร อย่างไรก็ตามทุกคนย่อมต้องการความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ไม่ว่าจะเป็นตำแหน่งและหน้าที่ที่รับผิดชอบ โดยกำหนดเส้นทางการพัฒนาอาชีพ (Career Path) ที่ชัดเจนสามารถคาดหวังหรือกำหนดอนาคตของตนเองได้ การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาการเช่นกันจำเป็นต้องได้รับการ “เพาะบ่ม” ด้านความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์การทำงาน เพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพมากขึ้น ดังนั้นบุคลากรทุกคนจึงต้องเรียนรู้การพัฒนาตนให้มีความทันสมัยในการทำงานอยู่เสมอ ในขณะที่เดียวกันองค์กรก็ต้องสนับสนุนและให้โอกาสกับทุกคนได้รับการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งจะเป็นสิ่งแสดงให้เห็นแนวโน้มพัฒนาการและการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน

2.1.2.1 ความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา

ในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็นภาคเอกชนหรือภาครัฐย่อมมีเป้าหมายหลักเดียวกันคือ มุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติให้เป็นไปตามที่องค์กรต้องการ โดยทั่วไปแล้วการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการทำงานของบุคลากรเพื่อให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการได้นั้นจำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรในด้านต่าง ๆ อย่างน้อย 3 ด้านคือ 1) ด้านความรู้ (Knowledge) ซึ่งหมายถึง การพัฒนาให้มีความรู้ (Knowledge) เกิดการเรียนรู้ ทำความเข้าใจ แล้วจึงนำแนวความคิดมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน การพัฒนาบุคลากรด้านความรู้ควรให้ความรู้เกี่ยวกับความรู้ด้านวิชาชีพ ความรู้เสริมที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานและความรู้ใหม่ ๆ ที่จะช่วยให้บุคคลเหล่านั้นสามารถปรับตัวให้ทันกับความก้าวหน้าทางวิทยาการได้ 2) ด้านทักษะ (Skill) หมายถึง การพัฒนาให้มีทักษะ ความชำนาญ เมื่อเรียนรู้แล้วจะต้องนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประสบการณ์ด้วยตัวเอง ฝึกฝน และปฏิบัติจนเกิดความชำนาญเพิ่มพูนสติปัญญาและมีความรอบรู้มากยิ่งขึ้น หากเน้นการพัฒนาบุคลากรให้ได้ ฝึกปฏิบัติงานให้เกิดทักษะความชำนาญเพิ่มขึ้น ย่อมจะทำให้บุคคลเหล่านั้นสามารถทำงานได้ดีตามมาตรฐาน เป้าหมายหรือตามความคาดหวังของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถทำงานได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็วขึ้นกว่าเดิม และทำงานได้อย่างมีคุณภาพที่ดีขึ้น และ 3) ด้านทัศนคติ (Attitude) หมายถึง การพัฒนาให้มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ คิดเชิงบวก ซึ่งคนเราอาจมีความคิด ทัศนคติที่เหมือนหรือต่างกัน การเปลี่ยนทัศนคติเป็นสิ่งที่ยาก องค์กรจึงต้องหาเทคนิคหรือแนวทางใหม่ ๆ จัดการความแตกต่างทางความคิดและสร้างวัฒนธรรมหรือมาตรฐานใหม่เป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของคนในองค์กรให้ไปสู่สิ่งที่ดีกว่า เช่น การพัฒนาจิตสำนึกและความเข้าใจในการทำงานเพื่อสาธารณะ หรือการทำงานเป็นทีมและมีความสามัคคี (Team Work) เป็นต้น (ชวนคิด มະเสนะ, 2559)

2.1.2.2 แนวทางการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา

จากการกำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาทรัพยากรบุคคลทางการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552) และการกำหนดยุทธศาสตร์ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2558) สามารถสรุปแนวทางในการดำเนินการเพื่อเร่งรัดพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานครู ณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มีแนวทางในการดำเนินการดังนี้

1. ปรับระบบการผลิตครู ณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยการผลิตสรรหา คัดกรองคนมีจิตวิญญาณความเป็นครู คนดี คนเก่งมาเป็นครู
2. ส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาสถาบันผลิตครู ให้มีความเข้มแข็งมีประสิทธิภาพ มีศักยภาพ ทั้งในการผลิตและพัฒนา รวมทั้งการวิจัยต่อยอดเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู
3. วางแผนการผลิตและพัฒนาครูอย่างเป็นระบบให้สอดคล้องกับความต้องการในการจัดการศึกษาทุกระดับ/ประเภทการศึกษา รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สำเร็จการศึกษาสาขาอื่น หรือภูมิปัญญา ปรชาญชาวบ้านมีส่วนร่วมในการสอน
4. เร่งรัดการผลิตครูพันธุ์ใหม่และครูสาขาขาดแคลนให้เพียงพอกับความต้องการ
5. เร่งรัดการพัฒนาครูประจำการและครูที่สอนไม่ตรงวุฒิให้มีความรู้ความสามารถในวิชาที่สอน โดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการพัฒนา

6. สร้างความร่วมมือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการ โดยการจัดหาทุนให้ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาได้ไปศึกษา ฝึกอบรม ดูงานเพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ทั้งในและต่างประเทศ

7. แก้ไขปัญหาการขาดแคลนครู และลดภาระงานอื่นที่ไม่จำเป็นของครูและจัดให้มีบุคลากรสายสนับสนุนอย่างเพียงพอ

8. สร้างขวัญกำลังใจและสร้างแรงจูงใจ โดยปรับระบบเงินเดือนและค่าตอบแทน ระบบการประเมินวิทยฐานะ สวัสดิการ สิทธิประโยชน์เกื้อกูล ความก้าวหน้าในหน้าที่การงานและความมั่นคงในวิชาชีพครู รวมทั้งเร่งรัดการแก้ไขปัญหานี้สินของครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

9. พัฒนาครูทวิวิชาชีพครู ยกย่อง เชิดชูเกียรติครูดี ครูต้นแบบอย่างต่อเนื่อง

10. พัฒนาระบบบริหารงานบุคคลของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

11. พัฒนาเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูและระบบประกันและรับรองคุณภาพมาตรฐานวิชาชีพ

ครู

จากนโยบายของรัฐที่มุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาพลเมืองของประเทศ โดยเร่งพัฒนาคนอย่างรอบด้าน บุคลากรทางการศึกษาจึงนับว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนสังคมและประเทศชาติ ซึ่งจะต้องได้รับการส่งเสริม สนับสนุนและเสริมสร้าง ประสิทธิภาพให้เป็นผู้ที่ทันสมัย รู้ทัน รู้เร็ว รู้รอบต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ มีความรู้ มีทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นต่อการประกอบวิชาชีพ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยให้ก้าวทันต่อโลก และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จึงนำไปสู่แนวทางการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาใน 2 ประเด็นหลักคือ (ชวนคิด มะเสนะ, 2559)

1) การแสวงหาโอกาสในการพัฒนาตนเองของบุคลากร การมองหาโอกาสและสร้างโอกาสให้แก่ตนเองในการเรียนรู้ ทั้งด้านความสามารถและพลังความมุ่งมั่น อันได้แก่ 1) หาช่องทางและโอกาสในการพัฒนาเส้นทางอาชีพของตน 2) การนำเสนอผลงานและการสร้างการตลาดหรือการสร้างแบรนด์ให้ตนเอง และ 3) การแสวงหาและขอโอกาสในการเรียนรู้งานใหม่ ๆ อยู่เสมอ

2) องค์กรจะต้องจัดโอกาสให้กับบุคลากรทุกคนได้รับการพัฒนาในอาชีพอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อนำความรู้และทักษะที่ได้รับพัฒนาองค์กรให้มีความก้าวหน้าต่อไป ได้แก่ 1) การให้โอกาสในการเรียนรู้อย่างเหมาะสม ทั้งถึง และทันเวลาหรือเหตุการณ์ โดยจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรม ทั้งการสัมมนาและการเรียนรู้ด้วยตนเอง จัดให้มีศูนย์การประเมินความสามารถเพื่อให้บุคลากรรู้จุดแข็งและจุดอ่อนของตนเอง 2) จัดวางผังเส้นทางความก้าวหน้าในวิชาชีพเพื่อให้ข้อมูลในการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และให้เห็นหนทางก้าวหน้าที่มีทางเลือกที่หลากหลาย 3) จัดให้มีเวทีนำเสนอผลงานของบุคลากรในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างกัน 4) จัดระบบการหมุนเวียนเรียนรู้งานภายในองค์กรเพื่อให้บุคลากรได้เรียนรู้งานต่าง ๆ อันเป็นการเสริมความเข้าใจในการดำเนินงานในภาพรวมขององค์กร และ 5) ส่งเสริมให้หัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ มอบหมายงานที่ท้าทาย มีความหลากหลาย สนับสนุน การมอบอำนาจในการทำงานและการตัดสินใจ

ดังนั้นแนวทางการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ในด้านสมรรถนะครูควรทำงานอย่างมุ่งมั่น มีการกำหนดระยะเวลาในการพัฒนาตนเองอย่างชัดเจนและสม่ำเสมอ มีการ

แสวงหาความรู้ และเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ในการสอน สถานศึกษาต้นสังกัดให้การสนับสนุนโครงการต่าง ๆ มีการวัดประเมินผลงานเชิงประจักษ์ ด้านการพัฒนาตน มีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมและให้ทุนบุคลากรได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และส่งเสริมการอบรมเพื่อพัฒนาตนเอง จัดให้บุคลากรทำงานร่วมกัน มีทีมงานที่เหมาะสม จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ครูมีคุณธรรมและจริยธรรม มีจิตสำนึกที่ดีและมีจิตวิญญาณในวิชาชีพ ในด้านการออกแบบการเรียนรู้ ครูจะต้องมีการจัดการเรียนการสอนที่เป็นไปตามมาตรฐาน มีเทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียน จัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ครูทุกคนมีโครงการมีแผนปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้ครูมีบทบาทในการเป็นผู้นำ ตัดสินใจและการเปลี่ยนแปลง

2.1.2.3 วิธีการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา

การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาจึงเป็นสิ่งท้าทาย เพราะว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาถือเป็นกลไกสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนการทำงานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากสภาพการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในทุกด้าน องค์การทางการศึกษาตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงหน่วยปฏิบัติจึงต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยชวนคิด มะเสนะ (2558) ได้เสนอการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาสู่การนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินการสำหรับหน่วยงานทางการศึกษาดังนี้

1) หน่วยงานที่รับผิดชอบกำหนดนโยบายการบริหารงานบุคคลในองค์การทางการศึกษาที่มีความทันสมัย ยืดหยุ่น สามารถนำลงสู่การปฏิบัติได้ชัดเจน และมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานนโยบายอย่างเป็นขั้นตอนและมีความต่อเนื่อง

2) หน่วยงานต้องยอมรับวิธีการทำงานใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะแนวคิดการทำงานใหม่ ๆ ของบุคลากรโดยไม่ทำให้ถูกมองว่าเป็นตัวประหลาด เช่น การกำกับการทำงานที่ไม่ยึดเพียงการเข้ามาลงเวลาทำงานเท่านั้น แต่ให้พิจารณาความรับผิดชอบที่มีต่องานที่ได้รับมอบหมาย การทำงานที่อาศัยเทคโนโลยีเข้ามาช่วยทำงานแทนตัวบุคคล เป็นต้น

3) การพัฒนาบุคลากรข้ามศาสตร์ ในการพัฒนาบุคคลในองค์การทางการศึกษา การฝึกให้เป็นผู้ที่มีความรอบรู้และยอมรับในหลายด้าน สามารถบูรณาการองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่มี และประยุกต์ในการปฏิบัติงานได้ ขณะเดียวกันก็สนับสนุนการพัฒนาให้รู้สึกซึ่งในศาสตร์เดียว ซึ่งมีความจำเป็นต่อการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม ดังนั้นการพัฒนาคนในข้ามศาสตร์นี้จึงต้องพัฒนาในแนวดิ่งและแนวราบผสมผสานกันไป

4) การวางแผนความก้าวหน้าในอาชีพ (Career Path) การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษามีความจำเป็นต้องให้ทราบถึงความก้าวหน้าในอาชีพของตนเอง เพราะจะทำให้รู้เส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพของตนเองเป็นระยะ โดยแต่ละสายงานนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้ ความสามารถ สมรรถนะและประสบการณ์ ในการก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งและเลื่อนวิทยฐานะให้สูงขึ้นองค์การควรจะตั้งกำหนดไว้ชัดเจนเพื่อไม่ให้เกิดความลักลั่นเกิดขึ้น

5) การพัฒนาบุคลากรเชิงพหุวัฒนธรรม (Multi Culture) เป็นการยอมรับความหลากหลาย ทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นและมีความสลับซับซ้อน การยอมรับการเข้าของบุคคล จากกลุ่มคนสู่กลุ่มคน หลายเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรมและความเชื่อ ย่อมมีความแตกต่าง ๆ กัน ต้องลดการยึดติดและปรับตัวกับสิ่งใหม่

6) การบริหารงานและพัฒนาบุคคลทางการศึกษาไม่ได้สิ้นสุดแค่วัยเกษียณ (Retirement) เนื่องจากปัจจุบันคนอายุยืนมากขึ้น มีสุขภาพแข็งแรง มีความสามารถในการทำงานสูง เพราะในงาน บางอย่างยังมีความจำเป็นต้องอาศัยกลุ่มผู้คนที่เป็นคลังสมองเพื่อเข้ามาเป็นที่ปรึกษา (Mentor) หรือเป็นพี่เลี้ยง เป็นผู้ฝึกสอนงาน (Coach) เป็นต้น

การพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษานั้นว่าเป็นเงื่อนไขแห่งความสำเร็จ และเป็นวิธีการที่ทำให้เกิดความได้เปรียบในเชิงแข่งขัน (Competitive Advantage) กล่าวคือ มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงกว่าหน่วยงานอื่น ๆ และยิ่งไปกว่านั้น การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษายังมีความสำคัญในเชิงปัจจัยที่เป็นเหตุและผลให้เกิดการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคแห่งสังคมฐานความรู้ (Knowledge-based Society) ซึ่งต้องการบริหารจัดการความรู้ (Knowledge Management) เพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value Added) แนวทางพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา จึงมีความสัมพันธ์อยู่กับบุคลากร 2 กลุ่มคือ 1) ตัวบุคคลหรือข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และ 2) บุคคลผู้รับผิดชอบต่อบุคลากรในองค์กรหรือผู้บริหาร ซึ่งทั้งสองกลุ่มจะต้องร่วมมือกันในการพัฒนา เพิ่มพูนทักษะ ประสพการณ์และมุมมองใหม่ ๆ อยู่เสมอ โดยไม่ผลักรากะความรับผิดชอบให้กับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

ดังนั้นแนวทางการพัฒนาทรัพยากรบุคคลทางการศึกษา ควรจะได้รับการพัฒนาทั้งในส่วนบุคคลและการพัฒนาหน่วยงานควบคู่กันไปด้วย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาจะต้องร่วมกันให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น อันจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและผลผลิตของงานให้ดีขึ้น โดยเฉพาะการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาต่อยอดการออกแบบการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนพื้นที่สูง จึงเป็นกระบวนการหนึ่งพัฒนาบุคลากรการศึกษาในพื้นที่เป็นเครื่องมืออาชีพ ซึ่งจะทำให้เกิดโอกาสและประโยชน์ร่วมกันทุกฝ่าย (Win and Win) ที่เกี่ยวข้อง

วิธีการในการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคลากรและองค์กรมี 3 วิธีการที่สำคัญคือ (ชวนคิด มะเสนะ, 2559)

1) การพัฒนาในขณะปฏิบัติงาน (On the Job Training) ถือว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กร เนื่องจากการพัฒนาบุคคลที่ตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ Dessler (2011) กล่าวว่า การที่ผู้รับการพัฒนาดได้เรียนรู้เทคนิควิธีการทำงานจนเกิดทักษะมีความชำนาญจากการได้ฝึกหรือทดลองปฏิบัติรวมทั้งอาจได้รับการถ่ายทอดจากผู้บริหารหรือพี่เลี้ยงไปพร้อม ๆ กับการปฏิบัติงานจริง ซึ่งการพัฒนาในขณะปฏิบัติงานที่นิยมใช้กันอยู่มี 3 วิธี คือ

1.1) การสอนงาน เป็นกระบวนการในการสร้างองค์ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และความเชี่ยวชาญ ภายใต้บรรยากาศความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนที่เหมาะสมและเชื่อมต่อการเรียนรู้ และการฝึกฝนความชำนาญในเรื่องนั้น ๆ โดยผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยชี้แนะในการกำหนดเป้าหมายและระดับขีดความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานให้แก่ผู้เรียนว่า เมื่อสอนงานไปแล้วจะทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำงานอย่างไรและจะใช้เวลานานเท่าใด โดยเปรียบเทียบจากพื้นฐานเดิมที่ผู้เรียนมีอยู่เกี่ยวกับขีดความสามารถในการปฏิบัติงานนั้น ๆ

1.2) ระบบพี่เลี้ยง จัดให้ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานหรือที่มักเรียกกันว่ารุ่นพี่คอยให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อให้มีทักษะในการทำงานและการเรียนรู้

1.3) การเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน เป็นเทคนิคการฝึกอบรมที่ต้องการบุคลากรเรียนรู้จากการปฏิบัติงานโดยตรง ซึ่งมักเป็นการประชุมร่วมกันในกลุ่มงาน ร่วมกันคิดวิเคราะห์ การเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติงานจริงภายใต้การกำกับดูแลช่วยเหลือจากผู้บังคับบัญชา หัวหน้างานหรือพี่เลี้ยงที่มีความชำนาญสูงกว่า

2) การพัฒนานอกจากการปฏิบัติงาน (Off the Job Development) เป็นลักษณะของการเรียนรู้และพัฒนางานของตนเองแบบไม่เป็นทางการ จากการฝึกอบรมหลักสูตรหรือโครงการต่าง ๆ ที่ กำหนดขึ้น ซึ่งอาจจะจัดขึ้นโดยหน่วยงานพัฒนาของต้นสังกัดหรือการฝึกอบรมในหน่วยงานภายนอก ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนางานก็ได้ หรือการพัฒนาผ่านระบบสื่อสารทางไกล มีอยู่ 4 วิธี ดังนี้

2.1) การฝึกอบรมในห้องหรือในชั้นเรียน เป็นวิธีการฝึกอบรมที่มีวิทยากรหรือสอนและผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรงในการถ่ายทอดความรู้โดยใช้เทคนิคการฝึกอบรมแบบต่าง ๆ เช่น การบรรยาย การฝึกปฏิบัติ เป็นต้น

2.2) การฝึกอบรมทางไกล (Distance Training) เป็นวิธีการที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมไม่ต้องไปเข้ารับฟังการบรรยายในชั้นเรียน เรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองอย่างอิสระ กระบวนการฝึกอบรมมีความยืดหยุ่นในเรื่องเวลา สถานที่ โดยคำนึงถึงความสะดวกของผู้เรียนเป็นหลัก รูปแบบการฝึกอบรมจะใช้สื่อการเรียนประเภทต่าง ๆ แทนวิทยากร เช่น สิ่งพิมพ์ เอกสาร สื่อทางวิทยุ สื่อทางโทรทัศน์ รวมทั้งการพบกลุ่มโดยมีวิทยากรทบทวนให้ความรู้ อภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือตอบปัญหา สอนเสริมเป็นครั้งคราว โดยจะนิยมกันมากในรูปแบบการเรียนรู้ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เพราะรวดเร็วและสามารถโต้ตอบสื่อสารระบบสองทาง

2.3) การศึกษาดูงานเป็นวิธีการพัฒนารูปแบบหนึ่งที่นิยมกันมากในวงการศึกษาคงจะจัดให้ศึกษาดูงานจากหน่วยงานที่เป็นต้นแบบหรือมีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการบริหารและการจัดการเรียนการสอน โดยการจัดให้ผู้ปฏิบัติงานได้มีโอกาสไปเยี่ยมชมหน่วยงานหรือวิธีการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีการบริหารจัดการแนวใหม่หรือเทคนิควิธีการทำงานที่ทันสมัยเพื่อให้ผู้ได้รับการพัฒนาเกิดความรู้ความเข้าใจในเทคนิคและวิธีการทำงานของหน่วยงานที่ไปเยี่ยมชมดูงาน และเป็นการเพิ่มประสบการณ์โดยตรง ทั้งยังได้มีโอกาส แลกเปลี่ยนและสอบถามความรู้ต่าง ๆ อันอาจนำมาใช้ปรับปรุงปรุงการทำงานและเกิดประโยชน์ในหน่วยงานต่อไป

2.4) การสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ความรู้เพิ่มขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการปฏิบัติงานและเงินเดือนและความก้าวหน้าในตำแหน่งงานที่สูงขึ้นด้วย

3) การพัฒนาตนเอง (Self Development) การพัฒนาจะประสบความสำเร็จ หากผู้ที่ได้รับการพัฒนามีความสนใจ ใฝ่พัฒนาและพยายามพัฒนาตนเองอยู่เสมอ สำหรับวิธีการพัฒนาตนเองนั้นอาจทำได้มากมายหลายวิธี โดยขึ้นอยู่กับเวลา โอกาสความถนัด และความสนใจของผู้ปฏิบัติงานเอง การพัฒนาตนเองมีดังนี้

3.1) ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือหรือเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเป็นประโยชน์ต่องานของตนเอง ซึ่งจะเป็นการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในสิ่งใหม่ ๆ ท้นกับความก้าวหน้าอยู่เสมอ

3.2) ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบาย แผนงาน โครงการของหน่วยงานเพื่อนำมาจัดทำแผนปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ชัดเจนเพื่อให้การทำงานสอดคล้องกับเป้าหมายของ หน่วยงาน

3.3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์และความคิดเห็นกับผู้บังคับบัญชาเพื่อนร่วมงาน ผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้เกี่ยวข้อง

3.4) การติดตามข้อมูลข่าวสารและเหตุการณ์สำคัญทั้งภายในและนอกประเทศเพื่อเป็นการเปิดมุมมองใหม่ ๆ ของตน

2.1.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สริชญา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์ และคณะ (2562) ได้ศึกษาการเพิ่มขีดความสามารถบุคลากร ในสถานศึกษาบนพื้นที่สูงเพื่อส่งเสริมการพัฒนากองท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน มีแนวทางในการ จัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวดังต่อไปนี้ โดยชุมชนอย่างยั่งยืนให้กับเยาวชนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 โดยมีแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ตามระดับชั้นดังนี้ (รูปภาพที่ 2)

ที่มา: สริชญา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์ และคณะ (2562)

รูปภาพที่ 2 ระดับเนื้อหาการส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3

ในปี 2561 ได้ดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มุ่งเน้นการเป็นนักสำรวจน้อย ให้นักเรียนมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยว ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยว และการให้บริการทางการท่องเที่ยว เช่น การนำเที่ยว ที่พัก และสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน โดยมีโรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมจาก 2 จังหวัดเป้าหมาย คือจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย รวมจำนวนทั้งสิ้น 11 โรงเรียน ดังนี้

จังหวัดเชียงใหม่

- 1) โรงเรียนบ้านแจ่มหลวง
- 2) โรงเรียนบ้านห้วยยา
- 3) โรงเรียนสามัคคีสันม่วง
- 4) โรงเรียนบ้านจันทร์
- 5) โรงเรียนมัธยมกัลยาณิวัฒนาเฉลิมพระเกียรติ
- 6) โรงเรียนบ้านแม่แตदन้อย

จังหวัดเชียงราย

- 1) โรงเรียนสามัคคีพัฒนา
- 2) โรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี
- 3) โรงเรียนอนุบาลแม่ฟ้าหลวง
- 4) โรงเรียนดอยแสนใจ (ตชด.อนุสรณ์)
- 5) โรงเรียนบ้านแม่แอบ

โดยกำหนดให้ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมการเรียนรู้ ทดลองใช้เครื่องมือส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเป็นนักสำรวจน้อยผ่านชั่วโมงกิจกรรมชุมชน ที่ออกแบบตามองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ที่ประกอบไปด้วย 1) หน่วยการเรียนรู้ 2) ผลการเรียนรู้ 3) ทักษะ / กระบวนการ 4) สื่อสำหรับครู 5) สื่อสำหรับนักเรียน ซึ่งพบว่า เครื่องมือช่วยสอนสามารถใช้เพื่อการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ได้ตามแผนที่กำหนดไว้ได้ ในขณะที่ตัวครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมก็ได้เรียนรู้เกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่มีอยู่ในพื้นที่ของตนเองไปพร้อมกันกับนักเรียน ผ่านกิจกรรมการลงพื้นที่สำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำให้ได้รับความรู้และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้อีกรูปแบบหนึ่ง ที่สามารถบูรณาการการสอนกับรายวิชาอื่น ๆ ได้ เช่น วิทยาศาสตร์ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องสมุนไพรท้องถิ่น และวิชาภาษาอังกฤษซึ่งเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้คำศัพท์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมภูมิปัญญา ที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ในรูปแบบฝึกสนทนาในการอธิบายธรรมชาติและวัฒนธรรมภูมิปัญญาในท้องถิ่นได้ เป็นต้น

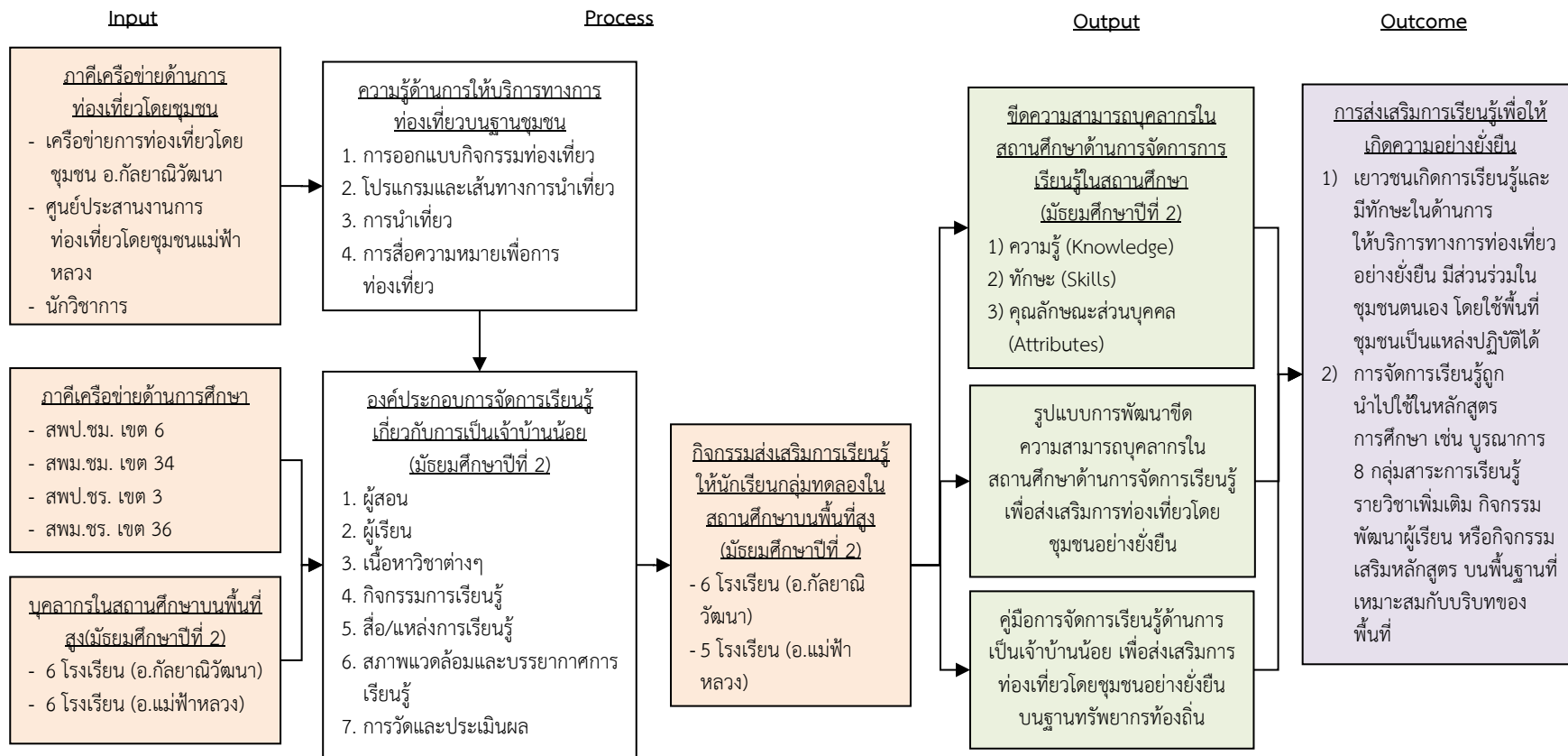
จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น พบว่า ครูมีความสนใจในกิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นประโยชน์ทั้งครูและนักเรียนในแง่ของการออกแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการเข้ากับรายวิชาอื่น ๆ ได้ และยังพบว่าครูมีความต้องการพัฒนาตนเองเพิ่มเติมทั้งในด้านความรู้และทักษะอื่น ๆ ที่จะช่วยให้ครูสามารถออกแบบและวางแผนการจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นปีถัดไป (ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 3) ด้วยตนเองตามบริบทของพื้นที่

2.2 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแนวคิดพื้นฐาน 4 ประการ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) ที่มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอก (Context) ปัจจัยนำเข้าในการพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน โดยมีทรัพยากร ได้แก่ เครือข่ายด้านการท่องเที่ยวและการศึกษา นักวิชาการ

บุคลากรในสถานศึกษา และการบริหารจัดการ ทั้งนี้การดำเนินงานบริหารจัดการปัจจัยนำเข้าจะเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม (Participation) ของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องตั้งแต่กระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการให้ความรู้ กระบวนการนิเทศ และกระบวนการจัดการเรียนการสอน และผลผลิตอันหมายรวมทั้งผลผลิตซึ่งเกิดจากกระบวนการ ได้แก่ คุณภาพบุคลากร คุณภาพผู้เรียน และคุณภาพสถานศึกษา จนนำไปสู่ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นก็คือ การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างยั่งยืน รวมทั้งสิ่งที่เป็นตัวชี้วัดเพื่อให้รู้ว่าผลผลิตเป็นไปตามวัตถุประสงค์ คือ ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ผ่านการวัดและประเมินผล

อย่างไรก็ตามฟันเฟืองที่สำคัญในการพัฒนาต่อยอดขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่นจะประสบความสำเร็จ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้ต้องอยู่ที่บุคลากรในสถานศึกษา การมีครูที่มีความรู้ (Knowledge) ความสามารถ (Ability) ทักษะการสอนที่ดี (Skill) และแรงขับภายในหรือแรงจูงใจ (Motive) ในการจัดการเรียนรู้ ย่อมจะทำให้มีศักยภาพที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินกิจการของสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เป็นผลให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

รูปภาพที่ 3 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาต่อยอดขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น 2) พัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น และ 3) เสนอรูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน มีวิธีการดำเนินงานวิจัยดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ บุคลากรที่สอนในสถานศึกษาบนพื้นที่สูงจาก 2 อำเภอเป้าหมาย ที่มีกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนอาศัยอยู่ในพื้นที่ คือ 1) อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ และ 2) อำเภอแม่ฟ้าหลวง และอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย โดยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้

1) เป็นโรงเรียนเป้าหมายที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาในปี 2561 ซึ่งมีจำนวน 11 โรงเรียน มีรายชื่อตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงรายชื่อสถานศึกษาในพื้นที่ 2 อำเภอเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมในปี 2561

อำเภอ	ตำบล	ชื่อสถานศึกษา
กัลยาณิวัฒนา	บ้านจันทร์	1) โรงเรียนบ้านจันทร์
		2) โรงเรียนสหมิตรวิทยา
		3) โรงเรียนมัธยมกัลยาณิวัฒนาเฉลิมพระเกียรติฯ
		4) โรงเรียนสามัคคีสันม่วง
แม่ฟ้าหลวง	แจ่มหลวง	5) โรงเรียนบ้านแจ่มหลวง
		6) โรงเรียนบ้านห้วยยา
	แม่ฟ้าหลวง	7) โรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี
		8) โรงเรียนอนุบาลแม่ฟ้าหลวง
อำเภอเชียงแสน	แม่สลองนอก	9) โรงเรียนสันติคีรีวิทยาคม
	แม่สลองใน	10) โรงเรียนดอยแสนใจ (ตชด.อนุสรณ์)
	บ้านแซว	11) โรงเรียนแม่แอบวิทยาคม

2) เป็นตัวแทนครูที่ดูแลกิจกรรมของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และมีตำแหน่งหรือบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้อง/สอดคล้องกับงานพัฒนาพื้นที่ สามารถขับเคลื่อนงานพัฒนาตามภารกิจหลักของสถานศึกษา

3) เป็นตัวแทนครูที่มีความสนใจ สนุกสนานเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา และมีภาระงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาในพื้นที่

4) นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมจะต้องเป็นนักเรียนที่ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มาแล้ว (ในปี 2561)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบไปด้วย

1) แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อสอบถามลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคลของบุคลากรในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู ผู้บริหาร และสำหรับชุมชน เพื่อทราบถึงเบื้องหลังความรู้และทักษะด้านการศึกษา และงานพัฒนาองค์กร และในพื้นที่

2) แบบทดสอบความรู้ก่อนและหลัง (Pretest-Posttest) การวางแผนเชิงปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านการจัดการเรียนรู้ เกี่ยวกับการเป็นเจ้าบ้านที่ดีและการสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว

3) สนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นบุคลากรในสถานศึกษาดังนี้

3.1) การวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งในอดีต ในปัจจุบัน และที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต รวมถึงความคิดเห็นด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ เพื่อให้ทราบถึงทัศนคติและความพร้อมของบุคลากรต่องานพัฒนา

3.2) ผลของการจัดการเรียนรู้ด้านการเป็นเจ้าบ้านน้อยให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งมีเนื้อหาประกอบไปด้วย การออกแบบกิจกรรม การออกแบบโปรแกรมและเส้นทางนำเที่ยว การนำเที่ยวและการสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยวตามที่ได้ออกแบบและลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ผู้สอน 2) ผู้เรียน 3) เนื้อหาวิชา 4) กิจกรรมการเรียนรู้ 5) สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ 6) สภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้ 7) การวัดและประเมินผล โดยร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาในการส่งเสริมการเรียนรู้ในแต่ละด้านที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อเสนอแนะในการปรับปรุงรูปแบบ วิธีการหรือเครื่องมือที่เหมาะสม

3.3) ด้านรูปแบบการส่งเสริมการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ทราบถึงทัศนคติและเป้าหมายของบุคลากรต่อทิศทางการพัฒนาตนเองทั้งในด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ และนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปใช้เพื่อการพัฒนาวิทยฐานะ

3.4) ด้านความคิดเห็นและความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับวิสัยทัศน์หรือนโยบายด้านการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนในโรงเรียน และในการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน

4) ถ่ายทอดความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Exchange) เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน จากนักวิชาการภายนอกหรือผู้เชี่ยวชาญให้กับบุคลากรในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อส่งเสริมการศึกษาในพื้นที่ที่สอดคล้องกับฐานชุมชน

5) การวางแผนเชิงปฏิบัติการ (Workshop) สำหรับบุคลากรในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ประกอบไปด้วย 2 ด้านหลัก คือ

5.1) เรียนรู้เชิงปฏิบัติการด้านเครื่องมือสนับสนุนการเรียนการสอน ตามองค์ประกอบจัดการการเรียนรู้ และกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ด้านการเป็นเจ้าบ้านน้อยให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งมีเนื้อหาประกอบไปด้วย การออกแบบกิจกรรม การออกแบบโปรแกรมและเส้นทางนำเที่ยว การนำเที่ยวและการสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เกิดความยั่งยืนโดยมุ่งพัฒนาภายใต้ฐานทรัพยากรในท้องถิ่นนั้นๆ

5.2) เรียนรู้เชิงปฏิบัติการด้านการบูรณาการเนื้อหาด้านการท่องเที่ยวสู่หลักสูตรการศึกษา เช่น บูรณาการ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ รายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หรือ กิจกรรมเสริมหลักสูตร บนพื้นฐานที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและพื้นที่

6) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลด้านพฤติกรรม และบทบาทการมีส่วนร่วม

7) กิจกรรมถอดบทเรียน (Lesson Learned) เพื่อแสดงความคิดเห็นต่อการใช้ชุดความรู้ตามองค์ประกอบจัดการการเรียนรู้ ในการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเป็นเจ้าบ้านน้อยให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของสถานศึกษา

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ ดังนี้

1) จัดเวทีประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรในสถานศึกษา ตัวแทนชุมชนท่องเที่ยวในพื้นที่ และตัวแทนหน่วยงานในพื้นที่ และเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นต่อสถานการณ์ และแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในสถานศึกษา

2) จัดเวทีถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับแนวทางด้านการจัดการเรียนรู้ ทั้งจากนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญ สู่บุคลากรในสถานศึกษาในพื้นที่ เพื่อหาแนวทางการบูรณาการเนื้อหาความรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เข้าสู่หลักสูตรของสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการศึกษาในพื้นที่ที่สอดคล้องกับฐานชุมชน

3) จัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับผู้สอนในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 (การเป็นเจ้าบ้านน้อย) ซึ่งต่อยอดจากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (การเป็นนักร้องน้อย)

4) ส่งแบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมที่เป็นตัวแทนจากแต่ละโรงเรียน โดยแจ้งเป็นหนังสือขอความอนุเคราะห์ แนบแบบทดสอบไปกับจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (email) ให้กับครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมที่เป็นตัวแทนจากแต่ละโรงเรียน ซึ่งได้

จัดทำแบบทดสอบใน 2 รูปแบบคือ PDF ไฟล์ และ Electronic Form (Google Form) เพื่อความสะดวกในการตอบแบบทดสอบในรูปแบบออนไลน์ และกำหนดระยะเวลาและช่องทางในการส่งแบบทดสอบคืน จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ แปลผล สรุปผล และรายงานผลต่อไป

5) การจัดประชุมครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมจากแต่ละสถานศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อถอดบทเรียนด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่ได้นำไปปฏิบัติ จากนั้นนำผลที่ได้ไปปรับปรุงคู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น (สำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)

3.4 การวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

3.4.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงบรรยายหรือสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการบรรยายคุณลักษณะของข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) จากนั้นนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา (Description) มีตัวแปรที่เกี่ยวข้องประกอบไปด้วย

- 1) ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล
- 2) ความรู้ความเข้าใจด้านการท่องเที่ยวก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

3.4.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการจดบันทึก การสังเกต และนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ และจัดเชื่อมโยงตามขั้นตอนและลำดับเวลาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และจะทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อความชัดเจนมากยิ่งขึ้นและทำการสังเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูลทั้งหมดตามระบบเหตุผลและสังเกตพฤติกรรมในการร่วมคิด และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา (Description) มีตัวแปรที่เกี่ยวข้องประกอบไปด้วย

- 1) ทักษะคิดต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น
- 2) รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

3.5 การแปลผลข้อมูล

การแปลผลข้อมูลมีตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจ ประกอบด้วย 3 ประเด็นหลัก คือ 1) ความรู้เกี่ยวกับการเป็นเจ้าบ้านที่ดี จำนวน 20 ข้อ 2) ความรู้เกี่ยวกับผู้นำเที่ยว จำนวน 20 ข้อ และ 3) ความรู้เกี่ยวกับการสื่อความหมาย จำนวน 20 ข้อ โดยให้คะแนนข้อละ 1 คะแนน รวมทั้งสิ้น 60 คะแนน มีการแบ่งช่วงคะแนนตามระดับความรู้ดังนี้

(คะแนนเต็ม 20)		(คะแนนเต็ม 60)	
<u>ช่วงคะแนน</u>	<u>ระดับความรู้</u>	<u>ช่วงคะแนน</u>	<u>ระดับความรู้</u>
16 - 20	มากที่สุด	46 - 60	มากที่สุด
11 - 15	มาก	31 - 45	มาก
6 - 10	ปานกลาง	16 - 30	ปานกลาง
0 - 5	น้อย	0 - 15	น้อย

จากนั้นนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยกำหนดค่าดังนี้

(คะแนนเต็ม 20)		(คะแนนเต็ม 60)	
<u>คะแนนเฉลี่ย</u>	<u>ระดับความรู้</u>	<u>คะแนนเฉลี่ย</u>	<u>ระดับความรู้</u>
15.01 – 20.00	มากที่สุด	45.01 – 60.00	มากที่สุด
10.01 – 15.00	มาก	31.01 – 45.00	มาก
5.01 – 10.00	ปานกลาง	16.01 – 30.00	ปานกลาง
0.00 – 5.00	น้อย	0.00 – 15.00	น้อย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาต่อยอดขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น 2) พัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น และ 3) เสนอรูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน สามารถอธิบายผลการศึกษาดังนี้

ผู้วิจัยประชุมหารือทีมงานวิจัยเพื่อวางแผนการดำเนินงานก่อนดำเนินการปฏิบัติในพื้นที่เป้าหมาย และค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมเพื่อร่างแบบสอบถามสำหรับครู (ภาคผนวก ก) แบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร (ภาคผนวก ข) แบบสอบถามสำหรับชุมชน (ภาคผนวก ค) แบบทดสอบความรู้ (ภาคผนวก ง) เพื่อใช้สำหรับทดสอบความรู้ของกลุ่มเป้าหมายก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา

รูปภาพที่ 4 ผู้วิจัยวางแผนประชุมหารือแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน

ผลการศึกษามีคำอธิบายได้ดังนี้

4.1 การพัฒนาต่อยอดขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้

การพัฒนาต่อยอดขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่นมีกระบวนการดังนี้

4.1.1 ประชุมชี้แจงกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนา

เวทีทำความเข้าใจพื้นที่ 2 อำเภอเป้าหมาย ผู้วิจัยได้สำรวจความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่การศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ปัญหาอุปสรรค จากสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อนำไปสู่การวางแผนพัฒนาให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละพื้นที่ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

รูปภาพที่ 5 ทำความเข้าใจกับหน่วยงานและกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา

รูปภาพที่ 6 ทำความเข้าใจกับหน่วยงานและกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่อำเภอแม่ฟ้าหลวง

4.1.2 ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

จากการสอบถามบุคลากรในพื้นที่อำเภอภักดีพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยใช้แบบสอบถาม สอบถามบุคลากร ได้แก่ บุคลากรของรัฐ องค์กรเอกชน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และชุมชน เพื่อศึกษาบริบทของบุคลากรในพื้นที่ ความคิดเห็นในการสร้างเยาวชนที่มีคุณภาพในพื้นที่ และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคนในพื้นที่ สู่การวางแผนการพัฒนาต่อยอดขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น

4.1.2.1 อำเภอภักดีพัฒนา

1) คุณลักษณะผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ผลการศึกษาตามตารางที่ 2 พบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 71.25) มีอายุอยู่ในช่วง 31- 40 ปี (ร้อยละ 42.50) ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 86.25) อาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 78.75) เป็นที่อยู่อาศัยดั้งเดิม (ร้อยละ 88.75) และอาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่า 10 ปี (ร้อยละ 95.00) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของบุคลากรในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง อำเภอภักดีพัฒนา

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N = 80)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	23	28.75
หญิง	57	71.25
อายุ		
21- 30 ปี	12	15.00
31- 40 ปี	34	42.50
41- 50 ปี	24	30.00
51 ปีขึ้นไป	10	12.50
วุฒิการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	69	86.25
ปริญญาตรี	11	13.75
ปริญญาโท	-	-
ปริญญาเอก	-	-
อาชีพ		
รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ	8	10.00
พนักงานหรือลูกจ้าง	3	3.75
ธุรกิจส่วนตัว	4	5.00
เกษตรกร	63	78.75
อื่น ๆ	2	0.25

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N = 80)	ร้อยละ
ภูมิลำเนา		
ที่อยู่อาศัยดั้งเดิม	71	88.75
ย้ายมาจากที่อื่น	9	11.25
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่		
น้อยกว่า 5 ปี	-	-
5 - 10 ปี	4	5.00
มากกว่า 10 ปี	76	95.00

2) ความคิดเห็นและความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน

จากการศึกษาความคิดเห็นและความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ ตามตารางที่ 3 พบว่า จากตารางข้างต้น ผู้ปกครองและชุมชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าโรงเรียนมีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ = 80) บุคลากรในโรงเรียนมีศักยภาพและความสามารถในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ = 80) การจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประโยชน์และความสำคัญ (ความถี่ = 80) และเห็นว่าบริบทพื้นที่มีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ = 72) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ปกครองและชุมชน อำเภอภักดีชุมพล

ประเด็นความคิดเห็น	ความถี่ (N = 80)	
	มี	ไม่มี
1. ศักยภาพของโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	80	-
2. ศักยภาพและความสามารถของบุคลากรในโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	80	-
3. ประโยชน์และความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	80	-
4. ความเหมาะสมของบริบทพื้นที่กับการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	72	8

จากตารางที่ 4 แสดงความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนหรือท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ($\bar{X}$ = 4.35, S.D. =

0.41) ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.44) และต้องการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.37) เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย

ตารางที่ 4 วิเคราะห์ความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน อำเภอภักดีพัฒนา

สาระความต้องการของการพัฒนา	ระดับความต้องการ (N = 80)			
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
1. ต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนหรือท้องถิ่นอย่างยั่งยืน	4.35	0.41	มาก	1
2. ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	4.25	0.44	มาก	2
3. ต้องการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา กิจกรรมการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	4.21	0.37	มาก	3

3) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

จากการวิเคราะห์และจำแนกข้อมูลพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นด้านการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้การท่องเที่ยวโดยชุมชน สรุปได้ดังนี้

3.1) ในมิติด้านการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการให้นำกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน เพราะต้องการให้การจัดการศึกษามุ่งพัฒนาผู้เรียนในภักดีพัฒนาเป็นพลเมืองดี สำนึกรักบ้านเกิดโดยใช้คำขวัญของอำเภอเป็นฐาน และกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวจะสร้างเยาวชนให้เห็นความสำคัญของท้องถิ่นและนำของดีของภูมิปัญญามาถ่ายทอด สืบสาน โดยนำเสนอเป็นการเรียนรู้ในพื้นที่ สร้างนิสัยการทำงานร่วมกัน มีทักษะชีวิต เป็นพลเมืองเข้มแข็งของชุมชน และสร้างมีรายได้โดยไม่ต้องไม่เบียดเบียนและเอาเปรียบจากทรัพยากรธรรมชาติ

3.2) ในมิติด้านการมีส่วนร่วม ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการให้การท่องเที่ยวเพื่อให้อำเภอภักดีพัฒนา เป็นการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนทั้งในระบบและนอกระบบ เกิดการเชื่อมโยงโดยอาศัยความร่วมมือทุกภาคส่วนจึงจะทำให้เกิดความยั่งยืนได้

4.1.2.2 อำเภอแม่ฟ้าหลวง

1) คุณลักษณะผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ผลการศึกษาตารางที่ 5 พบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 68.00) มีอายุอยู่ในช่วง 21- 30 ปี(ร้อยละ 44.00) ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 78.00) อาชีพ

ธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 48.00) เป็นที่อยู่อาศัยดั้งเดิม (ร้อยละ 64.00) และอาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่า 10 ปี (ร้อยละ 56.00) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครองและชุมชน อำเภอแม่ฟ้าหลวง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N = 50)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	16	32.00
หญิง	34	68.00
อายุ		
21- 30 ปี	22	44.00
31- 40 ปี	18	36.00
41- 50 ปี	6	12.00
51 ปีขึ้นไป	4	8.00
วุฒิการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	39	78.00
ปริญญาตรี	11	22.00
ปริญญาโท	-	-
ปริญญาเอก	-	-
อาชีพ		
รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ	2	4.00
พนักงานหรือลูกจ้าง	14	28.00
ธุรกิจส่วนตัว	24	48.00
เกษตรกร	10	20.00
อื่น ๆ	-	-
ภูมิลำเนา		
ที่อยู่อาศัยดั้งเดิม	32	64.00
ย้ายมาจากที่อื่น	18	36.00
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่		
น้อยกว่า 5 ปี	2	4.00
5 - 10 ปี	20	40.00
มากกว่า 10 ปี	28	56.00

2) ความคิดเห็นและความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้ปกครองและชุมชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าโรงเรียนมีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ = 50) บุคลากรในโรงเรียนมี

ศักยภาพและความสามารถในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ = 50) การจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประโยชน์และความสำคัญ (ความถี่ = 50) และเห็นว่าบริบทพื้นที่มีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ = 50) ตามลำดับ

ตารางที่ 6 วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ปกครองและชุมชน อำเภอแม่ฟ้าหลวง

ประเด็นความคิดเห็น	ความถี่ (N = 50)	
	มี	ไม่มี
1. ศักยภาพของโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	50	-
2. ศักยภาพและความสามารถของบุคลากรในโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	50	-
3. ประโยชน์และความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	50	-
4. ความเหมาะสมของบริบทพื้นที่กับการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	50	-

จากตารางที่ 7 พบว่า ความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนหรือท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ($\bar{X}$ = 4.17, S.D. = 0.42) ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ($\bar{X}$ = 3.89, S.D. = 0.64) และต้องการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ($\bar{X}$ = 3.78, S.D. = 0.67) เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย

ตารางที่ 7 วิเคราะห์ความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน อำเภอแม่ฟ้าหลวง

สาระความต้องการของการพัฒนา	ระดับความต้องการ (N = 50)			
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
1. ต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนหรือท้องถิ่นอย่างยั่งยืน	4.17	0.42	มาก	1
2. ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.89	0.64	มาก	2
3. ต้องการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.78	0.67	มาก	3

3) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

จากการวิเคราะห์และจำแนกข้อมูลพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นด้านการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การท่องเที่ยวโดยชุมชน สรุปได้ดังนี้

3.1) ในมิติด้านการศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการให้นำกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเพราะว่าโรงเรียนอยู่ในสถานที่ท่องเที่ยว เนื่องจากจะทำให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาชุมชนได้อย่างแท้จริงและต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ท้องถิ่นของตนเองให้มากขึ้นจนสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน นอกจากนั้นยังต้องการให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในความรักท้องถิ่นและสามารถบูรณาการสิ่งที่อยู่ในชุมชนให้เข้ากับการท่องเที่ยวได้และสามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการนำเสนอเรื่องท้องถิ่น โดยเฉพาะภาษาอังกฤษทำให้นักเรียนสนใจเรียนภาษาอังกฤษมากขึ้น

3.2) ในมิติด้านการมีส่วนร่วมผู้ตอบแบบสอบถามต้องการให้ปราชญ์ชุมชนหรือว่าคนในชุมชนที่มีประสบการณ์ด้านท่องเที่ยว และจากหน่วยงานในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่นักเรียน ร่วมสร้างเครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอน และในด้านงบประมาณต้องการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และสื่อที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น

4.1.3 ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

จากการสอบถามบุคลากรในพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยใช้แบบสอบถาม ทำให้ได้ข้อมูลด้านบริบทของบุคลากรในพื้นที่ ด้านความคิดเห็นในการสร้างเยาวชนที่มีคุณภาพในพื้นที่ และด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคนในพื้นที่ เพื่อให้ข้อมูลเชิงลึก ได้ประชุมกลุ่มย่อยระดมความคิดเห็น โดยจากประชากร จำนวน 80 คน เลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง ได้แก่ผู้ที่มีส่วนข้องเกี่ยวกับเกี่ยวกับการจัดการศึกษาประกอบไปด้วยบุคลากรในสถานศึกษา บุคลากรจากหน่วยงานในพื้นที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา และตัวแทนชุมชน

ทั้งจากตัวคณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง จากอำเภอภักดีพัฒนาจำนวน 10 คน จากอำเภอแม่ฟ้าหลวงจำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 20 คน เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน และด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถอธิบายผลการศึกษาใน 2 พื้นที่เป้าหมายดังนี้

4.1.3.1 การวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน

วิเคราะห์ความคิดเห็นสถานการณ์ปัจจุบัน การวางแผนพัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละพื้นที่ แสงผลการศึกษาในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 วิเคราะห์ความคิดเห็นสถานการณ์ปัจจุบัน

อำเภอภักดีพัฒนา	อำเภอแม่ฟ้าหลวง
จุดแข็ง บุคลากรในพื้นที่ และชุมชนเห็นความสำคัญ และตระหนักในการยึดมั่นตามเป้าหมายของการจัดตั้งอำเภอภักดีพัฒนาและดำรงวิถีชีวิตตามคำขวัญของอำเภอ ซึ่งเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ร่วมคิด ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ปัญหา แบบบูรณาการในด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ทั้งในส่วนภาคีเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวในชุมชน เครือข่ายหน่วยงานการจัดการศึกษา และโรงเรียนในพื้นที่ จุดอ่อน โรงเรียนในพื้นที่ บางส่วนไม่จัดการจัดเรียนรู้ตอบสนองความต้องการของชุมชน และพื้นที่โรงเรียนบางแห่งผู้บริหารและครูย้ายบ่อย ทำให้การจัดการศึกษาไม่ต่อเนื่อง โอกาส การได้รับการสนับสนุนปัจจัยพื้นฐาน สาธารณูปโภคโภค ทั้งภาครัฐ เอกชน ที่สำคัญบุคลากรหน่วยงานต่างๆ เป็นคนในพื้นที่ และได้รับการพัฒนาตนเอง เช่น อบรม ศึกษาดูงาน ทักษะการศึกษาต่อ	จุดแข็ง สถานศึกษาตั้งอยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว มีหน่วยงานสนับสนุนพัฒนาบุคลากรในพื้นที่สูงหลายหน่วยงาน และงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุน ได้แก่ มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงในพระบรมราชูปถัมภ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานจังหวัดเชียงราย มีทรัพยากรบุคคลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพรวมถึงผู้ประกอบการในชุมชน จุดอ่อน ยังต้องอาศัยความร่วมมือ ภาครัฐ เอกชน ชุมชน อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ไม่ต้องการให้การพัฒนาหายไปเมื่อเสร็จสิ้นโครงการฯ โอกาส การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานจังหวัดเชียงราย ให้ความสำคัญ โดยการประชาสัมพันธ์หลากหลายสื่อ และจัดกิจกรรมตามฤดูกาลแก่นักท่องเที่ยว ทำให้เกิดการตื่นตัวในการใช้การท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มเศรษฐกิจในพื้นที่

ตารางที่ 8 (ต่อ)

อำเภอเกลียวพัฒนา	อำเภอแม่ฟ้าหลวง
อุปสรรค การสร้างการรับรู้ และมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษาในพื้นที่ ให้เข้าใจเป้าหมาย การศึกษาด้านการผลิตพลเมืองคุณภาพอำเภอเกลียวพัฒนา	อุปสรรค การสร้างการมีส่วนร่วม และความเข้มแข็งของชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งการกำหนดนโยบายที่ไม่เหมาะสมกับพื้นที่ การกระจายรายได้ยังกระจุกเฉพาะผู้มีโอกาส

4.1.3.2 ความคิดเห็นด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

1) บุคลากรในสถานศึกษา

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นบุคลากรในสถานศึกษา ด้านความต้องการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละพื้นที่ แสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ความคิดเห็นบุคลากรในสถานศึกษา

อำเภอเกลียวพัฒนา	อำเภอแม่ฟ้าหลวง
จุดแข็ง ครูท้องถิ่น เข้าใจเห็นความสำคัญการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	จุดแข็ง สถานศึกษา และบุคลากรในพื้นที่ ได้รับการพัฒนาในด้านการท่องเที่ยว จากหลายหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน
จุดอ่อน ข้อมูลจัดทำ กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ยังไม่ครอบคลุมเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ของอำเภอเกลียวพัฒนา	จุดอ่อน การส่งเสริมพัฒนาที่ได้รับ ไม่ตอบสนองความต้องการของพื้นที่ หรืออาจสร้างภาระงานนอกเหนือจากการเรียนการสอน ต้องการการพัฒนาที่สามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในบริบทที่เหมาะสม
โอกาส การนำกรอบหลักสูตรท้องถิ่นของ สพป.ชม. เขต 6 และ สพม. 34 กรอบกับนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ เป็นตัวกำหนดเป้าหมายการทำงานและความสำเร็จ	โอกาส สถานศึกษาดังอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว จึงต้องการให้สถานศึกษาเป็นสถานที่หนึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพราะต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การบริการ การใช้ภาษา และสามารถประกอบเป็นอาชีพได้
อุปสรรค การประสานนำข้อมูลของทุกหน่วยงาน องค์กร ภาครัฐ เอกชน มาร่วมออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	อุปสรรค การสร้างผลิตภัณฑ์ของโรงเรียนไม่สามารถนำมาจำหน่าย และมีตลาดรองรับ อีกทั้งการเรียนรู้ท้องถิ่น ไม่ได้รับการสนับสนุนจากต้นสังกัดเนื่องจากมีความคาดหวังการทดสอบระดับชาติที่สูงขึ้น

2) บุคลากรในชุมชน

วิเคราะห์ความคิดเห็นบุคลากรในชุมชน และประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ รวมถึงความต้องการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละพื้นที่ แสดงผลการศึกษาในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 วิเคราะห์ความคิดเห็นบุคลากรในชุมชน

อำเภอภักดีพัฒนา	อำเภอแม่ฟ้าหลวง
จุดแข็ง การจัดทำสารสนเทศด้านการท่องเที่ยว ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ทั้งผู้ประกอบการในการสร้างจุด ขาย และประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวในการสร้าง ทางเลือกการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย จุดอ่อน ความเข้าใจที่ตรงกันด้านการท่องเที่ยวโดย ชุมชน การสร้างโอกาสที่ทั่วถึงกับชุมชน และ ผู้ประกอบการรายใหม่ที่เป็นคนในพื้นที่ โอกาส การได้รับการพัฒนาจากหน่วยงาน องค์กรทั้ง ภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะคนในพื้นที่สูง ให้ สามารถหารายได้ พื้นฟูเศรษฐกิจชุมชน สร้าง ความเข้มแข็งด้วยการพึ่งตนเอง อุปสรรค การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ควรมีช่วงเวลาในการ ปิดแหล่งท่องเที่ยวเพื่อฟื้นฟู ชยะจากแหล่ง ท่องเที่ยว	จุดแข็ง ภาคีเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวในชุมชน เครือข่ายหน่วยงานการจัดการศึกษา และ โรงเรียนในพื้นที่ ให้การสนับสนุนและ ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำไปประชุม เชิงปฏิบัติการในครั้งต่อไป โดยยึดขวัญของ อำเภอสู่การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดย ชุมชน จุดอ่อน ขาดความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยปัจจัยทางเศรษฐกิจจึงทำให้เกิดการทำลาย และขยายเพิ่มมากขึ้น โอกาส พื้นที่ วิถีชีวิต การอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี ยังเป็นจุดขายที่สำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว และ มีภาคีช่วยจัดหานักท่องเที่ยว หน่วยงานส่งเสริม สนับสนุนการท่องเที่ยวในชุมชน และโรงเรียน เป็นแหล่งท่องเที่ยว อุปสรรค ตลาดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน และโรงเรียน

4.1.4 ข้อเสนอแนะด้านการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมด้านการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรใน
สถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ใน 2 พื้นที่เป้าหมายคือสถานศึกษา จำนวน 11 โรงเรียน
โดยใช้แบบสอบถาม สอบถามบุคลากรในสถานศึกษากลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหาร ครูวิชาการ และ
ครูผู้สอน เพื่อศึกษาบริบทของบุคลากรในสถานศึกษา ความคิดเห็นในการผู้เรียนที่มีคุณภาพในพื้นที่

และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคนในพื้นที่ สู่การวางแผนการพัฒนาต่อยอดขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น

4.1.4.1 อำเภอกัลยาณิวัฒนา

การสอบถามโดยใช้แบบสอบถามด้านการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอำเภอกัลยาณิวัฒนา มีดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษา

1.1) ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา

จากตารางที่ 11 พบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 83.33) มีอายุอยู่ในช่วง 41- 50 ปี(ร้อยละ 66.67) ระดับการศึกษาปริญญาโท (ร้อยละ 100) ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนชำนาญการพิเศษ (ร้อยละ 66.67) และมีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี (ร้อยละ 66.67)

ตารางที่ 11 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอกัลยาณิวัฒนา

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N = 6)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	5	83.33
หญิง	1	16.67
อายุ		
21- 30 ปี	-	-
31- 40 ปี	-	-
41- 50 ปี	4	66.67
51 ปีขึ้นไป	2	33.33
วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	-	-
ปริญญาโท	6	100
ปริญญาเอก	-	-
ตำแหน่ง		
ผู้อำนวยการโรงเรียน	1	16.67
ผู้อำนวยการโรงเรียนชำนาญการพิเศษ	4	66.67
ผู้อำนวยการโรงเรียนเชี่ยวชาญ	1	16.67
ผู้อำนวยการโรงเรียนเชี่ยวชาญพิเศษ	-	-

ตารางที่ 11 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N = 6)	ร้อยละ
ประสบการณ์ทำงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	-	-
5 - 10 ปี	2	33.33
มากกว่า 10 ปี	4	66.67

1.2) ความคิดเห็นและความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษา

จากตารางที่ 12 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอภักดีนิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ทั้ง 6 โรงเรียนทุกคนมีวิสัยทัศน์หรือนโยบายด้านการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนในโรงเรียน (ความถี่ = 6) มีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ = 6) บุคลากรในโรงเรียนมีศักยภาพและความสามารถในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ = 6) บริบทของพื้นที่ที่มีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ = 6) และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประโยชน์และความสำคัญ (ความถี่ = 6) ตามลำดับ

ตารางที่ 12 วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอภักดีนิวัฒนา

ประเด็นความคิดเห็น	ความถี่ (N = 6)	
	มี	ไม่มี
1) วิสัยทัศน์หรือนโยบายด้านการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนในโรงเรียน	6	-
2) ศักยภาพของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	6	-
3) ศักยภาพและความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	6	-
4) ความเหมาะสมของบริบทพื้นที่กับการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	6	-
5) ประโยชน์และความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	6	-

ตารางที่ 13 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยของความถี่ความต้องการมากที่สุด 5 ลำดับแรกคือ 1) ต้องการนำเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนหรือท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ($\bar{X}$ = 4.63, S.D. = 0.52) 2) ต้องการความ

ร่วมมือในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.53) 3) ต้องการความสนับสนุนด้าน พี่เลี้ยง ในการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.29, S.D. = 0.78) 4) ต้องการความสนับสนุนด้าน การอบรมเชิงปฏิบัติการ ในการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.14, S.D. = 0.67) และ 5) ต้องการให้ ปราชญ์ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้สอนเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ($\bar{X}$ = 4.05, S.D. = 0.55) เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย โดยความต้องการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ต้องการให้ บุคลากรในสถานศึกษา เป็นผู้สอนเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยตนเอง ($\bar{X}$ = 1.56, S.D. = 0.63)

ตารางที่ 13 วิเคราะห์ความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอภักดีชุมพล

สาระความต้องการของการพัฒนา	ระดับความต้องการ (N = 6)			
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
1) ต้องการนำเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนหรือท้องถิ่นอย่างยั่งยืน	4.63	0.52	มากที่สุด	1
2) ต้องการความร่วมมือในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน	4.50	0.53	มากที่สุด	2
3) ต้องการความสนับสนุนด้าน <u>งบประมาณ</u> ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน	3.90	0.79	มาก	8
4) ต้องการความสนับสนุนด้าน <u>การอบรมเชิงปฏิบัติการ</u> ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน	4.14	0.67	มาก	4
5) ต้องการความสนับสนุนด้าน <u>พี่เลี้ยง</u> ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน	4.29	0.78	มาก	3
6) ต้องการความสนับสนุนด้าน <u>วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้</u> ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน	3.95	0.59	มาก	7

ตารางที่ 13 (ต่อ)

สาระความต้องการของการพัฒนา	ระดับความต้องการ (N = 6)			
	$\bar{x}$	SD	แปลผล	อันดับ
7) ต้องการให้ <u>บุคลากรในสถานศึกษา</u> เป็นผู้สอนเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยตนเอง	1.56	0.63	น้อย	9
8) ต้องการให้ <u>ปราชญ์ชุมชน</u> เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้สอนเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	4.05	0.55	มาก	5
9) ต้องการให้ <u>บุคลากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</u> เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้สอนเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	4.00	0.62	มาก	6

1.3) ข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา

ต้องการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนควรมีทั้งบุคลากรในสถานศึกษา ปราชญ์ชุมชนหรือคนในชุมชนที่มีประสบการณ์ด้านท่องเที่ยวและความร่วมมือจากหน่วยงานในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพราะนักเรียนจะได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จากบริบทชุมชนจริง จากหน่วยงานในชุมชน ผู้ประกอบการในพื้นที่ และนอกจากนั้นยังข้อเสนอแนะว่าควรพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยการเปิดหลักสูตรระยะสั้นและพัฒนารายวิชาให้ตอบโจทย์

2) ครูผู้สอน

การสอบถามครูผู้สอนโดยใช้แบบสอบถามในการศึกษารูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่อำเภอเกลียวพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและสามารถสรุปผลการศึกษาดังตารางต่อไปนี้

2.1) ข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอน

จากตารางที่ 14 ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 70.00) มีอายุอยู่ในช่วง 21 - 30 ปี (ร้อยละ 53.33) ระดับการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 73.33) ตำแหน่งครูอัตราจ้าง (ร้อยละ 33.33) เป็นครูผู้สอนสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (ร้อยละ 33.33) และมีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี (ร้อยละ 90) ตามลำดับ

ตารางที่ 14 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอน อำเภอกัลยาณิวัฒนา

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N = 30)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	9	30.00
หญิง	21	70.00
อายุ		
21- 30 ปี	16	53.33
31- 40 ปี	12	40.00
41- 50 ปี	2	6.67
51 ปีขึ้นไป	-	-
วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	22	73.33
ปริญญาโท	8	26.67
ปริญญาเอก	-	-
ตำแหน่ง		
ครูอัตราจ้าง	10	33.33
ครูผู้ช่วย	9	30.00
ครู	8	26.67
ครูชำนาญการ	2	6.67
ครูชำนาญการพิเศษ	1	3.33
ครูเชี่ยวชาญ	-	-
ครูเชี่ยวชาญพิเศษ	-	-
สาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบ		
วิทยาศาสตร์	3	10.00
คณิตศาสตร์	4	13.33
ภาษาต่างประเทศ	7	23.33
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	10	33.33
ภาษาไทย	3	10.00
การงานอาชีพและ เทคโนโลยี	2	6.67
สุขศึกษาและ พลศึกษา	-	-
ศิลปะ	1	3.33

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N = 30)	ร้อยละ
ประสบการณ์ทำงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	27	90.00
5 - 10 ปี	2	6.67
มากกว่า 10 ปี	1	3.33

2.2) ความคิดเห็นและความต้องการของครูผู้สอน

จากตารางที่ 15 พบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ = 30) แต่ส่วนใหญ่เห็นว่าตนเองมีศักยภาพและความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ (ความถี่ = 30) และส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าโรงเรียนมีศักยภาพในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ = 30) บริบทพื้นที่ความเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ = 30) และให้ความเห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประโยชน์และความสำคัญ (ความถี่ = 30) ตามลำดับ

ตารางที่ 15 วิเคราะห์ความคิดเห็นของครูผู้สอน อำเภอگیยาณีวัฒนา

ประเด็นความคิดเห็น	ความถี่ (N = 30)	
	มี	ไม่มี
1) ความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	-	30
2) ศักยภาพและความสามารถของตนเองในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	30	-
3) ศักยภาพของโรงเรียนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	30	-
4) ความเหมาะสมของบริบทพื้นที่กับการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	30	-
5) ประโยชน์และความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	30	-

ตารางที่ 16 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยของความถี่ความต้องการมากที่สุด 5 ลำดับแรกคือ 1) ต้องการความร่วมมือในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.57, S.D. = 0.51) 2) ต้องการนำเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำมาพัฒนาความก้าวหน้าในสายงานของตนเอง ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.51) 3) ต้องการความสนับสนุนด้าน พี่เลี้ยง ในการพัฒนาการเรียนรู้อย่าง

ท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.29, S.D. = 0.78) 4) ต้องการนำเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนหรือท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ($\bar{X}$ = 4.20, S.D. = 0.43) และ 5) ต้องการความสนับสนุนด้าน การอบรมเชิงปฏิบัติการ ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.19, S.D. = 0.49) เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย โดยความต้องการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ต้องการให้ บุคลากรในสถานศึกษา เป็นผู้สอนเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยตนเอง ($\bar{X}$ = 1.48, S.D. = 0.63)

ตารางที่ 16 วิเคราะห์ความต้องการของครูผู้สอน อำเภอภักดีชุมพล

สาระความต้องการของการพัฒนา	ระดับความต้องการ (N = 30)			
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
1) ต้องการนำเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนหรือท้องถิ่นอย่างยั่งยืน	4.20	0.43	มาก	4
2) ต้องการนำเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำมาพัฒนาความก้าวหน้าในสายงานของตนเอง	4.52	0.51	มากที่สุด	2
3) ต้องการความร่วมมือในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน	4.57	0.51	มากที่สุด	1
4) ต้องการความสนับสนุนด้าน <u>งบประมาณ</u> ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน	4.05	0.54	มาก	8
5) ต้องการความสนับสนุนด้าน <u>การอบรมเชิงปฏิบัติการ</u> ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน	4.19	0.49	มาก	5
6) ต้องการความสนับสนุนด้าน <u>พี่เลี้ยง</u> ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน	4.29	0.78	มาก	3
7) ต้องการความสนับสนุนด้าน <u>วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้</u> ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน	3.72	0.74	มาก	9

ตารางที่ 16 (ต่อ)

สาระความต้องการของการพัฒนา	ระดับความต้องการ (N = 30)			
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	อันดับ
8) ต้องการให้ <u>บุคลากรในสถานศึกษา</u> เป็นผู้สอน เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยตนเอง	1.48	0.63	น้อย ที่สุด	10
9) ต้องการให้ <u>ประชาชนชุมชน</u> เข้ามามีส่วนร่วมใน การเป็นผู้สอนเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	4.14	0.73	มาก	6
10) ต้องการให้ <u>บุคลากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</u> เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้สอนเรื่องการ ท่องเที่ยวโดยชุมชน	4.10	0.83	มาก	7

2.3) ข้อเสนอแนะ

การกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการต้องการให้เกิดการพัฒนาาร่วมกันทุกโรงเรียนในพื้นที่อำเภอภักกลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีเอกสารการเรียนรู้ สื่อการสอน ที่ใช้ชุดข้อมูลเดียวกันจัดการเรียนการสอนแก่ผู้เรียนทั้งอำเภอภักกลยาณิวัฒนา

4.1.4.2 อำเภอแม่ฟ้าหลวง

ผลการสอบถามโดยใช้แบบสอบถามด้านการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษา

1.1) ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา

จากตารางที่ 17 พบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 83.33) มีอายุอยู่ในช่วง 41- 50 ปีและ 51 ปีขึ้นไปจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 50.00) ระดับการศึกษาปริญญาโท (ร้อยละ 66.67) มีตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนชำนาญการพิเศษ (ร้อยละ 83.33) และมีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี (ร้อยละ 83.33)

ตารางที่ 17 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N = 6)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	5	83.33
หญิง	1	16.67

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N = 6)	ร้อยละ
อายุ		
21- 30 ปี	-	-
31- 40 ปี	-	-
41- 50 ปี	3	50.00
51 ปีขึ้นไป	3	50.00
วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	-	-
ปริญญาโท	4	66.67
ปริญญาเอก	2	33.33
ตำแหน่ง		
ผู้อำนวยการโรงเรียน	1	16.67
ผู้อำนวยการโรงเรียนชำนาญการพิเศษ	5	83.33
ผู้อำนวยการโรงเรียนเชี่ยวชาญ	-	-
ผู้อำนวยการโรงเรียนเชี่ยวชาญพิเศษ	-	-
ประสบการณ์ทำงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	-	-
5 - 10 ปี	1	16.67
มากกว่า 10 ปี	5	83.33

1.2) ความคิดเห็นและความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษา

จากตารางที่ 18 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงรายพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มีวิสัยทัศน์หรือนโยบายด้านการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนในโรงเรียน (ความถี่ = 5) มีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ = 6) บุคลากรในโรงเรียนมีศักยภาพและความสามารถในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ = 6) บริบทของพื้นที่มีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ = 6) และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประโยชน์และความสำคัญ (ความถี่ = 6) ตามลำดับ

ตารางที่ 18 วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง

ประเด็นความคิดเห็น	ความถี่ (N = 6)	
	มี	ไม่มี
1) วิสัยทัศน์หรือนโยบายด้านการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนในโรงเรียน	5	1
2) ศักยภาพของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	6	-
3) ศักยภาพและความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	6	-
4) ความเหมาะสมของบริบทพื้นที่กับการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	6	-
5) ประโยชน์และความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	6	-

จากตารางที่ 19 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยของความถี่ความต้องการมากที่สุด 5 ลำดับแรกคือ 1) ต้องการนำเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนหรือท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.71) 2) ต้องการความร่วมมือในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.43, S.D. = 0.79) 3) ต้องการความสนับสนุนด้าน ที่เลี้ยง ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.29, S.D. = 0.49) 4) ต้องการความสนับสนุนด้าน การอบรมเชิงปฏิบัติการ ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.14, S.D. = 0.90) และ 5) ต้องการให้ ปราชญ์ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้สอนเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ($\bar{X}$ = 4.08, S.D. = 0.67) เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย โดยความต้องการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ต้องการให้ บุคลากรในสถานศึกษา เป็นผู้สอนเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยตนเอง ($\bar{X}$ = 1.48, S.D. = 0.63)

ตารางที่ 19 วิเคราะห์ความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง

สาระความต้องการของการพัฒนา	ระดับความต้องการ (N = 6)			
	$\bar{x}$	SD	แปลผล	อันดับ
1) ต้องการนำเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนหรือท้องถิ่นอย่างยั่งยืน	4.50	0.71	มาก	1
2) ต้องการความร่วมมือในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน	4.43	0.79	มาก	2
3) ต้องการความสนับสนุนด้าน <u>งบประมาณ</u> ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน	3.92	0.67	มาก	6
4) ต้องการความสนับสนุนด้าน <u>การอบรมเชิงปฏิบัติการ</u> ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน	4.14	0.90	มาก	4
5) ต้องการความสนับสนุนด้าน <u>พี่เลี้ยง</u> ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน	4.29	0.49	มาก	3
6) ต้องการความสนับสนุนด้าน <u>วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้</u> ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน	3.50	0.71	มาก	8
7) ต้องการให้ <u>บุคลากรในสถานศึกษา</u> เป็นผู้สอนเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยตนเอง	1.48	0.63	น้อย มาก	9
8) ต้องการให้ <u>ประชาชนชุมชน</u> เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้สอนเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	4.08	0.67	มาก	5
9) ต้องการให้ <u>บุคลากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</u> เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้สอนเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.83	0.72	มาก	7

1.3) ข้อเสนอแนะ

ต้องการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนควรมีทั้งบุคลากรในสถานศึกษา ประชาชนชุมชนหรือว่าคนในชุมชนที่มีประสบการณ์ด้านท่องเที่ยว และจากหน่วยงานในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพราะในชุมชนมีสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวจำนวนมาก ถ้าหากนักเรียนได้เรียนรู้ผ่านหน่วยงานในชุมชนจะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ในพื้นที่จริงและจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ในส่วนของการวิชาการควรให้ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ร่วมกับปราชญ์ชาวบ้านในชุมชนที่มีความชำนาญในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ควรมีวิจัยการในโครงการเป็นพี่เลี้ยงในการนิเทศติดตาม ซึ่งส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการมีเครือข่ายสามารถช่วยโรงเรียนในการพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และในด้านงบประมาณต้องการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และสื่อที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ เป็นต้น

2) ครูผู้สอน

ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามครูผู้สอนในการศึกษารูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและสามารถสรุปผลการศึกษาดังตารางต่อไปนี้

2.1) ข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอน

จากตารางที่ 20 ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 65.00) มีอายุอยู่ในช่วง 21 - 30 ปี (ร้อยละ 50.00) ระดับการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 90.00) ตำแหน่งครู (ร้อยละ 40.00) เป็นครูผู้สอนสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (ร้อยละ 40.00) และมีประสบการณ์ทำงาน 5 - 10 ปี (ร้อยละ 50) ตามลำดับ

ตารางที่ 20 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครูผู้สอน อำเภอแม่ฟ้าหลวง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N = 20)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	7	35.00
หญิง	13	65.00
อายุ		
21- 30 ปี	10	50.00
31- 40 ปี	7	35.00
41- 50 ปี	3	15.00
51 ปีขึ้นไป	-	-

ตารางที่ 20 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (N = 20)	ร้อยละ
วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	18	90.00
ปริญญาโท	2	10.00
ปริญญาเอก	-	-
ตำแหน่ง		
ครูอัตราจ้าง	3	15.00
ครูผู้ช่วย	6	30.00
ครู	8	40.00
ครูชำนาญการ	2	10.00
ครูชำนาญการพิเศษ	1	5.00
ครูเชี่ยวชาญ	-	-
ครูเชี่ยวชาญพิเศษ	-	-
สาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบ		
วิทยาศาสตร์	1	5.00
คณิตศาสตร์	1	5.00
ภาษาต่างประเทศ	5	25.00
สังคมศึกษา ศาสนา	8	40.00
และวัฒนธรรม		
ภาษาไทย	3	15.00
การงานอาชีพและ	2	10.00
เทคโนโลยี		
สุขศึกษาและ	-	-
พลศึกษา		
ศิลปะ	-	-
ประสบการณ์ทำงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	9	45.00
5 - 10 ปี	10	50.00
มากกว่า 10 ปี	1	5.00

2.2) ความคิดเห็นและความต้องการของครูผู้สอน

จากตารางที่ 21 พบว่าครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ = 16) แต่ส่วนใหญ่เห็นว่าตนเองมีศักยภาพและความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ (ความถี่ = 20) และส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าโรงเรียนมีศักยภาพในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน

(ความถี่ = 20) บริบทพื้นที่ความเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ = 20) และให้ความคิดเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประโยชน์และความสำคัญ (ความถี่ = 20) ตามลำดับ

ตารางที่ 21 วิเคราะห์ความคิดเห็นของครูผู้สอน อำเภอแม่ฟ้าหลวง

ประเด็นความคิดเห็น	ความถี่ (N = 20)	
	มี	ไม่มี
1) ความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	4	16
2) ศักยภาพและความสามารถของตนเองในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	20	-
3) ศักยภาพของโรงเรียนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	20	-
4) ความเหมาะสมของบริบทพื้นที่กับการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	20	-
5) ประโยชน์และความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	20	-

จากตารางที่ 22 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ค่าเฉลี่ยของความถี่ความต้องการมากที่สุด 5 ลำดับแรกคือ 1) ต้องการนำเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำมาพัฒนาความก้าวหน้าในสายงานของตนเอง ($\bar{X}$ = 4.63, S.D. = 0.52) 2) ต้องการความร่วมมือในการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.55) 3) ต้องการความสนับสนุนด้าน ที่เลี้ยง ในการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.50, S.D. = 0.53) 4) ต้องการความร่วมมือในการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = 0.55) และ 5) ต้องการความสนับสนุนด้าน การอบรมเชิงปฏิบัติการ ในการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.38, S.D. = 0.74) เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย โดยความต้องการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ต้องการให้ บุคลากรในสถานศึกษา เป็นผู้สอนเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยตนเอง ($\bar{X}$ = 1.65, S.D. = 0.66)

ตารางที่ 22 วิเคราะห์ความต้องการของครูผู้สอน อำเภอแม่ฟ้าหลวง

สาระความต้องการของการพัฒนา	ระดับความต้องการ (N = 30)			
	$\bar{x}$	SD	แปลผล	อันดับ
1) ต้องการนำเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนหรือท้องถิ่นอย่างยั่งยืน	4.60	0.55	มากที่สุด	2
2) ต้องการนำเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำมาพัฒนาความก้าวหน้าในสายงานของตนเอง	4.63	0.52	มากที่สุด	1
3) ต้องการความร่วมมือในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน	4.40	0.55	มาก	4
4) ต้องการความสนับสนุนด้าน <u>งบประมาณ</u> ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน	3.63	0.74	มาก	9
5) ต้องการความสนับสนุนด้าน <u>การอบรมเชิงปฏิบัติการ</u> ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน	4.38	0.74	มาก	5
6) ต้องการความสนับสนุนด้าน <u>พี่เลี้ยง</u> ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน	4.50	0.53	มาก	3
7) ต้องการความสนับสนุนด้าน <u>วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้</u> ในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน	4.00	0.76	มาก	7
8) ต้องการให้ <u>บุคลากรในสถานศึกษา</u> เป็นผู้สอนเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยตนเอง	1.65	0.66	น้อย	10
9) ต้องการให้ <u>ปราชญ์ชุมชน</u> เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้สอนเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	4.27	0.71	มาก	6
10) ต้องการให้ <u>บุคลากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</u> เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้สอนเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.75	0.89	มาก	8

2.3) ข้อเสนอแนะ

ทั้งนี้ในส่วนของวิชาการควรให้ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ร่วมกับปราชญ์ชาวบ้าน ในชุมชนที่มีความชำนาญในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ควรมีวิทยากรในโครงการเป็นพี่เลี้ยง ในการนิเทศติดตาม ซึ่งส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการมีเครือข่ายสามารถช่วยโรงเรียนในการพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และในด้านงบประมาณต้องการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และสื่อที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ เป็นต้น

จากการสนทนากลุ่มเพื่อสำรวจข้อเสนอแนะเพิ่มเติมกับกลุ่มของตัวแทนครูและผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง/สอดคล้องกับงานพัฒนาพื้นที่ที่สามารถขับเคลื่อนงานพัฒนาตามภารกิจหลักของ สถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ได้แก่ ครูควรเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ โดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนท้องถิ่นเรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชน ครูต้อง เข้าใจท้องถิ่น ต้องสำรวจพื้นที่ เก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่และจัดทำเป็นเอกสาร เพื่อให้ครูรู้จักพื้นที่ หากมีการย้ายหรือเข้ามาปฏิบัติในพื้นที่ ครูจะมีองค์ความรู้ในเรื่องท้องถิ่นที่ตรงกัน อีกทั้งต้องการ ได้รับการพัฒนาการเรียนการสอนศาสตร์แนวใหม่ โดยหน่วยงานอุดมศึกษาเข้ามาช่วยพัฒนาบุคลากร และทางเขตพื้นที่ ส่งเสริม สนับสนุน นิเทศติดตามสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ข้อเสนอแนะในการนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนมา ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนอย่างไรบ้าง การเข้าใจร่วมกัน ความตระหนักในการจัดการ เรียนรู้ การบูรณาการการทำงาน การเรียนรู้จากชุมชน การใช้พื้นที่ในการสร้างมูลค่า ทำให้เกิดอาชีพ มีรายได้ เน้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การสร้างทัศนคติครูในการจัดการเรียน เปลี่ยนการสอนที่มุ่ง ความสำคัญของท้องถิ่น การสำรวจพื้นที่ เก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ และจัดทำเป็นเอกสาร เพื่อให้ครู รู้จักพื้นที่ และอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว โดยวิทยากรชุมชนร่วมกันจัดกิจกรรม Active learning ใช้เรื่องการท่องเที่ยว ต้องการให้หลักสูตรนี้สร้างเยาวชนที่รักการทำงาน สร้างคนดี และ หากมีรายได้ต้องไม่เบียดบังเอาเปรียบจากทรัพยากรธรรมชาติ จึงเกิดประโยชน์ทั้งโรงเรียนและชุมชน เพราะมีรายได้ เศรษฐกิจดีก็ไม่มีปัญหาหลักขโมย ยาเสพติด ทั้งนี้ต้องเครือข่ายความร่วมมือจัด หลักสูตรในทิศทางเดียวกัน โดยความช่วยเหลือจากหน่วยงานอุดมศึกษาเข้ามาช่วยพัฒนาบุคลากร และทางเขตพื้นที่ส่งเสริม สนับสนุน การนิเทศและติดตามผล

2) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อ ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่ของท่านอย่างไรบ้าง - ต้องนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องท่องเที่ยวโดยชุมชน นำมาจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนในรูปแบบของรายวิชาเพิ่มเติม การบูรณาการทุกกลุ่มสาระฯ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รายวิชาชุมนุม ด้วยวิธีการแบบ Active learning และ ชั่วโมงที่เหมาะสมกับเนื้อหาและวัดประเมินผลตามมาตรฐาน โดยต้องจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้ อย่างแท้จริง นำสิ่งที่น่าสนใจของชุมชนมาสร้างเป็นจุดเด่นและสนับสนุนให้ชาวบ้านมาร่วมพัฒนา เน้นวิถีชุมชน เรียนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และนักเรียนจะได้ความรู้ติดตัวประกอบอาชีพได้

4.1.5 การแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ

การแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนโดยการประชุมกลุ่มระดมสมอง ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ และบุคลากรในสถานศึกษาจำนวน 11 โรงเรียน กลุ่มเป้าหมายบุคลากรในสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูวิชาการ ครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และครูผู้สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ร่วมให้ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนรู้การท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อกำหนดทิศทางการจัดการเรียนรู้การท่องเที่ยว สู่การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา (รูปภาพที่ 7)

รูปภาพที่ 7 การแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ

4.1.4.1 อำเภอกัลยาณิวัฒนา

การแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน โดยผู้เชี่ยวชาญ และบุคลากรในสถานศึกษาร่วมให้ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนรู้การท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ในตารางที่ 23 แสดงการจัดการเรียนรู้การท่องเที่ยวโดยชุมชน การเรียนการสอนในทั้งโครงสร้างหลักสูตร ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับเนื้อหาให้บรรลุตามมาตรฐาน และตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลาง และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ที่สอดคล้องกับภารกิจ นโยบาย โครงการต่าง ๆ ของสถานศึกษา

4.1.4.2 อำเภอมะพ่ายหลวง

การแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน โดยผู้เชี่ยวชาญ และบุคลากรในสถานศึกษาร่วมให้ข้อเสนอแนะทางการจัดการเรียนรู้การท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ตารางที่ 23 แสดงการจัดการเรียนรู้การท่องเที่ยวโดยชุมชน การเรียนการสอนในทั้งโครงสร้างหลักสูตร ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับเนื้อหาให้บรรลุตามมาตรฐาน และตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลาง และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ที่สอดคล้องกับภารกิจนโยบาย โครงการต่าง ๆ ของสถานศึกษา

ตารางที่ 23 แสดงการวางแผนโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาการจัดการเรียนรู้การท่องเที่ยวโดยชุมชนโรงเรียนพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา

โรงเรียน	บูรณาการกลุ่มสาระ	รายวิชาเพิ่มเติม	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	อื่น ๆ
1) โรงเรียนบ้านจันทร์	- สังคม - ไทย - วิทย์ - ภาษาต่างประเทศ	- หลักสูตรบูรณาการท้องถิ่น 8 กลุ่มสาระฯ	- ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้	-
2) โรงเรียนสหมิตรวิทยา	-	- การท่องเที่ยวโดยชุมชน อย่างยั่งยืน - ภาษาต่างประเทศ	-	-
3) โรงเรียนมัธยมกัลยาณิ วัฒนาเฉลิมพระเกียรติฯ	- 8 กลุ่มสาระฯ	- บูรณาการทักษะชีวิต ฐาน การเรียนรู้	- ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ เน้น Active Learning	- โครงการโรงเรียนประจำ ตำบลระดับมัธยม - โครงการโรงเรียนประชารัฐ
4) โรงเรียนสามัคคีสันม่วง	- สังคม	-	-	-
5) โรงเรียนบ้านแจ่มหลวง	- สังคม	- สมุนไพร - อาหาร - ทอผ้า	-	- โครงการ สสส. - โครงการประชารัฐ
6) โรงเรียนบ้านห้วยยา	- ภาษาไทย - ภาษาต่าง - ประเทศ	- จักสาน 1, 2 - ทอผ้า 1, 2 - ข้าวซ้อมมือ 1, 2		

ตารางที่ 23 (ต่อ)

โรงเรียน	บูรณาการกลุ่มสาระ	รายวิชาเพิ่มเติม	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	อื่นๆ
7) โรงเรียนบ้านห้วยไร่ สามัคคี	- สังคม - แผนการเรียนรู้ศิลปคำนวณ - ทวีศึกษา	-	-	- โครงการพัฒนาทักษะ อาชีพ
8) โรงเรียนอนุบาลแม่ฟ้า หลวง	-	-	-	- โครงการพัฒนาอดยตุง
9) โรงเรียนสันติคีรีวิทยาคม	- แผนการเรียนรู้คหกรรม	- ภาษาจีน	- มัคคุเทศก์ - ของที่ระลึก - ชา	-
10) โรงเรียนดอยแสนใจ (ตชด.อนุสรณ์)	-	- หลักสูตรท้องถิ่น - อาษา	- กาแฟ - ผ้าปักอาษา	- โครงการโรงเรียนสุจริต "บริษัทรักการดี"
11) โรงเรียนแม่แอบ วิทยาคม	- กอท	- ภาษาจีน	- มัคคุเทศก์	-

4.1.6 ทศนคติต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา

จากการระดมสมองแลกเปลี่ยนระหว่างผู้เชี่ยวชาญ กับบุคลากรในสถานศึกษา ได้แนวทางการจัดการเรียนรู้ โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา และได้สอบถามทศนคติต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ประกอบไปด้วย เป้าหมาย ทศนคติ ทิศทางพัฒนา ส่งเสริม นำความรู้ ทักษะ พัฒนาวิทยฐานะ และผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน สามารถอธิบายผลการศึกษาดังนี้

4.1.6.1 อำเภอกัลยาณิวัฒนา

1) เป้าหมาย

- การท่องเที่ยวโดยชุมชนนำไปบูรณาการทุกกิจกรรมของโรงเรียน
- กำหนดเป้าหมายในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มุ่งเน้นพัฒนาทักษะวิชาการ ทักษะอาชีพ ทักษะอาชีพ เรียนรู้อย่างมีคุณภาพโดยมีท้องถิ่นเป็นแหล่งสนับสนุน และประกอบอาชีพอย่างมีคุณภาพ
- การจัดการเรียนรู้ควรเน้นบริบทของสถานศึกษาและชุมชน

2) ทศนคติ

- การจัดการเรียนรู้การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเป็นผู้นำในศตวรรษที่ 21 และนักเรียนมีความสุข ครุมีความสุขในกระบวนการ ชุมชนมีความสุขที่เยาวชนได้เรียนรู้วิถีชีวิตของตน
- จัดการเรียนรู้ควรเป็นเรื่องใกล้ตัวผู้เรียน โดยสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับชุมชน วิถีวัฒนธรรม สร้างความตระหนัก ความสำคัญ รักและหวงแหนชุมชน สร้างชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้
- การพัฒนาผู้เรียนต้องตอบสนองความต้องการผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน

3) ทิศทางพัฒนา

- ใช้กระบวนการ PLC ร่วมวางแผนและสะท้อนคิดกิจกรรม
- จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในหลักสูตรสถานศึกษา โดยชุมชนร่วมพัฒนารายวิชา และเน้นการปฏิบัติจริง Active Learning

4) ส่งเสริม นำความรู้ ทักษะ พัฒนาวิทยฐานะ

- นำกระบวนการจัดการเรียนรู้ PBL โดยนำวิถีของนักเรียนไปใช้เป็นผลงาน พัฒนาวิทยฐานะ
- พัฒนารายวิชา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว รายวิชากัลยาณิวัฒนาศึกษา โดยออกแบบการเรียนรู้พัฒนาผู้เรียนเกิดทักษะอาชีพ เป็นนวัตกรรมในการทำวิทยฐานะ

5) ผลที่เกิดกับนักเรียน

5.1) ทักษะด้านการบริการท่องเที่ยว

- นักเรียนมีความรู้ มีความมั่นใจในการบอกเล่า นำเสนอ เกิดความรับผิดชอบในการร่วมดูแล เกิดความภาคภูมิใจในชุมชน ทรัพยากร และวิถีชีวิตของตน
- ผู้เรียนตระหนักถึงการบริการ มีจิตสาธารณะ
- ผู้เรียนสามารถหารายได้ระหว่างเรียน
- ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ บริการและสามารถบอกถึงการเรียนต่อในสิ่งที่ตนชอบ และอาชีพในอนาคต

5.2) ผู้เรียนเห็นความสำคัญ การใช้ชุมชนเป็นแหล่งปฏิบัติ

- นักเรียนเห็นคุณค่าของสิ่งที่มีในชุมชน ได้ร่วมอนุรักษ์ และอยากเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักของดีในชุมชน ชอบเรียนในชุมชนมากกว่าในห้องเรียน
- การได้ลงมือปฏิบัติในพื้นที่ชุมชนทำให้ได้สัมผัสกับชาวบ้าน ประชาชนผู้รู้ ได้เรียนรู้มากกว่าตำรา

4.1.6.2 อำเภอมะนัง

1) เป้าหมาย

- การสร้างผู้เรียนให้มีทักษะการทำงานติดตัว และสามารถเรียนรู้ ปรับตัวทำงานร่วมกัน
- ควรจัดแหล่งฝึกปฏิบัติที่สอดคล้องกับพื้นที่ โดยใช้พื้นที่ชุมชนเป็นฐานท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แต่ต้องสอดคล้องกับวิสัยทัศน์สถานศึกษา
- ทักษะภาษา ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคุณภาพผู้เรียน
- การผลิตเยาวชนสู่อาชีพเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มีอาชีพติดตัว โดยเฉพาะอาชีพในชุมชน
- วัฒนธรรมชุมชน เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนที่มีคุณภาพของชุมชน

2) ทัศนคติ

- การจัดการเรียนรู้ให้เห็นความสำคัญและภูมิใจในชุมชน
- การเรียนโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน บริบทเป็นฐานจะทำให้การเรียนรู้ในการสืบสอบหาข้อมูล
- การออกแบบหลักสูตรท่องเที่ยวโดยชุมชน ต้องสอดคล้องทรัพยากรโรงเรียน
- การจัดการเรียนรู้ท่องเที่ยว เป็นการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้มากกว่าในตำรา แต่เรียนรู้จากวิถีชุมชน

- การเรียนรู้โดยชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ นักเรียนสามารถเข้าถึงชุมชนผ่าน
ปราชญ์ชาวบ้าน

3) ทิศทางพัฒนา

- พัฒนาให้นักเรียนเป็นผู้นำชุมชน
- การจะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนักสำรวจน้อย เจ้าน้าน้อย ต้องจัดเป็นรายวิชา
เพิ่มเติมร่วมกับบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้มุ่งเน้น ทักษะการปฏิบัติ และต้องเห็นร่วมกันทั้ง
สถานศึกษา
- เนื้อหาต้องเข้มข้น และมุ่งทักษะการบริหาร จัดการ ควรจัดแผนการเรียนรู้กิจ
ท่องเที่ยว ประสบการณ์จริงการเป็นผู้ประกอบการท่องเที่ยว โดยใช้บริบทชุมชน
- การมีความรู้ ต้องสามารถถ่ายทอด นำเสนอ โดยใช้ภาษาอย่างมีศักยภาพทั้ง
ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน

4) ส่งเสริม นำความรู้ ทักษะ พัฒนาวิทยฐานะ

- สามารถนำเอาคู่มือการท่องเที่ยวโดยชุมชน ไปสร้างรายวิชา หรือสร้าง
นวัตกรรมการแก้ปัญหา ให้ผู้เรียน โดยมุ่งส่งเสริมการอ่าน การเขียน การคิด
- การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งภาระงานการสอน และโครงการ สามารถ
ปรับใช้ในรายวิชาเพื่อพัฒนาการเลื่อนวิทยฐานะ

5) ผลที่เกิดกับนักเรียน

- ทักษะด้านการบริการท่องเที่ยว
- นักเรียนเป็นผู้นำเที่ยวในชุมชน ปฏิบัติการบริหารจัดการ และออกแบบการนำ
เที่ยวในชุมชน
 - นักเรียนนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และให้บริการด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะ
การท่องเที่ยว
 - นักเรียนสามารถหารายได้ระหว่างเรียน
 - นักเรียนมีทักษะการแสวงหา การสื่อสารกับชุมชนมากขึ้น
 - นักเรียนเห็นความสำคัญของสถานที่สำคัญในชุมชน สามารถสร้างโอกาส หารายได้จากชุมชน

4.2 คู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น

การพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐาน
ทรัพยากรท้องถิ่น ด้านการเป็นเจ้าน้าน้อย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้ออกแบบ
ชุดความรู้โดยได้จัดทำร่างเนื้อหาการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านการ

เป็นนักสำรวจน้อย ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มาแล้ว โดยใช้กระบวนการทดสอบคู่มือการจัดการเรียนรู้โดยบุคลากรในสถานศึกษาวัดความรู้ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม จากนั้นอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้เครื่องมือสอนให้กับผู้สอน เพื่อนำไปทดลองใช้ และถอดบทเรียนเพื่อสรุปผลการนำไปใช้ในการเรียนการสอน จากนั้นจึงจัดทำเป็นคู่มือสำหรับครูในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้านการเป็นเจ้าบ้านน้อย ที่มีชุดความรู้และเครื่องมือที่เหมาะสมกับครู สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้ (ภาคผนวก จ)

4.3 รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษา

รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน แบ่งออกเป็น 2 ด้านหลัก ได้แก่ 1) รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 2) รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สามารถอธิบายผลการศึกษาดังนี้

4.3.1 รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถการส่งเสริมการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2

รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีรูปแบบการศึกษาและกระบวนการพัฒนาดังนี้

4.3.1.1 ข้อมูลพื้นฐานของบุคลากรในสถานศึกษา

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของบุคลากรในสถานศึกษาแสดงในตารางที่ 24

ตารางที่ 24 ข้อมูลพื้นฐานของบุคลากรในสถานศึกษา

ข้อมูลทั่วไป	อำเภอภักดีพัฒนา (n = 6)		อำเภอแม่ฟ้าหลวง (n = 5)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ				
ชาย	3	50.00	1	20.00
หญิง	3	50.00	4	80.00
อายุ				
ต่ำกว่า 30 ปี	2	33.33	1	20.00
31 - 35 ปี	2	33.33	1	20.00
36 - 40 ปี	2	33.33	3	60.00
ระดับการศึกษา				
ปริญญาตรี	5	83.33	3	60.00
ปริญญาโท	1	16.67	2	40.00
ประสบการณ์สอน (ปี)				
ไม่เกิน 5 ปี	4	66.67	2	40.00
6 - 10 ปี	2	33.33	3	60.00

1) อำเภอกัลยาณิวัฒนา

ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรในสถานศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80.00) เป็นเพศหญิง ส่วนที่เหลือเป็นเพศชาย (ร้อยละ 20.00) มีอายุอยู่ในช่วงต่ำกว่า 30 ปี อายุ 31 - 35 ปี และ อายุ 36 - 40 ปี จำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 33.33, 33.33 และ 33.33) ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 83.33) ส่วนที่เหลือจบการศึกษาระดับปริญญาโท (ร้อยละ 16.67) เกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 66.67) มีประสบการณ์สอนไม่เกิน 5 ปี ส่วนที่เหลือมีประสบการณ์การสอน 6- 10 ปี (ร้อยละ 33.33) ตามลำดับ

2) อำเภอแม่ฟ้าหลวง

ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรในสถานศึกษาเป็นเพศชาย และเพศหญิงจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 50.00) เกินกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 60.00) มีอายุอยู่ในช่วง 36 - 40 ปี ส่วนที่เหลือมีอายุต่ำกว่า 30 ปี และอายุ 31 - 35 ปี จำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 20.00 และ 20.00) พบว่าเกินกว่าครึ่งจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 60.00) ส่วนที่เหลือจบการศึกษาระดับปริญญาโท (ร้อยละ 40.00) เกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 60.00) มีประสบการณ์สอน 6- 10 ปี ส่วนที่เหลือมีประสบการณ์การสอนไม่เกิน 5 ปี (ร้อยละ 40.00) ตามลำดับ

4.3.1.2 ระดับความรู้ของบุคลากรในสถานศึกษาก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

การศึกษาระดับความรู้ด้านการเป็นเจ้าน้าน้อยของบุคลากรในสถานศึกษาที่เป็นตัวแทนจาก 2 พื้นที่เป้าหมาย คือ อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย และอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ แสดงผลการศึกษาระดับก่อนเข้าร่วมกิจกรรมแสดงในตารางที่ 25 และตารางที่ 26

1) อำเภอกัลยาณิวัฒนา

จากตารางที่ 24 ในภาพรวมพบว่า ระดับความรู้ของบุคลากรทางการศึกษาก่อนเข้าร่วมกิจกรรม มีความรู้ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 35.50) มีคะแนนสูงสุด 42 คะแนน และคะแนนต่ำสุด 30 คะแนน โดยพบว่า ส่วนมาก (ร้อยละ 83.33) มีความรู้ในระดับ “มาก” รองลงมาบุคลากรมีความรู้ในระดับ “ปานกลาง” (ร้อยละ 16.67) ตามลำดับ สามารถอธิบายแต่ละประเด็นความรู้ได้ดังนี้

1) ความรู้ความเข้าใจเรื่องการเป็นเจ้าน้านที่ดี ภาพรวมพบว่า มีความรู้ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 14.17) มีคะแนนสูงสุด 15 คะแนน คะแนนต่ำสุด 14 คะแนน โดยพบว่าทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีความรู้ในระดับ “มาก”

2) ความรู้ความเข้าใจเรื่องผู้นำเที่ยว ภาพรวมพบว่า มีความรู้ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 11.17) มีคะแนนสูงสุด 12 คะแนน คะแนนต่ำสุด 10 คะแนน โดยพบว่า เกินกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 66.67) มีความรู้ในระดับ “มาก” รองลงมาบุคลากรมีความรู้ในระดับ “ปานกลาง” (ร้อยละ 33.33) ตามลำดับ

3) ความรู้ความเข้าใจเรื่องการสื่อความหมาย มีความรู้ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 10.17) มีคะแนนสูงสุด 16 คะแนน คะแนนต่ำสุด 6 คะแนน โดยพบว่า บุคลากรเกินกว่าครึ่งหนึ่ง

(ร้อยละ 66.67) มีความรู้ในระดับ “ปานกลาง” รองลงมาบุคลากรมีความรู้ในระดับ “มากที่สุด” และ “มาก” (ร้อยละ 16.67 และ 16.67) เท่ากัน

ตารางที่ 25 ระดับความรู้ของบุคลากรในสถานศึกษา ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมในอำเภอกัลยาณิวัฒนา

ความรู้ความเข้าใจ	คะแนนเต็ม	ระดับความรู้ (ก่อน) อำเภอกัลยาณิวัฒนา (n = 6)						
		ร้อยละของระดับความรู้				คะแนนความรู้		
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย	แปลผล
1) ความรู้ความเข้าใจเรื่อง การเป็นเจ้าบ้านที่ดี*	20	-	100.00	-	15	14	14.17	มาก
2) ความรู้ความเข้าใจเรื่อง ผู้นำเที่ยว*	20	-	66.67	33.33	12	10	11.17	มาก
3) ความรู้ความเข้าใจเรื่อง การสื่อความหมาย*	20	16.67	16.67	66.67	16	6	10.17	มาก
ภาพรวม**	60	-	83.33	16.67	42	30	35.50	มาก
หมายเหตุ:								
<u>ช่วงคะแนนเฉลี่ย</u>	<u>ระดับความรู้*</u>	<u>ช่วงคะแนนเฉลี่ย</u>		<u>ระดับความรู้**</u>				
15.01 – 20.00	มากที่สุด	45.01 – 60.00		มากที่สุด				
10.01 – 15.00	มาก	31.01 – 45.00		มาก				
5.01 – 10.00	ปานกลาง	16.01 – 30.00		ปานกลาง				
0.00 – 5.00	น้อย	0.00 – 15.00		น้อย				

2) อำเภอมะนัง

จากตารางที่ 25 ในภาพรวมพบว่า ระดับความรู้ของบุคลากรทางการศึกษาก่อนเข้าร่วมกิจกรรม มีความรู้ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 38.20) มีคะแนนสูงสุด 41 คะแนน และคะแนนต่ำสุด 36 คะแนน โดยพบว่า ทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีความรู้ในระดับ “มาก” สามารถอธิบายแต่ละประเด็นความรู้ได้ดังนี้

1) ความรู้ความเข้าใจเรื่องการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ภาพรวมพบว่า มีความรู้ในระดับ “มากที่สุด” (ค่าเฉลี่ย 14.60) มีคะแนนสูงสุด 16 คะแนน คะแนนต่ำสุด 14 คะแนน โดยพบว่า เกือบทั้งหมด (ร้อยละ 80.00) มีความรู้ในระดับ “มาก” ส่วนที่เหลือ (ร้อยละ 20.00) มีความรู้ในระดับ “มากที่สุด”

2) ความรู้ความเข้าใจเรื่องผู้นำเที่ยว ภาพรวมพบว่า มีความรู้ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 11.40) มีคะแนนสูงสุด 12 คะแนน คะแนนต่ำสุด 10 คะแนน โดยพบว่า โดยพบว่า เกือบทั้งหมด (ร้อยละ 80.00) มีความรู้ในระดับ “มาก” ส่วนที่เหลือ (ร้อยละ 20.00) มีความรู้ในระดับ “ปานกลาง”

3) ความรู้ความเข้าใจเรื่องการสื่อความหมาย มีความรู้ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 12.20) มีคะแนนสูงสุด 13 คะแนน คะแนนต่ำสุด 11 คะแนน โดยพบว่า ทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีความรู้ อยู่ระดับ “มาก”

ตารางที่ 26 ระดับความรู้ของบุคลากรในสถานศึกษา ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมในอำเภอแม่ฟ้าหลวง

ความรู้ความเข้าใจ	คะแนนเต็ม	ระดับความรู้ (ก่อน) อำเภอแม่ฟ้าหลวง (n = 5)						
		ร้อยละของระดับความรู้				คะแนนความรู้		
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ย	แปลผล
1) ความรู้ความเข้าใจเรื่อง การเป็นเจ้าของที่ดิน*	20	20.00	80.00	-	16	14	14.60	มาก
2) ความรู้ความเข้าใจเรื่อง ผู้นำเที่ยว*	20	-	80.00	20.00	12	10	11.40	มาก
3) ความรู้ความเข้าใจเรื่อง การสื่อความหมาย*	20	-	100.00	-	13	11	12.20	มาก
ภาพรวม**	60	-	100.00	-	41	36	38.20	มาก
หมายเหตุ:								
<u>ช่วงคะแนนเฉลี่ย</u>	<u>ระดับความรู้*</u>	<u>ช่วงคะแนนเฉลี่ย</u>	<u>ระดับความรู้**</u>					
15.01 – 20.00	มากที่สุด	45.01 – 60.00	มากที่สุด					
10.01 – 15.00	มาก	31.01 – 45.00	มาก					
5.01 – 10.00	ปานกลาง	16.01 – 30.00	ปานกลาง					
0.00 – 5.00	น้อย	0.00 – 15.00	น้อย					

4.3.1.3 ร่างเนื้อหาการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน บนฐานทรัพยากรท้องถิ่น

1) ขอบเขตเนื้อหาการส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2

จากปี 2561 ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เน้นการเรียนรู้เพื่อเป็นเจ้าบ้านน้อย โดยนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมจะต้องผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 มาแล้ว ซึ่งเน้นการเป็นนักสำรวจน้อย โดยมีขอบเขตเนื้อหาในการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 คือการส่งเสริมความรู้และทักษะการเป็นเจ้าบ้านที่ดี การนำเที่ยว และการสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว สำหรับใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ใน 1 ปีการศึกษา (2 ภาคเรียนๆ ละ 18 สัปดาห์) มีรายละเอียดเนื้อหาดังนี้ (ตารางที่ 27)

ตารางที่ 27 ขอบเขตเนื้อหาการส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2

สัปดาห์ที่	หัวข้อการเรียนรู้
<u>ภาคเรียนที่ 1</u>	
1	รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน 1
2	รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2
3	รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3
4	รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4
5	การเป็นเจ้าบ้านที่ดี 1
6	การเป็นเจ้าบ้านที่ดี 2
7	การเป็นเจ้าบ้านที่ดี 3
8	บทบาทผู้นำเที่ยว 1
9	บทบาทผู้นำเที่ยว 2
10	บทบาทผู้นำเที่ยว 3
11	บุคลิกภาพผู้นำเที่ยว 1
12	บุคลิกภาพผู้นำเที่ยว 2
13	บุคลิกภาพผู้นำเที่ยว 3
14	ขั้นตอนการนำเที่ยว 1
15	ขั้นตอนการนำเที่ยว 2
16	ขั้นตอนการนำเที่ยว 3
17	ขั้นตอนการนำเที่ยว 4
18	ประเมินทัศนคตินักเรียนต่อการเรียนรู้ด้านการเป็นเจ้าบ้านที่ดีและการนำเที่ยว
<u>ภาคเรียนที่ 2</u>	
1	การสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว
2	การสื่อความหมายทรัพยากรทางธรรมชาติ 1
3	การสื่อความหมายทรัพยากรทางธรรมชาติ 2
4	การสื่อความหมายทรัพยากรทางธรรมชาติ 3
5	การสื่อความหมายทรัพยากรทางธรรมชาติ 4
6	การสื่อความหมายทรัพยากรทางวัฒนธรรม 1
7	การสื่อความหมายทรัพยากรทางวัฒนธรรม 2
8	การสื่อความหมายทรัพยากรทางวัฒนธรรม 3
9	การสื่อความหมายทรัพยากรทางวัฒนธรรม 4
10	การสื่อความหมายทรัพยากรด้านภูมิปัญญา 1
11	การสื่อความหมายทรัพยากรด้านภูมิปัญญา 2
12	การสื่อความหมายทรัพยากรด้านภูมิปัญญา 3
13	การสื่อความหมายทรัพยากรด้านภูมิปัญญา 4
14	การออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยว 1

ตารางที่ 27 (ต่อ)

สัปดาห์ที่	หัวข้อการเรียนรู้
15	การออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยว 2
16	การออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยว 3
17	การออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยว 4
18	ประเมินทัศนคตินักเรียนต่อการเรียนรู้ด้านการสื่อความหมายและการจัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยว

2) แผนการจัดการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สำหรับใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 - 2 (ระยะเวลา 18 สัปดาห์ ต่อภาคเรียน) เพื่อให้ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมสามารถนำไปทดลองปฏิบัติ โดยผู้วิจัยได้กำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ตามองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้สอน ผู้เรียน สื่อ เนื้อหา สถานที่/บรรยากาศในการเรียน มีรายละเอียดแสดงในตารางที่ 28 - 29

ตารางที่ 28 แผนกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ม.2 ภาคเรียนที่ 1)

สัปดาห์	หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	ทักษะ / กระบวนการ	สื่อสำหรับครู ⁷	สื่อสำหรับนักเรียน
1	รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	สามารถบอกรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้	ครูนำเสนอประกอบสไลด์ภาพ (สไลด์ 1) เพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานให้นักเรียน	(เอกสาร 1) รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน (สไลด์ 1) รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	
		สามารถอธิบายรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้	การค้นคว้า – ให้นักเรียนค้นคว้ารูปภาพจากอนุสาร อสท. หรืออินเทอร์เน็ต เกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากนั้นให้นำเสนอหน้าชั้นเรียน โดยให้อธิบายภาพว่าเป็นรูปแบบกิจกรรมอะไร		อนุสาร อสท. หรืออินเทอร์เน็ต
2		สามารถออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชน หรือโรงเรียนได้	กิจกรรมกลุ่ม – ให้นักเรียนลงพื้นที่สำรวจชุมชนหรือโรงเรียน จากนั้นวาดแผนที่ทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชน หรือในโรงเรียน ที่สามารถนำมาใช้เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ โดยให้วาดลงในกระดาษบรูฟ เพื่อนำเสนอในสัปดาห์ถัดไป	(สไลด์ 8) แผนที่ของดีในชุมชน/โรงเรียน	วาดแผนที่ลงกระดาษบรูฟ (ควรเก็บไว้ใช้ต่อในกิจกรรมถัดๆไป และอาจนำไปใช้ต่อในภาคเรียนที่ 2 ได้)

⁷ คุ่มือละเอียดใน ภาคผนวก จ คู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น

ตารางที่ 28 (ต่อ)

สัปดาห์	หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	ทักษะ / กระบวนการ	สื่อสำหรับครู	สื่อสำหรับนักเรียน
3		สามารถนำเสนอ กิจกรรมการท่องเที่ยว ที่มีอยู่ในชุมชน หรือ โรงเรียนได้	นำเสนอหน้าชั้นเรียน – ให้นักเรียนนำเสนอแผน ที่ทรัพยากรการท่องเที่ยว และแนะนำกิจกรรมที่ น่าสนใจในแผนที่ของตนเอง		แผนที่จากกระดาษบุฟในสัปดาห์ก่อน
4		เข้าใจคำศัพท์ ภาษาอังกฤษที่ เกี่ยวข้องกับการ กิจกรรมการท่องเที่ยว ในชุมชน	กิจกรรมกลุ่ม - บันทึกคำศัพท์ภาษาอังกฤษลงใน แผนที่จากสัปดาห์ก่อน	ครูภาษาอังกฤษช่วย สนับสนุนความรู้ ด้านคำศัพท์ให้ นักเรียน	แผนที่จากกระดาษบุฟในสัปดาห์ก่อน
5	การเป็นเจ้าบ้านที่ดี	เข้าใจองค์ประกอบ ของการเป็นเจ้าบ้านที่ ดี	กระบวนการคิด - หลังจากชมวีดิทัศน์แล้ว นักเรียน คิดว่า การเป็นเจ้าบ้านที่ดีจะต้องมีลักษณะเป็น อย่างไร (ฝึกคิดเบื้องต้น) และนำเสนอผลหน้าชั้น เรียน	(เอกสาร 2) การ เป็นเจ้าบ้านที่ดี	1. วิดีทัศน์จาก youtube ความยาว 18.33 นาที (THERE ณ ที่แห่งนั้น - (Full Movie)) https://www.youtube.com/watch?v=Sk6S8v65nQI
			ครูนำเสนอประกอบสไลด์ภาพ (สไลด์ 2) เพื่อ สรุปความเข้าใจเกี่ยวกับการเป็นเจ้าบ้านที่ดีให้ นักเรียน	(สไลด์ 2) การเป็น เจ้าบ้านที่ดี	

ตารางที่ 28 (ต่อ)

สัปดาห์	หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	ทักษะ / กระบวนการ	สื่อสำหรับครู	สื่อสำหรับนักเรียน
6		สามารถสรุปองค์ประกอบสำคัญของการเป็นเจ้าบ้านที่ดีได้	กิจกรรมกลุ่ม – แบ่งกลุ่มศึกษาวิถีทัศน์จาก youtube จำนวน 3 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ จากนั้นให้สรุปประเด็นสำคัญของการเป็นเจ้าบ้านที่ดี (ทำลงในกระดาษบรูล์ และเก็บไว้ใช้ในสัปดาห์ถัดไป) พร้อมออกมานำเสนอให้เพื่อนฟังหน้าห้อง ว่าเจ้าบ้านที่ดีจะต้องมีลักษณะเป็นอย่างไร จากวิถีทัศน์ที่ได้รับมอบหมายให้ศึกษา		วิถีทัศน์จาก youtube เจ้าบ้านที่ดีสำหรับเยาวชนจำนวน 3 ภูมิภาค ได้แก่ 2. ภาคเหนือ ความยาว 4.23 นาที https://www.youtube.com/watch?v=rcPhxRtyfac 3. ภาคกลาง ความยาว 3.41 นาที https://www.youtube.com/watch?v=pK3GsP7FVNI 4. ภาคใต้ ความยาว 4.20 นาที https://www.youtube.com/watch?v=aWTiE2IX7UQ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความยาว 4.22 นาที https://www.youtube.com/watch?v=dIvFKMyPeKM
7		เข้าใจคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับการเป็นเจ้าบ้านที่ดี	กิจกรรมกลุ่ม - บันทึกคำศัพท์ภาษาอังกฤษลงในกระดาษบรูล์ที่ได้สรุปลักษณะของเจ้าบ้านที่ดีจากสัปดาห์ก่อน	ครูภาษาอังกฤษช่วยสนับสนุนความรู้ด้านคำศัพท์ให้นักเรียน	กระดาษบรูล์ในสัปดาห์ก่อน เกี่ยวกับลักษณะของเจ้าบ้านที่ดีจาก
8	บทบาทผู้นำเที่ยว	ทราบถึงพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว	กระบวนการคิด – มอบหมายให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม และสังเกตพฤติกรรมนักท่องเที่ยวจากวิถีทัศน์ว่านักเรียนคิดว่านักท่องเที่ยวต้องการอะไรบ้าง โดยให้เขียนลงในกระดาษบรูล์ (ฝึกคิดเบื้องต้น) จากนั้นให้นำเสนอที่ละกลุ่ม	(เอกสาร 3) บทบาทผู้นำเที่ยว	วิถีทัศน์จาก youtube ความยาว 3.51 นาที (ททท. We Care) https://www.youtube.com/watch?v=2laAKH04v2k

ตารางที่ 28 (ต่อ)

สัปดาห์	หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	ทักษะ / กระบวนการ	สื่อสำหรับครู	สื่อสำหรับนักเรียน
9		ทราบถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้กับนักท่องเที่ยว	กระบวนการคิด – มอบหมายให้นักเรียนแบ่งกลุ่มวาดภาพอาการบาดเจ็บที่อาจเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวได้มีอะไรบ้าง โดยให้เขียนลงในกระดาษรูป จากนั้นให้นำเสนอทีละกลุ่ม	(สไลด์ 3) บทบาทผู้นำเที่ยว (เฉพาะหน้าแรกหัวข้ออันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว)	
10		เข้าใจบทบาทหน้าที่ของผู้นำเที่ยว	ครูนำเสนอประกอบสไลด์ภาพ (สไลด์ 3) เพื่อสรุปความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้นำเที่ยวให้นักเรียน	(สไลด์ 3) บทบาทผู้นำเที่ยว	
		เข้าใจคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของผู้นำเที่ยว	กิจกรรมกลุ่ม - บันทึกคำศัพท์ภาษาอังกฤษลงในกระดาษรูปที่ได้สรุปบทบาทหน้าที่ของผู้นำเที่ยวจากสัปดาห์ก่อน	ครูภาษาอังกฤษช่วยสนับสนุนความรู้ด้านคำศัพท์ให้นักเรียน	กระดาษรูปในสัปดาห์ก่อน เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้นำเที่ยว
11	บุคลิกภาพผู้นำเที่ยว	เรียนรู้บุคลิกภาพของผู้นำเที่ยวเบื้องต้น	กระบวนการคิด – มอบหมายให้นักเรียนแบ่งกลุ่มศึกษาจากวิดีโอว่า ไกด์ชุมชน/ผู้นำเที่ยวชุมชนต้องมีบุคลิกหรือลักษณะเป็นอย่างไรบ้าง โดยให้เขียนลงในกระดาษรูป (ฝึกคิดเบื้องต้น) จากนั้นให้นำเสนอทีละกลุ่ม	(เอกสาร 4) บุคลิกภาพผู้นำเที่ยว	วิดีโอจาก youtube ความยาว 10.49 นาที (ไกด์ทัวร์ชุมชน) https://www.youtube.com/watch?v=h8Vhkpzmh0E
12		ทราบถึงบุคลิกภาพของผู้นำเที่ยวที่ดี	ครูนำเสนอประกอบสไลด์ภาพ (สไลด์ 4) เพื่อสรุปความเข้าใจเกี่ยวกับบุคลิกภาพของผู้นำเที่ยวให้นักเรียน	(สไลด์ 4) บุคลิกภาพผู้นำเที่ยว	

ตารางที่ 28 (ต่อ)

สัปดาห์	หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	ทักษะ / กระบวนการ	สื่อสำหรับครู	สื่อสำหรับนักเรียน
			กิจกรรมกลุ่ม – ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเพิ่มเติมลักษณะบุคลิกภาพของผู้นำเที่ยวเพิ่มเติมลงในกระดาษบัตรจากสัปดาห์ก่อนให้สมบูรณ์มากขึ้น		กระดาษบัตรในสัปดาห์ก่อน เกี่ยวกับบุคลิกภาพของผู้นำเที่ยว
13		เข้าใจคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพของผู้นำเที่ยว	กิจกรรมกลุ่ม – บันทึกคำศัพท์ภาษาอังกฤษลงในกระดาษบัตรที่ได้สรุปบทบาทหน้าที่ของผู้นำเที่ยวจากสัปดาห์ก่อน	ครูภาษาอังกฤษช่วยสนับสนุนความรู้ด้านคำศัพท์ให้นักเรียน	กระดาษบัตรในสัปดาห์ก่อน เกี่ยวกับบุคลิกภาพของผู้นำเที่ยว
14	ขั้นตอนการนำเที่ยว	สามารถบอกขั้นตอนการนำเที่ยวได้	ครูนำเสนอประกอบสไลด์ภาพ (สไลด์ 5) เพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานให้นักเรียน	(เอกสาร 5) ขั้นตอนการนำเที่ยว (สไลด์ 5) ขั้นตอนการนำเที่ยว	
			กิจกรรมเดี่ยว – ให้นักเรียนวางแผนการพูดเพื่อการนำเที่ยวบ้านตนเอง กำหนดให้วางแผนตาม 3 ขั้นตอน โดยเขียนลงในกระดาษ เพื่อใช้ในการฝึกทักษะในการนำเที่ยวเบื้องต้นในสัปดาห์ถัดไปรายบุคคล		บันทึกการวางแผนลงในสมุดส่วนตัวรายบุคคล

ตารางที่ 28 (ต่อ)

สัปดาห์	หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	ทักษะ / กระบวนการ	สื่อสำหรับครู	สื่อสำหรับนักเรียน
15		สามารถพูดแนะนำเบื้องต้นเพื่อการนำเที่ยวได้	ฝึกทักษะการนำเที่ยวรายบุคคล – ให้นักเรียนฝึกทักษะในการนำเที่ยวเบื้องต้นหน้าชั้นเรียนตามแผนที่กำหนดไว้จากสัปดาห์ก่อน		
16		เข้าใจคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องการพูดแนะนำเบื้องต้นเพื่อการนำเที่ยวได้	กิจกรรมเดี่ยว – บันทึกคำศัพท์ภาษาอังกฤษลงในสมุดที่ได้วางแผนการพูดเพื่อการนำเที่ยวจากสัปดาห์ก่อน	ครูภาษาอังกฤษช่วยสนับสนุนความรู้ด้านคำศัพท์ให้นักเรียน	สมุดบันทึกการพูดนำเที่ยวในสัปดาห์ก่อน
17		สามารถพูดแนะนำเป็นภาษาอังกฤษเบื้องต้นเพื่อการนำเที่ยวได้	ฝึกทักษะการนำเที่ยวรายบุคคลเป็นภาษาอังกฤษ – ให้นักเรียนฝึกทักษะในการนำเที่ยวเบื้องต้นหน้าชั้นเรียนตามคำศัพท์ที่ได้เรียนรู้จากสัปดาห์ก่อน		
18	ประเมินทัศนคติ นักเรียนต่อการ เรียนรู้ด้านการ เป็นเจ้าของที่ดี และการนำเที่ยว			(เอกสาร 9) แบบ ประเมินทัศนคติ ผู้เรียน	

ตารางที่ 29 แผนกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ม.2 ภาคเรียนที่ 2)

สัปดาห์	หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	ทักษะ / กระบวนการ	สื่อสำหรับครู ⁸	สื่อสำหรับนักเรียน
1	การสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว	เข้าใจหลักการสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว	ครูนำเสนอประกอบสไลด์ภาพ (สไลด์ 6) เพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานให้นักเรียน	(เอกสาร 6) การสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว (สไลด์ 6) การสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว	
		สามารถกำหนดจุดสนใจทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชน หรือโรงเรียน เพื่อนำมาใช้ในการสื่อความหมายได้	กิจกรรมกลุ่ม – ให้นักเรียนทบทวนแผนที่ทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชน หรือในโรงเรียน ที่สามารถนำมาใช้ในการเล่าเรื่อง/ สื่อความหมายได้	(สไลด์ 8) แผนที่ของดีในชุมชน/โรงเรียน	กระดาดรูปซึ่งเป็นแผนที่ของดีในชุมชน/โรงเรียน ที่ทำมาแล้วในภาคเรียนที่ 1
2	การสื่อความหมายทรัพยากรทางธรรมชาติ	รู้และเข้าใจข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน/โรงเรียน	กิจกรรมกลุ่ม – มอบหมายให้นักเรียนลงพื้นที่สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับจุดสนใจทางธรรมชาติในชุมชน หรือโรงเรียน จากแผนที่ที่กำหนดในสัปดาห์ที่แล้ว เพื่อให้นำเสนอในสัปดาห์ถัดๆ ไป (ถ่ายภาพเพื่อประกอบการเล่าเรื่อง หากสามารถทำได้)		(ใบงาน 1) แบบสำรวจข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

⁸ คุุรายละเอียดใน ภาคผนวก จ คู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น

ตารางที่ 29 (ต่อ)

สัปดาห์	หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	ทักษะ / กระบวนการ	สื่อสำหรับครู	สื่อสำหรับนักเรียน
3		สามารถสื่อความหมายเกี่ยวกับ ทรัพยากรธรรมชาติได้	ฝึกเล่าเรื่อง/สื่อความหมายรายบุคคล – ให้นักเรียนแบ่งเรื่องในการนำ ทรัพยากรธรรมชาติมานำเสนอหน้าชั้นเรียน รายบุคคล ตามข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมาจาก สัปดาห์ที่แล้ว		ภาพประกอบการเล่าเรื่องที่ นักเรียนได้สำรวจข้อมูลจาก สัปดาห์ก่อน
			เรียนรู้ตัวอย่างการบอกเล่าเรื่องราว/สื่อ ความหมายโดยชุมชนจากวีดิทัศน์เพิ่มเติม		วีดิทัศน์จาก youtube เปิดถึง นาทีที่ 14.40 (เที่ยวชุมชน กะเหรี่ยง ที่บ้านนาสวน จ. กาญจนบุรี) https://www.youtube.com/watch?v=ACMHMAyIDk
4	เข้าใจคำศัพท์ ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้อง ทรัพยากรท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติ		กิจกรรมกลุ่ม – บันทึกคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ลงในแบบเก็บรวบรวมข้อมูลทรัพยากรทาง ธรรมชาติ	ครูภาษาอังกฤษช่วย สนับสนุนความรู้ด้าน คำศัพท์ให้นักเรียน	แบบเก็บข้อมูลทรัพยากรใน สัปดาห์ก่อน
5		สามารถสื่อความหมายเกี่ยวกับทรัพยากร ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นภาษาอังกฤษได้ เบื้องต้น	ฝึกเล่าเรื่อง/สื่อความหมายรายบุคคล – ให้นักเรียนฝึกสื่อความหมายโดยใช้ ภาษาอังกฤษในการนำเสนอหน้าชั้นเรียน รายบุคคล ตามข้อมูลที่ได้รับมอบหมายใน การนำเสนอ		ภาพประกอบการเล่าเรื่องที่ นักเรียนได้สำรวจข้อมูล

ตารางที่ 29 (ต่อ)

สัปดาห์	หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	ทักษะ / กระบวนการ	สื่อสำหรับครู	สื่อสำหรับนักเรียน
6	การสื่อความหมาย ทรัพยากรทาง วัฒนธรรม	รู้และเข้าใจข้อมูลเกี่ยวกับ ทรัพยากรการท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ใน ชุมชน/โรงเรียน	กิจกรรมกลุ่ม – มอบหมายให้นักเรียนลง พื้นที่สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับจุดสนใจทาง วัฒนธรรมในชุมชน หรือโรงเรียน จากแผนที่ ที่กำหนดในสัปดาห์ที่แล้ว เพื่อให้นำเสนอใน สัปดาห์ถัดๆ ไป (ถ่ายภาพเพื่อประกอบการ เล่าเรื่อง หากสามารถทำได้)		(ใบงาน 2) แบบสำรวจข้อมูล ทรัพยากรการท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรม
7		สามารถสื่อความหมาย เกี่ยวกับทรัพยากรด้าน วัฒนธรรมได้	ฝึกเล่าเรื่อง/สื่อความหมายรายบุคคล – ให้ นักเรียนแบ่งเรื่องในการนำทรัพยากรด้าน วัฒนธรรมมานำเสนอหน้าชั้นเรียนรายบุคคล ตามข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมาจากสัปดาห์ที่ แล้ว		ภาพประกอบการเล่าเรื่องที่ นักเรียนได้สำรวจข้อมูลจาก สัปดาห์ก่อน
			เรียนรู้ตัวอย่างการบอกเล่าเรื่องราว/สื่อ ความหมายโดยชุมชนจากวีดิทัศน์เพิ่มเติม		วีดิทัศน์จาก youtube เปิดถึง นาทีที่ 12.20 (เที่ยวหมู่บ้าน 5 ชนเผ่า ที่บ้านแม่แอบ) https://www.youtube.com/watch?v=2xDlbeh6WdY

ตารางที่ 29 (ต่อ)

สัปดาห์	หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	ทักษะ / กระบวนการ	สื่อสำหรับครู	สื่อสำหรับนักเรียน
8		เข้าใจคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	กิจกรรมกลุ่ม – บันทึกคำศัพท์ภาษาอังกฤษลงในแบบเก็บรวบรวมข้อมูลทรัพยากรทางวัฒนธรรม	ครูภาษาอังกฤษช่วยสนับสนุนความรู้ด้านคำศัพท์ให้นักเรียน	แบบเก็บข้อมูลทรัพยากรในสัปดาห์ก่อน
9		สามารถสื่อความหมายเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นภาษาอังกฤษได้เบื้องต้น	ฝึกเล่าเรื่อง/สื่อความหมายรายบุคคล – ให้นักเรียนฝึกสื่อความหมายโดยใช้ภาษาอังกฤษในการนำเสนอหน้าชั้นเรียนรายบุคคล ตามข้อมูลที่ได้รับมอบหมายในการนำเสนอ		ภาพประกอบการเล่าเรื่องที่นักเรียนได้สำรวจข้อมูล
10	การสื่อความหมายทรัพยากรด้านภูมิปัญญา	รู้และเข้าใจข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชน/โรงเรียน	กิจกรรมกลุ่ม – มอบหมายให้นักเรียนลงพื้นที่สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับจุดสนใจด้านภูมิปัญญาในชุมชน หรือโรงเรียน จากแผนที่ที่กำหนดในสัปดาห์ที่แล้ว เพื่อให้นำเสนอในสัปดาห์ถัดๆ ไป (ถ่ายภาพเพื่อประกอบการเล่าเรื่อง หากสามารถทำได้)		(ใบงาน 2) แบบสำรวจข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านภูมิปัญญา
11		สามารถสื่อความหมายเกี่ยวกับทรัพยากรด้านภูมิปัญญาได้	ฝึกเล่าเรื่อง/สื่อความหมายรายบุคคล – ให้นักเรียนแบ่งเรื่องในการนำทรัพยากรด้านภูมิปัญญามาแนะนำเสนอหน้าชั้นเรียนรายบุคคลตามข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมาจากสัปดาห์ที่แล้ว		ภาพประกอบการเล่าเรื่องที่นักเรียนได้สำรวจข้อมูลจากสัปดาห์ก่อน

ตารางที่ 29 (ต่อ)

สัปดาห์	หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	ทักษะ / กระบวนการ	สื่อสำหรับครู	สื่อสำหรับนักเรียน
			เรียนรู้ตัวอย่างการบอกเล่าเรื่องราว/สื่อ ความหมายโดยชุมชนจากวีดิทัศน์เพิ่มเติม		วีดิทัศน์จาก youtube ความยาว 24 นาที (ทั่วถิ่นแดนไทย : ธรรมชาติบริสุทธิ์ วัฒนธรรม งดงาม) https://www.youtube.com/watch?v=sj7lQwHpK6E
12		เข้าใจคำศัพท์ ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้อง ทรัพยากรท่องเที่ยวด้าน ภูมิปัญญา	กิจกรรมกลุ่ม – บันทึกคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ลงในแบบเก็บรวบรวมข้อมูลทรัพยากรด้าน ภูมิปัญญา	ครูภาษาอังกฤษช่วย สนับสนุนความรู้ด้าน คำศัพท์ให้นักเรียน	แบบเก็บข้อมูลทรัพยากรใน สัปดาห์ก่อน
13		สามารถสื่อความหมาย เกี่ยวกับทรัพยากร ท่องเที่ยวด้านภูมิปัญญา เป็นภาษาอังกฤษได้ เบื้องต้น	ฝึกเล่าเรื่อง/สื่อความหมายรายบุคคล – ให้ นักเรียนฝึกสื่อความหมายโดยใช้ ภาษาอังกฤษในการนำเสนอหน้าชั้นเรียน รายบุคคล ตามข้อมูลที่ได้รับมอบหมายใน การนำเสนอ		ภาพประกอบการเล่าเรื่องที่ นักเรียนได้สำรวจข้อมูล
14	การออกแบบ โปรแกรมการ ท่องเที่ยว	เข้าใจหลักการออกแบบ โปรแกรมการท่องเที่ยวใน ชุมชน/โรงเรียน	ครูนำเสนอประกอบสไลด์ภาพ (สไลด์ 7) เพื่อ สร้างความเข้าใจพื้นฐานให้นักเรียน	(เอกสาร 7) การ ออกแบบโปรแกรมการ ท่องเที่ยว (สไลด์ 7) การออกแบบ โปรแกรมการท่องเที่ยว	

ตารางที่ 29 (ต่อ)

สัปดาห์	หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	ทักษะ / กระบวนการ	สื่อสำหรับครู	สื่อสำหรับนักเรียน
		สามารถออกแบบโปรแกรมตามจุดสนใจที่มีอยู่ในชุมชนหรือโรงเรียนได้เบื้องต้น	กิจกรรมกลุ่ม – ให้นักเรียนเขียนโปรแกรมการท่องเที่ยวในชุมชน/โรงเรียน แบบครึ่งวัน (เขียนลงในกระดานขี้นใหม่)		กระดานขี้นซึ่งเป็นแผนที่เดิมที่มีของดีในชุมชน/โรงเรียน ที่ปรับปรุงใหม่ในภาคเรียนที่ 2
15		สามารถออกแบบโปรแกรมตามจุดสนใจที่มีอยู่ในชุมชนหรือโรงเรียนได้เพิ่มขึ้น	กิจกรรมกลุ่ม – ให้นักเรียนเขียนโปรแกรมการท่องเที่ยวในชุมชน/โรงเรียน แบบ 1 วัน (เขียนลงในกระดานขี้นใหม่)		กระดานขี้นซึ่งเป็นแผนที่เดิมที่มีของดีในชุมชน/โรงเรียน ที่ปรับปรุงใหม่ในภาคเรียนที่ 2
16		สามารถออกแบบโปรแกรมตามจุดสนใจที่มีอยู่ในชุมชนหรือโรงเรียนได้เพิ่มขึ้น	กิจกรรมกลุ่ม – ให้นักเรียนเขียนโปรแกรมการท่องเที่ยวในชุมชน/โรงเรียน แบบ 2 วัน 1 คืน (เขียนลงในกระดานขี้นใหม่)		กระดานขี้นซึ่งเป็นแผนที่เดิมที่มีของดีในชุมชน/โรงเรียน ที่ปรับปรุงใหม่ในภาคเรียนที่ 2
17		เข้าใจคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องโปรแกรมการท่องเที่ยว	กิจกรรมกลุ่ม – บันทึกคำศัพท์ภาษาอังกฤษลงในโปรแกรมการท่องเที่ยว แบบ 2 วัน 1 คืน	ครูภาษาอังกฤษช่วยสนับสนุนความรู้ด้านคำศัพท์ให้นักเรียน	กระดานขี้นที่เขียนโปรแกรมการท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน
18	ประเมินทัศนคตินักเรียนต่อการเรียนรู้ด้านการสื่อความหมายและการจัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยว			(เอกสาร 10) แบบประเมินทัศนคติผู้เรียน	แบบประเมินทัศนคติผู้เรียน

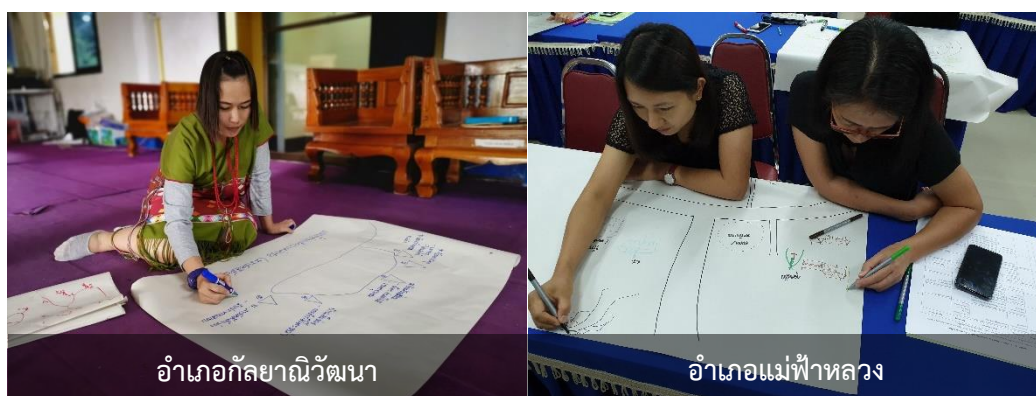
4.3.1.4 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเป็นเจ้าน้านน้อย

จากการสำรวจระดับความรู้ความเข้าใจด้านการเป็นเจ้าน้านน้อย พบว่าบุคลากรในสถานศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจด้านการเป็นเจ้าน้านที่ดี การนำเที่ยว และการสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยวในระดับดี ผู้วิจัยจึงออกแบบการถ่ายทอดความรู้และเทคนิคในการใช้เครื่องมือการสอนตามแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ข้างต้น เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาได้เข้าใจและมีประสบการณ์ในการลงมือปฏิบัติก่อนนำเครื่องมือไปใช้ในการจัดกิจกรรม โดยใช้ PowerPoint Presentation ที่เป็นส่วนหนึ่งของสื่อการสอน ให้กับบุคลากรในสถานศึกษา 2 พื้นที่เป้าหมายดังนี้

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้ตามเนื้อหาในแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ และเทคนิคในการใช้เครื่องมือการสอนตามแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น การวาดแผนที่ค้นหาของดีในชุมชนหรือโรงเรียน การวาดภาพนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับอาการบาดเจ็บที่อาจเกิดขึ้นได้กับนักท่องเที่ยว การเขียนโปรแกรมการท่องเที่ยว จากนั้นให้นำเสนอให้กับบุคลากรในสถานศึกษาได้เข้าใจและมีประสบการณ์ในการลงมือปฏิบัติก่อนนำเครื่องมือไปใช้ในการจัดกิจกรรมทั้งในอำเภอกัลยาณิวัฒนา และอำเภอแม่ฟ้าหลวง (รูปภาพที่ 8 – 12)

รูปภาพที่ 8 การถ่ายทอดความรู้ตามเนื้อหาในแผนการส่งเสริมการเรียนรู้

รูปภาพที่ 9 การทดลองปฏิบัติการวาดแผนที่หาของดีในชุมชน

รูปภาพที่ 10 การทดลองปฏิบัติกิจกรรมเขียนโปรแกรมการท่องเที่ยว

รูปภาพที่ 11 การทดลองปฏิบัติกิจกรรมวาดภาพอาการบาดเจ็บที่อาจเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว

รูปภาพที่ 12 นำเสนอเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยว

4.3.1.5 การเปลี่ยนแปลงของระดับความรู้บุคลากรในสถานศึกษาหลังเข้าร่วมกิจกรรม

ผู้วิจัยได้ทดสอบความรู้หลังการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมที่เป็นตัวแทนจากแต่ละโรงเรียน หลังกิจกรรมการอบรมความรู้เชิงปฏิบัติการ และนำผลการส่งเสริมการเรียนรู้ไปทดลองใช้ในสถานศึกษา สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ประกอบไปด้วยเนื้อหา

ดังนี้ 1) ความรู้ความเข้าใจเรื่องการเป็นเจ้าบ้านที่ดี 2) ความรู้ความเข้าใจเรื่องผู้นำเที่ยว และ 3) ความรู้ความเข้าใจเรื่องการสื่อความหมาย ผลการศึกษาแสดงในตารางที่ 29– 30

จากตารางที่ 30 พบว่า ครูมีระดับความรู้ในภาพรวมเพิ่มขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมเพิ่มขึ้น 15.00 ซึ่งมีระดับความรู้ความเข้าใจเรื่องการสื่อความหมาย เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 6.67 รองลงมา ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเรื่องผู้นำเที่ยว และความรู้ความเข้าใจเรื่องการเป็นเจ้าบ้านที่ดี (คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 5.33 และ 3.00) ตามลำดับ

ตารางที่ 30 ระดับความรู้ของบุคลากรในสถานศึกษา ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมในอำเภอกัลยาณิวัฒนา

ระดับความรู้ด้านการท่องเที่ยวของบุคลากร	ระดับความรู้ (ก่อน)		ระดับความรู้ (หลัง)		การเปลี่ยนแปลง
	(n = 6)		(n = 6)		
	เฉลี่ย	แปลผล	เฉลี่ย	แปลผล	
1) ความรู้ความเข้าใจเรื่องการเป็นเจ้าบ้านที่ดี*	14.17	มาก	17.17	มากที่สุด	+3.00
2) ความรู้ความเข้าใจเรื่องผู้นำเที่ยว*	11.17	มาก	16.50	มากที่สุด	+5.33
3) ความรู้ความเข้าใจเรื่องการสื่อความหมาย*	10.17	มาก	16.83	มากที่สุด	+6.67
ภาพรวม**	35.50	มาก	50.50	มากที่สุด	+15.00

หมายเหตุ:

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	ระดับความรู้*	ช่วงคะแนนเฉลี่ย	ระดับความรู้**
15.01 – 20.00	มากที่สุด	45.01 – 60.00	มากที่สุด
10.01 – 15.00	มาก	30.01 – 45.00	มาก
5.01 – 10.00	ปานกลาง	15.01 – 30.00	ปานกลาง
0.00 – 5.00	น้อย	0.00 – 15.00	น้อย

จากตารางที่ 31 พบว่า ครูมีระดับความรู้ในภาพรวมเพิ่มขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมเพิ่มขึ้น 7.20 ซึ่งมีระดับความรู้ความเข้าใจเรื่องการสื่อความหมาย เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 3.40รองลงมาได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเรื่องการเป็นเจ้าบ้านที่ดี และความรู้ความเข้าใจเรื่องผู้นำเที่ยว (คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 2.40 และ 1.40) ตามลำดับ

ตารางที่ 31 ระดับความรู้ของบุคลากรในสถานศึกษา ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมในอำเภอแม่ฟ้าหลวง

ระดับความรู้ด้านการท่องเที่ยวของ บุคลากร	ระดับความรู้ (ก่อน)		ระดับความรู้ (หลัง)		การ เปลี่ยน แปลง
	(n = 5)		(n = 5)		
	เฉลี่ย	แปลผล	เฉลี่ย	แปลผล	
1) ความรู้ความเข้าใจเรื่องการเป็นเจ้าของบ้านที่ดี*	14.60	มาก	17.00	มากที่สุด	+2.40
2) ความรู้ความเข้าใจเรื่องผู้นำเที่ยว*	11.40	มาก	12.80	มาก	+1.40
3) ความรู้ความเข้าใจเรื่องการสื่อความหมาย*	12.20	มาก	15.60	มากที่สุด	+3.40
ภาพรวม**	38.20	มาก	45.40	มากที่สุด	+7.20

หมายเหตุ:

ช่วงคะแนนเฉลี่ย	ระดับความรู้*	ช่วงคะแนนเฉลี่ย	ระดับความรู้**
15.01 – 20.00	มากที่สุด	45.01 – 60.00	มากที่สุด
10.01 – 15.00	มาก	30.01 – 45.00	มาก
5.01 – 10.00	ปานกลาง	15.01 – 30.00	ปานกลาง
0.00 – 5.00	น้อย	0.00 – 15.00	น้อย

4.3.1.6 ทศนคติต่อกิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเป็นเจ้าบ้านน้อย

ทัศนคติของบุคลากรในสถานศึกษาต่อกิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเป็นเจ้าบ้านน้อย ผู้วิจัยได้ศึกษาใน 2 ประเด็นคือ ประโยชน์ที่ได้รับจากกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ และความต้องการได้รับการพัฒนาของครูจากกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ สามารถอธิบายผลการศึกษาดังนี้

1) อำเภอถ้ำแก้วพัฒนา

1.1) ประโยชน์ที่ได้รับจากกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้

1.1.1) ประโยชน์ต่อนักเรียน

- มีความรู้ ประสบการณ์ และทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถเป็นเจ้าบ้านที่ดีได้

- พัฒนาในด้านบุคลิกภาพ และการต้อนรับ
- ฝึกการนำเสนอ กล้าแสดงออก ฝึกการใช้ภาษาอังกฤษ
- พัฒนาศักยภาพการคิดเชิงสร้างสรรค์ และการใช้เทคโนโลยี
- การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม เห็นความสำคัญของชุมชน
- เป็นแนวทางการประกอบอาชีพ และรายได้
- สร้างความภูมิใจ เข้าใจชุมชน และรักชุมชน รู้จุดเด่น

1.1.2) ประโยชน์ต่อครู

- ได้รับความรู้ใหม่ พัฒนาทักษะการสอน การวางแผน และการจัดหา
สื่อจนสามารถถ่ายทอดไปสู่ผู้เรียนได้

- ได้รับความรู้เกี่ยวกับชุมชน และสร้างปฏิสัมพันธ์ ตระหนักถึงความ
แตกต่างของบุคคล

- สามารถบูรณาการกับ 8 กลุ่มสาระได้

- พัฒนาตนเองด้านภาษาอังกฤษ

1.1.3) ประโยชน์ต่อสถานศึกษา

สถานศึกษาท้องถิ่น

- ได้พัฒนาหลักสูตรการศึกษา เช่น หลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตร

- ได้ประชาสัมพันธ์โรงเรียน สร้างชื่อเสียงทำให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น

ร่วมมือกับชุมชน

- ได้ความร่วมมือของบุคลากร และการช่วยเหลือจากหน่วยงาน และ

1.1.4) ประโยชน์ต่อชุมชน

วัฒนธรรม

- สร้างอาชีพ มีรายได้เพิ่มขึ้น การต้นเศรษฐกิจในชุมชน

- ได้เผยแพร่และสืบสานวัฒนธรรม ตระหนักถึงการอนุรักษ์ภูมิปัญญา

- ผู้คนเห็นความสำคัญของชุมชน

1.2) ความต้องการได้รับการพัฒนาของครูจากกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้

1.2.1) ด้านความรู้

ละโรงเรียน

- การจัดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนที่น่าสนใจ

- การจัดหลักสูตรในท้องถิ่น

- ฝึกภาษากับการเป็นมัคคุเทศก์

- ความรู้ในชุมชน วัฒนธรรม ภูมิปัญญา แหล่งท่องเที่ยว

- การเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และแลกเปลี่ยนระหว่างครูแต่

- การพัฒนาวิทยฐานะของครู

1.2.2) ด้านทักษะ

- การสื่อสาร และเทคนิคการถ่ายทอดความรู้

- การออกแบบสื่อการสอนโดยใช้เทคโนโลยีที่น่าสนใจ

- เครื่องมือสำรวจความคิดเห็น

- การให้บริการ และการสำรวจแหล่งท่องเที่ยว

- การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว

- การสร้างผลิตภัณฑ์จากวัสดุในชุมชน

- การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้

- การปฐมพยาบาลเบื้องต้น

2) อำเภอแม่ฟ้าหลวง

2.1) ประโยชน์ที่ได้รับจากกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้

2.1.1) ต่อนักเรียน

- ตระหนักถึงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงสถานที่ท่องเที่ยวในหมู่บ้านของตนเอง และมีความรู้ ทักษะ และกระบวนการเป็นเจ้าบ้านน้อย
- นักเรียนมีแนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนของตนเอง ได้ฝึกภาคปฏิบัติในการนำเที่ยว

2.1.2) ต่อครู

- ได้นำสิ่งต่างๆ ที่เป็นบริบทที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียนมาจัดการเรียนการสอน เพื่อช่วยเสริมสร้างทักษะให้กับผู้เรียน
- แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและสามารถบูรณาการเข้ากับพื้นที่ในชุมชนได้

2.1.3) ต่อสถานศึกษา

- กระบวนการสอนช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนตระหนักถึงท้องถิ่นและชุมชน
- โรงเรียนสามารถผลิตบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชนได้

2.1.4) ต่อชุมชน

- ชุมชนเป็นที่รู้จัก
- ชุมชนได้รับการพัฒนาและมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยวในชุมชนตนเอง

2.2) ความต้องการได้รับการพัฒนาของครูจากกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้

2.2.1) ด้านความรู้

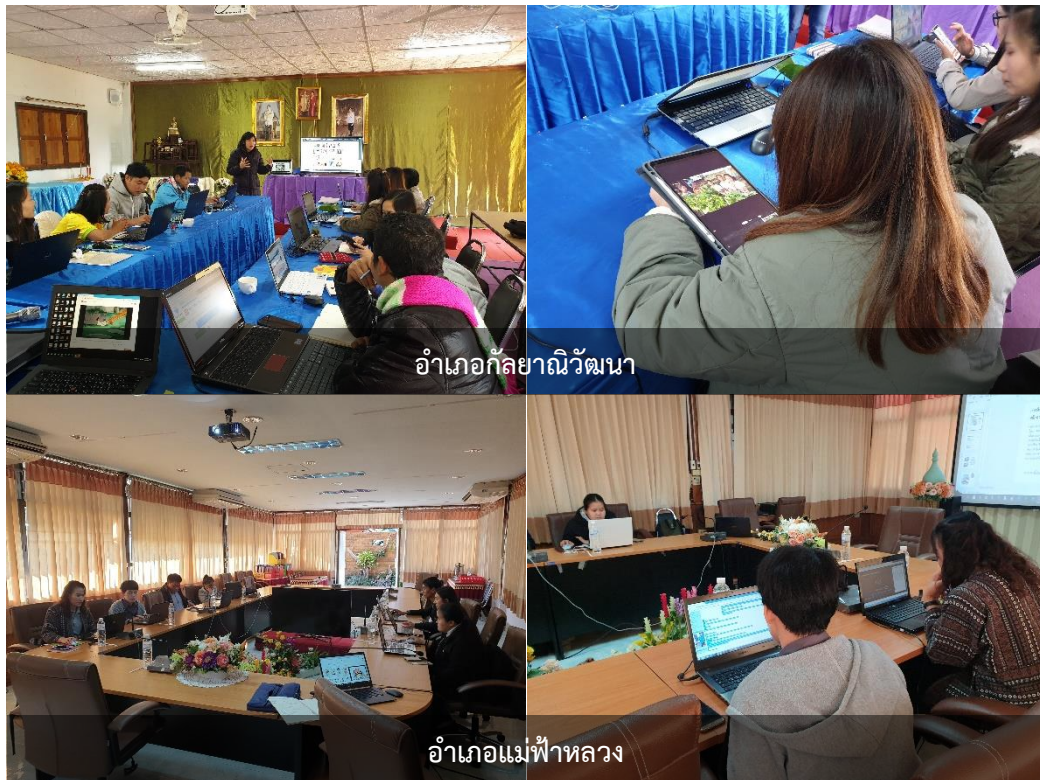
- เกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- กระบวนการจัดการและการวางแผนในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน
- การเป็นผู้นำเที่ยว
- ขั้นตอนและวิธีการพูดเพื่อจูงใจและดึงดูดนักท่องเที่ยว
- การศึกษาประวัติความเป็นมาของพื้นที่การท่องเที่ยว

2.2.2) ด้านทักษะ

- การกระตุ้นผู้เรียน
- การสร้างสื่อการสอนให้คล้องกับบริบทของผู้เรียน
- สื่อเทคโนโลยี
- รูปแบบการจัดการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลาย

4.3.1.7 การพัฒนาทักษะด้านการผลิตสื่อการสอน

จากการศึกษาความต้องการของบุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับความรู้และทักษะที่ต้องการพัฒนาตนเอง เพื่อให้สามารถสนับสนุนการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้นั้น ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการตามความต้องการพัฒนาตนเองของผู้สอนใน 2 พื้นที่เป้าหมาย โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับเทคนิคการสับคั่นภาพและการผลิตสื่อประเภทภาพเคลื่อนไหว เพื่อประยุกต์ใช้ในการผลิตสื่อการสอนให้น่าสนใจมากขึ้น (รูปภาพที่ 13 – 14)

รูปภาพที่ 13 การอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการผลิตสื่อการสอน

รูปภาพที่ 14 การค้นคว้ารูปภาพและการวางแผนผลิตสื่อภาพเคลื่อนไหว

หลังกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการพบว่า บุคลากรในสถานศึกษาซึ่งเป็นครูที่รับผิดชอบกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในสถานศึกษา ทั้งในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ที่มีความสนใจที่จะพัฒนาตนเองด้านเทคนิคการผลิตสื่อการสอนให้น่าสนใจนั้น ครูผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้ความสนใจในกิจกรรมเป็นอย่างมาก และสามารถผลิตชิ้นงานตัวอย่างที่ได้กำหนดให้ทำในชั่วโมงอบรมได้สำเร็จทุกคน ทั้งในรูปแบบ 1) Power Point Presentation ซึ่งได้ใช้เทคนิคการค้นคว้าภาพที่ถูกลิขสิทธิ์ การแทรกข้อความและภาพ และการทำภาพเคลื่อนไหวได้อย่างน่าสนใจ 2) การวางแผนผลิตสื่อภาพเคลื่อนไหว ซึ่งได้ใช้เทคนิคการวางแผน Storyboard เพื่อการวางโครงเรื่องในการสร้างสื่อ เทคนิคการถ่ายภาพและการตัดต่อโดยใช้มือถืออย่างง่าย

4.3.1.8 ผลการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา

ผลการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในสถานศึกษา โดยประชุมสร้างความเข้าใจผู้บริหาร ครูวิชาการ และอบรมเชิงปฏิบัติการครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ส่งผลให้สถานศึกษาตระหนักและเห็นความสำคัญในการบรรจุในหลักสูตรสถานศึกษา ดังตารางผลการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาอำเภอภักดีพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ดังนี้

1) อำเภอภักดีพัฒนา

ตารางที่ 32 แสดงผลการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาอำเภอภักดีพัฒนา พบว่า การเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวได้นำไปบรรจุในหลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาเพิ่มเติมใหม่ ได้แก่ โรงเรียนบ้านจันทร์ โรงเรียนสหมิตรวิทยา โรงเรียนมัธยมภักดีพัฒนาเฉลิมพระเกียรติฯ และสอดแทรกในรายวิชาเพิ่มเติมเดิมของสถานศึกษา ได้แก่ โรงเรียนบ้านจันทร์ โรงเรียนมัธยมภักดีพัฒนาเฉลิมพระเกียรติฯ โรงเรียนบ้านแจ่มหลวง และบูรณาการใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ โรงเรียนบ้านจันทร์ โรงเรียนสหมิตรวิทยา โรงเรียนมัธยมภักดีพัฒนาเฉลิมพระเกียรติฯ นอกจากนี้ได้บรรจุในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2) อำเภอแม่ฟ้าหลวง

ตารางที่ 33 แสดงผลการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาอำเภอแม่ฟ้าหลวง พบว่า การเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวได้นำไปบรรจุในหลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาเพิ่มเติมเดิมของสถานศึกษา ได้แก่ โรงเรียนสันติคีรีวิทยาคม โรงเรียนดอยแสนใจ (ตชด.อนุสรณ์) และบูรณาการใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลแม่ฟ้าหลวง โรงเรียนดอยแสนใจ (ตชด.อนุสรณ์) โรงเรียนสันติคีรีวิทยาคม โรงเรียนแม่แอ่ววิทยาคม นอกจากนี้ได้บรรจุในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ตารางที่ 32 ผลการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาอำเภอภักดีพัฒนา

โรงเรียน	รายวิชาเพิ่มเติม		บูรณาการ	กลุ่มสาระ	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	อื่นๆ
	เปิดรายวิชาใหม่	รายวิชาเพิ่มเติม				
1) โรงเรียนบ้านจันทร์	- การท่องเที่ยวชุมชน อย่างยั่งยืน	- พอเพียง	- 8 กลุ่มสาระการ เรียนรู้ (PBL)	-	- โครงการดีประจำ ตำบล	
2) โรงเรียนสมิตรวิทยา	- (เลือกเสรี) : การ ท่องเที่ยวชุมชนอย่าง ยั่งยืน	-	- ภาษาต่าง - ประเทศ	-	-	
3) โรงเรียนมัธยมภักดี พัฒนาเฉลิมพระเกียรติฯ	- อุตสาหกรรมและการ ท่องเที่ยวและบริการ	- -ภักดีพัฒนาศึกษา - -ภาษาอังกฤษเพื่อ การท่องเที่ยว - -ท้องถิ่นศึกษา	- สังคมศึกษา	- ชุมชนการท่องเที่ยว ชุมชนอย่างยั่งยืน	- โครงการพระราชรัฐ (School stay)	๘
4) โรงเรียนสามัคคีสันม่วง	-	-	-	- ชุมชนมัคคุเทศก์	-	
5) โรงเรียนบ้านแจ่มหลวง	-	- ท้องถิ่น	-	- ชุมชนการท่องเที่ยว ชุมชนอย่างยั่งยืน	-	
6) โรงเรียนบ้านห้วยยา				- ชุมชนการท่องเที่ยว ชุมชนอย่างยั่งยืน		

ตารางที่ 33 ผลการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาอำเภอแม่ฟ้าหลวง

โรงเรียน	รายวิชาเพิ่มเติม		บูรณาการกลุ่มสาระ	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	อื่นๆ
	เปิดรายวิชาใหม่	รายวิชาเพิ่มเติม			
1) โรงเรียนบ้านห้วยไร่สามัคคี	-	-	-	- ชุมนุมมัคคุเทศก์	-
2) โรงเรียนอนุบาลแม่ฟ้าหลวง	-	-	- 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ “คอยตุง”(PBL)	- ชุมนุมมัคคุเทศก์น้อย	-
3) โรงเรียนสันติคีรีวิทยาคม	-	- สมุนไพรพื้นบ้าน - การถนอมอาหาร - ของที่ระลึก - จากระดาษสา - ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร - มัคคุเทศก์ - การออกแบบผลิตภัณฑ์ - ผลิตภัณฑ์ของชำร่วย - การเขียนแผนธุรกิจ - งานประดิษฐ์ของใช้จากวัสดุท้องถิ่น - การปลูกชา	- ภาษาไทย	- ชุมนุมมัคคุเทศก์	-
4) โรงเรียนดอยแสนใจ (ตชด. อนุสรณ์)	-	- หลักสูตรพิพิธพันวัฒนธรรมชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์อาข่า	- ภาษาต่างประเทศ และ สังคม	- ชุมนุมมัคคุเทศก์ - ชุมนุมวัฒนธรรมชุมชน กลุ่มชาติพันธุ์อาข่า	-
5) โรงเรียนแม่แอ่ววิทยาคม	-	-	- สังคม	- ชุมนุมมัคคุเทศก์น้อย	-

4.3.2 รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น

รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ และอำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย โดยมีกระบวนการพัฒนา ได้แก่ 1) ประชุมชี้แจงกลุ่มเป้าหมาย 2) คุณลักษณะของผู้เข้าร่วมกิจกรรม 3) การแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ 4) แลกเปลี่ยนความคิดเห็นผู้เข้าร่วมกิจกรรม 5) ปฏิบัติการนำแผนกิจกรรมการเรียนรู้ท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของบูรณาการในหลักสูตรสถานศึกษา 6) ขอบเขตความสำเร็จของผู้เรียน 7) ทักษะสำคัญที่แสดงความเป็นครูมืออาชีพ 8) ความสำคัญกับแรงจูงใจของผู้เรียน

4.3.2.1 อำเภอภักดีชุมพล

กระบวนการที่ใช้ในการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษาอำเภอภักดีชุมพล เพื่อให้สามารถกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้ดังแสดงในตารางที่ 34

ตารางที่ 34 แสดงกระบวนการการพัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา อำเภอภักดีชุมพล

การพัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา	แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน
ประชุมชี้แจงกลุ่มเป้าหมาย	การชี้แจงกลุ่มเป้าหมายอำเภอภักดีชุมพลเพื่อรับรู้เรื่องที่คุณวิชัยได้ดำเนินการที่ผ่านมาและจะดำเนินการสืบเนื่อง โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้รับทราบ เผยแพร่ให้ภาคประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมาย ได้ร่วมมือ หรือสนับสนุน ในการดำเนินการ
คุณลักษณะของผู้เข้าร่วมกิจกรรม	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ ประกอบด้วย หน่วยงานการศึกษา ภาคประชาชน ภาคธุรกิจการท่องเที่ยว ซึ่งให้ข้อมูลสะท้อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และการเยาวชนที่มีคุณภาพตามที่ชุมชนกำหนดในการสร้างแรงงานในพื้นที่
การแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ	ผู้เชี่ยวชาญ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถวางแผนพัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อหาความจำเป็นในการพัฒนาบุคคลและหรือพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับนำไปทำโปรแกรมพัฒนา
แลกเปลี่ยนความคิดเห็นผู้เข้าร่วมกิจกรรม	มุ่งให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม เน้นวิธีการให้ผู้สอนร่วมออกแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมกับคุณวิชัย โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ อีกทั้งต้องสร้างให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีการเรียนรู้

ตารางที่ 34 (ต่อ)

การพัฒนาขีดความสามารถ ด้านการจัดการเรียนรู้ใน สถานศึกษา	แนวทางการส่งเสริมการทอ้งเทียวโดยชุมชน
ปฏิบัติการนำแผนกิจกรรม การเรียนรู้ทอ้งเทียวโดย ชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของ บูรณาการในหลักสูตร สถานศึกษา	ด้วยตนเองเท่าๆกับสิ่งที่เขาได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการทอ้งเทียวโดย ชุมชน นำข้อมูลสารสนเทศทุกมิติของอำเภอกัลยาณิวัฒนา การ วางแผนร่วมกันของสถานศึกษากลุ่มเป้าหมายทั้ง 6 โรงเรียน ใน การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้ผู้เรียน เข้าใจเป้าหมายที่กำลังเรียน แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เปิด โอกาสให้ครู นักเรียน ได้นำไปสู่ข้อมูลย้อนกลับ และครูควร วางแผนช่วยเหลือให้ผู้เรียนเกิดความก้าวหน้าในผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนรู้
ขอบเขตความสำเร็จของ ผู้เรียน	การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ใช้เพื่อเพิ่มโอกาสในการ เรียนรู้ของผู้เรียนทุกคน ในเนื้อหาทั้งหมดของกิจกรรม และเพิ่ม ศักยภาพให้กับผู้เรียนทุกคน ได้ประสบความสำเร็จที่ดีที่สุดของ ผู้เรียนแต่ละคนตามศักยภาพของผู้เรียน อีกทั้งเครื่องมือการ ประเมินต้องหลากหลาย สามารถวัดผู้เรียนให้บรรลุตาม วัตถุประสงค์แผนกิจกรรมการเรียนรู้ทอ้งเทียวโดยชุมชน และ พัฒนาผู้เรียนทุกระหว่างการเรียน ให้ผู้เรียนได้ค้นพบสำเร็จของ ผู้เรียนด้วยตนเอง
ทักษะสำคัญที่แสดงความ เป็นครุมีอาชีพ	ครุมีอาชีพกำหนดองค์ความรู้ ทักษะ ในเรื่องการวางแผน การออกแบบกิจกรรม การประเมิน การสังเกตการณ์เรียนรู้ การ ตีความหลักฐานแห่งการเรียนรู้ (Evidence of Learning) ให้ข้อมูล ย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้เรียนและสนับสนุนผู้เรียนในการ ประเมินตนเอง (Self-Assessment) เพื่อพัฒนาตนเองสร้าง ความก้าวหน้าในวิชาชีพ
ความสำคัญกับแรงจูงใจ ของผู้เรียน	การสนับสนุนให้เกิดแรงจูงใจ การสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้ คิดสร้างสรรค์จะทำให้เกิดการกำหนดทิศทางด้วยตัวของผู้เรียนเอง โดยใช้ความรู้ ทักษะ ด้านการทอ้งเทียวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบน ฐานทรัพยากรท้องถิ่น เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย นำไปใช้ ประโยชน์ ในการสร้างอาชีพ มีรายได้ จึงเป็นการเรียนรู้ที่มี ความสำคัญ มีความก้าวหน้า เกิดการเรียนรู้ทั้งผลสำเร็จ และความ ล้มเหลว

4.3.2.2 อำเภอมะนัง

กระบวนการที่ใช้ในการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา เพื่อให้สามารถกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้ดังแสดงในตารางที่ 35

ตารางที่ 35 แสดงกระบวนการการพัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา
อำเภอมะนัง

การพัฒนาขีดความสามารถ ด้านการจัดการเรียนรู้ใน สถานศึกษา	แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน
ประชุมชี้แจงกลุ่มเป้าหมาย	การชี้แจงกลุ่มเป้าหมายอำเภอกัลยาณิวัฒนาเพื่อรับรู้เรื่องที่ได้รับจากผู้วิจัยได้ดำเนินการที่ผ่านมาและจะดำเนินการสืบเนื่อง โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้รับทราบ เผยแพร่ให้ภาคประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมาย ได้ร่วมมือ หรือสนับสนุน ในการดำเนินการ
คุณลักษณะของผู้เข้าร่วมกิจกรรม	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ ประกอบด้วย หน่วยงานการศึกษา ภาคประชาชน ภาคธุรกิจการท่องเที่ยว ซึ่งให้ข้อมูลสะท้อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และการเยาวชนที่มีคุณภาพตามที่ชุมชนกำหนดในการสร้างแรงงานในพื้นที่
การแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ	ผู้เชี่ยวชาญ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถวางแผนพัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อหาความจำเป็นในการพัฒนาบุคคล และหรือพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับนำไปทำโปรแกรมพัฒนา
แลกเปลี่ยนความคิดเห็นผู้เข้าร่วมกิจกรรม	มุ่งให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม เน้นวิธีการให้ผู้สอนร่วมออกแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมกับผู้วิจัย โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ อีกทั้งต้องสร้างให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองเท่ากับสิ่งที่เขาได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน
ปฏิบัติการนำแผนกิจกรรมการเรียนรู้ท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นส่วนหนึ่งของบูรณาการในหลักสูตรสถานศึกษา	นำข้อมูลสารสนเทศทุกมิติของอำเภอกัลยาณิวัฒนา การวางแผนร่วมกันของสถานศึกษากลุ่มเป้าหมายทั้ง 6 โรงเรียน ในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเป้าหมายที่กำลังเรียน แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ได้นำไปสู่ข้อมูลย้อนกลับ และครูควรวางแผนช่วยเหลือให้ผู้เรียนเกิดความก้าวหน้าในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้

ตารางที่ 35 (ต่อ)

การพัฒนาขีดความสามารถ ด้านการจัดการเรียนรู้ใน สถานศึกษา	แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน
ขอบเขตความสำเร็จของ ผู้เรียน	การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ใช้เพื่อเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกคน ในเนื้อหาทั้งหมดของกิจกรรม และเพิ่มศักยภาพให้กับผู้เรียนทุกคน ได้ประสบความสำเร็จที่ดีที่สุดของผู้เรียนแต่ละคนตามศักยภาพของผู้เรียน อีกทั้งเครื่องมือการประเมินต้องหลากหลาย สามารถวัดผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์แผนกิจกรรมการเรียนรู้ท่องเที่ยวโดยชุมชน และพัฒนาผู้เรียนทุกระหว่างการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้ค้นพบความสำเร็จของผู้เรียนด้วยตนเอง
ทักษะสำคัญที่แสดงความเป็นครูมืออาชีพ	ครูมืออาชีพกำหนดองค์ความรู้ ทักษะ ในเรื่องการวางแผน การออกแบบกิจกรรม การประเมิน การสังเกตการณ์เรียนรู้ การตีความหลักฐานแห่งการเรียนรู้ (Evidence of Learning) ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้เรียนและสนับสนุนผู้เรียนในการประเมินตนเอง (Self-Assessment) เพื่อพัฒนาตนเองสร้างความก้าวหน้าในวิชาชีพ
ความสำคัญกับแรงจูงใจ ของผู้เรียน	การสนับสนุนให้เกิดแรงจูงใจ การสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์จะทำให้เกิดการกำหนดทิศทางด้วยตัวของผู้เรียนเอง โดยใช้ความรู้ ทักษะ ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน บนฐานทรัพยากรท้องถิ่น เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย นำไปใช้ประโยชน์ ในการสร้างอาชีพ มีรายได้ จึงเป็นการเรียนรู้ที่มีความสำคัญ มีความก้าวหน้า เกิดการเรียนรู้ทั้งผลสำเร็จ และความล้มเหลว

สรุปรูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่นอำเภอกลายาวัฒนา และอำเภอแม่ฟ้าหลวง

1) การมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการจัดการศึกษา 8 ขั้นตอน ได้แก่ การร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมชื่นชมในผลสำเร็จ ผู้นำนักการมีส่วนร่วมมากหรือน้อยเป็นไปตามบริบทสถานศึกษา การมีส่วนร่วมหรือการสร้างการมีส่วนร่วมเป็นกลไกสำคัญกลไกหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ

2) การสนับสนุน การพัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน สถานศึกษามีภารกิจในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการ

เรียนรู้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การสนับสนุนจากหน่วยงาน องค์กร ภาครัฐ เอกชน ในการสนับสนุนสถานศึกษาที่ขาดความรู้ ความเข้าใจ การสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น การอบรม การเสริมสร้างเครือข่าย การศึกษาดูงาน เป็นต้น

3) การออกแบบการจัดการเรียนรู้

3.1) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ มุ่งสู่ความสำเร็จตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร หรือเป้าหมายของกิจกรรม สำหรับกิจกรรมใน “คู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น” เพื่อสร้างผู้เรียนเป็นนักรวบรวมข้อมูล เจ้าของบ้านน้อย และนักรุกขนิมิต ทั้งนี้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกทักษะเป็นนักบริการการท่องเที่ยว ในแต่ละระดับมีความแตกต่างกัน ดังนี้

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกเป็น 2 ประเด็น คือ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน และการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้นอกชั้นเรียน ดังนี้

3.1.1) การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ กลุ่มสาระงานพื้นฐานอาชีพ เป็นต้น รวมถึงบูรณาการหน่วยการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรมาตรฐานตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนซึ่ง รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างแรงบันดาลใจ โดยมีกระบวนการสอน ได้แก่

3.1.1.1) การสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry process) เป็นกระบวนการที่ให้ผู้เรียนได้สืบค้น เสาะหาคำตอบ สำรวจ ตรวจสอบ และค้นคว้าวิธีการต่างๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนอยากรู้อยากเห็น พยายามหาคำตอบ ตลอดจนเป็นการพัฒนากระบวนการคิดระดับสูง ฝึกให้สังเกต การถาม-ตอบ

3.1.1.2) การสอนโดยใช้การลงมือปฏิบัติแบบค้นพบ (Discovery Method) กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบ หรือความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนจะเป็นผู้สร้างสถานการณ์ในลักษณะที่ผู้เรียนจะเผชิญกับปัญหา ซึ่งในการแก้ปัญหา นั้น ผู้เรียนจะต้องนำข้อมูลทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปเพื่อให้ได้ข้อค้นพบใหม่หรือเกิดความคิดรวบยอดในเรื่องนั้น ผู้สอนจะเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้วิธีหรือกระบวนการที่เหมาะสม

3.1.1.3) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning : PBL) การที่ผู้เรียนได้เผชิญกับปัญหาหรือสถานการณ์ต่างๆ ร่วมคิดแก้ไขปัญหา วิเคราะห์ปัญหา สาเหตุของปัญหา และวางแผนแก้ปัญหา โดยครูเป็นผู้แนะนำและอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนในการค้นหา ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ครูติดตามการปฏิบัติตนของผู้เรียน ประเมินผลทั้งด้านผลงาน และกระบวนการ

3.1.2) การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้นอกชั้นเรียน คือกิจกรรมที่ได้จัดในรายวิชา เป็นการจัดการกิจกรรมมุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านปลูกฝัง และสร้างจิตสำนึกของการรักท้องถิ่น เห็นความสำคัญในสร้างอาชีพในท้องถิ่น นำสิ่งที่มีคุณค่าในท้องถิ่นมาสร้างมูลค่า สร้างรายได้ในชุมชน ทั้งนี้การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชน ถือเป็นการเรียนรู้โดยผู้เรียนเป็นสำคัญ เรียนผ่านสิ่งใกล้ตัว ใช้กระบวนการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม

(Activity – Based Learning) และการปฏิบัติผ่านโครงงาน (Project – Based Learning) เพื่อให้การเรียนรู้ร่วมกันข้ามห้องเรียน

3.1.3) การประเมินผล การประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) กระบวนการสังเกต บันทึกและการรวบรวมข้อมูลจากผลงาน วิธีการ หรือสิ่งที่ผู้เรียนปฏิบัติเพื่อเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจต่อตัวผู้เรียน การประเมินผลตามสภาพจริง จะไม่เน้นการประเมินเฉพาะทักษะพื้นฐาน แต่จะเน้นประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อนในการทำงาน ความสามารถในการแก้ปัญหาและการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติในสภาพจริง ในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาต่อยอดขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น 2) พัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น และ 3) เสนอรูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาในด้านพัฒนาต่อยอดขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น ด้านพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น และเสนอรูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน 2 พื้นที่เป้าหมาย คือ อำเภอภักดีชุมพล และอำเภอแม่ฟ้าหลวง จำนวน 11 โรงเรียน สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

5.1.1 พัฒนาต่อยอดขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้

การศึกษาพัฒนาต่อยอดขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น มีกระบวนการศึกษาประกอบไปด้วยการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากบุคลากรในหน่วยงานในพื้นที่ การแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ การศึกษาข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล และข้อคิดเห็นการพัฒนาต่อยอดขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้ สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

5.1.1.1 ประชุมชี้แจงกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนา

ผู้วิจัยจัดเวทีประชุมชี้แจงกลุ่มเป้าหมายเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนา เวทีทำความเข้าใจพื้นที่ 2 อำเภอเป้าหมาย เพื่อทำความเข้าใจ รับฟังความคิดเห็นและสอบถามเกี่ยวกับการศึกษา จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ปัญหาอุปสรรค จากสถานการณ์ปัจจุบันเพื่อนำไปสู่การวางแผนพัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของแต่ละพื้นที่

5.1.1.2 ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคล ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะด้านการพัฒนา

คุณลักษณะของบุคลากรในสถานศึกษาที่เป็นตัวแทนจาก 2 พื้นที่เป้าหมายสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1) อำเภอกัลยาณิวัฒนา

พบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 71.25) มีอายุอยู่ในช่วง 31- 40 ปี (ร้อยละ 42.50) ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 86.25) อาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 78.75) เป็นที่อยู่อาศัยดั้งเดิม (ร้อยละ 88.75) และอาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่า 10 ปี (ร้อยละ 95.00) ตามลำดับ

ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ผู้วิจัยได้ให้ผู้เข้าร่วมประชุมเสนอสภาพ การศึกษาความมุ่งหวังในการพัฒนาเยาวชน ความต้องการการจัดการศึกษาในพื้นที่ตามบริบท ผลการ ประชุมพบว่า บุคลากรหน่วยงานในพื้นที่ เห็นความสำคัญ และตระหนักในการยึดมั่นตามเป้าหมาย ของการจัดตั้งอำเภอกัลยาณิวัฒนาและดำรงวิถีชีวิตตามคำขวัญของอำเภอ แต่บางโรงเรียนไม่จัดการ จัดเรียนรู้ตอบสนองความต้องการของชุมชน และพื้นที่ โรงเรียนบางแห่งผู้บริหารและครูย้ายบ่อย ทำ ให้การจัดการศึกษาไม่ต่อเนื่อง จึงควรได้รับการสนับสนุนทั้งภาครัฐ เอกชน ที่สำคัญบุคลากร หน่วยงานต่างๆ เป็นคนในพื้นที่ และได้รับการพัฒนาตนเอง เช่น อบรม ศึกษาดูงาน ทวนการศึกษาต่อ ทั้งนี้ภาคประชาชน มีความเห็นว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจจึงทำให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม จึงอยากให้เครือข่ายหน่วยงานการจัดการศึกษา และโรงเรียนในพื้นที่ มุ่งการสอนวิถีชีวิต การอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี อีกทั้งยังเป็นจุดขายที่สำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว ในส่วนของภาค การศึกษาสถานศึกษาเห็นความสำคัญการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน แต่ไม่มี ความรู้ ความเข้าใจการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ครอบคลุม เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ของอำเภอกัลยาณิวัฒนา จึงอยากได้รับความรู้จากหน่วยงาน องค์กร ภาครัฐ เอกชน มาร่วมออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน และนำไปสู่ หลักสูตรท้องถิ่นที่ สพป.ชม เขต 6 และ สพม. 34 กำหนด สอดรับกับนโยบายพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ผลการสอบถามความคิดเห็นชุมชน มีความคิดเห็นของผู้ปกครองและ ชุมชนในการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยว โดยชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนามีความเห็นว่าโรงเรียนมีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้เรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ = 80) บุคลากรในโรงเรียนมีศักยภาพและความสามารถในการ จัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ = 80) การจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดย ชุมชนมีประโยชน์และความสำคัญ (ความถี่ = 80) และเห็นว่าบริบทพื้นที่มีความเหมาะสมกับการ จัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ = 72) ความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนใน การพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในเขตพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าต้องการให้มีการ จัดการเรียนรู้การสอนเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนหรือท้องถิ่นอย่าง ยั่งยืน ($\bar{X}$ = 4.35) ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ($\bar{X}$ = 4.25) และต้องการ ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ($\bar{X}$ = 4.21)

ข้อเสนอแนะด้านการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษา จากการวิเคราะห์ และจำแนกข้อมูลพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นด้านการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรใน สถานศึกษาในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถสรุปได้ 2 ประเด็น ได้แก่ (1) ในมิติด้านการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการให้นำกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง การ

ท่องเที่ยวโดยชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน เพราะต้องการให้การจัดการศึกษามุ่งพัฒนาผู้เรียนในศักยภาพพัฒนาเป็นพลเมืองดี สำนักirkบ้านเกิดโดยใช้คำขวัญของอำเภอเป็นฐาน และกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวจะสร้างเยาวชนให้เห็นความสำคัญของท้องถิ่นและนำของดีของภูมิปัญญามาถ่ายทอด สืบสาน โดยนำเสนอเป็นการเรียนรู้ในพื้นที่ สร้างนิสัยการทำงานร่วมกัน มีทักษะชีวิต เป็นพลเมืองเข้มแข็งของชุมชน และสร้างมีรายได้โดยไม่ต้องไม่เบียดเบียนและเอาเปรียบจากทรัพยากรธรรมชาติ (2) ในมิติด้านการมีส่วนร่วม ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการให้การท่องเที่ยวเพื่อให้อำเภอกัลยาณิวัฒนา เป็นการศึกษาแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนทั้งในระบบและนอกระบบ เกิดการเชื่อมโยงโดยอาศัยความร่วมมือทุกภาคส่วนจึงจะทำให้เกิดความยั่งยืนได้

2) อำเภอแม่ฟ้าหลวง

พบว่า ประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 68.00) มีอายุอยู่ในช่วง 21- 30 ปี (ร้อยละ 44.00) ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 78.00) อาชีพธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 48.00) เป็นที่อยู่อาศัยดั้งเดิม (ร้อยละ 64.00) และอาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่า 10 ปี (ร้อยละ 56.00) ตามลำดับ

ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ผู้วิจัยได้ให้ผู้เข้าร่วมประชุมเสนอสภาพการศึกษา ความมุ่งหวังในการพัฒนาเยาวชน ความต้องการการจัดการศึกษาในพื้นที่ตามบริบท ผลการประชุมพบว่า บุคลากรหน่วยงานในพื้นที่ พบว่าการส่งเสริมพัฒนาที่ได้รับไม่ตอบสนองความต้องการของพื้นที่ ต้องการให้การพัฒนาคงอยู่ไม่หายไปเมื่อเสร็จสิ้นโครงการฯ หรือบางโครงการสร้างภาระงานนอกเหนือจากการเรียนการสอน ต้องการการพัฒนาที่สามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในบริบทที่เหมาะสม การสร้างผลิตภัณฑ์ส่งเสริมอาชีพของโรงเรียนไม่สามารถนำมาจำหน่าย และไม่มีตลาดรองรับ อีกทั้งการเรียนรู้ท้องถิ่น ไม่ได้รับการสนับสนุนจากต้นสังกัดเนื่องจากมีความคาดหวังการทดสอบระดับชาติที่สูงขึ้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ทั้งนี้สถานศึกษาตั้งอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว จึงต้องการให้สถานศึกษาเป็นสถานที่หนึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพราะต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การบริการ การใช้ภาษา และสามารถประกอบเป็นอาชีพได้ ผลการสอบถามความคิดเห็นชุมชน ความคิดเห็นของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอแม่ฟ้าหลวงมีความเห็นว่าโรงเรียนมีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ = 50) บุคลากรในโรงเรียนมีศักยภาพและความสามารถในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ = 50) การจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประโยชน์และความสำคัญ (ความถี่ = 50) และเห็นว่าบริบทพื้นที่ที่มีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ = 50) ความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอแม่ฟ้าหลวง พบว่าต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอนเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนหรือท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ($\bar{X}$ = 4.17) ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ($\bar{X}$ = 3.89) และต้องการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา กิจกรรมการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ($\bar{X}$ = 3.78)

ข้อเสนอแนะด้านการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษา จากการวิเคราะห์และจำแนกข้อมูลพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นด้านการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถสรุปได้ 2 ประเด็นดังนี้ (1) ในมิติด้านการศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการให้นำกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเพราะว่าโรงเรียนอยู่ในสถานที่ท่องเที่ยว เนื่องจากจะทำให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาชุมชนได้อย่างแท้จริงและต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ท้องถิ่นของตนเองให้มากขึ้นจนสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน นอกจากนี้ยังต้องการให้ผู้เรียนเกิดความรักในท้องถิ่นและสามารถบูรณาการสิ่งที่อยู่ในชุมชนให้เข้ากับการท่องเที่ยวได้และสามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการนำเสนอเรื่องท้องถิ่น โดยเฉพาะภาษาอังกฤษทำให้นักเรียนสนใจเรียนภาษาอังกฤษมากขึ้น (2) ในมิติด้านการมีส่วนร่วมผู้ตอบแบบสอบถามต้องการให้ประชาสัมพันธ์หรือว่าคนในชุมชนที่มีประสบการณ์ด้านท่องเที่ยว และจากหน่วยงานในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ นักเรียน ร่วมสร้างเครือข่ายพัฒนาการเรียนการสอน และในด้านงบประมาณต้องการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์และสื่อที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น

5.1.1.3 ความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

1) อำเภอกัลยาณิวัฒนา

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นสถานการณ์ปัจจุบัน การวางแผนพัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการ พบว่า (1) จุดแข็ง บุคลากรในพื้นที่ และชุมชนเห็นความสำคัญและตระหนักในการยึดมั่นตามเป้าหมายของการจัดตั้งอำเภอกัลยาณิวัฒนาและดำรงวิถีชีวิตตามคำขวัญของอำเภอ ซึ่งเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ร่วมคิด ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ปัญหา แบบบูรณาการในด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ทั้งในส่วนภาคีเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวในชุมชน เครือข่ายหน่วยงานการจัดการศึกษา และโรงเรียนในพื้นที่ (2) จุดอ่อน โรงเรียนในพื้นที่ บางส่วนไม่จัดการจัดเรียนรู้ตอบสนองความต้องการของชุมชน และพื้นที่ โรงเรียนบางแห่งผู้บริหารและครูย้ายบ่อย ทำให้การจัดการศึกษาไม่ต่อเนื่อง (3) โอกาส การได้รับการสนับสนุนปัจจัยพื้นฐาน สาธารณูปโภคทุกแห่ง ทั่วภาค รัฐ เอกชน ที่สำคัญบุคลากรหน่วยงานต่าง ๆ เป็นคนในพื้นที่ และได้รับการพัฒนาตนเอง เช่นอบรม ศึกษาดูงาน ทักษะการศึกษาคือ (4) อุปสรรค การสร้างการรับรู้และมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษาในพื้นที่ ให้เข้าใจเป้าหมายการศึกษาด้านการผลิตพลเมืองคุณภาพอำเภอกัลยาณิวัฒนา

ความคิดเห็นด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของบุคลากรในสถานศึกษา พบว่า (1) จุดแข็ง ครูท้องถิ่น เข้าใจเห็นความสำคัญการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2) จุดอ่อน ข้อมูลจัดทำ กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนยังไม่ครอบคลุม เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ของอำเภอกัลยาณิวัฒนา (3) โอกาส การนำกรอบหลักสูตรท้องถิ่นของ สพป.ชม เขต 6 และ สพม. 34 กรอบกับนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ เป็นตัวกำหนดเป้าหมายการทำงานและความสำเร็จ (4) อุปสรรค การประสานนำ

ข้อมูลของทุกหน่วยงาน องค์กร ภาครัฐ เอกชน มาร่วมออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวโดยชุมชน

ความคิดเห็นด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของบุคลากรใน
ชุมชน พบว่า (1) จุดแข็ง การจัดทำสารสนเทศด้านการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นประโยชน์ทั้ง
ผู้ประกอบการในการสร้างจุดขาย และประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวในการสร้างทางเลือกการท่องเที่ยวใน
จังหวัดเชียงราย (2) จุดอ่อน ความเข้าใจที่ตรงกันด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน การสร้างโอกาสที่ทั่ว
ถึงกับชุมชน และผู้ประกอบการรายใหม่ที่เป็นคนในพื้นที่ (3) โอกาส การได้รับการพัฒนาจาก
หน่วยงาน องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะคนในพื้นที่สูง ให้สามารถหารายได้ พื้นฟูเศรษฐกิจ
ชุมชน สร้างความเข้มแข็งด้วยการพึ่งตนเอง (4) อุปสรรค การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ควรมีช่วงเวลาใน
การปิดแหล่งท่องเที่ยวเพื่อฟื้นฟู ชยะจากแหล่งท่องเที่ยว

2) อำเภอแม่ฟ้าหลวง

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นสถานการณ์ปัจจุบัน การวางแผนพัฒนาขีด
ความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ให้
เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการ พบว่า (1) จุดแข็ง สถานศึกษาตั้งอยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว มี
หน่วยงานสนับสนุนพัฒนาบุคลากรในพื้นที่สูงหลายหน่วยงาน และงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุน
ได้แก่ มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงในพระบรมราชูปถัมภ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงาน
จังหวัดเชียงราย มีทรัพยากรบุคคลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพรวมถึงผู้ประกอบการในชุมชน
(2) จุดอ่อน ยังต้องอาศัยความร่วมมือ ภาครัฐ เอกชน ชุมชนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ไม่ต้องการให้
การพัฒนาหายไปเมื่อเสร็จสิ้นโครงการฯ (3) โอกาส การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงาน
จังหวัดเชียงราย ให้ความสำคัญ โดยการประชาสัมพันธ์หลายสื่อ และจัดกิจกรรมตามฤดูกาลแก่
นักท่องเที่ยว ทำให้เกิดการตื่นตัวในการใช้การท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มเศรษฐกิจในพื้นที่ (4) อุปสรรค การ
สร้างการมีส่วนร่วม และความเข้มแข็งของชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งการกำหนดนโยบายที่ไม่
เหมาะสมกับพื้นที่ การกระจายรายได้ยังกระจุกเฉพาะผู้มีโอกาส

ความคิดเห็นด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของบุคลากรใน
สถานศึกษา พบว่า (1) จุดแข็ง สถานศึกษา และบุคลากรในพื้นที่ ได้รับการพัฒนาในด้านการ
ท่องเที่ยว จากหลายหน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน (2) จุดอ่อน การส่งเสริมพัฒนาที่ได้รับ ไม่
ตอบสนองความต้องการของพื้นที่ หรืออาจสร้างภาระงานนอกเหนือจากการเรียนการสอน ต้องการ
การพัฒนาที่สามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในบริบทที่เหมาะสม (3) โอกาส สถานศึกษาตั้งอยู่ในแหล่ง
ท่องเที่ยว จึงต้องการให้สถานศึกษาเป็นสถานที่หนึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพราะต้องการให้ผู้เรียนได้
เรียนรู้การบริการ การใช้ภาษา และสามารถประกอบเป็นอาชีพได้ (4) อุปสรรค การสร้างผลิตภัณฑ์ของ
โรงเรียนไม่สามารถนำมาจำหน่าย และมีตลาดรองรับ อีกทั้งการเรียนรู้ท้องถิ่น ไม่ได้รับการสนับสนุน
จากต้นสังกัดเนื่องจากมีความคาดหวังการทดสอบระดับชาติที่สูงขึ้น

ความคิดเห็นด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของบุคลากรใน
ชุมชน พบว่า (1) จุดแข็ง ภาควิชาเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวในชุมชน เครือข่ายหน่วยงานการจัด
การศึกษา และโรงเรียนในพื้นที่ ให้การสนับสนุนและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำไปประชุม

เชิงปฏิบัติการในครั้งต่อไป โดยยึดขวัญของอำเภอสู่การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2) จุดอ่อน ขาดความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยปัจจัยทางเศรษฐกิจจึงทำให้เกิดการทำลายและขยายเพิ่มมากขึ้น (3) โอกาส พื้นที่ วิถีชีวิต การอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี ยังเป็นจุดขายที่สำคัญในการดึงดูดนักท่องเที่ยว และมีภาคีช่วยจัดหานักท่องเที่ยว หน่วยงานส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวในชุมชน และโรงเรียนเป็นแหล่งท่องเที่ยว (4) อุปสรรค ตลาดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน และโรงเรียน

5.1.1.4 ข้อเสนอแนะด้านการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นผู้เข้าร่วมกิจกรรมด้านการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ใน 2 พื้นที่เป้าหมาย สามารถสรุปผลการศึกษาดังนี้

1) อำเภอกัลยาณิวัฒนา

ผู้วิจัยแลกเปลี่ยนด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น พบว่า ในพื้นที่ที่มีความต้องการให้นำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเพราะว่าโรงเรียนอยู่ในสถานที่ท่องเที่ยว เนื่องจากจะทำให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาชุมชนได้อย่างแท้จริง และต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ท้องถิ่นของตนเองให้มากขึ้น จนสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน นอกจากนั้นยังต้องการให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในความรักท้องถิ่นและสามารถบูรณาการสิ่งที่อยู่ในชุมชนให้เข้ากับการท่องเที่ยวได้ และสามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการนำเสนอเรื่องท้องถิ่น โดยเฉพาะภาษาอังกฤษทำให้นักเรียนสนใจเรียนภาษาอังกฤษมากขึ้น และมีส่วนร่วมในการสร้างชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ทำให้คนในชุมชนมีรายได้ อยู่ดี กินดี มีจิตรักบ้านเกิด ด้านการมีส่วนร่วมสถานศึกษาต้องการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนควรมีทั้งบุคลากรในสถานศึกษา คนในชุมชนที่มีประสบการณ์ด้านท่องเที่ยว และหน่วยงานในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพราะในชุมชนมีสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวจำนวนมาก ถ้าหากนักเรียนได้เรียนรู้ผ่านหน่วยงานในชุมชน ย่อมจะเป็นการทำให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ในพื้นที่จริงและจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ในส่วนของวิชาการให้ครูเป็นผู้ถ่ายทอด สามารถอธิบายในเชิงวิชาการได้อย่างชัดเจนร่วมกับปราชญ์ชาวบ้านในชุมชนที่มีความชำนาญในด้านภูมิปัญญาการสอน ซึ่งโดยมีวิทยากรในโครงการเป็นพี่เลี้ยง ซึ่งส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการมีเครือข่ายสามารถช่วยโรงเรียนในการพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และในด้านงบประมาณต้องการการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และสื่อที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้

ผลการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ทั้ง 6 โรงเรียนทุกคนมีวิสัยทัศน์หรือนโยบายด้านการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนในโรงเรียน (ความถี่ = 6) มีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ = 6) บุคลากรในโรงเรียนมีศักยภาพและความสามารถในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ =

6) บริบทของพื้นที่ที่มีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ = 6) และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประโยชน์และความสำคัญ (ความถี่ = 6) โดยมีข้อเสนอแนะในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนควรมีทั้งบุคลากรในสถานศึกษา ประชาชนชุมชนหรือคนในชุมชนที่มีประสบการณ์ด้านท่องเที่ยวและความร่วมมือจากหน่วยงานในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพราะนักเรียนจะได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จากบริบทชุมชนจริง จากหน่วยงานในชุมชน ผู้ประกอบการในพื้นที่ และนอกจากนั้นยังข้อเสนอแนะว่า ควรพัฒนาหลักสูตรการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยการเปิดหลักสูตรระยะสั้น และพัฒนารายวิชาให้ตอบโจทย์

ครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ = 30) แต่ส่วนใหญ่เห็นว่าตนเองมีศักยภาพและความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ (ความถี่ = 30) และส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าโรงเรียนมีศักยภาพในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ = 30) บริบทพื้นที่ความเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ = 30) และให้ความคิดเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประโยชน์และความสำคัญ (ความถี่ = 30) โดยมีข้อเสนอแนะด้านกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งมีความต้องการให้เกิดการพัฒนา ร่วมกันทุกโรงเรียนในเขตพื้นที่อำเภอภักดีพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีเอกสารการเรียนรู้ สื่อการสอน ที่ใช้ชุดข้อมูลเดียวกันจัดการเรียนการสอนแก่ผู้เรียนทั้งอำเภอภักดีพัฒนา

2) อำเภอแม่ฟ้าหลวง

ผู้วิจัยแลกเปลี่ยนด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น พบว่า สถานศึกษาตั้งอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว จึงต้องการให้สถานศึกษาเป็นสถานที่หนึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพราะต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การบริการ การใช้ภาษา และสามารถประกอบเป็นอาชีพได้ โดยเฉพาะการสร้างผลิตภัณฑ์ของโรงเรียนต้องการให้มีตลาดรองรับ ผลการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่อำเภอแม่ฟ้าหลวง

ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มีวิสัยทัศน์หรือนโยบายด้านการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนในโรงเรียน (ความถี่ = 5) มีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ = 6) บุคลากรในโรงเรียนมีศักยภาพและความสามารถในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ = 6) บริบทของพื้นที่ที่มีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ = 6) และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประโยชน์และความสำคัญ (ความถี่ = 6) ผลการสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนในการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่อำเภอแม่ฟ้าหลวง โดยมีข้อเสนอแนะต้องการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนควรมีทั้งบุคลากรในสถานศึกษา ประชาชนชุมชนหรือว่าคนในชุมชนที่มีประสบการณ์ด้านท่องเที่ยว และจากหน่วยงานในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพราะในชุมชนมีสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวจำนวนมาก ถ้าหากนักเรียนได้เรียนรู้ผ่านหน่วยงานในชุมชนจะ

ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ในพื้นที่จริงและจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ในส่วน of วิชาการควรให้ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ร่วมกับปราชญ์ชาวบ้านในชุมชนที่มีความชำนาญในประเด็นที่ เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ควรมีวิจัยการในโครงการเป็นพี่เลี้ยงในการนิเทศติดตาม ซึ่งส่วนใหญ่มี ความเห็นว่าการมีเครือข่ายสามารถช่วยโรงเรียนในการพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมี ประสิทธิภาพ และในด้านงบประมาณต้องการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และสื่อที่เกี่ยวกับการจัดการ เรียนรู้ เป็นต้น

ครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดย ชุมชน (ความถี่ = 16) แต่ส่วนใหญ่เห็นว่าตนเองมีศักยภาพและความสามารถในการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ (ความถี่ = 20) และส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าโรงเรียนมีศักยภาพ ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ = 20) บริบทพื้นที่ความ เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ความถี่ = 20) และให้ความคิดเห็นว่าการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประโยชน์และความสำคัญ (ความถี่ = 20) โดยมี ข้อเสนอแนะทั้งนี้ด้านวิชาการควรให้ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ร่วมกับปราชญ์ชาวบ้านในชุมชนที่มี ความชำนาญในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ควรมีวิจัยการในโครงการเป็นพี่เลี้ยงในการนิเทศ ติดตาม ซึ่งส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการมีเครือข่ายสามารถช่วยโรงเรียนในการพัฒนาการเรียนการสอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และในด้านงบประมาณต้องการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และสื่อที่เกี่ยวกับการ จัดการเรียนรู้ เป็นต้น

5.1.1.5 การแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ

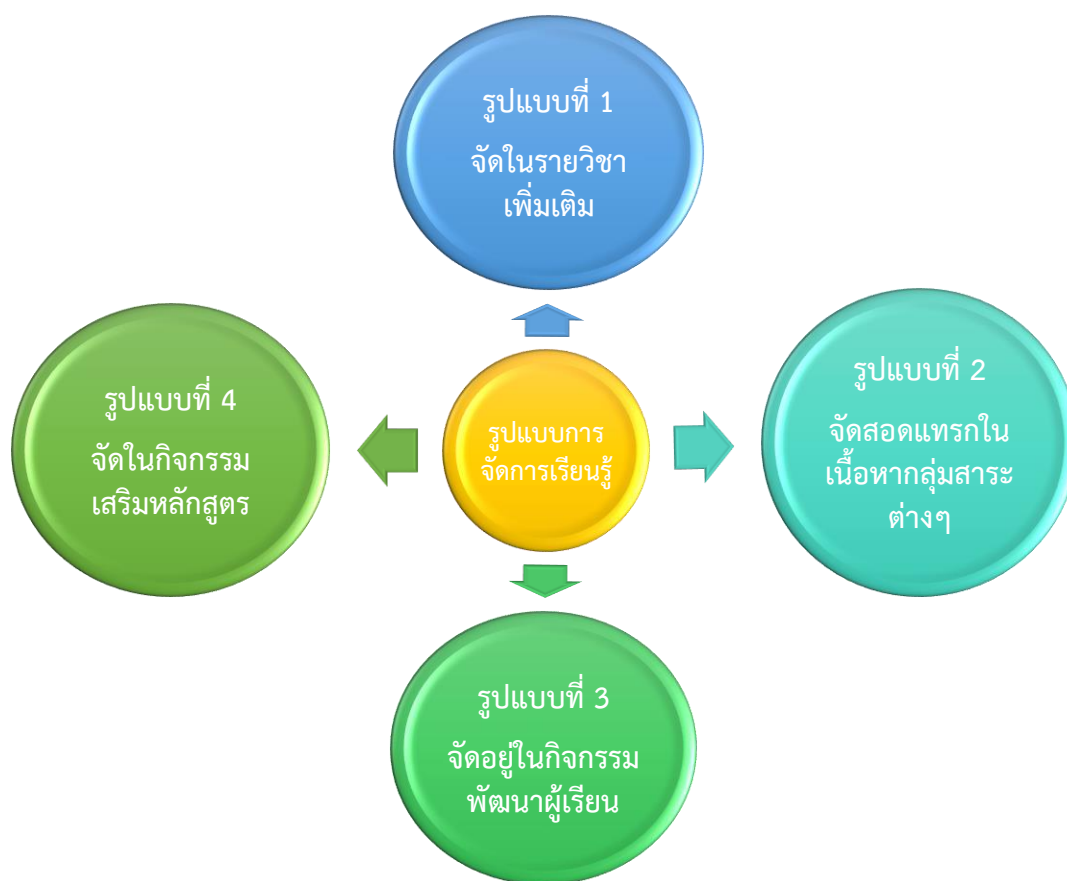
การแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้แลกเปลี่ยนและ สอบถามเกี่ยวกับด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐาน ทรัพยากรท้องถิ่น และการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยชุมชนอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ โรงเรียนเป้าหมายใน 2 พื้นที่ ได้แก่ อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัด เชียงราย โดยผู้วิจัยได้สอบถามตัวแทนผู้อำนวยการสถานศึกษา ตัวแทนครู ของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 (สพป.ชม.6) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 34 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 (สพป.ชร.3)และ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ซึ่งการศึกษาระดับความคิดเห็นด้านการพัฒนาขีด ความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ของบุคลากรในสถานศึกษาที่เป็น ตัวแทนจาก 2 พื้นที่เป้าหมาย สามารถสรุปผลดังนี้

1) อำเภอกัลยาณิวัฒนา

จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในภาพรวมพบว่าตัวแทน ผู้บริหาร ตัวแทนครู การจัดการศึกษาต้องสอดคล้องกับงานพัฒนาพื้นที่ที่สามารถขับเคลื่อนงาน พัฒนาตามภารกิจหลักของสถานศึกษา อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ การสร้างความ เข้าใจร่วมกัน ความตระหนักในการจัดการเรียนรู้ การบูรณาการการทำงาน การเรียนรู้จากชุมชน การ ใช้พื้นที่ในการสร้างมูลค่า ทำให้เกิดอาชีพ มีรายได้ เน้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังนั้นกระบวนการ ความยั่งยืนต้องไม่ใช่เพียงเกิดขึ้นเฉพาะในโรงเรียนเท่านั้น การใช้พื้นที่เป็นฐานจึงต้องเป็นความเห็น

ร่วม การกำหนดเป้าหมายร่วมของทุกภาคส่วนในพื้นที่ ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงต้องเหมาะสมกับคนพื้นที่สูง ต้องมีความเฉพาะที่เป็นเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของชุมชนพื้นที่สูงทั้งนี้การศึกษาต้องไม่ทำให้เยาวชนถูกเปลี่ยนวิถีคิดสมัยใหม่จนลืมรากเหง้า แต่การศึกษาต้องสร้าง พัฒนาพื้นที่ให้ตามความเปลี่ยนแปลงที่ควรจะเป็นในการสร้างสรรค์และต่อยอดสิ่งที่มี

ผู้วิจัยได้นิเทศ ติดตาม การจัดการเรียนรู้การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน โดยเข้าพบผู้อำนวยการโรงเรียน ครูวิชาการ ครูผู้ร่วมวิจัย ได้ให้ข้อมูลในการนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ตามรูปแบบดังนี้

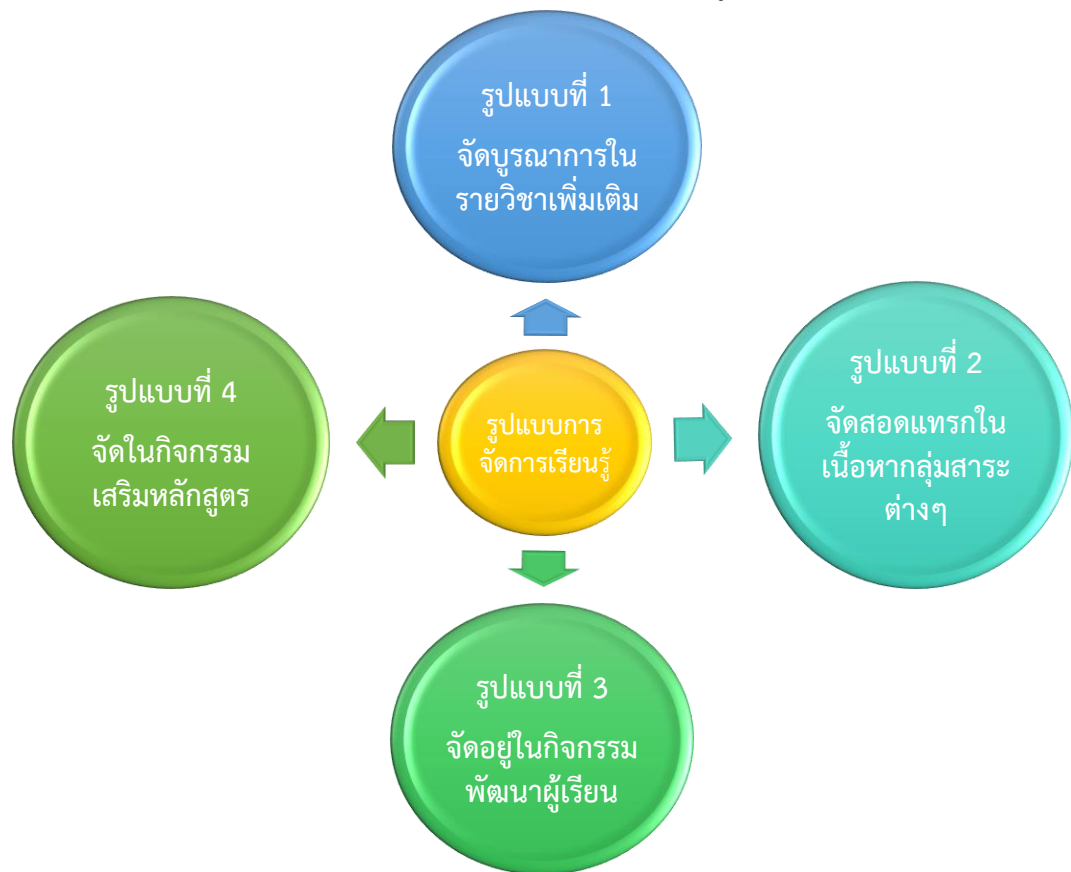
รูปภาพที่ 15 รูปแบบการจัดการเรียนรู้การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในอำเภอกัลยาณิวัฒนา

2) อำเภอแม่ฟ้าหลวง

จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในภาพรวมพบว่าตัวแทนผู้บริหาร ตัวแทนครู การพัฒนาพื้นที่ที่สามารถขับเคลื่อนงานพัฒนาตามภารกิจหลักของสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ได้แก่ ครูควรเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้พื้นที่เป็นฐาน ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนท้องถิ่นเรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชน ครูต้องเข้าใจท้องถิ่น ต้องสำรวจพื้นที่ เก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่และจัดทำเป็นเอกสาร เพื่อให้ครูรู้จักพื้นที่ หากมีการย้ายหรือเข้ามาปฏิบัติในพื้นที่ ครูจะมีองค์ความรู้ในเรื่องท้องถิ่นที่ตรงกัน อีกทั้งต้องการได้รับการ

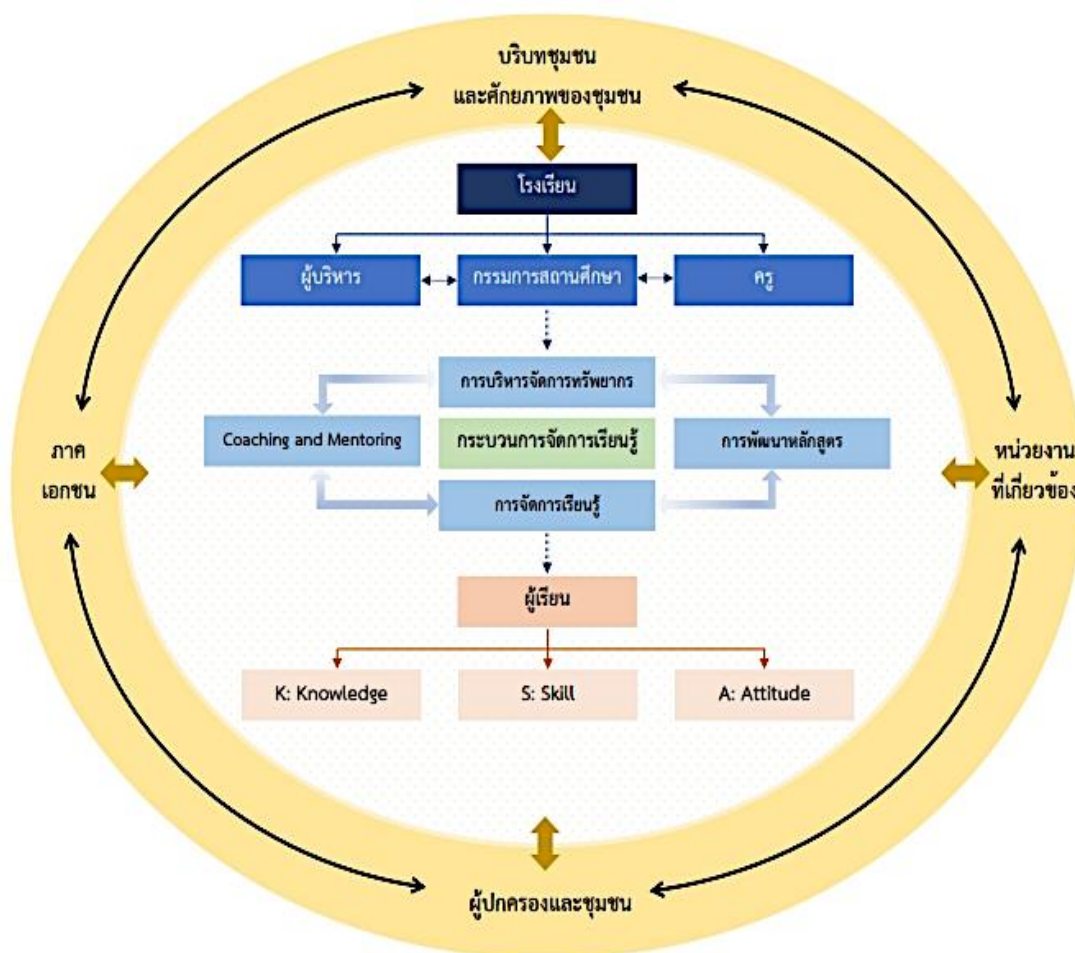
พัฒนาการเรียนการสอนศาสตร์แนวใหม่ โดยหน่วยงานอุดมศึกษาเข้ามาช่วยพัฒนาบุคลากร และทางเขตพื้นที่ ส่งเสริม สนับสนุน นิเทศติดตาม

ผู้วิจัยได้นิเทศ ติดตาม การจัดการเรียนรู้การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน โดยเข้าพบผู้อำนวยการโรงเรียน ครูวิชาการ ครูผู้ร่วมวิจัย ได้ให้ข้อมูลในการนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้ การท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ตามรูปแบบดังนี้

รูปภาพที่ 16 รูปแบบการจัดการเรียนรู้การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในอำเภอแม่ฟ้าหลวง

ผู้วิจัยได้สรุปการพัฒนาต่อยอดขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น ดังรูปภาพที่

รูปภาพที่ 17 การพัฒนาต่อ ยอดขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น

5.1.1.6 ทักษะต่อกระบวนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา

ผลการศึกษาทักษะต่อกระบวนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ประกอบไปด้วย เป้าหมาย ทักษะ ทิศทางพัฒนา ส่งเสริม นำความรู้ ทักษะ พัฒนาวิทยฐานะ และ ผลที่เกิดกับนักเรียน สามารถอธิบายผลการศึกษาดังนี้

1) อำเภอกัลยาณิวัฒนา

ทักษะต่อกระบวนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ประกอบไปด้วย (1) เป้าหมาย ได้แก่ การท่องเที่ยวโดยชุมชนนำไปบูรณาการทุกกิจกรรมของโรงเรียน กำหนดเป้าหมายในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มุ่งเน้นพัฒนาทักษะวิชาการ ทักษะอาชีพ ทักษะอาชีพ เรียนรู้ อย่างมีคุณภาพโดยมีท้องถิ่นเป็นแหล่งสนับสนุน และประกอบอาชีพอย่างมีคุณภาพ การจัดการเรียนรู้ ควรเน้นบริบทของสถานศึกษาและชุมชน (2) ทักษะ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเป็นผู้นำในศตวรรษที่ 21 และนักเรียนมีความสุข

ครูมีความสุขในกระบวนการ ชุมชนมีความสุขที่เยาวชนได้เรียนรู้วิถีชีวิตของตน จัดการเรียนรู้ควรเป็นเรื่องใกล้ตัวผู้เรียน โดยสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับชุมชน วิถีวัฒนธรรม สร้างความตระหนัก ความสำคัญ รักและหวงแหนชุมชน สร้างชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียนต้องตอบสนองความต้องการผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน (3) ทิศทางพัฒนา ได้แก่ การใช้กระบวนการ PLC ร่วมวางแผนและสะท้อนคิดกิจกรรม จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในหลักสูตรสถานศึกษา โดยชุมชนร่วมพัฒนารายวิชา และเน้นการปฏิบัติจริง Active Learning (4) ส่งเสริม นำความรู้ ทักษะ ได้แก่ การพัฒนาวิทยฐานะ นำกระบวนการจัดการเรียนรู้ PBL โดยนำวิถีของนักเรียนไปใช้เป็นผลงานพัฒนาวิทยฐานะ พัฒนารายวิชา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว รายวิชาศิลปะอาชีวศึกษา โดยออกแบบการเรียนรู้พัฒนาผู้เรียนเกิดทักษะอาชีพ เป็นนวัตกรรมในทำวิทยฐานะ (5) ผลที่เกิดกับนักเรียน ได้แก่ ด้านทักษะด้านการบริการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย นักเรียนมีความรู้ มีความมั่นใจในการบอกเล่า นำเสนอ เกิดความรับผิดชอบในการร่วมดูแล เกิดความภาคภูมิใจในชุมชน ทรัพยากร และวิถีชีวิตของตน ผู้เรียนตระหนักถึงการบริการ มีจิตสาธารณะ ผู้เรียนสามารถหารายได้ระหว่างเรียน ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ บริการและสามารถบอกถึงการเรียนต่อในสิ่งที่ตนชอบ และอาชีพในอนาคต ด้านผู้เรียนเห็นความสำคัญ การใช้ชุมชนเป็นแหล่งปฏิบัติ นักเรียนเห็นคุณค่าของสิ่งที่มีในชุมชน ได้ร่วมอนุรักษ์ และอยากเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักของดีในชุมชน ชอบเรียนในชุมชนมากกว่าในห้องเรียน การได้ลงมือปฏิบัติในพื้นที่ชุมชนทำให้ได้สัมผัสกับชาวบ้าน ประชาชนผู้รู้ ได้เรียนรู้มากกว่าตำรา

2) อำเภอแม่ฟ้าหลวง

ทัศนคติต่อกระบวนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ประกอบไปด้วย (1) เป้าหมาย ได้แก่ การสร้างผู้เรียนให้มีทักษะการทำงานติดตัว และสามารถเรียนรู้ ปรับตัวทำงานร่วมกัน ควรจัดแหล่งฝึกปฏิบัติที่สอดคล้องกับพื้นที่ โดยใช้พื้นที่ชุมชนเป็นฐานท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แต่ต้องสอดคล้องกับวิสัยทัศน์สถานศึกษา ทักษะภาษา ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคุณภาพผู้เรียน การผลิตเยาวชนสู่อาชีพเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มีอาชีพติดตัว โดยเฉพาะอาชีพในชุมชน วัฒนธรรมชุมชน เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนที่มีคุณภาพของชุมชน (2) ทัศนคติ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ให้เห็นความสำคัญและภูมิใจในชุมชน การเรียนโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน บริบทเป็นฐานจะทำให้การเรียนรู้ในการสืบสอบหาข้อมูล การออกแบบหลักสูตรท่องเที่ยวโดยชุมชน ต้องสอดคล้องทรัพยากรโรงเรียน การจัดการเรียนรู้ท่องเที่ยว เป็นการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้มากกว่าในตำรา แต่เรียนรู้จากวิถีชุมชน การเรียนรู้โดยชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ นักเรียนสามารถเข้าถึงชุมชนผ่านประชาชนชาวบ้าน (3) ทิศทางพัฒนา ได้แก่ การพัฒนาให้นักเรียนเป็นผู้นำชุมชน การจะพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนักสำรวจน้อย เจ้าบ้านน้อย ต้องจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมร่วมกับบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้มุ่งเน้นทักษะการปฏิบัติ และต้องเห็นร่วมกันทั้งสถานศึกษา เนื้อหาต้องเข้มข้น และมุ่งทักษะการบริหารจัดการ ควรจัดแผนการเรียนรู้ธุรกิจท่องเที่ยว ประสบการณ์จริงการเป็นผู้ประกอบการท่องเที่ยว โดยใช้บริบทชุมชน การมีความรู้ ต้องสามารถถ่ายทอด นำเสนอ โดยใช้ภาษาอย่างมีศักยภาพทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน (4) ส่งเสริม นำความรู้ ทักษะ พัฒนาวิทยฐานะ ได้แก่ สามารถนำเอาคู่มือการท่องเที่ยวโดยชุมชน ไปสร้างรายวิชา หรือสร้างนวัตกรรมการแก้ปัญหา ให้ผู้เรียน โดยมุ่งส่งเสริมการอ่าน การเขียน การคิด การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งภาระงานการสอน และโครงการ สามารถ

ปรับใช้ในรายวิชาเพื่อพัฒนาการเลื่อนวิทยฐานะ (5) ผลที่เกิดกับนักเรียน ได้แก่ ทักษะด้านการบริการ ท่องเที่ยว นักเรียนเป็นผู้นำเที่ยวในชุมชน ปฏิบัติการบริหารจัดการ และออกแบบการนำเที่ยวในชุมชน นักเรียนนำเสนอข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และให้บริการด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการท่องเที่ยว นักเรียนสามารถหารายได้ระหว่างเรียน นักเรียนมีทักษะการแสวงหา การสื่อสารกับชุมชนมากขึ้น และนักเรียนเห็นความสำคัญของสถานที่สำคัญในชุมชน สามารถสร้างโอกาส หารายได้จากชุมชน

5.1.2 คู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น

คู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น ด้านการเป็นเจ้าบ้านน้อย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นั้น ได้พัฒนาขึ้นโดยผู้วิจัย จากนั้นได้ถ่ายทอดความรู้และทักษะการปฏิบัติการสอนให้กับครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเรียนรู้เนื้อหาและเครื่องมือในแต่ละบทเรียน และผู้สอนได้นำไปทดลองปฏิบัติตามแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ตามที่ผู้วิจัยได้ออกแบบได้ เมื่อทดลองใช้เสร็จสิ้นใน 1 ภาคเรียน จึงได้มีการสรุปผลการนำไปใช้และตรวจสอบความเป็นประโยชน์ รวมถึงได้มีการสำรวจทัศนคติและความต้องการของบุคลากรทางการศึกษาเพิ่มเติมหลังจากการทดลองใช้แล้ว จึงได้คู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น ด้านการเป็นเจ้าบ้านน้อย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ และสอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรทางการศึกษาในแต่ละพื้นที่

5.1.3 รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้

5.1.3.1 รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2

รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถด้านการส่งเสริมการเรียนรู้ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีรูปแบบการศึกษาและกระบวนการพัฒนาดังนี้

1) ข้อมูลพื้นฐานของบุคลากรในสถานศึกษา

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของบุคลากรในสถานศึกษา ในพื้นที่ 2 อำเภอ สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1) อำเภอกัลยาณิวัฒนา ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรในสถานศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80.00) เป็นเพศหญิง ส่วนที่เหลือเป็นเพศชาย (ร้อยละ 20.00) มีอายุอยู่ในช่วงต่ำกว่า 30 ปี อายุ 31 - 35 ปี และ อายุ 36 - 40 ปี จำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 33.33, 33.33 และ 33.33) ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 83.33) ส่วนที่เหลือจบการศึกษาระดับปริญญาโท (ร้อยละ 16.67) เกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 66.67) มีประสบการณ์สอนไม่เกิน 5 ปี ส่วนที่เหลือมีประสบการณ์การสอน 6- 10 ปี (ร้อยละ 33.33) ตามลำดับ

1.2) อำเภอแม่ฟ้าหลวง ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรในสถานศึกษาเป็นเพศชาย และเพศหญิงจำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 50.00) เกินกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 60.00) มีอายุอยู่ในช่วง 36 -

40 ปี ส่วนที่เหลือมีอายุต่ำกว่า 30 ปี และอายุ 31 - 35 ปี จำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 20.00 และ 20.00) พบว่าเกินกว่าครึ่งจบการศึกษาในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 60.00) ส่วนที่เหลือจบการศึกษาระดับปริญญาโท (ร้อยละ 40.00) เกินกว่าครึ่ง (ร้อยละ 60.00) มีประสบการณ์สอน 6- 10 ปี ส่วนที่เหลือมีประสบการณ์การสอนไม่เกิน 5 ปี (ร้อยละ 40.00) ตามลำดับ

2) ระดับความรู้ของบุคลากรในสถานศึกษาก่อนเข้าร่วมกิจกรรม

การศึกษาระดับความรู้ด้านการเป็นเจ้าบ้านน้อยของบุคลากรในสถานศึกษาที่เป็นตัวแทนจาก 2 พื้นที่เป้าหมาย คือ อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย และอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ แสดงผลการศึกษาระดับก่อนเข้าร่วมกิจกรรมพบว่า

1.1) อำเภอกัลยาณิวัฒนา ในภาพรวมพบว่า ระดับความรู้ของบุคลากรทางการศึกษาก่อนเข้าร่วมกิจกรรม มีความรู้ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 35.50) มีคะแนนสูงสุด 42 คะแนน และคะแนนต่ำสุด 30 คะแนน โดยพบว่า ส่วนมาก (ร้อยละ 83.33) มีความรู้ระดับ “มาก” รองลงมาบุคลากรมีความรู้ระดับ “ปานกลาง” (ร้อยละ 16.67) ตามลำดับ

2.2) อำเภอแม่ฟ้าหลวง ในภาพรวมพบว่า ระดับความรู้ของบุคลากรทางการศึกษาก่อนเข้าร่วมกิจกรรม มีความรู้ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 38.20) มีคะแนนสูงสุด 41 คะแนน และคะแนนต่ำสุด 36 คะแนน โดยพบว่า ทั้งหมด (ร้อยละ 100) มีความรู้ระดับ “มาก” สามารถอธิบายแต่ละประเด็นความรู้ได้ดังนี้

3) ร่างเนื้อหาการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน บนฐานทรัพยากรท้องถิ่น

กระบวนการร่างเนื้อหาเพื่อการจัดการเรียนรู้สามารถสรุปได้ดังนี้

3.1) ขอบเขตเนื้อหาการส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 จากปี 2561 ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เน้นการเรียนรู้เพื่อเป็นเจ้าบ้านน้อย โดยนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมจะต้องผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 มาแล้ว ซึ่งเน้นการเป็นนักสำรวจน้อย โดยมีขอบเขตเนื้อหาในการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 คือการส่งเสริมความรู้และทักษะการเป็นเจ้าบ้านที่ดี การนำเที่ยว และการสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว สำหรับใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ใน 1 ปีการศึกษา (2 ภาคเรียนๆ ละ 18 สัปดาห์) ซึ่งในภาคเรียนที่ 1 มีเนื้อหาประกอบไปด้วย รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน การเป็นเจ้าบ้านที่ดี บทบาทผู้นำเที่ยว บุคลิกภาพผู้นำเที่ยว ขั้นตอนการนำเที่ยว ส่วนในภาคเรียนที่ 2 มีเนื้อหาประกอบไปด้วย การสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว การสื่อความหมายทรัพยากรทางธรรมชาติ การสื่อความหมายทรัพยากรทางวัฒนธรรม การสื่อความหมายทรัพยากรด้านภูมิปัญญา และการออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยว

3.2) แผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สำหรับใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 - 2 (ระยะเวลา 18 สัปดาห์ ต่อภาคเรียน) เพื่อให้ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมสามารถนำไปทดลองปฏิบัติ โดย

ผู้วิจัยได้กำหนดแผนการจัดการเรียนรู้ตามองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้สอน ผู้เรียน สื่อ เนื้อหา สถานที่/บรรยากาศในการเรียน

4) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเป็นเจ้านาย

น้อย

จากการสำรวจระดับความรู้ความเข้าใจด้านการเป็นเจ้านายน้อย พบว่าบุคลากรในสถานศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจด้านการเป็นเจ้านายที่ดี การนำเที่ยว และการสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยวในระดับดี ผู้วิจัยจึงออกแบบการถ่ายทอดความรู้และเทคนิคในการใช้เครื่องมือการสอนตามแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ข้างต้น เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาได้เข้าใจและมีประสบการณ์ในการลงมือปฏิบัติก่อนนำเครื่องมือไปใช้ในการจัดกิจกรรม โดยใช้ PowerPoint Presentation ที่เป็นส่วนหนึ่งของสื่อการสอน ให้กับบุคลากรในสถานศึกษา 2 พื้นที่เป้าหมาย โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้ตามเนื้อหาในแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ และเทคนิคในการใช้เครื่องมือการสอนตามแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น การวาดแผนที่ค้นหาของดีในชุมชนหรือโรงเรียน การวาดภาพนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างกระบวนเรียนรู้เกี่ยวกับอาการบาดเจ็บที่อาจเกิดขึ้นได้กับตัวนักท่องเที่ยว การเขียนโปรแกรมการท่องเที่ยว จากนั้นให้นำเสนอเพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาได้เข้าใจและมีประสบการณ์ในการลงมือปฏิบัติก่อนนำเครื่องมือไปใช้ในการจัดกิจกรรม ทั้งในอำเภอกัลยาณิวัฒนาและอำเภอมะปายหลวง

5) การเปลี่ยนแปลงของระดับความรู้บุคลากรในสถานศึกษาหลังเข้าร่วม

กิจกรรม

ผู้วิจัยได้ทดสอบความรู้หลังการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มครูผู้รับผิดชอบกิจกรรมที่เป็นตัวแทนจากแต่ละโรงเรียน หลังกิจกรรมการอบรมความรู้เชิงปฏิบัติการ และนำแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ไปทดลองใช้ในสถานศึกษา สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ประกอบไปด้วยเนื้อหาดังนี้ 1) ความรู้ความเข้าใจเรื่องการเป็นเจ้านายที่ดี 2) ความรู้ความเข้าใจเรื่องผู้นำเที่ยว และ 3) ความรู้ความเข้าใจเรื่องการสื่อความหมาย ผลการศึกษาพบว่า ครูมีระดับความรู้ในภาพรวมเพิ่มขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมเพิ่มขึ้น 15.00 ซึ่งมีระดับความรู้ความเข้าใจเรื่องการสื่อความหมาย เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 6.67 รองลงมาได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเรื่องผู้นำเที่ยว และความรู้ความเข้าใจเรื่องการเป็นเจ้านายที่ดี (คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 5.33 และ 3.00) ตามลำดับ

6) ทศนคติต่อกิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเป็นเจ้านายน้อย

ทัศนคติของบุคลากรในสถานศึกษาต่อกิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการเป็นเจ้านายน้อย สามารถสรุปผลได้ดังนี้

6.1) อำเภอกัลยาณิวัฒนา ได้แก่ (1) ประโยชน์ที่ได้รับจากกระบวนส่งเสริมการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย (1.1) ประโยชน์ต่อนักเรียน ซึ่งทำให้มีความรู้ ประสบการณ์ และทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถเป็นเจ้านายที่ดีได้ พัฒนาในด้านบุคลิกภาพ และการต้อนรับ ฝึกการนำเสนอ กล้าแสดงออก ฝึกการใช้ภาษาอังกฤษ พัฒนาทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ และการใช้

เทคโนโลยี การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม เห็นความสำคัญของชุมชน เป็นแนวทางการประกอบอาชีพ และรายได้ และสร้างความภูมิใจ เข้าใจชุมชน และรักชุมชน รู้จุดเด่น (1.2) ประโยชน์ต่อครู ได้รับความรู้ใหม่ พัฒนาทักษะการสอน การวางแผน และการจัดหาสื่อจนสามารถถ่ายทอดไปสู่ผู้เรียนได้ ได้ความรู้เกี่ยวกับชุมชน และสร้างปฏิสัมพันธ์ ตระหนักถึงความแตกต่างของบุคคล สามารถบูรณาการกับ 8 กลุ่มสาระได้ และพัฒนาตนเองด้านภาษาอังกฤษ (1.3) ประโยชน์ต่อสถานศึกษา ได้พัฒนาหลักสูตรการศึกษา เช่น หลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรสถานศึกษาท้องถิ่น ได้ประชาสัมพันธ์โรงเรียน สร้างชื่อเสียงทำให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น ได้ความร่วมมือของบุคลากร และการช่วยเหลือจากหน่วยงาน และร่วมมือกับชุมชน (1.4) ประโยชน์ต่อชุมชน สร้างอาชีพ มีรายได้เพิ่มขึ้น การต้นเศรษฐกิจในชุมชน ได้เผยแพร่และสืบสานวัฒนธรรม ตระหนักถึงการอนุรักษ์ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และผู้คนเห็นความสำคัญของชุมชน (2) ความต้องการได้รับการพัฒนาของครูจากกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย (2.1) ด้านความรู้ ต้องการพัฒนาตนเองในด้านการจัดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนที่น่าสนใจ การจัดหลักสูตรในท้องถิ่น ผูกภาษากับการเป็นมัคคุเทศก์ ความรู้ในชุมชน วัฒนธรรม ภูมิปัญญา แหล่งท่องเที่ยว การเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และแลกเปลี่ยนระหว่างครูแต่ละโรงเรียน และการพัฒนาวิทยฐานะของครู (2.2) ด้านทักษะ ได้แก่ การสื่อสาร และเทคนิคการถ่ายทอดความรู้ การออกแบบสื่อการสอนโดยใช้เทคโนโลยีที่น่าสนใจ เครื่องมือสำรวจความคิดเห็น การให้บริการ และการสำรวจแหล่งท่องเที่ยว การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยว การสร้างผลิตภัณฑ์จากวัสดุในชุมชน การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ ละการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

6.2) อำเภอแม่ฟ้าหลวง ได้แก่ (1) ประโยชน์ที่ได้รับจากกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย (1.1) ต่อนักเรียน ได้แก่ ตระหนักถึงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมถึงสถานที่ท่องเที่ยวในหมู่บ้านของตนเอง และมีความรู้ ทักษะ และกระบวนการเป็นเจ้าบ้านน้อย นักเรียนมีแนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนของตนเอง ได้ฝึกภาคปฏิบัติในการนำเที่ยว (1.2) ต่อครู ได้แก่ ได้นำสิ่งต่างๆ ที่เป็นบริบทที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียนมาจัดการเรียนการสอน เพื่อช่วยเสริมสร้างทักษะให้กับผู้เรียน แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและสามารถบูรณาการเข้ากับพื้นที่ในชุมชนได้ (1.3) ต่อสถานศึกษา ได้แก่ กระบวนการสอนช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนตระหนักถึงท้องถิ่นและชุมชน โรงเรียนสามารถผลิตบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชนได้ (1.4) ต่อชุมชน ได้แก่ ชุมชนเป็นที่รู้จัก ชุมชนได้รับการพัฒนาและมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยวในชุมชนตนเอง (2) ความต้องการได้รับการพัฒนาของครูจากกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย (2.1) ด้านความรู้ ได้แก่ การพัฒนาเกี่ยวกับการท่องเที่ยว กระบวนการจัดการและการวางแผนในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน การเป็นผู้นำเที่ยว ขั้นตอนและวิธีการพูดเพื่อจูงใจและดึงดูดนักท่องเที่ยว การศึกษาประวัติความเป็นมาของพื้นที่การท่องเที่ยว (2.2) ด้านทักษะ ได้แก่ การกระตุ้นผู้เรียน การสร้างสื่อการสอนให้คล้องกับบริบทของผู้เรียน สื่อเทคโนโลยี รูปแบบการจัดการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลาย

7) การพัฒนาทักษะด้านการผลิตสื่อการสอน

จากการศึกษาความต้องการของบุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับความรู้และทักษะที่ต้องการพัฒนาตนเอง เพื่อให้สามารถสนับสนุนการเรียนการสอนด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้นั้น ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการตามความต้องการพัฒนาตนเองของผู้สอนใน 2 พื้นที่เป้าหมาย โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับเทคนิคการสืบค้นภาพและการผลิตสื่อประเภทภาพเคลื่อนไหว เพื่อประยุกต์ใช้ในการผลิตสื่อการสอนให้น่าสนใจมากขึ้น และหลังกิจกรรมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการพบว่า บุคลากรในสถานศึกษาซึ่งเป็นครูที่รับผิดชอบกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในสถานศึกษา ทั้งในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ที่มีความสนใจที่จะพัฒนาตนเองด้านเทคนิคการผลิตสื่อการสอนให้น่าสนใจนั้น ครูผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้ความสนใจในกิจกรรมเป็นอย่างมาก และสามารถผลิตชิ้นงานตัวอย่างที่ได้กำหนดให้ทำในชั่วโมงอบรมได้สำเร็จทุกคน ทั้งในรูปแบบ (1) Power Point Presentation ซึ่งได้ใช้เทคนิคการค้นคว้าภาพที่ถูกลิขสิทธิ์ การแทรกข้อความและภาพ และการทำภาพเคลื่อนไหวได้อย่างน่าสนใจ (2) การวางแผนผลิตสื่อภาพเคลื่อนไหว ซึ่งได้ใช้เทคนิคการวางแผน Storyboard เพื่อการวางแผนโครงเรื่องในการสร้างสื่อ เทคนิคการถ่ายภาพและการตัดต่อโดยใช้มือถืออย่างง่าย

8) ผลการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา

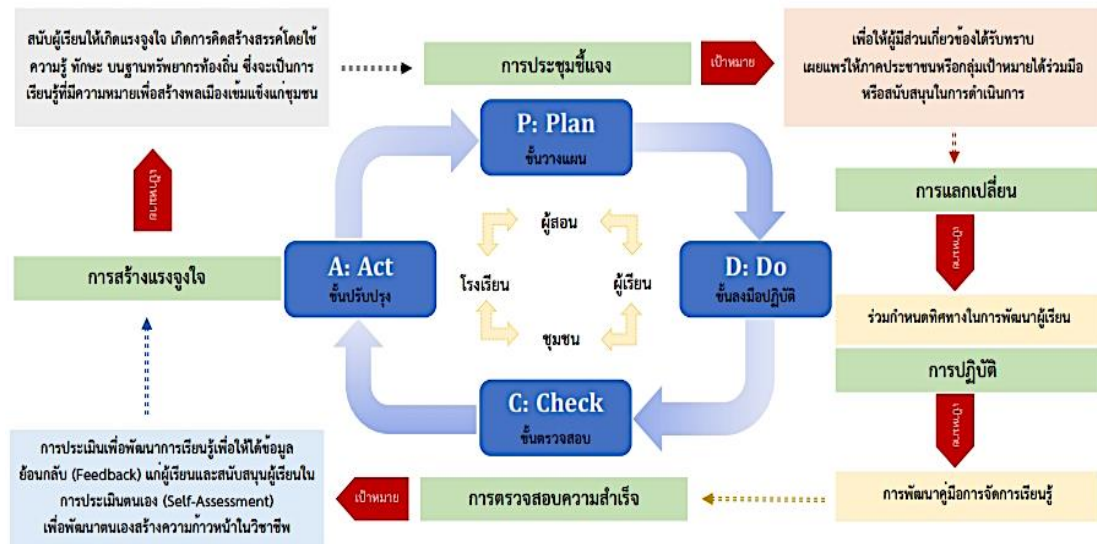
ผลการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในสถานศึกษา โดยประชุมสร้างความเข้าใจผู้บริหาร ครูวิชาการ และอบรมเชิงปฏิบัติการ ครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ส่งผลให้สถานศึกษาตระหนักและเห็นความสำคัญในการบรรจุในหลักสูตรสถานศึกษา สามารถสรุปผลได้ดังนี้

8.1) อำเภอกัลยาณิวัฒนา ผลการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา อำเภอกัลยาณิวัฒนา พบว่า การเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวได้นำไปบรรจุในหลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาเพิ่มเติมใหม่ ได้แก่ โรงเรียนบ้านจันทร์ โรงเรียนสหมิตรวิทยา โรงเรียนมัธยมกัลยาณิวัฒนาเฉลิมพระเกียรติฯ และสอดแทรกในรายวิชาเพิ่มเติมเดิมของสถานศึกษา ได้แก่ โรงเรียนบ้านจันทร์ โรงเรียนมัธยมกัลยาณิวัฒนาเฉลิมพระเกียรติฯ โรงเรียนบ้านแจ่มหลวง และบูรณาการใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ โรงเรียนบ้านจันทร์ โรงเรียนสหมิตรวิทยา โรงเรียนมัธยมกัลยาณิวัฒนาเฉลิมพระเกียรติฯ นอกจากนั้นได้บรรจุในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

8.2) อำเภอแม่ฟ้าหลวง ผลการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา อำเภอแม่ฟ้าหลวง พบว่า การเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวได้นำไปบรรจุในหลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาเพิ่มเติมเดิมของสถานศึกษา ได้แก่ โรงเรียนสันติคีรีวิทยาคม โรงเรียนดอยแสนใจ (ตชด.อนุสรณ์) และบูรณาการใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลแม่ฟ้าหลวง โรงเรียนดอยแสนใจ (ตชด.อนุสรณ์) โรงเรียนสันติคีรีวิทยาคม โรงเรียนแม่แอ่ววิทยาคม นอกจากนั้นได้บรรจุในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

5.3.1.2 รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น

รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย สามารถสรุปผลดังแสดงในรูปภาพที่ 18

รูปภาพที่ 18 รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

5.1.3.1 ขั้นตอนวางแผน Plan

1) **ประชุมชี้แจงกลุ่มเป้าหมาย** การชี้แจงกลุ่มเป้าหมายเพื่อรับรู้เรื่องที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการที่ผ่านมาและจะดำเนินการสืบเนื่อง โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้รับทราบ เผยแพร่ให้ภาคประชาชนหรือกลุ่มเป้าหมาย ได้ร่วมมือ หรือสนับสนุน ในการดำเนินการ

2) **คุณลักษณะของผู้เข้าร่วมกิจกรรม** ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ ประกอบด้วย หน่วยงานการศึกษา ภาคประชาชน ภาคธุรกิจการท่องเที่ยว ซึ่งให้ข้อมูลสะท้อนการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และการเยาวชนที่มีคุณภาพตามที่ชุมชนกำหนดในการสร้าง แรงงานในพื้นที่ ที่สำคัญคือคุณลักษณะเยาวชนที่รักษ์ท้องถิ่น

5.1.3.2 ขั้นตอนลงมือปฏิบัติ Do

1) **การแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ** ผู้เชี่ยวชาญ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถวางแผนพัฒนาขีดความสามารถด้านการ จัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ความจำเป็นในการพัฒนาบุคคล และหรือพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สำหรับนำไปทำโปรแกรมพัฒนา โดยกลุ่มเป้าหมายร่วมกำหนดทิศทางในการพัฒนาผู้เรียน

2) **แลกเปลี่ยนความคิดเห็นผู้เข้าร่วมกิจกรรม** กิจกรรมมุ่งให้ผู้เข้าร่วมเน้นวิธีการ ให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมกับผู้วิจัย มุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้

อีกทั้งต้องสร้างให้ผู้เรียนเข้าถึงวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองเท่าๆกับสิ่งที่เขาได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการ
ท่องเที่ยวโดยชุมชน

3) ปฏิบัติการนำแผนกิจกรรมการเรียนรู้ท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของ
บูรณาการในหลักสูตรสถานศึกษา นำข้อมูลสารสนเทศทุกมิติ การวางแผนร่วมกันของสถานศึกษา
กลุ่มเป้าหมาย กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเป้าหมายที่กำลังเรียน แผนการจัด
กิจกรรมการเรียนรู้ได้เปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ได้นำไปสู่ข้อมูลย้อนกลับ และครูควรวางแผน
ช่วยเหลือให้ผู้เรียนเกิดความก้าวหน้าในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้

4) การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน
บนฐานทรัพยากรท้องถิ่น สร้างคู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน
บนฐานทรัพยากรท้องถิ่น สำหรับเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้สอน

5.1.3.3 ขั้นตอนตาม ตรวจสอบ Check

1) ขอบเขตความสำเร็จของผู้เรียน การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ใช้เพื่อเพิ่ม
โอกาสในการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกคน ในเนื้อหาทั้งหมดของกิจกรรม และเพิ่มศักยภาพให้กับผู้เรียนทุก
คน ได้ประสบความสำเร็จที่ดีที่สุดของผู้เรียนแต่ละคนตามศักยภาพของผู้เรียน อีกทั้งเครื่องมือการ
ประเมินเป็นการประเมินตามสภาพจริง ที่สามารถวัด ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ

2) ทักษะสำคัญที่แสดงความเป็นครูมืออาชีพ ครูมืออาชีพกำหนดองค์ความรู้
ทักษะ ในเรื่องการวางแผน การออกแบบกิจกรรม การประเมิน การสังเกตการณ์เรียนรู้ การตีความ
หลักฐานแห่งการเรียนรู้ (Evidence of Learning) ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้เรียนและ
สนับสนุนผู้เรียนในการประเมินตนเอง (Self-Assessment) เพื่อพัฒนาตนเองสร้างความก้าวหน้าใน
วิชาชีพ

5.1.3.4 ขั้นตอนปรับปรุง Act

ความสำคัญกับแรงจูงใจของผู้เรียน การสนับสนุนผู้เรียนให้เกิดแรงจูงใจ การสร้าง
โอกาสให้ผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์จะทำให้เกิดการกำหนดทิศทางด้วยตัวของผู้เรียนเอง โดยใช้ความรู้
ทักษะ บนฐานทรัพยากรท้องถิ่น เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย นำไปใช้ประโยชน์ ในการสร้างอาชีพ
มีรายได้ จึงเป็นการเรียนที่มีความสำคัญ มีความก้าวหน้า เกิดการเรียนรู้ที่ผลสำเร็จ และความ
ล้มเหลว

5.2 อภิปรายผล

การศึกษาด้านพัฒนาต่อยอดขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น ด้านพัฒนาคู่มือการจัดการ
เรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น และเสนอรูปแบบการ
พัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดย
ชุมชนอย่างยั่งยืน 2 พื้นที่เป้าหมาย คือ อำเภอภักดีชุมพล และอำเภอแม่ฟ้าหลวง จำนวน 11
โรงเรียน อภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

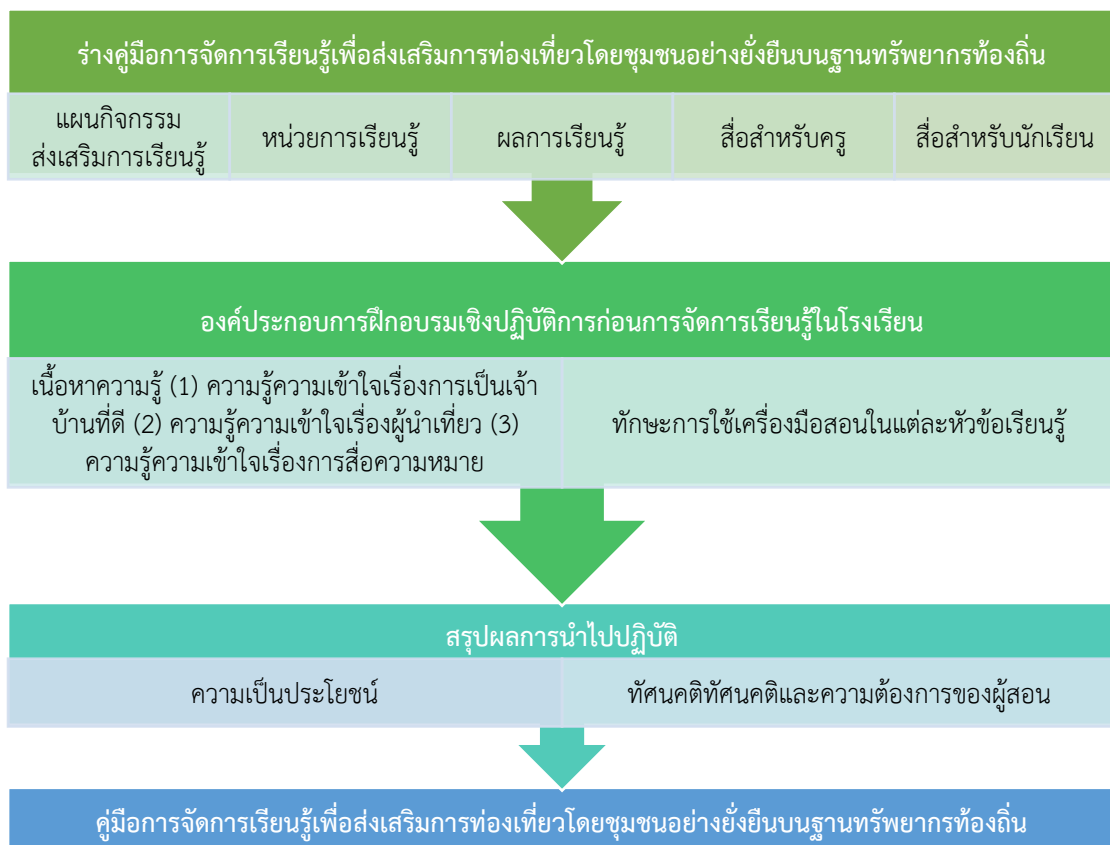
5.2.1 พัฒนาต่อยอดขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้

การพัฒนาต่อยอดขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น มีกระบวนการศึกษาประกอบไปด้วยการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากบุคลากรในหน่วยงานในพื้นที่ การแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ การศึกษาข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล และข้อคิดเห็นการพัฒนาต่อยอดขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้หน่วยงานในพื้นที่ บุคลากรในสถานศึกษา และชุมชน เห็นความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับชวนคิด มะเสนะ (2559) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็นภาคเอกชนหรือภาครัฐย่อมมีเป้าหมายหลักเดียวกันคือ มุ่งหวังให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติให้เป็นไปตามที่องค์กรต้องการ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการทำงานของบุคลากรเพื่อให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ จำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรในด้านต่าง ๆ อย่างน้อย 3 ด้านคือ 1) ด้านความรู้ (Knowledge) ซึ่งหมายถึง การพัฒนาให้มีความรู้ (Knowledge) เกิดการเรียนรู้ ทำความเข้าใจ แล้วจึงนำแนวความคิดมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน การพัฒนาบุคลากรด้านความรู้ควรให้ความรู้เกี่ยวกับความรู้ด้านวิชาชีพ ความรู้เสริมที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานและความรู้ใหม่ ๆ ที่จะช่วยให้บุคคลเหล่านั้นสามารถปรับตัวให้ทันกับความก้าวหน้าทางวิทยาการได้ 2) ด้านทักษะ (Skill) หมายถึง การพัฒนาให้มีความรู้ ความชำนาญ เมื่อเรียนรู้แล้วจะต้องนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประสบการณ์ด้วยตัวเอง ผึกฝน และปฏิบัติจนเกิดความชำนาญเพิ่มพูนสติปัญญาและมีความรอบรู้มากยิ่งขึ้น หากเน้นการพัฒนาบุคลากรให้ได้ฝึกปฏิบัติงานให้เกิดทักษะความชำนาญเพิ่มขึ้น ย่อมจะทำให้บุคคลเหล่านั้นสามารถทำงานได้ดีตามมาตรฐาน เป้าหมายหรือตามความคาดหวังของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถทำงานได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็วขึ้นกว่าเดิม และทำงานได้อย่างมีคุณภาพที่ดีขึ้น และ3) ด้านทัศนคติ (Attitude) หมายถึง การพัฒนาให้มีความทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ คิดเชิงบวก ซึ่งคนเราอาจมีความคิดทัศนคติที่เหมือนหรือต่างกัน การเปลี่ยนทัศนคติเป็นสิ่งที่ยาก องค์กรจึงต้องหาเทคนิคหรือแนวทางใหม่ ๆ จัดการความแตกต่างทางความคิดและสร้างวัฒนธรรมหรือมาตรฐานใหม่เป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของคนในองค์กรให้ไปสู่สิ่งที่ดีกว่า เช่น การพัฒนาจิตสำนึกและความเข้าใจในการทำงานเพื่อสาธารณะ หรือการทำงานเป็นทีมและมีความสามัคคี (Team Work) ทั้งนี้การศึกษามีส่วนสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เข้มแข็ง และสามารถแข่งขันโดยใช้ทรัพยากรชุมชนให้เป็นประโยชน์ ดังนั้นการศึกษาที่มีความหมาย จึงเป็นการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่อำเภอภักดีพัฒนาวัด และอำเภอแม่ฟ้าหลวง เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ และเชียงราย ดังนั้นการเรียนรู้จัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น จึงเป็นการพัฒนาเยาวชนในพื้นที่โดยใช้การศึกษาแบบมีส่วนร่วม ให้เยาวชนเห็นความสำคัญ ตระหนัก รักษาชุมชนของตนเองผ่านกระบวนการเรียนรู้การท่องเที่ยว ซึ่งสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2555) กล่าวถึง หลักการท่องเที่ยวโดยชุมชนประกอบด้วย 1) ชุมชนเป็นเจ้าของ 2) ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ 3) ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง 4) ยกระดับคุณภาพชีวิต 5) มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม 6) คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น 7) ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม 8) เคารพใน

วัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ 9) เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น 10) มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน

5.2.2 คู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น

การพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น ด้านการเป็นเจ้าบ้านน้อย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นั้น พัฒนาโดยผู้วิจัยและถ่ายทอดความรู้และทักษะผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับครูผู้รับผิดชอบกิจกรรม จากนั้นให้ผู้สอนนำไปทดลองปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตามที่ผู้วิจัยได้ออกแบบ เมื่อทดลองใช้เสร็จสิ้นใน 1 ภาคเรียนจึงมีการสรุปผลการนำไปใช้ ตรวจสอบความเป็นประโยชน์ และการสำรวจทัศนคติและความต้องการของบุคลากรทางการศึกษาเพิ่มเติมหลังจากการทดลองใช้แล้ว จึงได้คู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น ที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ และสอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่ (ภาคผนวก จ) สามารถแสดงกระบวนการพัฒนาตามรูปภาพที่ 19

รูปภาพที่ 19 กระบวนการพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น

5.2.3 รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้

รูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย 9 ขั้นตอน ขั้นวางแผน Plan ประชุมชี้แจงกลุ่มเป้าหมาย คุณลักษณะของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ขั้นลงมือปฏิบัติ Do การแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นผู้เข้าร่วมกิจกรรม ปฏิบัติการนำแผนกิจกรรมการเรียนรู้ท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของบูรณาการในหลักสูตรสถานศึกษา พัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน บนฐานทรัพยากรท้องถิ่น ขั้นติดตาม ตรวจสอบ Check ขอบเขตความสำเร็จของผู้เรียน ทักษะสำคัญที่แสดงความเป็นครูมืออาชีพ ขั้นปรับปรุง Act ความสำคัญกับแรงจูงใจของผู้เรียน สอดคล้องกับ ประไพ ฉลาดคิด (2548: 4-5) ได้กล่าวองค์ประกอบของการจัดการการเรียนรู้ไว้ว่า ควรมีองค์ประกอบต่อไปนี้ในชั้นเรียน 1) ผู้สอน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งต่อการสอนเพราะต้องเป็นผู้รู้หลักสูตรและนำเนื้อหาสาระมาดำเนินการสอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในบทเรียนมีทักษะกระบวนการและมีเจตคติที่ดีตามเจตนารมณ์ของบทเรียน 2) ผู้เรียน เป็นผู้ได้รับความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้สอนจัดให้ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่เป็นไปตามจุดประสงค์ของการสอนที่ตั้งไว้ 3) กิจกรรมการเรียนการสอนออกแบบโดยผู้สอนและผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ จนเกิดความรู้ความเข้าใจมีการวัดผลและประเมินผลตามที่ผู้สอนได้วางแผนไว้ 4) บริบทในการเรียนการสอนในการสอนที่ต้องการให้เกิดผลที่ดีทั้งต่อผู้สอนและผู้เรียนนั้นสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขีดความสามารถบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ และพัฒนาต่อยอดการออกแบบการจัดการเรียนรู้ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน มีองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ 7 ขั้นตอนประกอบด้วย 1) ผู้สอนผู้สอนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งต่อการสอนเพราะต้องเป็นผู้รู้หลักสูตรและนำเนื้อหาสาระมาดำเนินการสอนมีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตลอดเวลาของการเรียนการสอน 2) ผู้เรียนเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งบุคลิกภาพสติปัญญาความถนัดความสนใจและความสมบูรณ์ของร่างกายอีกทั้งการสอนจะเกิดขึ้นได้นั้นจำเป็นต้องมีผู้เรียนเป็นผู้ได้รับความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้สอนจัดให้ 3) เนื้อหาวิชาซึ่งผู้สอนจะต้องจัดเนื้อหาวิชาให้มีความสัมพันธ์กันมีความน่าสนใจเหมาะสมกับวัยระดับชั้นรวมทั้งสภาพสิ่งแวดล้อมของการจัดการเรียนรู้ 4) กิจกรรมการเรียนรู้อาจจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ และใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไปเป็นการจัดกิจกรรมเรียนรู้ภายใต้หลักการคือการเรียนรู้เป็นความพยายามโดยธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคนมีแนวทางในการเรียนรู้ที่แตกต่างกันความรู้ที่ได้เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว 5) สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ได้แก่อุปกรณ์ช่วยในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 6) สภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนรู้ ในการสอนที่ต้องการให้เกิดผลดีทั้งผู้สอนและผู้เรียนนั้น สภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียนก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องคำนึงถึง และ 7) การวัดและประเมินผล

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งนี้

ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่า การศึกษารูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงรายนั้น มีปัญหาหรือข้อจำกัดประกอบด้วย 3 ด้านคือ

5.3.1.1 ด้านนโยบาย

1) การกำหนดนโยบายการศึกษาจากส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรแกนกลาง ตัวชี้วัด การวัดและประเมินผล ไม่ได้ให้อิสระแก่พื้นที่ในการออกแบบจัดการศึกษา สัดส่วนอำนาจในการจัดการศึกษานั้นรัฐบาลเป็นผู้กำหนดนโยบายแบบกระจายคำสั่ง ทำให้ผู้ปฏิบัติงานข้างล่างได้แก่ โรงเรียน ผู้บริหาร และครู มีบทบาทเป็นเพียงผู้รับนโยบายไปปฏิบัติเท่านั้น

2) ในระดับเขตพื้นที่การศึกษายังมุ่งตอบสนองนโยบายจากส่วนกลางมากกว่าลงมาทำงานกับสถานศึกษา มักจะส่งเสริมโรงเรียนให้เน้นไปที่ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) จนโรงเรียนส่วนใหญ่มีสภาพอ่อนล้าทั้งในการคิด การจัดการตนเอง ได้แต่มุ่งตอบสนองนโยบายเชิงเอกสารและเชิงตัวเลขเป็นส่วนใหญ่

3) หน่วยงานต้นสังกัด ควรให้การสนับสนุนโดยเฉพาะ การนิเทศติดตาม เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และให้ขวัญกำลังใจการทำงานของสถานศึกษา

5.3.1.2 ด้านผู้บริหารสถานศึกษา

1) วิสัยทัศน์หรือนโยบายของผู้บริหารสถานศึกษายังเป็นข้อจำกัดของส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ด้วยผู้บริหารยังมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ระดับชาติ และนโยบาย แต่ไม่สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนในพื้นที่

2) ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญในการพัฒนาบุคลากร เนื่องจากจะเป็นการเพิ่มภาระการสอน

5.3.1.3 ด้านบุคลากรครู

1) ครูส่วนใหญ่ยังขาดความรู้และความเข้าใจในรูปแบบและความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ ยังยึดติดกับการเรียนการสอนแบบเดิม ยังไม่เข้าใจบริบทการศึกษาที่เปลี่ยนไป ยังขาดความตระหนักถึงการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เชื่อมโยงความรู้สู่ชุมชน และการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียน

2) ครูยังไม่เห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ ยังขาดแรงจูงใจ เนื่องจากนวัตกรรม/โครงการ/โครงงาน/ชิ้นงาน/ผลงาน ที่เกิดขึ้นไม่สามารถนำไปใช้ประกอบเลื่อนขั้นตำแหน่งวิทยฐานะและอื่น ๆ ได้ เพราะกฎระเบียบไม่เอื้อต่อการตัดสินใจ ยังคงปฏิบัติแบบเดิม ทำให้ครูส่วนใหญ่มองว่าเป็นภาระที่เพิ่มขึ้น

5.3.1 ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานเกี่ยวกับสถานศึกษา

ทั้งนี้ผู้วิจัยค้นพบว่า การศึกษารูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย นั้นจะเกิดประสิทธิผลสูงสุดของการจัดการศึกษามืออาชีพประกอบสำคัญ สำหรับหน่วยงานเกี่ยวกับสถานศึกษาดังนี้

5.3.1.1 การมีส่วนร่วมของเครือข่ายและโรงเรียน

การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการจัดการศึกษา 9 ขั้นตอน ได้แก่ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมติดตาม ประเมินผล และร่วมชื่นชมในผลสำเร็จ น้ำหนักการมีส่วนร่วมมากหรือน้อยเป็นไปตามบริบทสถานศึกษา

1) ร่วมสนับสนุน การพัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน สถานศึกษามีภารกิจในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด การสนับสนุนจากหน่วยงาน องค์กร ภาครัฐ เอกชน ในการสนับสนุนสถานศึกษาที่ขาดความรู้ ความเข้าใจ การสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน เช่น การอบรม การเสริมสร้างเครือข่าย การศึกษาดูงาน แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน เป็นต้น

2) ร่วมพัฒนาการออกแบบการจัดการเรียนรู้

2.1) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ มุ่งสู่ความสำเร็จตามที่ใดกำหนดไว้ในหลักสูตร หรือเป้าหมายของกิจกรรม สำหรับกิจกรรมใน “คู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐานทรัพยากรท้องถิ่น” เพื่อสร้างผู้เรียนเป็นนักสำรวจน้อย เจ้าบ้านน้อย และนักธุรกิจน้อย ทั้งนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกทักษะเป็นนักบริการการท่องเที่ยว ในแต่ละระดับมีความแตกต่างกัน ดังนี้

ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกเป็น 2 ประเด็น คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกชั้นเรียน ดังนี้

2.1.1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ กลุ่มสาระการงานพื้นฐานอาชีพ เป็นต้น รวมถึงบูรณาการหน่วยการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนซึ่ง รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างแรงบันดาลใจ โดยมีกระบวนการสอน ได้แก่

2.1.1.1) การสอนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry process) เป็นกระบวนการที่ให้ผู้เรียนได้สืบค้น เสาะหาคำตอบ สำรวจ ตรวจสอบ และค้นคว้าวิธีการต่างๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนอยากรู้อยากเห็น พยายามหาคำตอบ ตลอดจนเป็นการพัฒนากระบวนการคิดระดับสูง ฝึกให้สังเกต การถาม-ตอบ

2.1.1.2) การสอนโดยใช้การลงมือปฏิบัติแบบค้นพบ (Discovery Method) กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบ หรือความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนจะเป็นผู้สร้างสถานการณ์ในลักษณะที่ผู้เรียนจะเผชิญกับปัญหา ซึ่งในการแก้ปัญหานั้น ผู้เรียนจะต้องนำ

ข้อมูลทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปเพื่อให้ได้ข้อค้นพบใหม่หรือเกิดความคิดรวบยอดในเรื่องนั้น ผู้สอนจะเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำหรือกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้วิธีหรือกระบวนการที่เหมาะสม

2.1.1.3) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning: PBL) การที่ผู้เรียนได้เผชิญกับปัญหาหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ร่วมคิดแก้ไขปัญหา วิเคราะห์ปัญหา สาเหตุของปัญหา และวางแผนแก้ปัญหา โดยครูเป็นผู้แนะนำและอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนในการค้นหา ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ครูติดตามการปฏิบัติตนของผู้เรียน ประเมินผลทั้งด้านผลงานและกระบวนการ

2.1.2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้นอกชั้นเรียน คือกิจกรรมที่ได้จัดในรายวิชา เป็นการจัดกิจกรรมมุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้านปลูกฝัง และสร้างจิตสำนึกของการรักท้องถิ่น เห็นความสำคัญในสร้างอาชีพในท้องถิ่น นำสิ่งที่มีคุณค่าในท้องถิ่น มาสร้างมูลค่า สร้างรายได้ในชุมชน ทั้งนี้การออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชน ถือเป็นการเรียนรู้โดยผู้เรียนเป็นสำคัญ เรียนผ่านสิ่งใกล้ตัว ใช้กระบวนการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม (Activity – Based Learning) และการปฏิบัติผ่านโครงงาน (Project – Based Learning) เพื่อให้การเรียนรู้ร่วมกันข้ามห้องเรียน

2.1.3) การประเมินผล การประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) กระบวนการสังเกต บันทึกและการรวบรวมข้อมูลจากผลงาน วิธีการ หรือสิ่งที่ผู้เรียนปฏิบัติ เพื่อเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจต่อตัวผู้เรียน การประเมินผลตามสภาพจริง จะไม่เน้นการประเมินเฉพาะทักษะพื้นฐาน แต่จะเน้นประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อนในการทำงาน ความสามารถในการแก้ปัญหาและการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติในสภาพจริง ในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

5.3.1.2 การกำหนดเป้าหมายร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษา

1) การพัฒนาที่เกิดขึ้นตามสภาพปัญหาและความต้องการ บริบทของโรงเรียน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของผู้บริหาร และครูในการพัฒนาการบริหารและกระบวนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

2) การแก้ปัญหา พัฒนาที่เกิดจากความต้องการและความสนใจของผู้บริหาร และครู มีใช้การบังคับ จึงเป็นการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมศึกษา ร่วมการพัฒนาระหว่างผู้ให้และผู้รับการพัฒนา

3) การพัฒนาที่เน้นการปฏิบัติจริง การจัดการความรู้ และนำลงสู่ห้องเรียนอย่างจริงจัง ซึ่งมีงบประมาณสนับสนุนในการทำกิจกรรม เป็นการพัฒนาที่ต่อเนื่อง หลายครั้ง หลายวิธีการ ทั้งในลักษณะเป็นรายบุคคล และเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ความรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จากแหล่งเรียนรู้จริงในพื้นที่ และได้ปฏิบัติจริง ประกอบไปด้วย ความรู้เกี่ยวกับบริบทพื้นที่ และวัฒนธรรมชุมชน และความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

4) การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลโดยใช้กระบวนการ กลยณัฒนนิเทศ โดยผู้บริหาร และครู มีการประเมินผลการติดตามการพัฒนาระหว่าง และหลังพัฒนา

5) การทำหน้าที่ตามปกติของครูเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน การแก้ปัญหา การพัฒนาการเรียนการสอนบนฐานวิจัย สู่การพัฒนาตนเองในตำแหน่งทางวิชาการ โดยเฉพาะความรู้และทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการออกแบบ จากการได้ฝึกปฏิบัติจริงกับผู้เชี่ยวชาญ ประกอบไปด้วย การใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสารและการค้นคว้าข้อมูล การสร้างองค์ความรู้ ออกแบบการเรียนการสอน และวางแผนกิจกรรม การวิเคราะห์หาความเชื่อมโยงหลักสูตรกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ควรผลักดันให้ชุดความรู้ที่เป็นผลผลิตจากการวิจัยนี้ ให้บรรจุเป็นรายวิชาในหลักสูตรของสถานศึกษา เพื่อก่อให้เกิดการส่งเสริมการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง

5.3.3.1 ด้านหลักสูตรสถานศึกษา

1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ควรผลักดันให้ชุดความรู้ที่เป็นผลผลิตจากการวิจัยนี้ นำไปสอดแทรกการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นตามที่ สำนักงานเขตพื้นที่กำหนด และส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาร่วมกับชุมชน ประชาชนผู้ชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้แก่ลูกหลาน จึงเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย โดยสถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่นำภูมิปัญญามาสู่การจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ

2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ควรผลักดันให้ชุดความรู้ที่เป็นผลผลิตจากการวิจัยนี้ ให้บรรจุเป็นรายวิชาในหลักสูตรของสถานศึกษาเพื่อก่อให้เกิดการส่งเสริมการเรียนรู้ในสถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง

5.3.3.2 ด้านการพัฒนาบุคลากร

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาควรส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่บุคลากรครู เพื่อพัฒนาศักยภาพทั้งความรู้ ความสามารถ จิตวิญญาณครู สมรรถนะของครูในยุคใหม่ พัฒนาครูให้รู้เข้าใจบริบทของท้องถิ่น พร้อมทั้งปฏิบัติหน้าที่ครูได้อย่างเต็มศักยภาพ ภายใต้สมรรถนะสำคัญ 3 ด้านคือ

1) ด้านคุณลักษณะ (Core Attributes) มีคุณลักษณะความเป็นครู มีการปฏิบัติตนที่ดี มีวิธีคิด การปรับตัวและบุคลิกภาพความเป็นครูในศตวรรษที่ 21 มีจิตวิญญาณความเป็นครู เป็นครูนักคิดเชิงระบบ การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู รวมถึงเสริมการอบรมในด้านจิตสำนึกเกี่ยวกับการทำเพื่อสังคมเพิ่มเติมให้กับครู

2) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (Community Engagement) สามารถสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนโดยมีเจตคติที่ดีต่อชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง เคารพความหลากหลายและความแตกต่าง มีภาวะผู้นำและเป็นผู้นำแห่งความเปลี่ยนแปลงเข้ามาสู่สถานศึกษาในอนาคตหรือเป็นครูผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชน ร่วมพัฒนาชุมชนและพัฒนาชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สามารถทำงานร่วมกันผู้อื่นในสถานศึกษาตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและทุกคนในชุมชน มีจิตสำนึก การทำเพื่อแก้ไขปัญหาของโรงเรียนและชุมชนรอบข้างโรงเรียน

3) ด้านอัตลักษณ์เชิงพื้นที่ (Area Identity) บุคลากรครูจะต้องมีความรู้ความ เข้าใจอัตลักษณ์และบริบทเชิงพื้นที่ในสถานศึกษาของตน เข้าใจสังคม วัฒนธรรม และสามารถปรับตัว เข้ากับชุมชนท้องถิ่นของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพ วิถีชีวิตของผู้เรียนและชุมชนอย่างมีส่วนร่วม

5.3.3 ข้อเสนอแนะสำหรับนักวิจัย

ควรมีการศึกษาและพัฒนาต่อยอดไปจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อทดสอบ ประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้สำหรับการส่งเสริมการเรียนรู้ในโรงเรียน ให้มีความเหมาะสมและ สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนอย่างเหมาะสม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2553 (ฉบับที่ 3) กรุงเทพฯ : บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด
- ชวนคิด มะเสนะ. (2558). การบริหารงานบุคคลในองค์การทางการศึกษา. อุบลราชธานี : ศิริธรรมออฟเซตการพิมพ์.
- _____. (2559). “การพัฒนาทรัพยากรบุคคลทางการศึกษาในทศวรรษหน้า” ในวารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี 16, 1 (มกราคม - เมษายน 2559).
- ดวงพร อ่อนหวาน และคณะ. (2556). การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนบนพื้นที่สูงโดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือ กรณีศึกษาอำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- _____ และคณะ. (2559). การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนบนพื้นที่สูงโดยใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือ กรณีศึกษาอำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ (ระยะที่ 2). รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- _____ และคณะ. (2560). การขยายผลการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนผ่านการจัดการความรู้อย่างมีส่วนร่วมในเขตบริการศูนย์การเรียนรู้บ้านนาโต อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย. งานวิจัย (ยังไม่พิมพ์) กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2552). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาการท่องเที่ยว. อย่างยั่งยืนบนฐานแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยพัฒนาการปกครอง.
- ประไพ ฉลาดคิด. (2548). หลักการสอน. กรุงเทพฯ: เกษมศรี ซี.พี.
- พจนา สวนศรี. (2546). เอกสารการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 8 - 15 การจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกาเล่ม 336 ตอนที่ 74 ก วันที่ 19 สิงหาคม 2542. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 5 พฤศจิกายน 2661. สืบค้นจาก <http://www.moe.go.th/main2/plan/p-r-b42-01.htm>
- สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. (2555). เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน 27-29 มิถุนายน 2555.
- _____. (2560). CBT. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2560. สืบค้นจาก เข้าถึงวันที่ http://www.cbt-i.or.th/?ge=show_pages&gen_lang=20112012094103#.WPrzoKlE2w.

สวิชญา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์ และคณะ. (2561). การพัฒนาศักยภาพชุมชนตามมาตรฐานการ
ท่องเที่ยวโดยชุมชน ในเขตบริการศูนย์การเรียนรู้บ้านนาโต อำเภอมะปาย จังหวัด
เชียงใหม่. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

_____ และคณะ. (2562). การเพิ่มขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาบนพื้นที่สูงเพื่อ
ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาอำเภอกัลยาณิวัฒนา
จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอมะปาย จังหวัดเชียงใหม่. รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ :
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2552). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่
สอง (พ.ศ. 2552 - 2561). กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟิค.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบสอบถามครู

แบบสอบถาม

โครงการการศึกษารูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริม
การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย
(สำหรับครู)

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคลของบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็นและความต้องการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและความต้องการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน ○ หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพของผู้ตอบ

แบบสอบถาม

1. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ

☐ 21- 30 ปี ☐ 31- 40 ปี ☐ 41- 50 ปี ☐ 51 ปีขึ้นไป

3. วุฒิการศึกษา

☐ ปริญญาตรี สาขา

☐ ปริญญาโท สาขา

☐ ปริญญาเอก สาขา

4. ประสบการณ์ทำงาน ☐ น้อยกว่า 5 ปี ☐ 5 - 10 ปี ☐ มากกว่า 10 ปี

5. ตำแหน่ง

6. ชื่อสถานศึกษา จังหวัด

7. วิชาที่สอน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นตามความเป็นจริงเกี่ยวกับการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย โดยทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องที่กำหนดให้ตามความเป็นจริง

ประเด็นความคิดเห็น	ความคิดเห็น	
	มี	ไม่มี
1. ความรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน		
2. ศักยภาพและความสามารถของตนเองในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน		
3. ศักยภาพของโรงเรียนในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน		
4. ความเหมาะสมของบริบทพื้นที่กับการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน		
5. ประโยชน์และความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน		

ส่วนที่ 2 ความต้องการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย โดยทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องที่กำหนดให้ตามความเป็นจริง

สาระความต้องการของการพัฒนา	ระดับความต้องการ				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. ต้องการนำเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนหรือท้องถิ่นอย่างยั่งยืน					
2. ต้องการนำเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำมาพัฒนาความก้าวหน้าในสายงานของตนเอง					
3. ต้องการความร่วมมือในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน					

สาระความต้องการของการพัฒนา	ระดับความต้องการ				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
4. ต้องการความสนับสนุนด้าน <u>งบประมาณ</u> ในการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน					
5. ต้องการความสนับสนุนด้าน <u>การอบรมเชิงปฏิบัติการ</u> ใน การพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน					
6. ต้องการความสนับสนุนด้าน <u>พี่เลี้ยง</u> ในการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อ นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน					
7. ต้องการความสนับสนุนด้าน <u>วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้</u> ในการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน					
8. ต้องการให้ <u>บุคลากรในสถานศึกษา</u> เป็นผู้สอนเรื่องการ ท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยตนเอง					
9. ต้องการให้ <u>ปราชญ์ชุมชน</u> เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็น ผู้สอนเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน					
10. ต้องการให้ <u>บุคลากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</u> เข้ามามี ส่วนร่วมในการเป็นผู้สอนเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. ท่านมีข้อเสนอแนะในการพัฒนา กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชน
มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

2. ท่านมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่ของท่านอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข แบบสอบถามสำหรับผู้บริการสถานศึกษา

แบบสอบถาม

โครงการการศึกษารูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริม
การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย
(สำหรับผู้บริการสถานศึกษา)

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคลของบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็นและความต้องการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและความต้องการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพของผู้ตอบ

แบบสอบถาม

1. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ

☐ 21- 30 ปี ☐ 31- 40 ปี ☐ 41- 50 ปี ☐ 51 ปีขึ้นไป

3. วุฒิการศึกษา

☐ ปริญญาตรี สาขา

☐ ปริญญาโท สาขา

☐ ปริญญาเอก สาขา

5. ประสบการณ์ทำงาน ☐ น้อยกว่า 5 ปี ☐ 5 - 10 ปี ☐ มากกว่า 10 ปี

6. ตำแหน่ง.....

7. ชื่อสถานศึกษา จังหวัด

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นตามความเป็นจริงเกี่ยวกับการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย โดยทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องที่กำหนดให้ตามความเป็นจริง

ประเด็นความคิดเห็น	ความคิดเห็น	
	มี	ไม่มี
1. วิสัยทัศน์หรือนโยบายด้านการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนในโรงเรียน		
2. ศักยภาพของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน		
3. ศักยภาพและความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน		
4. ความเหมาะสมของบริบทพื้นที่กับการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน		
5. ประโยชน์และความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน		

ส่วนที่ 2 ความต้องการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย โดยทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องที่กำหนดให้ตามความเป็นจริง

สาระความต้องการของการพัฒนา	ระดับความต้องการ				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. ต้องการนำเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนหรือท้องถิ่นอย่างยั่งยืน					
2. ต้องการความร่วมมือในการพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน					
3. ต้องการความสนับสนุนด้าน <u>งบประมาณ</u> ในการพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน					

สาระความต้องการของการพัฒนา	ระดับความต้องการ				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
4. ต้องการความสนับสนุนด้าน <u>การอบรมเชิงปฏิบัติการ</u> ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน					
5. ต้องการความสนับสนุนด้าน <u>พี่เลี้ยง</u> ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน					
6. ต้องการความสนับสนุนด้าน <u>วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้</u> ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน					
7. ต้องการให้ <u>บุคลากรในสถานศึกษา</u> เป็นผู้สอนเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยตนเอง					
8. ต้องการให้ <u>ปราชญ์ชุมชน</u> เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้สอนเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน					
9. ต้องการให้ <u>บุคลากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</u> เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้สอนเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน					

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1. ท่านมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชน มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

2. ท่านมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่ของท่านอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค แบบสอบถามสำหรับชุมชนและผู้ปกครอง

แบบสอบถาม

โครงการการศึกษารูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริม
การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย
(สำหรับชุมชนและผู้ปกครอง)

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามลักษณะพื้นฐานของชุมชนเพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็นและความต้องการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและความต้องการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน ☐ หน้าข้อความที่ต้องการและเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนด

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. อายุ
☐ 21- 30 ปี ☐ 31- 40 ปี ☐ 41- 50 ปี ☐ 51 ปีขึ้นไป
3. วุฒิการศึกษา
☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี
☐ ปริญญาตรี
☐ ปริญญาโท
☐ ปริญญาเอก
4. ภูมิลำเนา
☐ ตั้งรกรากมาตั้งแต่บรรพบุรุษ
☐ ย้ายมาจากที่อื่น
5. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ☐ น้อยกว่า 5 ปี ☐ 5 - 10 ปี ☐ มากกว่า 10 ปี

6. อาชีพ (ตอบได้เพียงคำตอบเดียว)

- ☐ รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ☐ พนักงานหรือลูกจ้าง
☐ ธุรกิจส่วนตัว ☐ เกษตรกร
☐ อื่น ๆ โปรดระบุ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นตามความเป็นจริงเกี่ยวกับการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย โดยทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องที่กำหนดให้ตามความเป็นจริง

ประเด็นความคิดเห็น	ความคิดเห็น	
	มี	ไม่มี
1. ศักยภาพของโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน		
2. ศักยภาพและความสามารถของบุคลากรในโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน		
3. ประโยชน์และความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน		
4. ความเหมาะสมของบริบทพื้นที่กับการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน		

ส่วนที่ 2 ความต้องการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงราย โดยทำเครื่องหมาย (✓) ในช่องที่กำหนดให้ตามความเป็นจริง

สาระความต้องการของการพัฒนา	ระดับความต้องการ				
	น้อยที่สุด (1)	น้อย (2)	ปานกลาง (3)	มาก (4)	มากที่สุด (5)
1. ต้องการนำเรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนหรือท้องถิ่นอย่างยั่งยืน					
2. ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน					
3. ต้องการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชน					

ภาคผนวก ง แบบทดสอบความรู้การเป็นเจ้าบ้านที่ดี และการสื่อความหมายเพื่อการ
ท่องเที่ยว

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง: โปรดเติมคำในช่องว่างหรือทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ตามความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. สถานภาพสมรส.....
3. อายุ.....ปี
4. จบการศึกษาในระดับ.....
5. โรงเรียน.....
6. ตำแหน่ง.....วิทยฐานะ.....
7. จำนวนประสบการณ์การทำงาน.....ปี

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการเป็นเจ้าบ้านที่ดี

คำแนะนำ : เติมเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ท่านคิดว่า "ถูก" หรือ ✗ หน้าข้อความที่ท่านคิดว่า "ผิด"

ก. ข้อใดคือเจ้าบ้าน

1. พ่อค้าที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น
 2. เจ้าของบ้านที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น
 3. แม่ค้าที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น
 4. นักเรียนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น
 5. คนที่มีสิทธิในการตัดสินใจของบ้าน

ข. ข้อใดคือบทบาทลักษณะของเจ้าบ้านที่ดี

1. มีทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนบ้าน
 2. ปฏิบัติตามหน้าที่ตามกรอบภาระงานที่ได้รับมอบหมายให้ครบถ้วน
 3. มีบุคลิกภาพและหน้าตาดี
 4. มีสติปัญญาและไหวพริบแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี
 5. มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ขยัน และกระตือรือร้น

ค. ข้อใดคือเจ้าบ้านที่ดีมีหน้าที่ต้องเตรียมสิ่งใดบ้าง

1. การเตรียมคนและการบริการในบ้าน
 2. การเตรียมเพื่อนข้างบ้าน
 3. การเตรียมร้านค้าในหมู่บ้าน
 4. มีแผนที่ท่องเที่ยวในหมู่บ้าน
 5. ให้บริการทุกอย่างตามที่นักท่องเที่ยวร้องขอ

	6. ตักเตือนนักท่องเที่ยวนในสิ่งไม่ควรปฏิบัติ
	7. แจ้งนักท่องเที่ยวในสิ่งที่ควรปฏิบัติ
	8. รู้เรื่องการติดต่อประสานงานเพื่อขอความช่วยเหลือ
	9. รอบรู้ข่าวสารบ้านเมือง
	10. รู้เรื่องเบ็ดเตล็ดรอบตัวเรา

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับผู้นำเที่ยว

คำแนะนำ : เติมเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ท่านคิดว่า "ถูก" หรือ ✗ หน้าข้อความที่ท่านคิดว่า "ผิด"

ก. ข้อใดคือคุณลักษณะของผู้นำเที่ยว

	1. ต้องเชื่อมั่นในตนเอง
	2. รอบรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นและประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมของตน
	3. ชำนาญหรือมีประสบการณ์
	4. มีเครือข่ายความร่วมมือที่กว้างขวาง
	5. มองโลกในแง่ดี

ข. ข้อใดคือสิ่งที่ผู้นำเที่ยวพึงและไม่พึงปฏิบัติ

	1. ต้องรู้จักกล่าวคำขอโทษเสมอๆ
	2. หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ
	3. ต้องปฏิเสธเมื่อต้องดูแลคนแก่ และคนพิการ เพราะเราไม่สามารถรับผิดชอบได้
	4. หากนักท่องเที่ยวยังไม่ครบ ต้องเริ่มกิจกรรมทันทีเมื่อถึงเวลาเพราะเป็นหน้าที่
	5. ไม่ควรตะโกน แต่ตบมือดังๆ เพื่อเรียกนักท่องเที่ยวให้เข้ามาหา
	6. ควรตักเตือนนักท่องเที่ยวเบาๆ เมื่อมาช้า เพราะทำให้ผู้อื่นต้องรอ
	7. ควรตั้งใจให้ข้อมูลนักท่องเที่ยวเสมือนเป็นครู เพราะนักท่องเที่ยวต้องการความรู้มาก
	8. ไม่ควรดื่มสุราให้นักท่องเที่ยวเห็น
	9. ไม่ควรนั่งร่วมโต๊ะ เครื่องดื่มหรือรับประทานอาหารกับนักท่องเที่ยวไม่ว่ากรณีใด ๆ
	10. ในกรณีที่นักท่องเที่ยวถาม และผู้นำเที่ยวไม่มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ ก็ให้ตอบว่า “ไม่ทราบ ต้องขออภัยด้วย”

ค. ข้อใดคือขั้นตอนการนำเที่ยว

	1. เมื่อนักท่องเที่ยวมาถึงควรรับแนะนำแนะนำข้อควรปฏิบัติ/กฎระเบียบ/ข้อห้าม ทันท่วงทีเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น
	2. ก่อนนำเที่ยวไม่ควรแนะนำสถานที่และโปรแกรมการท่องเที่ยว เพราะเป็นความซ้ำซ้อนและเสียเวลารอคอย เนื่องจากนักท่องเที่ยวทราบมาล่วงหน้าอยู่แล้ว
	3. ควรนำเที่ยวตามโปรแกรมนำเที่ยวให้ครบตามที่ตกลงกันไว้ไม่ว่ากรณีใด ๆ เนื่องจากมีผลต่อความน่าเชื่อถือของนักท่องเที่ยวต่อการให้บริการ

4. ควรมอบของที่ระลึกและเชิญชวนถ่ายภาพร่วมกันทุกครั้ง เพื่อสร้างความประทับใจให้กลับมาเที่ยวอีก
 5. ควรแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงคร่าวๆ เมื่อจะอำล่านักท่องเที่ยว

ตอนที่ 4 ความรู้เกี่ยวกับการสื่อความหมาย

คำแนะนำ : เติมเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ท่านคิดว่า "ถูก" หรือ ✗ หน้าข้อความที่ท่านคิดว่า "ผิด"

ก. ข้อใดคือความหมายของระบบสื่อความหมาย

1. การทำป้ายบอกทางในจุดต่าง ๆ ของสถานที่ท่องเที่ยวทั้งหมด
 2. การใช้บุคคลบอกเล่าเรื่องราวในสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ
 3. การประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จัก
 4. การจัดทำฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการนำชมสถานที่และบอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ของชุมชน
 5. ต้องใช้สื่อหลากหลายชนิดในการเล่าเรื่องราวเพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจมากขึ้น

ข. ข้อใดคือเป้าหมายหลักของการสื่อความหมาย

1. ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินมากกว่าเนื้อหาความรู้ที่มีความเข้มข้น
 2. ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์จากกิจกรรมที่มีความท้าทายเพื่อสร้างความประทับใจ
 3. ทำให้นักท่องเที่ยวเข้าใจและยอมรับ และเคารพวัฒนธรรมที่แตกต่าง
 4. ทำให้นักท่องเที่ยวรับรู้ถึงคุณค่าของธรรมชาติที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวัฒนธรรมท้องถิ่น
 5. ให้ทุกคนตระหนักในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรู้คุณค่า

ค. ข้อใดคือเทคนิควิธีการสื่อความหมายที่ดี

1. แหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีอาคารสำหรับบริการข้อมูลเบื้องต้นสำหรับนักท่องเที่ยวเพื่อการเตรียมตัวที่ดี
 2. การสื่อสารควรคำนึงถึงนักท่องเที่ยวว่าเป็นใคร อายุเท่าไร อาชีพ ฯลฯ
 3. เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติไม่ควรใช้นักสื่อความหมายเล่าเรื่องเพราะอาจมีรายละเอียดไม่ถูกต้องสมบูรณ์
 4. เนื้อหาความรู้ควรเน้นเกี่ยวกับสัตว์ป่าและความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศน์เป็นสำคัญ
 5. ผลกระทบ/ภัยพิบัติที่เคยเกิดขึ้นในชุมชนจากการทำลายทรัพยากรช่วยให้นักท่องเที่ยวตระหนักมากขึ้น
 6. เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติต้องมีป้ายอธิบายรายละเอียดพืชพรรณเพื่อให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว
 7. คู่มือการเดินทางเส้นทางธรรมชาติเป็นเครื่องมือที่ดีที่สุด สามารถอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวทุกคน

8. สื่อสิ่งพิมพ์จะดีที่สุด เพราะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจในสีสันของภาพสถานที่ท่องเที่ยว
 9. สื่ออินเทอร์เน็ตดีที่สุด เพราะนักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปใช้บริการได้สะดวก อ่านข้อมูลได้ทุกเวลา
 10. ควรมีการผลิตสื่อให้หลากหลายและเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เพียงพอกับความต้องการนักท่องเที่ยว

ภาคผนวก จ คู่มือการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนบนฐาน
ทรัพยากรท้องถิ่น

คู่มือการส่งเสริมการเรียนรู้ (สำหรับครู)
ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน
ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 (ภาคเรียนที่ 1 – 2)

“เจ้าบ้านน้อย”

(การออกแบบกิจกรรม และโปรแกรมการท่องเที่ยว การเป็นเจ้าบ้านที่ดี
การนำเที่ยว และการสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว)

ภายใต้แผนงานวิจัยเรื่อง
รูปแบบการพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน
ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย

สนับสนุนโดย
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
ปีงบประมาณ 2562

	หน้า
แผนกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ม.2 ภาคเรียนที่ 1)	(1)
แผนกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ม.2 ภาคเรียนที่ 2)	(6)
ชุดความรู้สำหรับครู	(11)
เอกสาร 1 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	(11)
เอกสาร 2 การเป็นเจ้าบ้านที่ดี	(14)
เอกสาร 3 บทบาทผู้นำเที่ยว	(16)
เอกสาร 4 บุคลิกภาพผู้นำเที่ยว	(19)
เอกสาร 5 ขั้นตอนการนำเที่ยว	(23)
เอกสาร 6 การสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว	(24)
เอกสาร 7 การออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยว	(30)
เอกสาร 8 ตัวอย่างแบบเก็บรวบรวมข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยว	(35)
เอกสาร 9 แบบประเมินทัศนคติผู้เรียน	(40)
เอกสาร 10 แบบประเมินทัศนคติผู้เรียน	(43)
สื่อสำหรับครู	(45)
Slide 1 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	(45)
Slide 2 เจ้าบ้านที่ดี	(47)
Slide 3 บทบาทผู้นำเที่ยว	(48)
Slide 4 บุคลิกภาพผู้นำเที่ยว	(50)
Slide 5 ขั้นตอนการนำเที่ยว	(51)
Slide 6 การสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว	(52)
Slide 7 การออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยว	(54)
Slide 8 แผนที่ของดีในชุมชน	(56)
ใบงาน 1 แบบเก็บรวบรวมข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	(57)
ใบงาน 2 แบบเก็บรวบรวมข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	(58)
ใบงาน 3 แบบเก็บรวบรวมข้อมูลทรัพยากร งเที่ยวทางภูมิปัญญา	(59)

แผนกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ม.2 ภาคเรียนที่ 1)

คำแนะนำ: “เอกสาร” คือ เนื้อหาสำหรับครูเพื่อใช้อ่านก่อนการสอน/ทำกิจกรรม “สไลด์” คือ สื่อสำหรับครูที่ใช้ประกอบการสอน/สรุปทบทวนให้นักเรียน
กระบวนการสอนหรือสื่อต่างๆ สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน

สัปดาห์	หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	ทักษะ / กระบวนการ	สื่อสำหรับครู	สื่อสำหรับนักเรียน
1	รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	สามารถบอกรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้	ครูนำเสนอประกอบสไลด์ภาพ (สไลด์ 1) เพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานให้นักเรียน	(เอกสาร 1) รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน (สไลด์ 1) รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	
		สามารถอธิบายรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้	การค้นคว้า – ให้นักเรียนค้นคว้ารูปภาพจากอนุสาร อสท. หรืออินเทอร์เน็ต เกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากนั้นให้นำเสนอหน้าชั้นเรียน โดยให้อธิบายภาพว่าเป็นรูปแบบกิจกรรมอะไร		อนุสาร อสท. หรืออินเทอร์เน็ต
2		สามารถออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชน หรือโรงเรียนได้	กิจกรรมกลุ่ม – ให้นักเรียนลงพื้นที่สำรวจชุมชนหรือโรงเรียน จากนั้นวาดแผนที่ทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชน หรือในโรงเรียน ที่สามารถนำมาใช้เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ โดยให้วาดลงในกระดาษBlueprint เพื่อนำเสนอในสัปดาห์ถัดไป	(สไลด์ 8) แผนที่ของดีในชุมชน/โรงเรียน	วาดแผนที่ลงกระดาษBlueprint (ควรเก็บไว้ใช้ต่อในกิจกรรมถัดๆไป และอาจนำไปใช้ต่อในภาคเรียนที่ 2 ได้)
3		สามารถนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชน หรือโรงเรียนได้	นำเสนอหน้าชั้นเรียน – ให้นักเรียนนำเสนอแผนที่ทรัพยากรการท่องเที่ยว และแนะนำกิจกรรมที่น่าสนใจในแผนที่ของตนเอง		แผนที่จากกระดาษBlueprintในสัปดาห์ก่อน

สัปดาห์	หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	ทักษะ / กระบวนการ	สื่อสำหรับครู	สื่อสำหรับนักเรียน
4		เข้าใจคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับการกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน	กิจกรรมกลุ่ม - บันทึกคำศัพท์ภาษาอังกฤษลงในแผนที่จากสัปดาห์ก่อน	ครูภาษาอังกฤษช่วยสนับสนุนความรู้ด้านคำศัพท์ให้นักเรียน	แผนที่จากกระดาษรูปในสัปดาห์ก่อน
5	การเป็นเจ้าของบ้านที่ดี	เข้าใจองค์ประกอบของการเป็นเจ้าของบ้านที่ดี	กระบวนการคิด - หลังจากชมวิดีโอทัศน์แล้ว นักเรียนคิดว่า การเป็นเจ้าของบ้านที่ดีจะต้องมีลักษณะเป็นอย่างไร (ฝึกคิดเบื้องต้น) และนำเสนอผลหน้าชั้นเรียน	(เอกสาร 2) การเป็นเจ้าบ้านที่ดี	5. วิดีทัศน์จาก youtube ความยาว 18.33 นาที (THERE ณ ที่แห่งนั้น - (Full Movie)) https://www.youtube.com/watch?v=Sk6S8v65nOI
			ครูนำเสนอประกอบสไลด์ภาพ (สไลด์ 2) เพื่อสรุปความเข้าใจเกี่ยวกับการเป็นเจ้าบ้านที่ดีให้นักเรียน	(สไลด์ 2) การเป็นเจ้าบ้านที่ดี	
6		สามารถสรุปองค์ประกอบสำคัญของการเป็นเจ้าของบ้านที่ดีได้	กิจกรรมกลุ่ม - แบ่งกลุ่มศึกษาวิดีโอทัศน์จาก youtube จำนวน 3 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ จากนั้นให้สรุปประเด็นสำคัญของการเป็นเจ้าบ้านที่ดี (ทำลงในกระดาษรูป และเก็บไว้ใช้ในสัปดาห์ถัดไป) พร้อมออกมานำเสนอให้เพื่อนฟังหน้าห้อง ว่าเจ้าบ้านที่ดีจะต้องมีลักษณะเป็นอย่างไร จากวิดีโอทัศน์ที่ได้รับมอบหมายให้ศึกษา		วิดีโอทัศน์จาก youtube เจ้าบ้านที่ดีสำหรับเยาวชนจำนวน 3 ภูมิภาค ได้แก่ 6. ภาคเหนือ ความยาว 4.23 นาที https://www.youtube.com/watch?v=rcPhxRtyfac 7. ภาคกลาง ความยาว 3.41 นาที https://www.youtube.com/watch?v=pK3GsP7FVNI 8. ภาคใต้ ความยาว 4.20 นาที https://www.youtube.com/watch?v=aWTIE2IX7U0 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ความยาว 4.22 นาที https://www.youtube.com/watch?v=dIvFKMyPeKM
7		เข้าใจคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับการเป็นเจ้าบ้านที่ดี	กิจกรรมกลุ่ม - บันทึกคำศัพท์ภาษาอังกฤษลงในกระดาษรูปที่ได้สรุปลักษณะของเจ้าบ้านที่ดีจากสัปดาห์ก่อน	ครูภาษาอังกฤษช่วยสนับสนุนความรู้ด้านคำศัพท์ให้นักเรียน	กระดาษรูปในสัปดาห์ก่อน เกี่ยวกับลักษณะของเจ้าบ้านที่ดี

สัปดาห์	หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	ทักษะ / กระบวนการ	สื่อสำหรับครู	สื่อสำหรับนักเรียน
8	บทบาทผู้นำเที่ยว	ทราบถึงพฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว	กระบวนการคิด – มอบหมายให้นักเรียนแบ่งกลุ่มและสังเกตพฤติกรรมนักท่องเที่ยวจากวิดีโอที่ให้นักเรียนคิดว่านักท่องเที่ยวต้องการอะไรบ้าง โดยให้เขียนลงในกระดาษบรูล์ (ฝึกคิดเบื้องต้น) จากนั้นให้นำเสนอที่ละกลุ่ม	(เอกสาร 3) บทบาทผู้นำเที่ยว	วิดีโอที่ค้นจาก youtube ความยาว 3.51 นาที (ททท. We Care) https://www.youtube.com/watch?v=2laAKHo4v2k
9		ทราบถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้กับนักท่องเที่ยว	กระบวนการคิด – มอบหมายให้นักเรียนแบ่งกลุ่มวาดภาพอาการบาดเจ็บที่อาจเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวได้มีอะไรบ้าง โดยให้เขียนลงในกระดาษบรูล์ จากนั้นให้นำเสนอที่ละกลุ่ม	(สไลด์ 3) บทบาทผู้นำเที่ยว (เฉพาะหน้าแรกหัวข้อ อันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยว)	
10		เข้าใจบทบาทหน้าที่ของผู้นำเที่ยว	ครูนำเสนอประกอบสไลด์ภาพ (สไลด์ 3) เพื่อสรุปความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้นำเที่ยวให้นักเรียน	(สไลด์ 3) บทบาทผู้นำเที่ยว	
		เข้าใจคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของผู้นำเที่ยว	กิจกรรมกลุ่ม - บันทึกคำศัพท์ภาษาอังกฤษลงในกระดาษบรูล์ที่ได้สรุปบทบาทหน้าที่ของผู้นำเที่ยวจากสัปดาห์ก่อน	ครูภาษาอังกฤษช่วยสนับสนุนความรู้ด้านคำศัพท์ให้นักเรียน	กระดาษบรูล์ในสัปดาห์ก่อน เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้นำเที่ยว
11	บุคลิกภาพผู้นำเที่ยว	เรียนรู้บุคลิกภาพของผู้นำเที่ยวเบื้องต้น	กระบวนการคิด – มอบหมายให้นักเรียนแบ่งกลุ่มศึกษาจากวิดีโอที่ค้นว่า ไกด์ชุมชน/ผู้นำเที่ยวชุมชนต้องมีบุคลิกหรือลักษณะเป็นอย่างไรบ้าง โดยให้เขียนลงในกระดาษบรูล์ (ฝึกคิดเบื้องต้น) จากนั้นให้นำเสนอที่ละกลุ่ม	(เอกสาร 4) บุคลิกภาพผู้นำเที่ยว	วิดีโอที่ค้นจาก youtube ความยาว 10.49 นาที (ไกด์ทัวร์ชุมชน) https://www.youtube.com/watch?v=h8Vhkpzmh0E
12		ทราบถึงบุคลิกภาพของผู้นำเที่ยวที่ดี	ครูนำเสนอประกอบสไลด์ภาพ (สไลด์ 4) เพื่อสรุปความเข้าใจเกี่ยวกับบุคลิกภาพของผู้นำเที่ยวให้นักเรียน	(สไลด์ 4) บุคลิกภาพผู้นำเที่ยว	

สัปดาห์	หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	ทักษะ / กระบวนการ	สื่อสำหรับครู	สื่อสำหรับนักเรียน
			กิจกรรมกลุ่ม – ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเพิ่มเติมลักษณะบุคลิกภาพของผู้นำเที่ยวเพิ่มเติมลงในกระดาชบุรีพจากสัปดาห์ก่อนให้สมบูรณ์มากขึ้น		กระดาชบุรีพในสัปดาห์ก่อน เกี่ยวกับบุคลิกภาพของผู้นำเที่ยว
13		เข้าใจคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพของผู้นำเที่ยว	กิจกรรมกลุ่ม – บันทึกคำศัพท์ภาษาอังกฤษลงในกระดาชบุรีพที่ได้สรุปบทบาทหน้าที่ของผู้นำเที่ยวจากสัปดาห์ก่อน	ครูภาษาอังกฤษช่วยสนับสนุนความรู้ด้านคำศัพท์ให้นักเรียน	กระดาชบุรีพในสัปดาห์ก่อน เกี่ยวกับบุคลิกภาพของผู้นำเที่ยว
14	ขั้นตอนการนำเที่ยว	สามารถบอกขั้นตอนการนำเที่ยวได้	ครูนำเสนอประกอบสไลด์ภาพ (สไลด์ 5) เพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานให้นักเรียน	(เอกสาร 5) ขั้นตอนการนำเที่ยว (สไลด์ 5) ขั้นตอนการนำเที่ยว	
			กิจกรรมเดี่ยว – ให้นักเรียนวางแผนการพูดเพื่อการนำเที่ยวบ้านตนเอง กำหนดให้วางแผนตาม 3 ขั้นตอน โดยเขียนลงในกระดาช เพื่อใช้ในการฝึกทักษะในการนำเที่ยวเบื้องต้นในสัปดาห์ถัดไปรายบุคคล		บันทึกการวางแผนลงในสมุดส่วนตัวรายบุคคล
15		สามารถพูดแนะนำเบื้องต้นเพื่อการนำเที่ยวได้	ฝึกทักษะการนำเที่ยวรายบุคคล – ให้นักเรียนฝึกทักษะในการนำเที่ยวเบื้องต้นหน้าชั้นเรียน ตามแผนที่กำหนดไว้จากสัปดาห์ก่อน		
16		เข้าใจคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับการพูดแนะนำเบื้องต้นเพื่อการนำเที่ยวได้	กิจกรรมเดี่ยว – บันทึกคำศัพท์ภาษาอังกฤษลงในสมุดที่ได้วางแผนการพูดเพื่อการนำเที่ยวจากสัปดาห์ก่อน	ครูภาษาอังกฤษช่วยสนับสนุนความรู้ด้านคำศัพท์ให้นักเรียน	สมุดบันทึกการพูดนำเที่ยวในสัปดาห์ก่อน

สัปดาห์	หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	ทักษะ / กระบวนการ	สื่อสำหรับครู	สื่อสำหรับนักเรียน
17		สามารถพูดแนะนำเป็นภาษาอังกฤษเบื้องต้นเพื่อการนำเที่ยวได้	ฝึกทักษะการนำเที่ยวรายบุคคลเป็นภาษาอังกฤษ – ให้นักเรียนฝึกทักษะในการนำเที่ยวเบื้องต้นหน้าชั้นเรียน ตามคำศัพท์ที่ได้เรียนรู้จากสัปดาห์ก่อน		
18	ประเมินทัศนคตินักเรียนต่อการเรียนรู้ด้านการเป็นเจ้าบ้านที่ดีและการนำเที่ยว			(เอกสาร 9) แบบประเมินทัศนคติผู้เรียน	

แผนกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ม.2 ภาคเรียนที่ 2)

คำแนะนำ: “เอกสาร” คือ เนื้อหาสำหรับครูเพื่อใช้อ่านก่อนการสอน/ทำกิจกรรม “สไลด์” คือ สื่อสำหรับครูที่ใช้ประกอบการสอน/สรุปบทเรียนให้นักเรียน
กระบวนการสอนหรือสื่อต่างๆ สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน

สัปดาห์	หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	ทักษะ / กระบวนการ	สื่อสำหรับครู	สื่อสำหรับนักเรียน
1	การสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว	เข้าใจหลักการสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว	ครูนำเสนอประกอบสไลด์ภาพ (สไลด์ 6) เพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานให้นักเรียน	(เอกสาร 6) การสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว (สไลด์ 6) การสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว	
		สามารถกำหนดจุดสนใจทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชน หรือโรงเรียน เพื่อนำมาใช้ในการสื่อความหมายได้	กิจกรรมกลุ่ม – ให้นักเรียนทบทวนแผนที่ทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชน หรือในโรงเรียน ที่สามารถนำมาใช้ในการเล่าเรื่อง/สื่อความหมายได้	(สไลด์ 8) แผนที่ของดีในชุมชน/โรงเรียน	กระดานขลุ่ยซึ่งเป็นแผนที่ของดีในชุมชน/โรงเรียน ที่ทำมาแล้วในภาคเรียนที่ 1
2	การสื่อความหมายทรัพยากรทางธรรมชาติ	รู้และเข้าใจข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน/โรงเรียน	กิจกรรมกลุ่ม – มอบหมายให้นักเรียนลงพื้นที่สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับจุดสนใจทางธรรมชาติในชุมชน หรือโรงเรียน จากแผนที่ที่กำหนดในสัปดาห์ที่แล้ว เพื่อให้นำเสนอในสัปดาห์ถัดๆ ไป (ถ่ายภาพเพื่อประกอบการเล่าเรื่อง หากสามารถทำได้)		(ใบงาน 1) แบบสำรวจข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
3		สามารถสื่อความหมายเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติได้	ฝึกเล่าเรื่อง/สื่อความหมายรายบุคคล – ให้นักเรียนแบ่งเรื่องในการนำทรัพยากรธรรมชาติมานำเสนอหน้าชั้นเรียน		ภาพประกอบการเล่าเรื่องที่นักเรียนได้สำรวจข้อมูลจากสัปดาห์ก่อน

สัปดาห์	หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	ทักษะ / กระบวนการ	สื่อสำหรับครู	สื่อสำหรับนักเรียน
			รายบุคคล ตามข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมาจากสัปดาห์ที่แล้ว		
			เรียนรู้ตัวอย่างการบอกเล่าเรื่องราว/สื่อความหมายโดยชุมชนจากวีดิทัศน์เพิ่มเติม		วีดิทัศน์จาก youtube เปิดถึงนาทีที่ 14.40 (เที่ยวชุมชนกะเหรี่ยง ที่บ้านนาสวน จ.กาญจนบุรี) https://www.youtube.com/watch?v=ACMHMAdyIDk
4		เข้าใจคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	กิจกรรมกลุ่ม – บันทึกคำศัพท์ภาษาอังกฤษลงในแบบเก็บรวบรวมข้อมูลทรัพยากรทางธรรมชาติ	ครูภาษาอังกฤษช่วยสนับสนุนความรู้ด้านคำศัพท์ให้นักเรียน	แบบเก็บข้อมูลทรัพยากรในสัปดาห์ก่อน
5		สามารถสื่อความหมายเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติเป็นภาษาอังกฤษได้เบื้องต้น	ฝึกเล่าเรื่อง/สื่อความหมายรายบุคคล – ให้นักเรียนฝึกสื่อความหมายโดยใช้ภาษาอังกฤษในการนำเสนอหน้าชั้นเรียนรายบุคคล ตามข้อมูลที่ได้รับมอบหมายในการนำเสนอ		ภาพประกอบการเล่าเรื่องที่นักเรียนได้สำรวจข้อมูล
6	การสื่อความหมายทรัพยากรทางวัฒนธรรม	รู้และเข้าใจข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชน/โรงเรียน	กิจกรรมกลุ่ม – มอบหมายให้นักเรียนลงพื้นที่สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับจุดสนใจทางวัฒนธรรมในชุมชน หรือโรงเรียน จากแผนที่ที่กำหนดในสัปดาห์ที่แล้ว เพื่อให้นำเสนอในสัปดาห์ถัดๆ ไป (ถ่ายภาพเพื่อประกอบการเล่าเรื่อง หากสามารถทำได้)		(ใบงาน 2) แบบสำรวจข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
7		สามารถสื่อความหมายเกี่ยวกับทรัพยากรด้านวัฒนธรรมได้	ฝึกเล่าเรื่อง/สื่อความหมายรายบุคคล – ให้นักเรียนแบ่งเรื่องในการนำทรัพยากรด้านวัฒนธรรมมานำเสนอหน้าชั้นเรียน		ภาพประกอบการเล่าเรื่องที่นักเรียนได้สำรวจข้อมูลจากสัปดาห์ก่อน

สัปดาห์	หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	ทักษะ / กระบวนการ	สื่อสำหรับครู	สื่อสำหรับนักเรียน
			รายบุคคล ตามข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมาจากสัปดาห์ที่แล้ว		
			เรียนรู้ตัวอย่างการบอกเล่าเรื่องราว/สื่อความหมายโดยชุมชนจากวีดิทัศน์เพิ่มเติม		วีดิทัศน์จาก youtube เปิดถึงนาทีที่ 12.20 (เที่ยวหมู่บ้าน 5 คนเผ่า ที่บ้านแม่แอบ) https://www.youtube.com/watch?v=2xDIbeh6WdY
8		เข้าใจคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม	กิจกรรมกลุ่ม – บันทึกคำศัพท์ภาษาอังกฤษลงในแบบเก็บรวบรวมข้อมูลทรัพยากรทางวัฒนธรรม	ครูภาษาอังกฤษช่วยสนับสนุนความรู้ด้านคำศัพท์ให้นักเรียน	แบบเก็บข้อมูลทรัพยากรในสัปดาห์ก่อน
9		สามารถสื่อความหมายเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นภาษาอังกฤษได้เบื้องต้น	ฝึกเล่าเรื่อง/สื่อความหมายรายบุคคล – ให้นักเรียนฝึกสื่อความหมายโดยใช้ภาษาอังกฤษในการนำเสนอหน้าชั้นเรียนรายบุคคล ตามข้อมูลที่ได้รับมอบหมายในการนำเสนอ		ภาพประกอบการเล่าเรื่องที่นักเรียนได้สำรวจข้อมูล
10	การสื่อความหมายทรัพยากรด้านภูมิปัญญา	รู้และเข้าใจข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชน/โรงเรียน	กิจกรรมกลุ่ม – มอบหมายให้นักเรียนลงพื้นที่สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับจุดสนใจด้านภูมิปัญญาในชุมชน หรือโรงเรียน จากแผนที่ที่กำหนดในสัปดาห์ที่แล้ว เพื่อให้นำเสนอในสัปดาห์ถัดๆ ไป (ถ่ายภาพเพื่อประกอบการเล่าเรื่อง หากสามารถทำได้)		(ใบงาน 2) แบบสำรวจข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านภูมิปัญญา
11		สามารถสื่อความหมายเกี่ยวกับทรัพยากรด้านภูมิปัญญาได้	ฝึกเล่าเรื่อง/สื่อความหมายรายบุคคล – ให้นักเรียนแบ่งเรื่องในการนำทรัพยากรด้านภูมิปัญญามานำเสนอหน้าชั้นเรียนรายบุคคล		ภาพประกอบการเล่าเรื่องที่นักเรียนได้สำรวจข้อมูลจากสัปดาห์ก่อน

สัปดาห์	หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	ทักษะ / กระบวนการ	สื่อสำหรับครู	สื่อสำหรับนักเรียน
			ตามข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมมาจากสัปดาห์ที่แล้ว		
			เรียนรู้ตัวอย่างการบอกเล่าเรื่องราว/สื่อความหมายโดยชุมชนจากวีดิทัศน์เพิ่มเติม		วีดิทัศน์จาก youtube ความยาว 24 นาที (ทั่วถิ่นแดนไทย : ธรรมชาติบริสุทธิ์ วัฒนธรรมงาม) https://www.youtube.com/watch?v=sj7lQwHpK6E
12		เข้าใจคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านภูมิปัญญา	กิจกรรมกลุ่ม – บันทึกคำศัพท์ภาษาอังกฤษลงในแบบเก็บรวบรวมข้อมูลทรัพยากรด้านภูมิปัญญา	ครูภาษาอังกฤษช่วยสนับสนุนความรู้ด้านคำศัพท์ให้นักเรียน	แบบเก็บข้อมูลทรัพยากรในสัปดาห์ก่อน
13		สามารถสื่อความหมายเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านภูมิปัญญาเป็นภาษาอังกฤษได้เบื้องต้น	ฝึกเล่าเรื่อง/สื่อความหมายรายบุคคล – ให้นักเรียนฝึกสื่อความหมายโดยใช้ภาษาอังกฤษในการนำเสนอหน้าชั้นเรียนรายบุคคล ตามข้อมูลที่ได้รับมอบหมายในการนำเสนอ		ภาพประกอบการเล่าเรื่องที่นักเรียนได้สำรวจข้อมูล
14	การออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยว	เข้าใจหลักการออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยวในชุมชน/โรงเรียน	ครูนำเสนอประกอบสไลด์ภาพ (สไลด์ 7) เพื่อสร้างความเข้าใจพื้นฐานให้นักเรียน	(เอกสาร 7) การออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยว (สไลด์ 7) การออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยว	
		สามารถออกแบบโปรแกรมตามจุดสนใจที่มีอยู่ในชุมชนหรือโรงเรียนได้เบื้องต้น	กิจกรรมกลุ่ม – ให้นักเรียนเขียนโปรแกรมการท่องเที่ยวในชุมชน/โรงเรียน แบบครึ่งวัน (เขียนลงในกระดาษรูปแผ่นใหม่)		กระดาษรูปซึ่งเป็นแผนที่เดิมที่มีของดีในชุมชน/โรงเรียน ที่ปรับปรุงใหม่ในภาคเรียนที่ 2

ลำดับ ดาห์	หน่วยการเรียนรู้	ผลการเรียนรู้	ทักษะ / กระบวนการ	สื่อสำหรับครู	สื่อสำหรับนักเรียน
15		สามารถออกแบบโปรแกรมตามจุดสนใจที่มีอยู่ในชุมชนหรือโรงเรียนได้เพิ่มขึ้น	กิจกรรมกลุ่ม – ให้นักเรียนเขียนโปรแกรมการท่องเที่ยวในชุมชน/โรงเรียน แบบ 1 วัน (เขียนลงในกระดานรูปแผ่นใหม่)		กระดานรูปซึ่งเป็นแผนที่เดิมที่มีของดีในชุมชน/โรงเรียน ที่ปรับปรุงใหม่ในภาคเรียนที่ 2
16		สามารถออกแบบโปรแกรมตามจุดสนใจที่มีอยู่ในชุมชนหรือโรงเรียนได้เพิ่มขึ้น	กิจกรรมกลุ่ม – ให้นักเรียนเขียนโปรแกรมการท่องเที่ยวในชุมชน/โรงเรียน แบบ 2 วัน 1 คืน (เขียนลงในกระดานรูปแผ่นใหม่)		กระดานรูปซึ่งเป็นแผนที่เดิมที่มีของดีในชุมชน/โรงเรียน ที่ปรับปรุงใหม่ในภาคเรียนที่ 2
17		เข้าใจคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องโปรแกรมการท่องเที่ยว	กิจกรรมกลุ่ม – บันทึกคำศัพท์ภาษาอังกฤษลงในโปรแกรมการท่องเที่ยว แบบ 2 วัน 1 คืน	ครูภาษาอังกฤษช่วยสนับสนุนความรู้ด้านคำศัพท์ให้นักเรียน	กระดานรูปที่เขียนโปรแกรมการท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน
18	ประเมินทัศนคตินักเรียนต่อการเรียนรู้ด้านการสื่อสารความหมายและการจัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยว			(เอกสาร 10) แบบประเมินทัศนคติผู้เรียน	แบบประเมินทัศนคติผู้เรียน

ชุดความรู้สำหรับครู

เอกสาร 1 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน

คำสำคัญ: กิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ กิจกรรมตามวิถีปกติของชาวบ้าน เช่น

1. วิธีการกิน การอยู่อาศัย
2. วิถีอาชีพ หรือการทำมาหากิน
3. วิถีภูมิปัญญา
4. วิถีวัฒนธรรมและประเพณี

กำเนิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ช่วงที่โลกตื่นตัวเรื่องการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและหาทางเลือกใหม่ของการ ท่องเที่ยว ช่วงปี 2535 – 2540 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เข้ามาเป็นกระแสใหม่และกระแสใหญ่ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย โดยการผลักดันของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในขณะที่การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism : CBT) เริ่มก่อตัวขึ้นเติบโตคู่ขนานไปกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการทำงานในระดับพื้นที่ของโครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ (REST) ซึ่งในช่วงดังกล่าว ชื่อที่เรียกขานการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ มีหลากหลายชื่อ อาทิ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวสีเขียว

หลังวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540ปี รัฐบาลไทยใช้การท่องเที่ยวเป็นตัวกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยประกาศให้ปี 2541-2542 เป็นปีส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย (Amazing Thailand) ในปี 2544 มีโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (One Tambon One Product : OTOP) หลังปี 2545 การท่องเที่ยวลงไปในชนบทหลากหลายรูปแบบ ในปี 2547 มีการให้มาตรฐานโฮมสเตย์ หรือเรียกชื่ออย่างเป็นทางการว่า “ที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท”

ณ ปัจจุบัน หากให้ชุมชนนิยามตนเองว่าเรียกชื่อการดำเนินการท่องเที่ยวของตนว่าชื่ออะไร จะพบว่ามีชื่อเรียก 4 ชื่อด้วยกันในกลุ่มชุมชนที่ทำการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้แก่ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวโดยชุมชน และการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์

ที่มา: สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน

หลักการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนมีหลักการดังนี้

- 1) ชุมชนเป็นเจ้าของ
- 2) ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและตัดสินใจ
- 3) ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง
- 4) ยกระดับคุณภาพชีวิต
- 5) มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม
- 6) คงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 7) ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม
- 8) เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่างและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

9) เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น

10) มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน

การที่จะให้ชุมชนดำเนินการท่องเที่ยวตามหลักการดังกล่าวข้างต้น มีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการ จัดการการท่องเที่ยว ในขณะเดียวกันก็ต้องรณรงค์กับคนในสังคมให้เห็นความแตกต่างของการท่องเที่ยว โดยชุมชนกับการท่องเที่ยวทั่วไป กระตุ้นให้คนในสังคมเห็นความสำคัญและเป็นนักท่องเที่ยวที่สนใจการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างเจ้าของบ้านกับผู้มาเยือน นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มการรับรู้และความเข้าใจในบทบาทของชุมชนท้องถิ่นต่อ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเป็นการกำลังใจหรือสนับสนุนให้เกิดความต่อเนื่องในการทำงานอนุรักษ์ทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม

ที่มา: สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน

รูปแบบการท่องเที่ยวของ CBT

โปรแกรม CBT ได้รับการออกแบบเพื่อให้แขกผู้มาเยือนได้รับประสบการณ์จริงของธรรมชาติในท้องถิ่นและวัฒนธรรมพื้นบ้าน แขกผู้มาเยือนและครอบครัวท้องถิ่นมีโอกาที่จะพบและเรียนรู้จากกันและกัน โปรแกรม CBT ได้รับการออกแบบและดำเนินการโดยกลุ่มของคนในท้องถิ่นที่ทำงานเป็นผู้ประสานงาน, ครอบครัว, และไกด์ท้องถิ่น ซึ่ง CBT จะสนับสนุนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและการอนุรักษ์

รูปแบบการท่องเที่ยว CBT มี 3 รูปแบบ :

1. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ คือการเรียนรู้และแบ่งปันประสบการณ์กับวิถีชีวิตคนท้องถิ่น เข้าร่วมกิจกรรมในท้องถิ่น เช่น การทำประมงพื้นบ้าน การทำสวน ศิลปะท้องถิ่น งานฝีมือ หรือการเดินป่า โปรแกรมที่ออกแบบมาเพื่อให้เจ้าบ้านและแขกผู้มาเยือนมีการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม นอกจากนี้ท่านยังมีโอกาสที่จะได้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาและอนุรักษ์ในท้องถิ่นผ่านการสันทนาการ

2. ศึกษาดูงาน คือ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน CBT หลายคนที่รู้จักกันดีในประเทศไทยสำหรับความสำเร็จของการพัฒนาที่ยั่งยืน ชุมชนที่มีความคิดริเริ่มขับเคลื่อน เช่น พลังงานน้ำขนาดเล็ก การอนุรักษ์ป่าไม้และยาสมุนไพรแผนโบราณ ซึ่งนักเรียน นักวิชาการและผู้ปฏิบัติงานจะเข้าเยี่ยมชมชุมชนเหล่านี้ (ใช้การจัดการของ CBT ในการบริหารคน ทรัพยากรท้องถิ่น และการบริการอื่นๆ) และได้รับบทเรียนตรงจากภาคสนาม

3. จิตอาสา คือ ทัวร์ CBT อาสาสมัคร เพื่อสัมผัสประสบการณ์ที่คล้ายกันการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แต่เช่นเดียวกับที่ประสบสิ่งที่พิเศษในชุมชนแขกผู้เข้าพักยังมีโอกาสที่จะทำงานกับครอบครัวและมีส่วนร่วมเวลาและพลังงานในกิจกรรมอาสาสมัครที่เรียบง่าย เหล่านี้จะไม่ก่อสร้างโครงการขนาดใหญ่ แต่จะเป็นงานที่มีประโยชน์สามารถจะแล้วเสร็จด้วยงบประมาณที่จำกัดและการใช้ทักษะทางเทคนิค — เช่น การออกแบบเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ภาพวาด การทำความสะอาดและการสร้างสื่อภาษาอังกฤษ

รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ กิจกรรมในวิถีปกติของชาวบ้าน อาทิ

- 1) การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ
- 2) เดินเที่ยวในหมู่บ้าน
- 3) ร่วมกิจกรรมในวิถีชีวิต
 - ในหมู่บ้าน เช่น การทำอาหาร ตำข้าว ทอผ้า ทำบุญใส่บาตร
 - นอกหมู่บ้าน เช่น การทำสวน ทำนา หาปลา
- 4) ร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชน เช่น การทำกิจกรรมกับเด็กนักเรียนในโรงเรียน การปลูกป่า ทำแนวกันไฟ
- 5) เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น เรียนดนตรี เรียนแกะสลัก เรียนทอผ้า เรียนการย้อมสีธรรมชาติ
- 6) กิจกรรมศึกษาธรรมชาติอื่นๆ เช่น ดูนก ดูผีเสื้อ พายเรือ ขี่จักรยาน วาดรูป

ที่มา: สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน

เอกสาร 2 การเป็นเจ้าของบ้านที่ดี

คำสำคัญ: การเป็นเจ้าของบ้านที่ดี มีองค์ประกอบสำคัญคือ

1. ทักษะที่ดีต่อนักท่องเที่ยว
2. เต็มใจบริการ
3. บุคลิกภาพดี
4. ความเต็มใจให้บริการ
5. การเตรียมข้อมูล
6. การเตรียมตนเอง
7. การเตรียมคนในบ้าน
8. การเตรียมเพื่อนบ้าน

ความหมายของเจ้าบ้าน

ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว “เจ้าบ้าน” หมายถึง เจ้าของบ้าน พ่อค้า แม่ค้า นักเรียน และประชาชนผู้ประกอบอาชีพใดๆ ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ

การเป็นเจ้าของบ้านที่ดี

การเป็นเจ้าของบ้านที่ดีเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เพราะดินแดนใดหากผู้คนให้ความเป็นมิตร ต้อนรับผู้มาเยือนด้วยความเต็มใจเอื้ออาทร บริการประทับใจ ย่อมทำให้ผู้มาเยือนรู้สึกมีความสุขและเพิ่มรสชาติการท่องเที่ยวของเขาให้สมบูรณ์และน่าประทับใจ

การต้อนรับนักท่องเที่ยว

การให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวเปรียบเสมือนกับการให้บริการแก่ลูกค้า การที่จะทำให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจและอยากกลับมาเที่ยวอีกครั้งนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการต้อนรับนักท่องเที่ยว ควรศึกษาเรื่องการต้อนรับให้เข้าใจถ่องแท้ เช่น ลักษณะของการต้อนรับที่ดี คุณสมบัติของผู้ต้อนรับและบริการ เป็นต้น

ความสำคัญของการต้อนรับ

การต้อนรับเป็นงานด่านแรกของการตลาดการซื้อขาย จะเกิดขึ้นหรือไม่การต้อนรับมีผลอย่างมาก หากมีการต้อนรับดีก็เท่ากับช่วยให้ขายสำเร็จไปกว่าครึ่ง เพราะการต้อนรับจะสนับสนุนให้เกิดการซื้อขายหรือบริการ เริ่มจากความประทับใจครั้งแรก

การต้อนรับที่ดี นอกจากทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อสินค้าและบริการแล้ว ยังจะขยายผลเป็นความรู้สึกที่ดีต่อหน่วยงาน การสร้างภาพพจน์ที่ดีต่อหน่วยงานเท่ากับเป็นการประชาสัมพันธ์ให้แก่หน่วยงานนั้นโดยตรง หากธุรกิจการท่องเที่ยว นั้น ๆ ต้อนรับไม่ดีก็ทำให้นักท่องเที่ยวไม่อยากกลับมาใช้บริการอีก แต่หากให้การต้อนรับที่ดี ทำให้เกิดความประทับใจก็จะส่งผลให้นักท่องเที่ยวต้องการกลับมาใช้บริการอยู่เรื่อย ๆ เช่นกัน

องค์ประกอบของการเป็นเจ้าบ้านที่ดี

1. ทักษะดีของความเป็นเจ้าของบ้าน
 - 1.1. มีทัศนคติที่ดี
 - 1.2. มีความเต็มใจปฏิบัติตามหน้าที่
 - 1.3. มีบุคลิกภาพดี
2. การเตรียมบริการ
 - 2.1. มีสติปัญญาและไหวพริบแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี
 - 2.2. มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ขยัน และกระตือรือร้น
 - 2.3. การเตรียมคนและการบริการในบ้าน
 - 2.4. การเตรียมเพื่อนบ้าน และผู้ให้บริการอื่น ๆ ในชุมชน
 - 2.5. มีข้อมูลเพื่อบอกเส้นทางท่องเที่ยวแจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบล่วงหน้า

ที่มา: ททท. การต้อนรับและการเป็นเจ้าบ้านที่ดี

เอกสาร 3 บทบาทผู้นำเที่ยว

คำสำคัญ: บทบาทที่สำคัญของผู้นำเที่ยว คือ

1. บทบาทในการต้อนรับ
2. บทบาทในการดูแลความปลอดภัย

การนำเที่ยว : คนท้องถิ่นเป็นผู้ที่รู้เรื่องท้องถิ่นเป็นอย่างดีเนื่องจากเกิด และเติบโตดำเนินชีวิตอยู่ในหมู่บ้าน ดังนั้น การพาเที่ยว พาทำกิจกรรม ในวิถีชีวิตปกติของชุมชน จึงเป็นหน้าที่ของคนในท้องถิ่นจึงเหมาะสมที่สุด

ผู้นำเที่ยว (Tourist Guide)

หรือเรียกย่อๆ ว่า ไกด์ (Guide) หมายถึงผู้นำทาง ผู้ชี้ทางแก่นักท่องเที่ยวซึ่งเป็นคนต่างถิ่นให้ได้ทราบเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว

หน้าที่ของผู้นำเที่ยว

ผู้นำเที่ยว เป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับนักท่องเที่ยวมากที่สุด เป็นเสมือนทูตทางวัฒนธรรมที่สะท้อนให้แก่ผู้พบเห็น อีกทั้งเป็นผู้ที่นักท่องเที่ยวให้ความไว้วางใจ ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ หรือความไม่ประทับใจต่อการมาเที่ยวได้ อีกบทบาทหน้าที่ของผู้นำเที่ยวคือตัวแทนของประเทศ ดังนั้นผู้นำเที่ยวควรจะเป็นผู้มีจรรยาบรรณ มีมารยาทและมีคุณธรรม จึงจะทำให้เกิดความประทับใจและภาพพจน์ของผู้คนและสังคมของประเทศนั้นๆสวยงามในสายตาชาวต่างชาติ ฉะนั้นผู้นำเที่ยวจึงมีบทบาทในคนเดียวกัน ตั้งแต่เป็นครู นักจิตวิทยา นักแสดง รวมทั้งนักการทูตด้วย

ดังนั้น ผู้นำเที่ยวจึงมีบทบาทสำคัญ 2 บทบาท บทบาทแรกได้แก่ บทบาทในฐานะตัวแทนของประเทศหรือของท้องถิ่นที่ตนประกอบอาชีพอยู่ ส่วนอีกบทบาทหนึ่งคือ บทบาทของผู้นำเที่ยว ซึ่งเป็นบทบาทปกติแต่ละบทบาทมีหน้าที่ต่างกัน อย่างไรก็ตาม ผู้นำเที่ยวต้องรับผิดชอบที่จะปฏิบัติหน้าที่เหล่านั้นโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ในฐานะดังต่อไปนี้

1. **บทบาทและหน้าที่ในฐานะตัวแทนของประเทศหรือของท้องถิ่น** - เมื่อนักเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว บุคคลที่นักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดที่สุดตลอดระยะเวลาท่องเที่ยว คือ ผู้นำเที่ยว นักท่องเที่ยวจะยึดผู้นำเที่ยวเป็นที่พึ่ง ให้ความไว้วางใจและเชื่อถือทุกสิ่งที่ผู้นำเที่ยวแนะนำสำหรับท่องเที่ยวการแสดงออกของผู้นำเที่ยวเป็นเครื่องแสดงความเป็นชนชาตินั้นหรือความเป็นคนท้องถิ่นนั้น ดังนั้น หากนักท่องเที่ยวประทับใจผู้นำเที่ยวในทางดี นักท่องเที่ยวก็จะมีทัศนคติต่อประเทศหรือท้องถิ่นนั้น หากนักท่องเที่ยวประทับใจผู้นำเที่ยวในทางเลว นักท่องเที่ยวก็จะมีทัศนคติทางลบต่อประเทศหรือท้องถิ่นนั้น ดังนั้น บทบาทของผู้นำเที่ยวในฐานะตัวแทนของประเทศหรือท้องถิ่นจึงเป็นบทบาทที่สำคัญยิ่ง แม้มิใช่บทบาทหลักของอาชีพผู้นำเที่ยวก็ตาม

2. **ในฐานะตัวแทนของประเทศหรือท้องถิ่น** ผู้นำเที่ยวมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 2.1. **แสดงความเป็นเจ้าของท้องถิ่นให้ประจักษ์แก่นักท่องเที่ยว** ทั้งในด้านกิจกรรมการพาเที่ยว การวางตน ค่านิยมของชุมชน เช่น ความอ่อนน้อม ความมีน้ำใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ตลอดจนการดำรงชีวิตตามวัฒนธรรมท้องถิ่น กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ ผู้นำเที่ยวทำหน้าที่เป็นทูตทางวัฒนธรรมนั่นเอง

2.2. **สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างชนชาติ** สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ท้องถิ่น หลีกเลี่ยงการประพาดปฏิบัติที่อาจนำความเสื่อมเสียมาสู่ท้องถิ่น หรือก่อให้เกิดความรู้สึกดูหมิ่นเหยียดหยามแก่ท้องถิ่น

3. **บทบาทหน้าที่ในฐานะผู้นำเที่ยว** ในฐานะผู้นำเที่ยวมีหน้าที่ 3 ประการ คือ

3.1. **หน้าที่ในการรับเข้านักท่องเที่ยว** - หมายถึงการไปรับนักท่องเที่ยวจากจุดเข้าเมือง เช่น ท่าอากาศยาน ท่าเรือ สถานีรถไฟ หรือสถานีรถยนต์ หรือจุดจอดรถ แล้วนำมาส่งยังสถานที่พักแรม ดูแลให้นักท่องเที่ยวเข้าที่พักอย่างเรียบร้อย และนัดหมาย วัน เวลา ครั้งต่อไป รวมทั้งแจ้งข้อควรและไม่ควรปฏิบัติตลอดจนข้อควรระวังแก่นักท่องเที่ยว

3.2. **หน้าที่ในการนำเที่ยว** หมายถึงการนำนักท่องเที่ยวไปท่องเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ ในรายการที่กำหนดแต่ละครั้ง แล้วนำส่งยังที่พัก ผู้นำเที่ยวควรไปถึงก่อนเวลานัดหมายอย่างน้อย 30 นาที สร้างบรรยากาศในการท่องเที่ยวให้สนุกสนานตลอดรายการ นำชมสถานที่ต่างๆ ตามรายการที่กำหนด ตรงเวลา ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง และเหมาะสมกับความสนใจของนักท่องเที่ยว แล้วนำส่งกลับที่พัก ดูแลจนเข้าที่พักเรียบร้อย พร้อมนัดหมายครั้งต่อไป

3.3. **หน้าที่ในการส่งออกนักท่องเที่ยว** หมายถึงการนำนักท่องเที่ยวจากที่พักไปส่งยังท่าอากาศยาน ท่าเรือ สถานีรถไฟ สถานีรถยนต์ หรือจุดจอดรถ เพื่อเดินทางกลับ

บทบาทสำคัญของผู้นำเที่ยว

1. **บทบาทในการต้อนรับนักท่องเที่ยว**

1.1 **รู้ข่าวสารและข้อมูลต่างๆ** ทางการท่องเที่ยว

- ข้อมูลเกี่ยวกับการเดินทาง ที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก รู้เรื่องท้องถิ่นของเรา

- เรื่องการติดต่อประสานงาน กรณีฉุกเฉินต้องรู้แหล่งที่จะแจ้ง เพื่อขอความช่วยเหลือ เบอร์โทรศัพท์ฉุกเฉิน เช่น กรณีเจ็บป่วย เกิดอุบัติเหตุ เกิดเหตุร้ายกับนักท่องเที่ยว เป็นต้น ดังนั้น จึงควรมีเบอร์ฉุกเฉิน เช่น ตำรวจ ตำรวจท่องเที่ยว โรงพยาบาล เป็นต้น

- รอบรู้ข่าวสารบ้านเมือง รู้เรื่องเบ็ดเตล็ดรอบตัวเรา

2. **แนะนำและเตือนในสิ่งที่ควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติ**

- วัฒนธรรมจารีตประเพณี

- ความเชื่อในท้องถิ่น

3. **รู้วิธีการปฐมพยาบาลเบื้องต้น** เช่น

- ถูกพิษและสัตว์ที่เป็นอันตราย

- การเดินป่าถูกแมลงสัตว์กัดต่อย

- จมน้ำ

- ตกจากที่สูง

2. **บทบาทในการดูแลความปลอดภัย**

สิ่งที่ควรระวังในการดูแลความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว คือ อันตรายในแหล่งท่องเที่ยว

2.1 **อันตรายจากตัวพื้นที่**

- ภัยธรรมชาติ เช่น น้ำป่า แผ่นดินไหว ดินถล่ม
- สภาพพื้นที่ เช่น หน้าผาสูงชัน กระแสน้ำรุนแรง มีสัตว์ร้าย (งู เสือ หมี)
- โรคประจำถิ่น เช่น ไข้มาลาเรีย

2.2 อันตรายจากปัจจัยภายนอก

- โจร ผู้ร้าย ที่จะเข้ามามีหลักทรัพย์สินหรือของมีค่า เช่น รถยนต์ กระเป๋า/กระเป๋า
สตางค์ ของมีค่า (กล้อง โทรศัพท์มือถือ) เป็นต้น
- โรคระบาด เช่น ไข้เลือดออก ไข้หวัด ท้องร่วงเนื่องจากอาหารไม่สะอาด

สิ่งที่ควรเตรียมพร้อมสำหรับชุดปฐมพยาบาล (เบื้องต้น)

1. น้ำมันบาล์ม (ยาหม่อง ยาดม)
2. ผ้าพันคอ (สีเหลือง/สามเหลี่ยม)
3. ผ้าพันแผล
4. แก้วน้ำ ยาลดไข้
5. น้ำดื่ม

ที่มา: รัตนชัย ดาบุตร. บทบาทหน้าที่ของมัคคุเทศก์. เข้าถึงวันที่ 1 มิถุนายน 2561
แหล่งที่มา <https://sites.google.com/site/classrattanachai/bthbath-hnathi-khxng-makkhuthesk>

ที่มา: Praveet Elearning. บทบาทและหน้าที่ของมัคคุเทศก์. เข้าถึงวันที่ 1 มิถุนายน 2561
แหล่งที่มา http://praveetelearning.com/elearning_content.php?subject_id=2&chapter_id=15&page=6

เอกสาร 4 บุคลิกภาพผู้นำเที่ยว

คำสำคัญ: คุณลักษณะที่สำคัญของผู้นำเที่ยว จะต้อง มี

1. บุคลิกภาพ
2. ความรู้ (เรื่องของตนเองและชุมชนตนเอง)
3. ทักษะ (การให้บริการ)
4. ทศนคติ (ต่องานการให้บริการนักท่องเที่ยว)

คุณลักษณะผู้นำเที่ยวที่ดี

ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้งานบริการประสบผลสำเร็จ ก็คือ "คน" หรือบุคลากรที่ปฏิบัติ เป็นผู้ให้บริการแก่ลูกค้า เขาจะต้องรักในการให้บริการและมีคุณสมบัติอื่น ๆ ประกอบ จึงจะช่วยให้การบริการนั้นสร้างความพอใจให้กับลูกค้าได้ ความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของผู้ที่เป็นเจ้าบ้านในการให้บริการขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ คือ

1. **บุคลิกภาพ (Personality)** ได้แก่ รูปร่างหน้าตา กิริยาท่าทางน้ำเสียง การพูดจา อารมณ์แจ่มใส มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ความกระตือรือร้น ความซื่อสัตย์ ความจริงใจ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความรอบรู้ หน่วยงานใดหากมีพนักงานที่ทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้านที่ดี และมีบุคลิกภาพดี ย่อมได้เปรียบคู่แข่งขั้นทั้งหลาย

บุคลิกภาพของผู้นำเที่ยวที่ดี บุคลิกภาพทั่วไปประกอบด้วย บุคลิกภาพภายนอกและบุคลิกภาพภายใน บุคลิกภาพภายนอกสำหรับผู้นำเที่ยว หมายถึง สิ่งที่ปรากฏให้เห็นในตัวผู้นำเที่ยว

1.1 บุคลิกภาพภายนอกสำหรับผู้นำเที่ยว หมายถึง สิ่งที่ปรากฏให้เห็นในตัวผู้นำเที่ยว ได้แก่

1) **ร่างกาย** ผู้นำเที่ยวควรให้ความสนใจและเอาใจใส่ต่อร่างกายเป็นอันดับแรก โดยพิจารณาให้ผู้พบเห็นได้สบายตาสบายใจ

2) **ผม** ไม่ปล่อยให้ยุ่งเหยิงตามบุญตามกรรม แต่ควรดูแลให้สะอาด มองดูเรียบร้อย

3) **หน้าตา** ต้องมีหน้าตาที่ยิ้มแย้ม แจ่มใส ไม่ อมทุกข์ บูดบึ้ง

4) **หู จมูก ฟัน** ควรดูแลให้สะอาด ไม่แคะ แกะ ในที่สาธารณะ

5) **เล็บ** ควรตัดให้สะอาด ทั้งเล็บมือและเล็บเท้า

6) **การแต่งกาย** ควรดูแลเอาใจใส่ โดยคำนึงถึงความสะอาด เรียบร้อยเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม

7) **เสื้อผ้า กระโปรงหรือกางเกง** ควรให้อยู่ในสภาพที่ควรจะเป็นทั้งลักษณะรูปร่าง และสีสันทน นอกจากความสะอาดแล้วควรคำนึงถึงกาลเทศะด้วยรองเท้า ต้องสะอาด ไม่ชำรุด และเหมาะสมกับโอกาสและสถานที่ที่จะใช้งาน

1.2 บุคลิกภาพภายในสำหรับผู้นำเที่ยว หมายถึง สิ่งที่ผู้นำเที่ยวแสดงออกจากความรู้สึกภายในหรือที่เรียกกันว่า “จรรยาบรรณของผู้นำเที่ยว” ที่สำคัญมีดังนี้

1) มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพและหน้าที่ของผู้นำเที่ยว ต่อธุรกิจการท่องเที่ยว และต่อชื่อเสียงของประเทศชาติ

- 2) มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อนักท่องเที่ยว และทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
- 3) มีสติในการปฏิบัติหน้าที่การงาน
- 4) มีน้ำใจต่อนักท่องเที่ยว
- 5) มองโลกในแง่ดี และมีมนุษยสัมพันธ์
- 6) มีความรับผิดชอบในหน้าที่

จรรยาบรรณของผู้นำเที่ยวที่สำคัญดังกล่าวข้างต้นนี้ จะช่วยให้การปฏิบัติงานของผู้นำเที่ยวสำเร็จลุล่วงไปได้ดีและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานที่ผู้นำเที่ยวมักจะประสบคือ ปัญหาเฉพาะหน้าที่จะต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน ซึ่งมักจะเป็นปัญหาที่ไม่คาดคิดมาก่อน บ่อยครั้งปัญหาเกิดขึ้นก่อนที่ผู้นำเที่ยวจะพบกับนักท่องเที่ยว เช่น นักท่องเที่ยวปวดฟันขณะเดินทาง นักท่องเที่ยวทำฟันปลอมหาย นักท่องเที่ยวทำแว่นสายตาดตกแตก ฯลฯ หากผู้นำเที่ยวมีจรรยาบรรณก็ย่อมจะช่วยแก้ปัญหาให้สำเร็จได้โดยง่าย และเป็นผลดีแก่เจ้าของปัญหาอย่างแน่นอน

2. ความรู้ (Knowledge) ที่เป็นเจ้าบ้านพ้องมีความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับสถานที่ และสิ่งต่าง ๆ เข้าใจขอบเขตความรับผิดชอบของตนเอง ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ /สินค้า /บริการที่เสนอให้กับลูกค้า ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคและการขาย ความรู้เกี่ยวกับตลาดและคู่แข่ง ความรู้เกี่ยวกับรายละเอียดและขั้นตอนงาน ฯลฯ ผู้นำเที่ยวต้องมีความรู้เรื่องสำคัญ 6 ประการ ดังนี้

2.1. ความรู้เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปที่สำคัญของชุมชน เช่น การบริการ เส้นทางนำเที่ยว เบอร์โทรศัพท์ หรือแฟกซ์ สถานที่ติดต่อ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานและให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว

2.2. ความรู้โดยรวมของชุมชน เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ สังคมการเมือง การปกครอง ศาสนา เทศกาลงานประเพณีที่สำคัญ วัฒนธรรมความเป็นอยู่ของผู้คนในชุมชน

2.3. ประเพณี วัฒนธรรม และผลิตภัณฑ์พื้นเมืองในท้องถิ่น สถานที่เที่ยว เบอร์โทรศัพท์ สถานที่ติดต่อ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานและให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวท่องเที่ยวในท้องถิ่นทั้งที่เป็นธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น เช่น อาคารบ้านเรือน วัด โบราณสถาน และผลิตภัณฑ์พื้นเมือง เช่น เครื่องจักสาน ผ้าทอ งานแกะสลัก การแสดงของท้องถิ่น เช่น มโนราห์ ฟ้อนเล็บ การแสดงชาติพันธุ์ต่าง ๆ เทศกาลและประเพณีต่างๆ เช่น ลอยกระทง สงกรานต์ บุญบั้งไฟ งานแห่เทียนพรรษา ฯลฯ

2.4. ขั้นตอนและวิธีการติดต่อกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้นำเที่ยวต้องให้คำแนะนำนักท่องเที่ยว และดูแลให้การติดต่อกับฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปอย่างราบรื่น

2.5. ต้องมีความรู้ในการใช้ภาษาต่างประเทศ มีทักษะในการพูด อ่าน และเขียนเป็นอย่างดี สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ สามารถพูดบรรยายให้นักท่องเที่ยวเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ได้

2.6. ต้องมีการประสานงานและความสัมพันธ์ที่ดีกับธุรกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างราบรื่น และก่อให้เกิดความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวมากที่สุด เช่น การคมนาคมขนส่ง ที่พัก ร้านอาหาร และร้านขายของที่ระลึก

3. ทักษะ (Skills) ความชำนาญหรือประสบการณ์จะช่วยให้การเป็นเจ้าบ้าน มีความเชื่อมั่นสูงขึ้นโดยทักษะจะเกิดขึ้นได้จากการฝึกฝนที่ดี เช่น มีศิลปะในการพูด การพูดเป็นศาสตร์และศิลป์ หมายถึง การพูดมีกฎเกณฑ์สำหรับเรียนรู้และการปฏิบัติ ขณะเดียวกันก็อาศัยความสามารถเฉพาะตัวของผู้พูดด้วย ผู้นำเที่ยวต้องมีการเตรียมตัวที่ดีสำหรับการอธิบาย การลำดับเนื้อหา ถ่ายทอดด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย รู้จักกาลเทศะ ควรพูดเรื่องใด เวลาใด ใช้ภาษาให้เหมาะสมกับเพศ วัย และสถานการณ์

ผู้นำเที่ยวเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนักท่องเที่ยวมากที่สุด เพราะฉะนั้นผู้เรียนจึงควรจะได้เรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบ คุณลักษณะอันจำเป็นที่จะทำให้ชื่อเสียงของประเทศชาติเป็นที่รู้จักทั่วโลกและช่วยเพิ่มพูนจำนวนนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวในประเทศไทยได้มากขึ้น

4. ทศนคติ (Attitude) เจ้าบ้านที่ดีจะต้องมีทัศนคติที่ดีในการเป็นเจ้าของบ้าน มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสุขในการทำงาน มองโลกในแง่ดี ตระหนักในความสำคัญของการบริการ คือ ความเป็นเจ้าบ้านที่มีจิตใจของการบริการ (Service Mind)

ปัจจัยทั้ง 4 ประการข้างต้นช่วยให้ผู้เป็นเจ้าบ้านประสบความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่ คือ ถ้ามีคุณสมบัติครบถ้วนย่อมส่งผลให้เป็นผู้ที่สร้างความรู้สึที่ดีต่อลูกค้า ผลงานเป็นที่น่าพอใจตนเองก็จะได้รับความภาคภูมิใจเกิดความสุขและความพอใจ

นอกจากนี้ บุคคลที่ต้องการเป็นผู้นำเที่ยวจะต้องมีคุณสมบัติพิเศษหลายๆ อย่างประกอบกัน เช่น ความมีใจรักในอาชีพ มีความอดกลั้น มีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ซื่อสัตย์ สามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์จะช่วยแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างเหมาะสม ผู้นำเที่ยวเป็นผู้ทำหน้าที่ดูแลนักท่องเที่ยวอย่างใกล้ชิดเกือบตลอดเวลาของการนำเที่ยวในแต่ละครั้ง ดังนั้นในการปฏิบัติงานของผู้นำเที่ยวจะเป็นไปโดยธรรมชาติ ไม่มีการฝืนปฏิบัติหรือทำหน้าที่หวังเพียงเฉพาะค่าตอบแทน ผู้นำเที่ยวที่ดีต้องมีคุณสมบัติเพิ่มเติม เช่น

1. มนุษย์สัมพันธ์ดี

มีลักษณะ ดังนี้

1.1. รู้เขารู้เรา ต้องรู้ว่ามีนักท่องเที่ยวของเราเป็นใคร เป็นชาติใด มีลักษณะนิสัยโดยทั่วไปเป็นอย่างไร มีวัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่ออะไร เพื่อที่จะได้ปรับตัวให้เข้ากับนักท่องเที่ยวกลุ่มนั้นได้ และให้บริการที่เหมาะสมเป็นที่ถูกใจแก่นักท่องเที่ยว

1.2. มีน้ำใจ พร้อมทั้งจะบริการเสมอ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเห็นอกเห็นใจในขณะเดียวกัน ก็จะต้องอดทนอดกลั้น ไม่แสดงอารมณ์และกริยามารยาทที่ไม่ดีออกมาให้นักท่องเที่ยวเห็น ต้องควบคุมอารมณ์ของตนเองได้

1.3. มีความรับผิดชอบ ผู้นำเที่ยวต้องคอยดูแลเอาใจใส่สุขภาพและทรัพย์สินแก่นักท่องเที่ยว เมื่อมีปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวในด้านอื่น ๆ เช่น ติดต่องuest house, การติดต่องuest house กับคนในท้องถิ่น ผู้นำเที่ยวจะต้องช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4. สร้างความเข้าใจระหว่างคนในชาติและระหว่างชาติ อธิบายให้เห็นถึงความแตกต่างของความเชื่อ ศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม พื้นฐานการศึกษา และลักษณะร่วมของคนแต่ละชาติ และไม่ก่อให้เกิดความไม่เข้าใจหรือความเข้าใจผิดระหว่างชาติ โดยไม่แสดงความดูถูกหรือยกย่องวัฒนธรรม หรือบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งทำให้เกิดความเป็นกันเองระหว่างกลุ่มนักท่องเที่ยว ทำให้บรรยากาศการท่องเที่ยวมีความสุข

2. มีความรักงาน

ผู้นำเที่ยวต้องมีความภาคภูมิใจในอาชีพของตน มีใจรักในงานบริการ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ ตั้งใจปฏิบัติงานให้มีคุณภาพมากที่สุด อดทนต่อปัญหา พยายามปรับปรุงแก้ไขในส่วนบกพร่องของตนเองและรักษามาตรฐานการทำงานที่ดีให้ได้ตลอดไป

ที่มา: รัตนชัย ดาบุตร. บุคลิกลักษณะที่จำเป็นของมัคคุเทศก์. เข้าถึงวันที่ 1 มกราคม 2561
แหล่งที่มา <https://sites.google.com/site/classrattanachai/bukhkhli-klak-sna-thi-capen-khxng-makhkhuthesk>

ที่มา: รัตนชัย ดาบุตร. คุณลักษณะที่ดีของมัคคุเทศก์. เข้าถึงวันที่ 1 มกราคม 2561
แหล่งที่มา <https://sites.google.com/site/classrattanachai/khunlaksna-thi-di-khxng-makhkhuthesk>

เอกสาร 5 ขั้นตอนการนำเที่ยว

คำสำคัญ: ขั้นตอนในการนำเที่ยว

1. การต้อนรับ
2. การนำเที่ยวตามโปรแกรม
3. การส่งแขก

ขั้นตอนการนำเที่ยว

ขั้นที่ 1 การต้อนรับ

- 1) แนะนำตัว - การต้อนรับด้วยการกล่าวทักทาย สวัสดี แนะนำตัวเอง และสมาชิกในกลุ่มการท่องเที่ยว/ผู้ให้บริการที่มาในวันนี้
- 2) แนะนำหมู่บ้านและกิจกรรม - บอกเล่าประวัติหมู่บ้าน/พื้นที่ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจลักษณะของพื้นที่เบื้องต้น เช่น ที่มาของชื่อหมู่บ้าน ผู้คนและการทำมาหากินของคนในชุมชน จากนั้นแนะนำกิจกรรม และสถานที่ตามโปรแกรมท่องเที่ยวคร่าวๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เตรียมตัว
- 3) แนะนำกฎระเบียบ - แนะนำข้อควรปฏิบัติ/กฎระเบียบ/ข้อห้าม เพื่อการเตรียมตัวที่ถูกต้องของนักท่องเที่ยว และเพื่อความปลอดภัย
- 4) แนะนำเพื่อเตรียมตัวก่อนเดินทางท่องเที่ยว - แนะนำห้องน้ำ และการอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น ยานพาหนะที่จะให้บริการ คั่นละก็คน

ขั้นที่ 2 การนำเที่ยว

- 1) นำเที่ยวตามโปรแกรมนำเที่ยว - ควรนำเที่ยวให้ครบถ้วนตามกิจกรรมที่กำหนดในโปรแกรม ยกเว้นกรณีที่เกิดเหตุไม่คาดคิด ที่หากดำเนินกิจกรรมแล้ว อาจก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยกับนักท่องเที่ยว ก็สามารถปรับโปรแกรมและกิจกรรมได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ควรแจ้งให้นักท่องเที่ยวรับทราบร่วมกันหากต้องการปรับเปลี่ยนกิจกรรมในโปรแกรม
- 2) ปฏิบัติตามบทบาทของผู้นำเที่ยว - ดูแลนักท่องเที่ยวตามบทบาทอย่างทั่วถึงและเหมาะสม

ขั้นที่ 3 การส่งแขก

- 1) ตรวจสอบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว - สอบถามความพึงพอใจและข้อเสนอแนะจากนักท่องเที่ยว เพื่อการปรับปรุงการให้บริการ
- 2) กล่าวขอบคุณนักท่องเที่ยว
- 3) การกล่าวอำล่านักท่องเที่ยว หรือมอบของที่ระลึก หรือชวนถ่ายภาพร่วมกันเป็นที่ระลึก
- 4) การส่งแขก - สามารถแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวต่อไปคร่าวๆ เช่น ร้านอาหาร แหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ใกล้เคียง เป็นต้น ที่นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปเที่ยวต่อได้

ที่มา: สวิชญา ศุภอดมฤกษ์ ตรีรัตน์

เอกสาร 6 การสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว

คำสำคัญ: หลักการพูดเพื่อการสื่อความหมายที่สำคัญ

1. กระตุ้น (Provoke) กระตุ้นความสนใจในการสื่อสารด้วยภาษาท้องถิ่น
2. สัมพันธ์ (relate) การบอกเล่าเรื่องราวที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันของผู้มาเยือน
ดังนั้น
3. เปิดเผย (reveal) คุณค่า ประโยชน์ หรือความสำคัญของเรื่องที่เรากำลังเล่า

การสื่อความหมายธรรมชาติเป็นรูปแบบหนึ่งของการให้การศึกษาเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยวที่จัดให้มีขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวหรือแหล่งบริการการท่องเที่ยว การสื่อความหมายธรรมชาติจึงมีบทบาทสำคัญมากในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งนี้สืบเนื่องจากการสื่อความหมายธรรมชาติเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ต้องการทำเพื่ออนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของโลก ดังนั้นธรรมชาติจึงเป็นสิ่งสำคัญที่อยู่คู่กับความต้องการของมนุษย์ทั้งทางร่างกายและจิตวิญญาณซึ่งเป็นสิ่งเชื่อมโยงอดีต ปัจจุบันและอนาคตเข้าด้วยกัน และเชื่อว่าการขยายความรู้และความคิดเกี่ยวกับธรรมชาติจะสามารถนำไปสู่ความพอใจและความสุขร่วมกับธรรมชาติ ซึ่งสามารถทำให้เกิดจิตสำนึกในการป้องกันความสุขมิให้สูญหาย และนั่นคือส่วนหนึ่งในแนวคิดของการใช้ประโยชน์มรดกของโลกอย่างคุ้มค่าและยาวนานตลอดไป

ประวัติความเป็นมาของการสื่อความหมาย

ในปี ค.ศ.1957 ฟรีแมน ทิลเดน (Freeman Tilden) ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันใน สหรัฐอเมริกาว่าเป็น “บิดาของการสื่อความหมายยุคใหม่” ได้เขียนหนังสือชื่อ Interpreting Our Heritage หนังสือเล่มนี้ได้ตีแผ่หลักการพื้นฐานของการสื่อความหมายไว้อย่างลึกซึ้งชัดเจน และถูกนำมาใช้เป็นแนวทางสำหรับการสื่อความหมายในอุทยานแห่งชาติจนถึงทุกวันนี้

การสื่อความหมายในอุทยานแห่งชาติในช่วงแรกๆ เป็นรูปแบบของการนำศึกษา ธรรมชาติ มักจัดทำขึ้นในพื้นที่ธรรมชาติขนาดใหญ่ เน้นการสื่อความหมายด้านธรรมชาติมากกว่า ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของมนุษย์ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสื่อสารข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ภายในอุทยาน หรือ อาจกล่าวได้ว่า เป็นการเน้นถึงการแจกแจงว่าอะไรเป็นอะไรมากกว่าการอธิบายให้เข้าใจอย่างแจ่มชัด

ต่อมาภายหลังการสื่อความหมายได้ขยายรวมไปถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และ มนุษย์ วิทยา เพราะได้มีการผนวกพื้นที่ต่างๆ ดังกล่าวรวมเข้าไว้ในระบบอุทยานแห่งชาติ แต่การสื่อความหมายก็ยังคงใช้วิธีการเหมือนเดิม กล่าวคือมักจะใช้ตัวบุคคลเป็นสื่อกลาง อาทิ เช่น การนำนักท่องเที่ยวเดินศึกษาพื้นที่ การบรรยายรอบกองไฟ ในลักษณะเช่นนี้ นักท่องเที่ยวก็คล้ายกับผู้สังเกตการณ์ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมค่อนข้างน้อย เปรียบเสมือนความสัมพันธ์ระหว่างครูกับลูกศิษย์

จากการที่สำรวักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น การสื่อความหมายโดยใช้สื่อบุคคลเพียง อย่างเดียว จึงเป็นเรื่องลำบากยุ่งยาก ดังนั้นการสื่อความหมายจึงหันไปใช้วิธีการในลักษณะที่ นักท่องเที่ยวต้องช่วยตัวเอง (self-service) หรือใช้อุปกรณ์ดังกล่าวช่วย เช่น การเดินเท้าสื่อ ความหมาย (self guided trails) โปรแกรมไฮด์ทักทูนอุปกรณ์และนิทรรศการ แต่วิธีการเหล่านี้ก็เป็นเพียงการแนะนำให้รู้จักว่าอะไรเป็นอะไร ไม่จำเป็นว่าจะต้องเข้าใจถ่องแท้เกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ

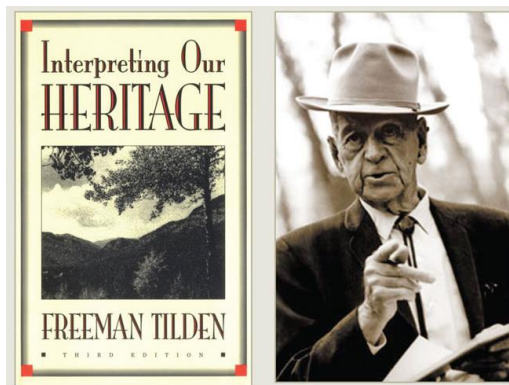
ความสำเร็จด้านเทคโนโลยีในช่วงที่ผ่านมา นับว่าก้าวหน้ามากขึ้นตามลำดับจนมีการ ผลิตสื่อต่าง ๆ มาใช้กับการสื่อความหมายจำนวนมาก แต่เนื้อหาของการสื่อความหมายกลับได้รับการปรับปรุงค่อนข้างน้อย กล่าวคือ การสื่อความหมายก็ยังคงรูปแบบเดิมคล้ายกับการสื่อความหมายในระยะแรกที่อุทยานแห่งชาติโยเซมิเต้ เกลเซียร์ และแกรนด์แคนยอน โดยเน้นการใช้ข้อเท็จจริง ตัวเลข ชื่อ วัน เดือน ปี และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต แม้วิธีการสื่อจะดึงดูดความสนใจมากขึ้นก็ตาม แต่ก็เป็นการให้ความหมายแยกกันเป็นส่วนๆ มิได้นำสิ่งต่างๆ มาประกอบเป็นเรื่องราวและให้ความหมายรวมที่แท้จริง

จนกระทั่งในช่วงปลายทศวรรษที่ 60's ต่อกับช่วงต้นทศวรรษที่ 70's การสื่อ ความหมายโดยวิธีการกำหนดเรื่องหรือหัวข้อ (thematic approach) ก็ได้รับการยอมรับเพื่อนำไปปฏิบัติ นักสื่อความหมายเริ่มเน้นถึงระบบธรรมชาติและความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันของ ทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิด และมองว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และข่าวของเครื่องใช้มนุษย์ในอดีตมีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติ และเกี่ยวข้องกับเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

เนื่องจากอุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งของความหลากหลายทางธรรมชาติ และพื้นที่ประวัติศาสตร์เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับมนุษย์และการใช้ที่ดินของมนุษย์ ดังนั้น พื้นที่ทั้งสองแบบนี้จึงมีความเหมาะสมเป็นพิเศษสำหรับการสื่อความหมายเกี่ยวกับพื้นฐานทางนิเวศวิทยา และสิ่งนี้นับว่าสำคัญอย่างยิ่งในยุคสมัยปัจจุบัน เพราะความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมเริ่มเสื่อมทรามลง ด้วยเหตุนี้ กรมบริการอุทยานแห่งชาติจึงให้ความสำคัญเรื่องสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ดังที่สะท้อนให้เห็นในรูปของการสื่อความหมายในระบบอุทยานแห่งชาติปัจจุบัน

การไปเยือนอุทยานแห่งชาติควรเป็นประสบการณ์ที่อยู่ในความทรงจำ แต่ความทรงจำนั้นควรมีมากกว่าการได้กลิ่นอายของเถาเถา หรือการชื่นชมกับภาพสโลตที่สวยงาม ควรให้ความอยากรู้อยากเห็นเป็นแรงกระตุ้นที่จะนำไปสู่ความเข้าใจ และการนำไปสู่ความเข้าใจนี้เป็นวัตถุประสงค์ที่ทำนายของการสื่อความหมาย

อาชีพสื่อความหมายมิได้เกิดขึ้นในปี ค.ศ.1957 พร้อมกับหนังสือ “Interpretating Our Heritage” ของทิลเดน ทิลเดน มิใช่ผู้สร้างการสื่อความหมาย เขาเป็นเพียงผู้ชุบชีวิต เน้นและให้แนวทางเกี่ยวกับงานสื่อความหมายเท่านั้น หนังสือและบทความต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อความหมายมีมากมายก่อนที่ทิลเดนจะออกมาปรากฏตัว อย่างไรก็ตาม นักสื่อความหมายรุ่นใหม่จำนวนมากเป็นผลพวงและถูกหล่อหลอมโดยหนังสือของทิลเดน

ภาพที่ 1 หนังสือ “Interpretating Our Heritage” ของทิลเดน

ความหมายของการสื่อความหมาย

ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังต่อไปนี้

Harold Wallin (1965) นักธรรมชาติวิทยาชาวสหรัฐ กล่าวว่า การสื่อความหมายธรรมชาติเป็นการ...กระตุ้นนักท่องเที่ยว...ให้เกิดความรู้สึกละเอียดสิ่งใดสิ่งหนึ่งเช่นเดียวกับผู้สื่อความหมาย เช่น ความพึงพอใจหรือตึงเครียดในความงาม ความเข้าใจในองค์ประกอบความหลากหลายและความสัมพันธ์ของสิ่งแวดล้อม ความรู้สึกตื่นเต้นเร้าอารมณ์ ความปรารถนาที่จะเรียนรู้ ดังนั้น การสื่อความหมายธรรมชาติจึงเป็นสิ่งที่ช่วย...พัฒนาความรู้ความเข้าใจ...ให้เกิดแก่นักท่องเที่ยว

Don Aldridge (1972) ชาวสกอตแลนด์ อธิบายถึงการสื่อความหมายธรรมชาติว่าเป็นศิลปะของ...การอธิบายถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม...เพื่อให้นักท่องเที่ยวหรือสาธารณชนได้...ตระหนักถึงความสำคัญ...ของความสัมพันธ์ดังกล่าว และเพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวและสาธารณชนทั่วไปเข้ามา...มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม...

Freeman Tilden (1976) ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มและคลุกคลีกับงานด้านการสื่อความหมายธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา ได้ให้ความหมายไว้ว่า การสื่อความหมายธรรมชาติเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของการให้การศึกษาโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ...เปิดเผยหรืออธิบายให้เข้าใจถึงความหมายและความสัมพันธ์ของธรรมชาติโดยการใช้วัตถุตั้งเดิม... การให้เห็นของจริงและโดยการใช้สื่อกลางเป็นตัวแสดง

สุรชัย ท้วมสมบูรณ์ (2533: 1-2) ได้รวบรวมการให้ความหมายของสื่อความหมายธรรมชาติของนักวิชาการชาวตะวันตกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานด้านนันทนาการไว้หลายท่าน ได้แก่

จาก The Countryside Recreation Glossary ประเทศอังกฤษ ได้ให้ความหมายของการสื่อความหมายธรรมชาติว่าคือ กระบวนการพัฒนาความสนใจ ความเพลิดเพลินและความเข้าใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อพื้นที่ทั้งหมดหรือบางส่วนของพื้นที่ โดยการอธิบายถึงลักษณะต่างๆของธรรมชาติและความสัมพันธ์ซึ่งมีต่อกัน

การสื่อความหมาย (Interpretation) เป็นกิจกรรมให้การศึกษาชนิดหนึ่งที่มีเป้าหมายใน...การแปลหรือแสดงความหมายและความสัมพันธ์ของทรัพยากร... ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติทรัพยากรหรือผลิตผลทางวัฒนธรรม ให้ปรากฏออกมาสู่ผู้ใช้พื้นที่หรือผู้รับ โดยการใช้สื่อที่เป็นวัตถุจริงหรือการได้สัมผัสด้วยตนเองและหรือโดยสื่อตัวกลางอื่นๆ มากกว่าการที่จะเป็นการสื่อสารกันด้วยข้อมูลจริงตรงๆเท่านั้น (Freeman Tilden, 1957 ใน ปิยะทิพย์ พิพิธธรณีธรรม, 2539: 1)

นอกจากนี้ Sharpe (1976) ในสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542: 41) ได้ระบุไว้ว่า การสื่อความหมาย (Interpreting) คือการบริการผู้มาเยือนพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ป่าและพื้นที่นันทนาการอื่นๆ แม้ว่าผู้มาเยือนจะมาพักผ่อนหรือมาหาความรื่นรมย์หรือวัตถุประสงค์ใดก็ตาม แต่ต่างปรารถนาจะได้ทราบเรื่องราวของทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของพื้นที่ที่ไปเยือนด้วยทรัพยากรเหล่านี้ ได้แก่ ...เรื่องราวทางธรณีวิทยา สัตว์ พืช นิเวศวิทยา ประวัติศาสตร์และโบราณคดี... การตีความหรือสื่อความหมายจะเป็นการโยงใยการสื่อสารระหว่างผู้มาเยือนกับทรัพยากรเหล่านั้น

สำหรับความหมายของการสื่อความหมายธรรมชาติ มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำจำกัดความไว้โดยสามารถสรุปความไว้เป็นที่เข้าใจร่วมกันว่า การสื่อความหมายธรรมชาติ (Nature

Interpretation) คือ การแปลความหรือตีความเกี่ยวกับธรรมชาติและสรรพสิ่งต่างๆ รอบตัวด้วยวิธีการหรือตัวกลางหรืออุปกรณ์ที่เหมาะสม...เพื่อให้ผู้มาเยือนได้รู้และเข้าใจ... ตลอดจน...ได้รับความเพลิดเพลิน...กลับไป การสื่อความหมายธรรมชาติเป็นกิจกรรมการศึกษาประเภทหนึ่งแต่มิใช่เป็นการบังคับให้ต้องเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวสมัครใจที่จะเรียนรู้มากกว่า

วัตถุประสงค์ของการสื่อความหมาย

การสื่อความหมายธรรมชาติเป็นสิ่งที่จำเป็นที่ต้องกระทำเพื่ออนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของโลก การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544: 47) จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการสื่อความหมายไว้ดังนี้

ประการแรก และที่สำคัญที่สุดก็เพื่อช่วยให้นักท่องเที่ยวได้พัฒนาจิตสำนึก (Awareness) ความพึงพอใจ (Appreciation) และความเข้าใจ (Understanding) เกี่ยวกับพื้นที่ที่ไปเยือนได้ดีขึ้น ซึ่งเท่ากับเป็นการทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่มีความหลากหลาย รื่นรมย์ และมีคุณค่ากลับไป (สุรัชย์ ท้วมสมบูรณ์ 2533: 2-3)

ประการที่สอง เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการพื้นที่หรือเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการ ซึ่งสามารถทำได้ 2 แนวทาง

(1) ใช้การสื่อความหมายธรรมชาติเป็นตัวกระตุ้นนักท่องเที่ยวให้รู้จักใช้ทรัพยากรนั้นหนาแน่นด้วยความระมัดระวัง และปลูกฝังพฤติกรรมที่ถูกต้องเมื่อเข้ามาเยือนพื้นที่

(2) ใช้เป็นตัวลดผลกระทบต่อทรัพยากรโดยการใช้การสื่อความหมายธรรมชาติชักน่านักท่องเที่ยวให้หลีกเลี่ยงการใช้พื้นที่เปราะบางหรือง่ายต่อการเสื่อมหรือสูญเสียสภาพและบริเวณที่มีการใช้อย่างหนาแน่นมากไป ให้เปลี่ยนไปใช้บริเวณอื่นที่สามารถรองรับการใช้ประโยชน์มากกว่า

ประการที่สาม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือเสริมสร้างการประชาสัมพันธ์ขององค์การและกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรนั้น องค์กรทุกแห่งทั้งภาครัฐบาลและเอกชนย่อมมีสิ่งที่จะต้องสื่อสารไปสู่สาธารณชน ดังนั้นการจัดทำการสื่อความหมายอย่างเหมาะสมจะช่วยเสริมสร้างภาพพจน์ที่ดีให้แก่องค์กรนั้นๆ

เงื่อนไขของการสื่อความหมาย

เงื่อนไขที่สำคัญที่สุดของการสื่อความหมาย คือ ต้องสื่อถึงพื้นที่ และต้องเกี่ยวข้องกับผู้ใช้พื้นที่ ชี้นำงานสื่อความหมายที่มีคุณภาพควรเป็นชี้นำงานที่นำเสนอให้มีการโต้ตอบกันระหว่าง 4 ปัจจัย คือ

- 1) ทรัพยากรของพื้นที่ (ทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้)
- 2) ผู้รับข้อมูล
- 3) ผู้ใช้พื้นที่ชุมชนท้องถิ่น
- 4) พื้นที่อนุรักษ์ (หมายถึงตัวพื้นที่เองและระบบการจัดการ)

โครงสร้างหลักการสื่อความหมาย (Tilden's Trips)

โครงสร้างหลักในการสื่อสาร ซึ่งจะเรียกว่า Tilden's Trips คือจุดหลักของการนำเสนอและกระบวนการที่ก่อให้เกิดความรู้สึก เพื่อทำการสื่อความหมาย (interpretive) อาจต้องใช้ข้อมูลพอสมควร กล่าวคือ

1) กระตุ้น (Provoke) การสื่อความหมายที่เริ่มต้นด้วยคำกล่าวที่เป็นการกระตุ้น หัวข้อหรือเทคนิคอื่นที่ทำให้ผู้มาเยือนสนใจ/ดึงดูดความสนใจของผู้มาเยือน และการกระตุ้นความสนใจในการสื่อสาร ตัวอย่างเช่น หัวข้อในการกระตุ้นอาจเป็น “หญ้าโซด้ว” เป็นการสื่อความหมายเกี่ยวกับพืชอาหารของม้ง นำมาใช้เพื่อประกอบอาหารกับไก่ดำ เป็นอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของม้ง นอกจากนี้คุณจะสามารถเรียกความสนใจ และดึงดูดความสนใจของผู้มาเยือนด้วยการใช้ภาษาท้องถิ่น

2) สัมพันธ์ (relate) Tilden กล่าวว่า นอกจากเราจะสามารถช่วยให้ผู้มาเยือนสัมพันธ์กับองค์ประกอบที่สำคัญ หรือความสำคัญของเนื้อหาที่พวกเรากำลังสื่อ หรือเรื่องราวในชีวิตประจำวันของผู้มาเยือน ดังนั้น พวกเราต้องการใช้ความหลากหลายของเทคนิค (การอุปมาอุปไมย การเปรียบเทียบ/เปรียบเปรย ฯลฯ) จะช่วยให้ผู้มาเยือนมีความชัดเจนกับข้อความที่สื่อ

3) เปิดเผย (reveal) การเปิดเผยคือ การเปิดเผยเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของเรื่องราวหรือการนำเสนอให้ผู้มาเยือนตอบคำถาม ลักษณะพิเศษของภาพรวมทั้งหมดหรือจุดเด่นที่ไม่ปกติ ภาพรวมทั้งหมดของสถานที่ เช่น จากตัวอย่างข้างต้น “หญ้าโซด้ว” เป็นพืชสมุนไพรที่ทุกบ้านนำมาปลูกรอบบ้าน นิยมต้มกับไก่ดำ ทำให้น้ำซุปมีกลิ่นหอมและหวาน และยังมีสรรพคุณบำรุงกำลัง ซึ่งหญ้าโซด้วนี้ ไม่ได้พบทั่วไปจะมีเฉพาะในหมู่บ้านนี้เท่านั้น เป็นต้น ความพยายามสร้างเอกลักษณ์/ความพิเศษของข้อความ ใช้ความพอเพียง และการสร้างสรรค์และส่งเสริมเค้าโครงเรื่องที่เฉพาะเจาะจง ใช้อารมณ์หรือคำพูดช่วยเสริมความน่าสนใจให้มากขึ้น

สาระสำคัญของการสื่อความหมาย

งานสื่อความหมายธรรมชาติของแต่ละพื้นที่จะมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับประวัติความเป็นมาของการก่อตั้ง ความโดดเด่นของทรัพยากร นโยบายหรือเป้าหมายในการจัดการพื้นที่นั้นๆ และปัจจัยอื่นๆ เช่น ระดับ ประเภท และจำนวนของผู้เข้าใช้พื้นที่ กำลังเจ้าหน้าที่ งบประมาณ เป็นต้น ดังนั้น นักสื่อความหมายจำเป็นต้องกำหนดวัตถุประสงค์และศึกษาข้อมูล ซึ่งควรคำนึงถึงคุณสมบัติของเนื้อหาที่จะนำเสนอ ให้มีสาระประกอบทั้ง 6 เรื่อง ดังนี้ (ปิยะทิพย์ พิพิธวิจิตรธรรม, 2539: 3)

1) ข่าวสารและคำแนะนำ (Information and Orientation) สาระที่เป็นข้อมูลและคำแนะนำเบื้องต้น บอกกล่าวต่อผู้เข้าใช้พื้นที่ให้ทราบว่าควรจะต้องเตรียมตัวและเตรียมการอย่างไร จึงจะสามารถเข้าใช้พื้นที่ได้อย่างปลอดภัยและสนุกสนาน

2) ความเข้าใจและความประทับใจ (Understanding and Appreciation) สาระที่ให้ความเข้าใจถึงความหลากหลายของระดับการให้บริการ และระดับความละเอียดของข้อมูลที่เกิดขึ้น ความประทับใจและซาบซึ้งถึงคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรที่มีต่อพื้นที่ชุมชน

3) การป้องกัน (Protection) ข้อมูลและคำแนะนำเกี่ยวกับกิจกรรม และวาระต่างๆ ที่ผู้ใช้พื้นที่สามารถสัมผัสกับทรัพยากรของพื้นที่ได้อย่างสนุกสนานและปลอดภัย ในขณะเดียวกันก็ไม่ทำลายหรือใช้เกินความพอดี ทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจจะกระทำ

4) การมีส่วนร่วมและการพัฒนาทักษะ (Participation and Skill Development)

สาระที่ว่าด้วยระดับและประเภทการให้บริการที่แตกต่างกัน เพื่อเชิญชวนและจูงใจให้ผู้ใช้พื้นที่ทำกิจกรรมนันทนาการในพื้นที่ด้านอื่นๆ อีก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กิจกรรมที่ต้องการฝึกฝนตนเองหรือต้องใช้เวลามากขึ้น เช่น การลงมือปฏิบัติหรือเรียนรู้การทำงานหัตถกรรมต่างๆ จักสาน เพ้นท์สี ทอผ้า เป็นต้น

5) การสนทนา (Dialogue) เนื้อหาที่เสมือนเป็นการเปิดเวทีสนทนาให้สำหรับเพื่อแลกเปลี่ยน

ติดต่อสื่อสารหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความต้องการของกันและกัน ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน

6) การให้การศึกษา (Education) เป็นเนื้อหาที่ให้ข้อมูลที่จำเป็นในการสร้างความ

เข้าใจให้แก่ผู้ที่สนใจ และกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ให้ทราบและเข้าใจถึงคุณค่าและความโดดเด่นของทรัพยากรที่มีต่อพื้นที่นั้นๆ ต่อพื้นที่ชุมชน

จากเนื้อหาสาระทั้ง 6 ประการนี้ นักสื่อความหมายของพื้นที่อนุรักษ์แต่ละแห่งควรกำหนดว่างานสื่อความหมายควรมีอะไรบ้าง โดยการจัดทำเป็นแผนงานการสื่อความหมาย อย่างไรก็ตาม หากยังไม่มีความพร้อมซึ่งอาจเกิดจากปัญหาด้านบุคลากรและงบประมาณ สิ่งที่จะต้องทำคือ ต้องกำหนดให้ได้ว่างานสื่อความหมายพื้นฐานคือเรื่องอะไร และต้องถ่วงงานชิ้นนั้นเป็นความจำเป็นจะต้องดำเนินการ

ที่มา: สวิขญา ศุภอุดมฤกษ์ ตรีรัตน์

เอกสาร 7 การออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยว

คำสำคัญ: หลักสำคัญในการออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยว คือ

1. เกิดรายได้จากเงินตราต่างประเทศ
2. สร้างอาชีพ และเกิดการจ้างแรงงาน
3. เกิดการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก และสาธารณูปโภค
4. เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว (ทั้งทางธรรมชาติ และ

วัฒนธรรมท้องถิ่น เพราะก่อให้เกิดรายได้)

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำโปรแกรมท่องเที่ยว

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (2555 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึงหัวใจสำคัญของโปรแกรมท่องเที่ยวที่ดี คือ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยว กับเจ้าของบ้านให้เกิดการเรียนรู้และเกิดความประทับใจ ประกอบไปด้วย 1) หลักการออกแบบโปรแกรมท่องเที่ยว 2) องค์ประกอบที่สำคัญในการออกแบบโปรแกรมท่องเที่ยว 3) รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4) การวิเคราะห์ขีดความสามารถในการรองรับ 5) ลักษณะของขีดความสามารถในการรองรับ 6) การควบคุมดูแลการใช้ประโยชน์และกฎกติกาในการกำหนดขีดความสามารถ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

หลักการของการออกแบบโปรแกรมท่องเที่ยว

1. สนุก - มีความสนุกสนานในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว
2. ความรู้ - สามารถสร้างความรู้ ความเข้าใจต่อตนเอง พื้นที่ คนท้องถิ่น และประวัติศาสตร์ เกิดการเรียนรู้
- 3.ปลอดภัย - มีการจัดการที่ดี ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกมั่นคง ปลอดภัย และเกิดความไว้วางใจ
4. เข้าใจท้องถิ่น - เกิดความเข้าใจท้องถิ่น ธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่นมากขึ้น

องค์ประกอบที่สำคัญในการออกแบบโปรแกรมท่องเที่ยว

1. พิจารณาถึงกิจกรรมและสิ่งอำนวยความสะดวก
2. ประเมินความสามารถและขีดจำกัดของทรัพยากรที่จะทำให้นักท่องเที่ยวสนุก มีความสุข และไม่ก่อผลกระทบ
3. กำหนดเนื้อหาสาระของสิ่งที่ต้องการนำเสนอ โดยที่ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย
4. โปรแกรมต้องเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย (ความสนใจ อายุ เพศ) โดยอยู่บนหลักการของการเคารพวัฒนธรรมชุมชน และไม่ก่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
5. มีระบบการประสานงานและจัดวางคนที่เหมาะสม
6. มีระบบการประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว
7. มีระบบการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ขีดความสามารถในการรองรับ

ขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ในการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง ปริมาณนักท่องเที่ยวสูงสุดที่สามารถอยู่ได้ด้วยความพอใจและได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวหนึ่งๆ โดยไม่ทำให้สภาพแวดล้อมถูกทำลายหรือถูกทำลายน้อยที่สุด ยังคงรักษาสภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดีไว้ได้มากที่สุด ทั้งนี้ การพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องไม่กระทบต่อความจำเป็นพื้นฐานและความรู้สึกนึกคิดของประชาชนในท้องถิ่นด้วย

ลักษณะของขีดความสามารถในการรองรับ

1. ความสามารถในการรองรับทางด้านเศรษฐกิจ (Economic carrying capacity) เป็นระดับการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้ระบบเศรษฐกิจได้ผลตอบแทนสูงสุดภายใต้ข้อจำกัด โดยไม่กระทบต่อการลงทุนและค่าครองชีพของชาวบ้านในพื้นที่
2. ความสามารถในการรองรับทางกายภาพ (Physical carrying capacity) เป็นระดับการพัฒนาการท่องเที่ยวสูงสุดที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมทางกายภาพของทรัพยากรท่องเที่ยว รวมถึงระดับความแออัดของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการท่องเที่ยวในพื้นที่นั้น
3. ความสามารถในการรองรับทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and culture carrying capacity) เป็นระดับปริมาณนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ไม่ทำให้ความสัมพันธ์ทางสังคม ศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นถูกทำลายด้วยการให้บริการเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
4. ความสามารถในการรองรับทางสิ่งแวดล้อม (Environment carrying capacity) เป็นระดับปริมาณนักท่องเที่ยวสูงสุดที่จะไม่ทำให้สภาพแวดล้อมระบบนิเวศในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวถูกทำลาย หรือถูกใช้อย่างไม่เป็นธรรมต่อคนท้องถิ่น
5. ความสามารถในการรองรับทางด้านความรู้สึก (Perceptual carrying capacity) เป็นระดับปริมาณนักท่องเที่ยวสูงสุดที่จะไม่ทำให้ความเป็นส่วนตัวของทั้งสองฝ่ายคือคนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวขาดความรู้สึกความเป็นส่วนตัว

การควบคุมดูแลการใช้ประโยชน์และกฎกติกาในการกำหนดขีดความสามารถ

1. การจำกัดปริมาณการใช้ประโยชน์ - จำนวนครั้งที่เข้าเยี่ยมชม
2. การกระจายการใช้ประโยชน์ - ทุกคนในชุมชนมีส่วนในการให้บริการท่องเที่ยว
3. การรวมการใช้ประโยชน์ - ทุกคนในชุมชนได้ผลตอบแทนจากการท่องเที่ยว อาจเป็นในรูปกองทุนต่างๆ
4. การจำกัดระยะเวลาการใช้ประโยชน์ - กำหนดระยะเวลาท่องเที่ยว เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้
5. การจำกัดฤดูกาลในการใช้ประโยชน์ - ไม่กระทบต่อวิถีชีวิตวัฒนธรรม รวมถึงสิ่งแวดล้อม

6. การจำกัดขนาดของกลุ่มนักท่องเที่ยว - จำนวนนักท่องเที่ยวที่ทำให้ทั้ง 2 ฝ่ายไม่สูญเสียความเป็นส่วนตัว

วิธีคิดการออกแบบโปรแกรมท่องเที่ยว

CBT ตอบความมุ่งหวังของชุมชนในการเผยแพร่ให้คนภายนอกได้เรียนรู้เรื่องราวความผูกพันระหว่างคนกับป่าการออกแบบโปรแกรมท่องเที่ยววันแรกให้สัมผัสระบบวิถีชีวิตที่เรียบง่ายของชุมชน วันที่สองให้เห็นระบบการทำไร่และการใช้ประโยชน์จากป่าของชาวบ้าน พร้อมเปิดเวทีพูดคุยแลกเปลี่ยนตอนกลางคืน วันสุดท้ายนำเสนอเรื่องงานอนุรักษ์กล้วยไม้ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งความภาคภูมิใจของชุมชนในการเพาะเลี้ยงกล้วยไม้ได้และได้นำคืนสู่ป่า (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2555 : ออนไลน์)

1. กิจกรรมสร้างการเรียนรู้โดยมีประสบการณ์ตรง

การช่วยเป่าลมในกระบวนการตีมีด สร้างให้เข้าใจเรื่องเทคโนโลยีของชาวบ้านและความสำคัญของการตีมีดกับการผลิตของชุมชน ได้เรียนรู้การดำข้าว การทอผ้า อันเป็นวิถีชีวิตขั้นพื้นฐานในชีวิตประจำวันของชาวบ้าน การเก็บผักจากไร่ และการใช้สมุนไพรจากป่า ซึ่งวิถีเช่นนี้ไม่มีแล้วในเมือง

2. ความหลากหลายของกิจกรรมสร้างความเพลิดเพลินและประทับใจ

มีทั้งเดินเที่ยวรอบหมู่บ้าน เดินไปไร่หมุนเวียน เดินป่าศึกษาธรรมชาติและกล้วยไม้ ชมวิวทิวทัศน์ และช่วงเวลาพิเศษ เช่น พระอาทิตย์ขึ้นและตก นอนทั้งที่บ้านและตั้งเต็นท์กลางป่า เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติไปและกลับคนละเส้นทาง

3. เวทีการพูดคุย

สร้างการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างเป็นธรรมชาติ ในบรรยากาศที่เป็นกันเอง ในวิธีการต้อนรับแบบคนท้องถิ่น ซึ่งนักท่องเที่ยวมีโอกาสถามโดยตรงกับมัคคุเทศก์ชาวบ้าน และเวทีการแลกเปลี่ยนตอนกลางคืน

4. ระยะเวลาที่เหมาะสม

หากนักท่องเที่ยวได้ใช้ชีวิตอยู่ในหมู่บ้านอย่างน้อย 3 วัน ในโปรแกรมลักษณะนี้จะทำให้เข้าใจชาวบ้านมากขึ้น และมีการจัดการโดยชุมชนอย่างแท้จริง หากถ้านักท่องเที่ยวมากับมัคคุเทศก์ในเมืองและพาขึ้นดอยปุ๋ยแล้วกลับภายในวันเดียวลักษณะนี้ชุมชนแทบไม่ได้อะไรเลย

5. มีการกระจายบทบาทการทำงาน

ในโปรแกรมท่องเที่ยวที่มีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่าย ได้แก่

- 1) มัคคุเทศก์ท้องถิ่น พาจากเมืองแม่ฮ่องสอนมาถึงหมู่บ้าน
- 2) มัคคุเทศก์ชาวบ้าน พาเดินเที่ยวรอบหมู่บ้าน และพาเดินป่า/ตั้งเต็นท์กลาง

ป่า

3) วิทยากรชาวบ้าน ตัวแทนกล่าวต้อนรับ ผู้รู้ด้านการตีมีด ทอผ้า สมุนไพร เพาะเลี้ยงกล้วยไม้ เวทีพูดคุยตอนกลางคืน

4) เจ้าของบ้านพัก จัดการที่พักและอาหารได้

6. ราคาที่เป็นธรรม

ในโปรแกรมนี้ชุมชนสามารถใส่ราคา พร้อมชี้แจงอัตราค่าใช้จ่ายในแต่ละรายการได้

เนื้อหาในโปรแกรมท่องเที่ยว

1. ช่วงเวลาท่องเที่ยวและสถานที่ – เช่น จำนวนวัน วัน เวลา ชื่อสถานที่
2. กิจกรรมท่องเที่ยว - จะพานักท่องเที่ยวไปทำอะไรบ้าง จะไปที่ไหนบ้าง ไปเมื่อไหร่ แล้วจะไปไหนต่อ มีอะไรเด่น และนักท่องเที่ยวต้องทำอะไรบ้าง
3. การบริการอื่นๆ (หรือทางเลือกเสริม) การเดินทางใช้ยานพาหนะอะไร ที่พักเป็นแบบไหน
4. ข้อจำกัด/คำเตือน/คำแนะนำ/การเตรียมตัวของนักท่องเที่ยว ข้อมูลการติดต่อแหล่งท่องเที่ยว – ติดต่อที่ใคร ชื่ออะไร ติดต่ออย่างไร
5. ราคาต่อท่าน (จำนวนคนต่อกรุ๊ป), การมัดจำ/จ่ายเงิน – ราคา ส่วนลด ต้องจ่ายเงินอย่างไร ที่ไหน

ตัวอย่างโปรแกรมการท่องเที่ยว

โปรแกรม @บ้านต้นเปา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ระหว่างวันที่ 4 - 6 มิถุนายน 2561

จ. 4 มิ.ย. 61	กิจกรรม
10.00 น.	> นัดพบนักท่องเที่ยว ณ ปั๊มน้ำมันบางจาก (ถนนเชียงใหม่-ลำปาง) ฝั่งตรงข้ามสถานีขนส่งผู้โดยสาร อาเขตเชียงใหม่ ก่อนถึงแยกหนองประทีป ประมาณ 400 เมตร และออกเดินทางโดยรถสี่ล้อแดงไปบ้านต้นเปา อำเภอสันกำแพง
10.30 น.	> ถึงวัดต้นเปา การต้อนรับและแนะนำประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน และภูมิปัญญาการทำกระดาษสา สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ วิหารวัดต้นเปา ชมการตีกลองบูชา ทำบุญและผูกข้อมือ
12.00 น.	> อาหารกลางวันร่วมกัน
13.00 น.	> กิจกรรมเรียนรู้การทำกระดาษสาแบบดั้งเดิม และแปรรูปเป็นชิ้นงาน เยี่ยมชมบ้านโบราณล้านนา และการทอผ้ากำแพง
16.30 น.	> เดินทางโดยรถรับจ้าง กลับเข้าบ้านต้นเปา
18.00 น.	> อาหารเย็นร่วมกันแบบขันโตกล้านนา พร้อมชมการแสดง > เข้าที่พัก พักผ่อนตามอัธยาศัย
อ. 5 มิ.ย. 61	กิจกรรม

- 07.30 น. > อาหารเช้าร่วมกัน ณ บ้านพ่อหลวงวิจิตร
- 08.30 น. > เดินทางไปจุดนัดพบ ณ ฟาร์มกระดาศา เติมน้ำมันบ้าน สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของชุมชน
- 09.30 น. > กิจกรรมเรียนรู้การฟื้นเชือกกระดาศา และทำของที่ระลึก เยี่ยมชมสวนพืชสมุนไพร และชิมชาสมุนไพร
- 12.00 น. > อาหารกลางวันร่วมกัน
- 13.00 น. > กิจกรรมเรียนรู้การทำขนมจ็อก เยี่ยมชมบ้านแม่ฟองคำ และเรียนรู้การทำดอกไม้กระดาศา
- 17.00 น. > เดินทางเข้าที่พัก พักผ่อนตามอัธยาศัย
- > อาหารเย็นแบบท้องถิ่นล้านนา

พ. 6 มิ.ย.
61

กิจกรรม

- 07.30 น. > อาหารเช้าร่วมกัน ณ บ้านพ่อหลวงวิจิตร
- 08.30 น. > เรียนรู้วิธีการทำกระดาศารักษ์โลก เรียนรู้วิธีการแปรรูปกล่องกระดาศา และเยี่ยมชมผลิตภัณฑ์ในชุมชน
- 12.00 น. > อาหารกลางวันร่วมกัน
- 13.00 น. > ตัวแทนบ้านต้นเปากล่าวขอบคุณและอำล่านักท่องเที่ยว ออกเดินทางโดยรถสี่ล้อแดงจากบ้านต้นเปา อำเภอสันกำแพง กลับอำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่
- 15.00 น. > ส่งนักท่องเที่ยวสามารถลง 2 จุด คือ สถานีขนส่งผู้โดยสาร อาเขตและเซ็นทรัลแอร์พอร์ต ฟลาซ่า

หมายเหตุ

1. โปรแกรมอาจปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม
2. ถ้านำรถไปเอง จะไม่รับผิดชอบหากที่จอดรถให้และไม่รับผิดชอบหากเกิดความเสียหายใดๆ กับรถท่าน
3. กรณีอยู่ร่วมไม่ตลอดโปรแกรมนี้ การเดินทางไป-กลับต้องรับผิดชอบติดต่อยานที่ใช้ในการเดินทางเองและรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเอง โปรแกรมนี้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายให้ตามที่ระบุในโปรแกรมนี้เท่านั้น

ราคา

2,500 บาท/ท่าน (จำนวนที่รับ 5 - 10 ท่าน)

การจอง

มัดจำ 10% ของราคาเต็ม และแจ้งยืนยันการจองก่อนวันที่ 25 พฤษภาคม 2561

ติดต่อ

สนใจติดต่อได้ที่ คุณ A เบอร์โทรศัพท์ 080-9520001

ที่มา: สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, สวิขญา ศุภอุดมฤกษ์ ตริรัตน์

เอกสาร 8 ตัวอย่างแบบเก็บรวบรวมข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยว

ตัวอย่างข้อมูลทรัพยากรด้านธรรมชาติ

1. มะเดื่อญ้อ

ช่วงเวลาที่พบเห็นได้: ตลอดทั้งปี

ลักษณะเฉพาะ: ☐ ไม่ยืนต้น ☒ ไม่พุ่ม ☐ ไม่ล้มลุก ☐ ไม่เถาวัล ☐ กาฝาก ☐ เฟิร์น

การใช้ประโยชน์: ☒ อาหาร ☐ สมุนไพร ☐ ประดับ ☐ ใช้สอย

วิธีใช้ประโยชน์: ☐ ผล ☒ ใบ ☒ ยอด ☐ เปลือก ☐ ราก ☐ หัว

- กินยอดอ่อน หรือกินใบอ่อน เป็นเครื่องเคียง ทานกับลาบ

2. หง่าฉี

ช่วงเวลาที่พบเห็นได้: ตลอดทั้งปี

ลักษณะเฉพาะ: ☐ ไม่ยืนต้น ☒ ไม่พุ่ม ☐ ไม่ล้มลุก ☐ ไม่เถาวัล ☐ กาฝาก ☐ เฟิร์น

การใช้ประโยชน์: ☐ อาหาร ☒ สมุนไพร ☐ ประดับ ☐ ใช้สอย

- ใช้เป็นยาเบื่อปลาในน้ำ แต่ไม่เป็นอันตรายกับคน เพราะฤทธิ์ไม่แรงมากนัก

วิธีใช้ประโยชน์: ☐ ผล ☐ ใบ ☐ ยอด ☐ เปลือก ☒ ราก ☐ หัว ☐

- ใช้ส่วนรากทุบให้ละเอียดโรยแม่น้ำจะมีขาวขุ่นๆ จะทำให้ปลาตาย เป็นวิธีการจับปลาวิธีหนึ่งไม่เป็นพิษกับคน

3. อาพิล่ากอ

ช่วงเวลาที่พบเห็นได้: ฤดูร้อน

ลักษณะเฉพาะ: ☒ ไม้ยืนต้น ☐ ไม้พุ่ม ☐ ไม้ล้มลุก ☐ ไม้เถาวัล ☐ กาฝาก ☐ เฟิร์น

การใช้ประโยชน์: ☒ อาหาร ☐ สมุนไพร ☐ ประดับ ☐ ใช้สอย

วิธีใช้ประโยชน์: ☒ ผล ☐ ใบ ☐ ยอด ☐ เปลือก ☐ ราก ☐ หัว

- รสเปรี้ยว คน นก และกระรอก กินเป็นอาหารได้ ถ้าผลสุกจะมีสีส้ม ออกผลปีละครั้ง ในฤดูร้อน ชาวบ้านเชื่อว่าหากต้นปะมามีผลสุกเป็นสีส้มแล้วหมายถึงเข้าสู่ฤดูกาลปลูกข้าว

4. พาลาบม่า

ช่วงเวลาที่พบเห็นได้: ปลายฤดูฝน

ลักษณะเฉพาะ: ☐ ไม้ยืนต้น ☐ ไม้พุ่ม ☒ ไม้ล้มลุก ☐ ไม้เถาวัล ☐ กาฝาก ☐ เฟิร์น

การใช้ประโยชน์: ☐ อาหาร ☒ สมุนไพร ☐ ประดับ ☐ ใช้สอย

วิธีใช้ประโยชน์: ☐ ผล ☐ ใบ ☐ ยอด ☐ เปลือก ☒ ราก ☐ หัว

- ใช้รากต้มดื่มกิน

ตัวอย่างข้อมูลทรัพยากรด้านวัฒนธรรม

ชื่อท้องถิ่น:	พิธีการเลี้ยงผีฝ่าย
ผู้ให้ข้อมูล:	นาง....
ช่วงเวลาที่พบเห็นได้:	พิธีการเลี้ยงผีฝ่าย จะเริ่มขึ้นประมาณเดือนมิถุนายนของทุกปีซึ่งจะไม่มีการระบุนวันที่แน่นอน แต่ชาวบ้านจะประกอบพิธีกรรมในช่วงที่เจ้าของนาเตรียมตัวก่อนจะลงทำนา
ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง/ ผู้ดำเนินการ:	การเลี้ยงผีฝ่าย จะเริ่มขึ้นก่อนการลงนา ซึ่งจะมีขึ้นประมาณเดือนมิถุนายนของทุกปี พิธีกรรมนี้ผู้ประกอบพิธีกรรมคือคนที่มึที่นาติดกับฝ่ายเป็นผู้ประกอบพิธีโดยมีญาติหรือคนที่มีนาใกล้เคียงมาประกอบพิธีร่วมกัน โดยค่าใช้จ่ายในการประกอบพิธีจะมีการออกร่วมกันตามกำลังของแต่ละคน
ลักษณะ/วิธีการทำ/พิธีกรรม:	สิ่งที่ใช้ในการประกอบพิธีมีดังต่อไปนี้ 1. เหล้า 1 ขวด (ซึ่งได้จากการหมักและต้มของชาวบ้าน) 2. ไก่ 1 คู่ (ตัวผู้และตัวเมียอย่างละ 1 ตัว) 3. ดอกไม้ ธูปเทียน เพื่อใช้ในการประกอบพิธี ในวันนั้นผู้ประกอบพิธีและผู้มาร่วมพิธีจะประกอบอาหารร่วมกัน เมื่อเสร็จก็จะนำไปถวายแก่เจ้าที่ฝ่าย พร้อมกับอธิฐานขอเจ้าที่ฝ่ายให้ปกปักรักษาเจ้าของนา และน้ำในนาให้อุดมสมบูรณ์และเพียงพอแก่การเพาะปลูก อย่าได้ตัดขาดหรือขัดสนน้ำที่ใช้ในการทำนา ส่วนอาหารที่เหลือจากการประกอบพิธีทุกคนจะร่วมรับประทานอาหารร่วมกันจนหมดในวันนั้นโดยไม่มีการนำกลับบ้านพร้อมกับแลกเปลี่ยนพูดคุยกันในเรื่องของการทำนา และการใช้น้ำในนาร่วมกันเพื่อก่อให้เกิดความสามัคคีและเสมอภาคกันในเรื่องการใช้น้ำในนา
ความสำคัญ/ความเชื่อ:	<u>ข้อห้าม</u> 1. เจ้าของที่นาที่อยู่ติดฝ่ายเท่านั้นจะต้องประกอบพิธี 2. เจ้าของที่นาที่ใช้น้ำร่วมฝ่ายเดียวกัน ต้องร่วมออกค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงผีฝ่ายตามกำลังศรัทธา ไม่มีการบังคับ <u>ความเชื่อ</u> พิธีการเลี้ยงผีฝ่าย เป็นการขอเจ้าที่ฝ่ายให้ปกปักรักษาเจ้าของนา และน้ำในนาให้อุดมสมบูรณ์ และเพียงพอแก่การเพาะปลูก อย่าได้ตัดขาดหรือขัดสนน้ำในการทำนาเกษตร

ตัวอย่างข้อมูลทรัพยากรด้านภูมิปัญญา

1. จักสานหวาย

ภาพที่ 1 จักสานหวาย

- ผู้ให้ข้อมูล: อา..... , , และ.....
- ช่วงเวลาที่พบเห็นได้: ■ ตลอดทั้งปี
- ลักษณะ: ■ วัตถุดิบในการจักสานคือหวาย ซึ่งปัจจุบันหาได้ยากต้องเดินป่าออกไปหาในฝั่งประเทศเมียนมาร์
- ผลิตภัณฑ์ที่มีได้แก่ กระจาดเล็กสำหรับใส่ข้าว ซึ่งเป็นภาชนะดั้งเดิมที่ชาวอาข่าใช้สำหรับใส่ข้าวเป็นเสมือนจานข้าว ม้านั่ง โต๊ะสำหรับอาหาร กระบุงสำหรับใช้ไปไร่ นา ถังใส่ของเล็กๆ เป็นต้น และยังสามารถทำตามแบบที่ลูกค้าต้องการได้
- ความสำคัญ: ■ เป็นผู้ที่มีฝีมือในการจักสานหวาย ซึ่งในหมู่บ้านนี้เหลือเพียงรายเดียวที่ยังจักสานหวายได้อย่างปราณีตสวยงาม เป็นแหล่งผลิตเครื่องใช้ในครัวเรือนจากวัสดุธรรมชาติให้กับคนในชุมชน

2. เครื่องดนตรีทำมือ

ภาพที่ 2 เครื่องดนตรีทำมือ

- ชื่อท้องถิ่น: จ๊ะอั่ว
- ผู้ให้ข้อมูล: นางจันจิรา อาเคอ, , และ
- ช่วงเวลาที่พบเห็นได้: ตลอดปี
- ลักษณะ: ■ ในอดีตในการเล่นเพื่อจิบสว และผู้เฒ่าผู้แก่หลายคนสามารถผลิตเครื่องดนตรีชิ้นนี้ได้
- เป็นเครื่องดนตรีที่ทำจากไม้ไผ่ และใช้ซี่ผึ้งในการยึดไม้ไผ่ให้ติดกันและทำเป็นก้อนถ่วงน้ำหนักเพื่อให้เกิดเป็นเสียงทุ้มๆ เมื่อใช้มือดีด ปัจจุบันไม่ค่อยนิยมเล่น แต่ยังคงหลงเหลือผู้รู้ในชุมชนที่สามารถสอนวิธีการทำเครื่องดนตรีชิ้นนี้ได้

ความสำคัญ: ■ เป็นเครื่องดนตรีที่ในอดีตนิยมใช้สำหรับประกอบการร้องเพลง เช่น เพลงจีบสาว แต่ในปัจจุบันเหลือเพียงไม่กี่คนที่ยังเข้าใจความหมายในการเป่าจากเครื่องดนตรีชนิดนี้

3. ลายผ้าโบราณ

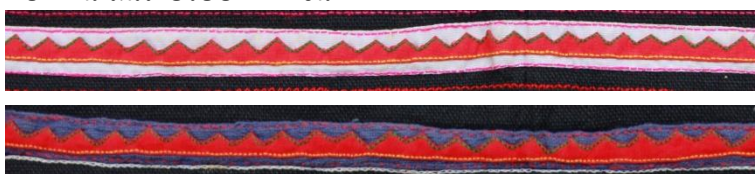
ผู้ให้ข้อมูล: นางอาเบอ อาเคอ อายุ....ปี

ช่วงเวลาที่พบเห็นได้ ■ ตลอดทั้งปี

ลักษณะ: ■ ชชาติพันธุ์อาข่าจะมีการนำผ้าสีดำ มาตัดเป็นชุดแต่งกายต่างๆ โดยมีการปักลวดลายต่างๆ ตามความต้องการ เพื่อเพิ่มความสดใสและความสวยงามให้กับชุด ใช้เป็นลวดลายในการประดับตกแต่งเครื่องแต่งกายชาติพันธุ์ เช่น เสื้อของผู้หญิงและผู้ชาย ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ หมวกเด็กเล็ก กระเป๋า ยามอื่นๆ ในปัจจุบันจะมีการแต่งกายด้วยชุดชาติพันธุ์เพียงแค่ช่วงมีประเพณีหรือเทศกาลต่างๆ แต่ก็ยังมีผู้สูงอายุบางท่านที่ยังแต่งกายด้วยชุดชาติพันธุ์ทุกวัน ลายผ้าของอาข่าโดยส่วนมากจะมีความคล้ายคลึงกัน ต่างกันเพียงแค่ขนาดของลายที่ปัก และการเติมสีบ้างเท่านั้น ซึ่งลายปักดั้งเดิมที่พบอยู่ในปัจจุบันมี 7 ลาย ดังนี้

1) ลายผ้าเอกลักษณ์ “อาฮาอุโล้”

การปักผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ บ่งบอกถึงความเป็นชาติพันธุ์ “อาฮาอุโล้” เป็นการปักบนผ้า 2 สีที่มีสีแตกต่างกันเพื่อให้สามารถมองเห็นลายได้ชัดเจนขึ้น โดยชั้นล่างจะตัดเป็นสีเหลืองผืนผ้า ส่วนชั้นบนจะตัดเป็นสามเหลี่ยมคล้ายฟันปลา แล้ววางลงไปบนผืนแรก จากนั้นจะปักเดินเส้นโดยรอบทั้ง 2 ชั้น

เอกสาร 9 แบบประเมินทัศนคติผู้เรียน

ต่อกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
(สำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1)

กิจกรรมภายใต้โครงการวิจัยเรื่อง: การศึกษารูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย

ตอนที่ 1 ทัศนคติต่อกิจกรรมการเรียนรู้

คำแนะนำ: โปรดแสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับคะแนนความชอบในกิจกรรมดังนี้

5 คะแนน = ชอบมากที่สุด

4 คะแนน = ชอบมาก

3 คะแนน = ชอบปานกลาง

2 คะแนน = ชอบน้อย

1 คะแนน = ชอบน้อยที่สุด

องค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้	ระดับความชอบ				
	5	4	3	2	1
1. ความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการท่องเที่ยว					
2. การค้นคว้าจากนิตยสาร หรือสิ่งพิมพ์อื่นๆ					
3. การค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต					
4. การเรียนรู้จากคลิปวิดีโอใน Youtube					
5. ประสบการณ์การฝึกปฏิบัติจริง					
6. การระดมความคิดแบบกลุ่ม เช่น ทำมายด์แมพ					
7. การนำเสนอหน้าห้อง					
8. การเรียนรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ					
9. ครูผู้สอน (นำกิจกรรม)					
10. สถานที่ทำกิจกรรม (โปรดระบุสถานที่					
11. อื่นๆ (ระบุ)					
12. อื่นๆ (ระบุ)					
13. อื่นๆ (ระบุ)					
14. อื่นๆ (ระบุ)					

ตอนที่ 2 ผลการเรียนรู้

คำแนะนำ: โปรดเขียนแสดงความคิดเห็นในแต่ละข้อคำถามดังนี้

1. การออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงอะไรบ้าง

2. รูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนมีอะไรบ้าง

3. การเป็นเจ้าบ้านที่ดีมีลักษณะเป็นอย่างไร

4. การนำเที่ยวมีขั้นตอนอย่างไร

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติม

ในปีการศึกษาถัดไป นักเรียนจะเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอีกหรือไม่

☐ เข้าร่วม เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

☐ ไม่เข้าร่วม เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

เอกสาร 10 แบบประเมินทัศนคติผู้เรียน

ต่อกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
(สำหรับระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2)

กิจกรรมภายใต้โครงการวิจัยเรื่อง: การศึกษารูปแบบการพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดเชียงราย

ตอนที่ 1 ทัศนคติต่อกิจกรรมการเรียนรู้

คำแนะนำ: โปรดแสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับ
คะแนนความชอบในกิจกรรมดังนี้

5 คะแนน = ชอบมากที่สุด

4 คะแนน = ชอบมาก

3 คะแนน = ชอบปานกลาง

2 คะแนน = ชอบน้อย

1 คะแนน = ชอบน้อยที่สุด

องค์ประกอบของกิจกรรมการเรียนรู้	ระดับความชอบ				
	5	4	3	2	1
1. ความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับการท่องเที่ยว					
2. การค้นคว้าจากนิตยสาร หรือสิ่งพิมพ์อื่นๆ					
3. การค้นคว้าจากอินเทอร์เน็ต					
4. การเรียนรู้จากคลิปวิดีโอใน Youtube					
5. ประสบการณ์การฝึกปฏิบัติจริง					
6. การระดมความคิดแบบกลุ่ม เช่น ทำมายด์แมพ					
7. การนำเสนอหน้าห้อง					
8. การเรียนรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ					
9. ครูผู้สอน (นำกิจกรรม)					
10. สถานที่ทำกิจกรรม (โปรดระบุสถานที่					
11. อื่นๆ (ระบุ)					
12. อื่นๆ (ระบุ)					
13. อื่นๆ (ระบุ)					
14. อื่นๆ (ระบุ)					

ตอนที่ 2 ผลการเรียนรู้

คำแนะนำ: โปรดเขียนแสดงความคิดเห็นในแต่ละข้อคำถามดังนี้

1. การสื่อความหมายจะต้องบอกเล่าเรื่องราวอย่างไรบ้าง

2. โปรแกรมการท่องเที่ยวย่อมมีเนื้อหาสำคัญอะไรบ้าง

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติม

ในปีการศึกษาถัดไป นักเรียนจะเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอีกหรือไม่

☐ เข้าร่วม เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

☐ ไม่เข้าร่วม เพราะเหตุใด

.....

.....

.....

สื่อสำหรับครู

Slide 1 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน

รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน 	รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน 1. ศึกษาธรรมชาติ 1. การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ และกิจกรรมศึกษาธรรมชาติอื่นๆ เช่น ดูนก ดูผีเสื้อ พายเรือ ชี่จักรยาน วาดรูป 	รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน 1. ศึกษาธรรมชาติ ดูนก
รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน 1. ศึกษาธรรมชาติ ดูผีเสื้อ	รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน 1. ศึกษาธรรมชาติ ปั่นจักรยาน	รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน 1. ศึกษาธรรมชาติ ล่องแก่ง
รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2. เรียนรู้วิถีชีวิตในชุมชน • เด็กเที่ยวหมู่บ้านและร่วมกิจกรรมกับวิถีชีวิต • ไร่หมู่บ้าน เช่น การทำอาหาร ดัดข้าว ทำปุ๋ยใช้เอง • หอสมุดบ้าน เช่น การทำสวน ทำนา ทำปลา 	รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2. เรียนรู้วิถีชีวิตในชุมชน ทำบุญตักบาตร	รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2. เรียนรู้วิถีชีวิตในชุมชน การทำอาหารท้องถิ่น
รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2. เรียนรู้วิถีชีวิตในชุมชน การทำเกษตร ทำสวน	รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2. เรียนรู้วิถีชีวิตในชุมชน การหาปลาในน้ำ	รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3. ร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ * ร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ของชุมชน เช่น การทำกิจกรรมกับเด็กนักเรียนในโรงเรียน การปลูกป่า ทำแนวกันไฟ
รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3. ร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ การทำกิจกรรมกับเด็ก สอนภาษาเด็ก	รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3. ร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ การทำกิจกรรมกับเด็ก ทำโคลนลอย	รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3. ร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ การทำกิจกรรมพัฒนาเส้นทางเข้าชุมชน

Slide 2 เจ้าบ้านที่ดี

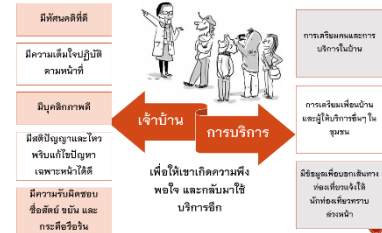

การเป็นเจ้าบ้านที่ดี

ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว “เจ้าบ้าน” หมายถึง เจ้าของบ้าน พ่อค้า แม่ค้า นักเรียน และประชาชนผู้ประกอบการอาชีพใดๆ ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ

องค์ประกอบของการเป็นเจ้าบ้านที่ดี

เจ้าบ้าน	เจ้าบ้าน	เจ้าบ้าน
1. มีทัศนคติที่ดี เจ้าบ้านมีความคิดเห็นที่ดี มองมองบวกต่อนักท่องเที่ยว หน้าตาดีในการต้อนรับนักท่องเที่ยว	2. มีความเต็มใจปฏิบัติตามหน้าที่ในการให้บริการนักท่องเที่ยว	3. มีบุคลิกภาพดี หน้าตาดีมีเสน่ห์ การแต่งกาย มีความรู้ในเรื่องของบ้านตัวเอง และการสื่อสารพูดคุยกับนักท่องเที่ยว
เจ้าบ้าน	เจ้าบ้าน	การบริการ
4. มีสติปัญญาและไหวพริบแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี ดูแลนักท่องเที่ยวที่ได้รับบาดเจ็บ	5. มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ซื่อสัตย์ และกระตือรือร้น เจ้าบ้านเตรียมพร้อมมารอบรับนักท่องเที่ยวก่อนเวลาเสมอ ในจุดที่นัดหมาย	1. การเตรียมคนและการบริการในบ้าน เตรียมฐานเรียนรู้เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว
การบริการ	การบริการ	
2. การเตรียมเพื่อนบ้าน และผู้ให้บริการอื่นๆ ในชุมชน	3. มีข้อมูลเพื่อบอกเส้นทางท่องเที่ยวแจ้งให้นักท่องเที่ยวทราบล่วงหน้า	

Slide 3 บทบาทผู้นำเที่ยว

บทบาทหน้าที่ของผู้นำเที่ยว

1. บทบาทในการต้อนรับนักท่องเที่ยว

1.1. รู้ข่าวสารและข้อมูลต่างๆ
ทางการท่องเที่ยว1.2. แนะนำและตักเตือนในสิ่งที่ควร
ปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติ

1.3. รู้วิธีการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

1.1 รู้ข่าวสารและข้อมูลต่างๆ ทางการท่องเที่ยว

1.1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับการเดินทาง ที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก
รู้เรื่องท้องถิ่นของเรา

1.1. รู้ข่าวสารและข้อมูลต่างๆ ทางการท่องเที่ยว

1.2. เรื่องการติดต่อประสานงาน กรณีฉุกเฉินต้องรู้แหล่งที่จะแจ้ง เพื่อขอ
ความช่วยเหลือ เบอร์โทรศัพท์ฉุกเฉิน อสม. อบต. ผู้ใหญ่บ้าน รพ. หน่วย
แพทย์ฉุกเฉิน ตำรวจ

1.1. รู้ข่าวสารและข้อมูลต่างๆ ทางการท่องเที่ยว

1.3. รอบรู้ข่าวสารบ้านเมือง รู้เรื่องเบ็ดเตล็ดรอบตัวเรา

1.2. แนะนำและตักเตือนในสิ่งที่ควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติ

1.2.1. วัฒนธรรมจารีตประเพณี และความเชื่อในท้องถิ่น

1.3. รู้วิธีการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

1.3.1. ถูกพิษที่เป็นอันตราย

1.3. รู้วิธีการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

1.3.2. การเดินป่าถูกแมลงสัตว์กัดต่อย

1.3. รู้วิธีการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

1.3.3. จมน้ำ

1.3. รู้วิธีการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

1.3.4. ตกจากที่สูง

2. บทบาทในการดูแลความปลอดภัย

สิ่งที่ควรระวังในการดูแลความ
ปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว2.1. อันตรายจากตัว
พื้นที่อันตรายในแหล่ง
ท่องเที่ยว2.2. อันตรายจากปัจจัย
ภายนอก2.1. อันตรายจาก
ตัวพื้นที่

โรคประจำถิ่น

มัลลาริ

2.1. อันตรายจากตัวพื้นที่

2.1.1. ภัยธรรมชาติ

แม่น้ำดินไหว

2.1. อันตรายจากตัวพื้นที่

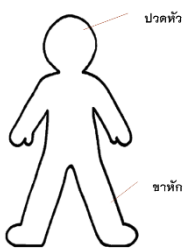
2.1.1. ภัยธรรมชาติ

ดินถล่ม

2.1. อันตรายจากตัวพื้นที่ 2.1.1. ภัยธรรมชาติ น้ำป่า 	2.1. อันตรายจากตัวพื้นที่ 2.1.2. สภาพพื้นที่ มีหน้าผาสูงชัน 	2.1. อันตรายจากตัวพื้นที่ 2.1.2. สภาพพื้นที่ กระแสน้ำรุนแรง
2.1. อันตรายจากตัวพื้นที่ 2.1.2. สภาพพื้นที่ มีสัตว์ร้าย และสัตว์หรือแมลงที่มีพิษ 	2.1. อันตรายจากตัวพื้นที่ 2.1.3. โรคประจำถิ่น โรคที่พบเกิดได้บ่อยและมีประจำอยู่ในพื้นที่ หรือในท้องถิ่นนั้นๆ ตลอดเวลา ไม่ได้ติดต่อกันมาจากที่อื่น/แหล่งอื่น - โรคพยาธิใบไม้ตับ โรคระยะเรื้อรังที่อันตราย เป็นโรคประจำถิ่นของภาคอีสาน - โรคเหาช้าง เป็นโรคประจำถิ่นของจังหวัดปทุมธานี - โรคคอตีบจากสาเหตุเชื้อไอโณติน เป็นโรคประจำถิ่นในภาคเหนือ 	2.2. ปัจจัยภายนอก โรคระบาด โจร ผู้ร้าย
2.2. ปัจจัยภายนอก 2.2.1. โรคระบาด - โรคไข้หวัดใหญ่ - โรคอุจจาระร่วง - โรคไข้เลือดออก - โรคอหิวาตกโรค 	2.2. ปัจจัยภายนอก 2.2.2. โจร ผู้ร้าย - ขโมยของนักท่องเที่ยว - ลักลอบเพื่อทำร้าย 	สิ่งที่ควรเตรียมพร้อมสำหรับชุดปฐมพยาบาล - น้ำมันบาล์ม (ยาหม่อง ยาตม) - ผ้าพันคอ (สีกะหล่ำ/สามเหลี่ยม) - ผ้าพันแผล - แก็งก์ ยาลดไข้ - น้ำดื่ม

ให้นักเรียนวาดรูปจากการเจ็บป่วย/บาดเจ็บที่อาจเกิดขึ้นได้กับนักท่องเที่ยวและปณิธาน

Slide 4 บุคลิกภาพผู้นำเที่ยว

บุคลิกภาพของผู้นำเที่ยว

คุณลักษณะของผู้นำเที่ยวที่ดี

คุณลักษณะของผู้นำเที่ยวที่ดี

1. บุคลิกภาพ (Personality)

1.1. จังหวะ

- มม
- หน้าตา
- หู จมูก ฟัน
- เล็บ

1.2. การแต่งกาย

- เสื้อ/กระโปรง/กางเกง
- รองเท้า ถุงเท้า

คุณลักษณะของผู้นำเที่ยวที่ดี

1. บุคลิกภาพ (Personality)

1.3. การพูดจา

- คำพูด
- น้ำเสียง

1.4. กิริยามารยาท

- ท่าทาง

คุณลักษณะของผู้นำเที่ยวที่ดี

2. ความรู้ (Knowledge)

- มีความรู้ดี
- สนใจสิ่งรอบตัว
- ช่างสังเกต
- รักการศึกษา

ค้นคว้าเป็นนักรอ่าน

คุณลักษณะของผู้นำเที่ยวที่ดี

3. ทักษะ (Skills)

สอนนักท่องเที่ยวทำขนมชาติพันธุ์ไทยใหญ่

คุณลักษณะของผู้นำเที่ยวที่ดี

4. ทัศนคติ (Attitude)

- มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
- มองโลกในแง่ดี
- สดชื่นร่าเริง
- มีน้ำใจพร้อมให้ความช่วยเหลือ
- ยินดีที่ได้เห็นผู้อื่นมีความสุข
- มีความเอื้อเฟื้อ รู้จักห่วงใยผู้อื่น
- มีอัธยาศัยดี ไม่ก้าวร้าว

สิ่งที่ผู้นำเที่ยวในชุมชนพึงปฏิบัติ

1. ต้องรู้จักกล่าวคำขอโทษและขอขอบคุณ
2. หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ

สิ่งที่ผู้นำเที่ยวในชุมชนพึงปฏิบัติ

3. ต้องให้ **ความสนใจ** และช่วยเหลือแลคนแก่ คนพิการ เด็กอย่างใกล้ชิด
4. ก่อนที่จะพูดต้องสำรวจ **ความพร้อม** ในการรับฟังนักท่องเที่ยว

สิ่งที่ผู้นำเที่ยวในชุมชนพึงปฏิบัติ

1. **ไม่ตะโกน ตบมือดังๆ** เพื่อเรียกนักท่องเที่ยวให้เข้ามาหา
2. **ไม่พูดจาคว่ำ** เมื่อนักท่องเที่ยวมาถึงสถานที่นัดหมายซ้ำ
3. **ไม่ทำตัวเป็นครู** ตั้งหน้าตั้งสอน
4. **ไม่ควรสูบบุหรี่** หรือดื่มสุราขณะปฏิบัติงาน

สิ่งที่ผู้นำเที่ยวในชุมชนพึงปฏิบัติ

5. **ไม่ควรนั่งร่วมโต๊ะ** เครื่องดื่มหรือรับประทานอาหารกับนักท่องเที่ยว **นอกจากจะถูกร้อง**
6. **ไม่แสดงความรำคาญ** เมื่อนักท่องเที่ยวซักถาม
7. ในกรณีที่นักท่องเที่ยวถาม และผู้นำเที่ยว **ไม่มีความรู้** ในเรื่องนั้นๆ ก็ให้ตอบว่า ขอภัยที่ไม่มีความรู้ในเรื่องนั้นๆ แต่จะไปค้นคว้าหาคำตอบมาให้ในภายหลัง

อย่าตอบคำถามทั้งที่ไม่ทราบ

อย่าลืมสังเกตปฏิทินของนักท่องเที่ยว

เปิด

สนใจ

ฟัง

เหนื่อย

Slide 5 ขั้นตอนการนำเที่ยว

ขั้นตอนการนำเที่ยว

ขั้นที่ 1 การต้อนรับ

สวัสดีค่ะ!

- การทักทาย สวัสดี
- แนะนำตัวเอง/กลุ่ม
- ประวัติหมู่บ้านพื้นที่ และแนะนำสถานที่โปรแกรมท่องเที่ยว
- ต้องนำ และ การอำนวยความสะดวก
- แนะนำข้อควรปฏิบัติ/กฎระเบียบ/ข้อห้าม

TOILET

ขั้นที่ 1 การต้อนรับ

1.1. การทักทาย สวัสดี กล่าวแนะนำตัวเอง และกลุ่มสมาชิกท่องเที่ยว

ขั้นที่ 1 การต้อนรับ

1.2. ประวัติหมู่บ้านพื้นที่ และแนะนำสถานที่โปรแกรมท่องเที่ยว

ขั้นที่ 1 การต้อนรับ

1.3. แนะนำข้อควรปฏิบัติ/กฎระเบียบ/ข้อห้ามของกลุ่มท่องเที่ยว และชุมชน

ขั้นที่ 1 การต้อนรับ

1.4. แนะนำการอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ ยานพาหนะในการบริการท่องเที่ยว จุดบริการน้ำดื่ม

ขั้นที่ 2 การนำเที่ยว

นำเที่ยวตามโปรแกรมนำเที่ยว

ปฏิบัติตามบทบาทของผู้นำเที่ยว

ขั้นที่ 2 การนำเที่ยว

2.1. นำเที่ยวตามโปรแกรมนำเที่ยว พานักท่องเที่ยวไปตามจุดที่กำหนดในโปรแกรม และไม่ควรพานักท่องเที่ยวตามจุดที่ไม่ได้กำหนดไว้

ขั้นที่ 2 การนำเที่ยว

2.2. ปฏิบัติตามบทบาทของผู้นำเที่ยว สามารถแนะนำให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว และสามารถดูแผนที่ท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งโปรแกรม

ขั้นที่ 3 การส่งแขก

สอบถามความพึงพอใจและข้อเสนอแนะจากนักท่องเที่ยว

การอำลา มอบของที่ระลึก/ภาพถ่ายร่วมกัน

ส่งแขก/แนะนำสถานที่ต่อไปคราวๆ

Thank you

ขั้นที่ 3 การส่งแขก

3.1. สอบถามความพึงพอใจและข้อเสนอแนะจากนักท่องเที่ยว

ขั้นที่ 3 การส่งแขก

3.2. กล่าวขอบคุณนักท่องเที่ยว

ขั้นที่ 3 การส่งแขก

3.3. การอำลา มอบของที่ระลึก/ภาพถ่ายร่วมกัน

ขั้นที่ 3 การส่งแขก

3.4. การส่งแขก / แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงต่อไปคราวๆ

Slide 6 การสื่อความหมายเพื่อการท่องเที่ยว

การสื่อความหมาย สำหรับผู้นำเที่ยว

คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้

รูปแบบของการสื่อความหมาย

ไม่ใช้คน

ใช้คน

หลักการไม่ใช้คนเพื่อนำเที่ยวในชุมชน

ป้ายบอกทาง

ป้ายเตือนภัย

หลักการใช้คนเพื่อนำเที่ยวในชุมชน

1. การพูด

- มีสื่อประกอบ
- ใช้ภาษาชัดเจน
- พิจารณาบริบท

2. สร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยว

ได้เห็นของจริง	ได้สัมผัส	ได้ลงมือทำ
จริง	ประทับใจ	เอง

เป้าหมายของการพูดเพื่อนำเที่ยว

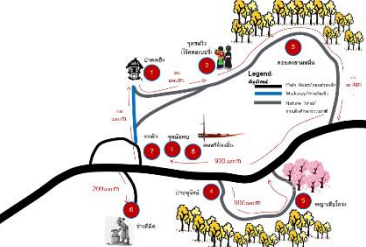

ผู้นำเที่ยว → การบอกเล่าเรื่องราว → นักท่องเที่ยว

ปฏิกริยาตอบสนอง: - สนทนาทักทาย, - คำถาม

เนื้อหาสาระในการพูดเพื่อนำเที่ยว

ทรัพยากร "สถานที่เคารพบูชา"

1. กระตุ้น ด้วยชื่อท้องถิ่น "....."

2. สำคัญ

- ภาษาไทยเรียกว่า "....."
- ประวัติความเป็นมา.....
- หลักฐาน/การค้นพบ.....
- ความเชื่อ/เคารพนับถือ.....
- ประเพณี/พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถานที่.....

3. ปิดเผยความสำคัญ ความเชื่อ/ความศรัทธาที่เกี่ยวข้อง.....

ทรัพยากรธรรมชาติ "พืชสมุนไพร"

1. กระตุ้น ด้วยชื่อท้องถิ่น "ชื่อประจำ"

2. สำคัญ

- ภาษาไทยเรียกว่า "....."
-
- มีดอกสวยงาม ลักษณะ.....
- มีสีขาวอมชมพู.....
- ซึ่งจะออกดอกในช่วงเดือน.....

3. ปิดเผยความสำคัญ ใช้ส่วนไหนทานได้? วิธีการคือ นำไปผสมน้ำดื่ม.....

ทรัพยากรธรรมชาติ "พืชอาหาร"

1. กระตุ้น ด้วยชื่อท้องถิ่น "เรื่องเล่า"

2. สำคัญ

- ภาษาไทยเรียกว่า "....."
- ที่มีหลายชนิด คือ.....
- วิธีการสังเกตลักษณะของมัน.....
- ฤดูกาลที่สามารถพบเห็นได้คือช่วงเดือน.....
- มีดอกสวยงาม ซึ่งจะออกดอกในช่วง.....

3. ปิดเผยความสำคัญ มลนามาคั่วทานได้ การเลือกปลูก.....วิธีการคือ.....

ทรัพยากรธรรมชาติ "ดอกไม้/สัตว์"

1. กระตุ้น ด้วยชื่อท้องถิ่น "....."

2. สำคัญ

- ภาษาไทยเรียกว่า "ดอกดวงสามเหล่" (ชุมชนตั้งชื่อเอง)
- ลักษณะพิเศษของมัน.....
- ฤดูกาลที่สามารถพบเห็นได้คือช่วงเดือน.....
- ดอกจะออกเพียงช่วงเวลาสั้นๆเท่านั้น คือ.....

3. ปิดเผยความสำคัญ สามารถพบเห็นได้ที่จุดนี้แห่งเดียวเท่านั้น.....หรือไม่เคยพบเห็นที่ไหนมาก่อน

ทรัพยากรธรรมชาติ "วิวทิวทัศน์"

1. กระตุ้น ด้วยชื่อท้องถิ่น "....."

2. สำคัญ

- ภาษาไทยเรียกว่า "....."
- สามารถพบเห็นได้คือช่วงเดือน/เวลา.....
- กิจกรรมเด่นในสถานที่ เช่น เก็บสตรอเบอร์รี่

3. ปิดเผยความสำคัญ ความพิเศษของมัน

ทรัพยากร "อาชีพ"

1. กระตุ้น ด้วยชื่อท้องถิ่น "การเกษตร"

2. สำคัญ

- อาชีพของชนในชุมชนมีอะไรบ้าง.....
- เครื่องมือ/อุปกรณ์ที่ใช้.....
- ที่มาของเมล็ดพันธุ์.....
- การเตรียมปลูก/ดูแลเก็บเกี่ยว.....

3. ปิดเผยความสำคัญ ช่วงเวลาที่ให้ผลผลิต..... การขาย/แปรรูป.....

ทรัพยากร "อาหารท้องถิ่น"

1. กระตุ้น ด้วยชื่อท้องถิ่น "หมกไข่ต้มไก่"

2. สำคัญ

- ภาษาไทยเรียกว่า "....."
- เรื่องเล่าสำหรับอาหาร เช่น.....
- ที่มาของวัตถุดิบ.....
- การเตรียม.....
- ฤดูกาลที่จะได้รับประทาน.....

3. ปิดเผยความสำคัญ อาหารในอดีตและปัจจุบัน... คุณค่าประโยชน์ของอาหาร.....ความเชื่อต่างๆเกี่ยวกับอาหาร.....

ทรัพยากร "ชุดชาติพันธุ์"

1. กระตุ้น ด้วยชื่อท้องถิ่น "....."

2. สำคัญ

- ภาษาไทยเรียกว่า "....."
- ชิ้นส่วนของชุดชาติพันธุ์.....
- ลักษณะเฉพาะที่แสดงถึงความเชื่อ/พิธีกรรม.....

3. ปิดเผยความสำคัญ ความหมายของเสื้อผ้า/ชุดลาย..... สิ่งที่น่าสนใจ.....

ทรัพยากร “ภูมิปัญญาและความเชื่อ”

1. กระตุน ค่ายชื่อท้องถิ่น “.....”

2. สำนวน

- ภาษาไทยเรียกว่า “.....”
- เอาวัดลูติบมาจากที่ไหน
- ขึ้นคอนทำอย่างไร.....

3. เปิดเผยความสำคัญ เป้าหมายของการทำ..... ความเชื่ออื่นๆ.....

ทรัพยากร “ประเพณีวัฒนธรรม”

1. กระตุน ค่ายชื่อท้องถิ่น “เปาแคน”

2. สำนวน

- ภาษาไทยเรียกว่า “.....”
- ใช้สำหรับโอกาส.....
- เครื่องดนตรีประกอบ มีหลายชิ้น เรียกว่า.....
- เพลงที่ใช้ คือ..... มี.....
- ความหมายว่า.....
- ทำเดิน.....

3. เปิดเผยความสำคัญ เป้าหมายของการเล่นร้อง..... ความเชื่อที่เกี่ยวข้อง.....

2. การสร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยว

วิธีการสร้างประสบการณ์

- ☐ ได้เห็นของจริง/สถานที่จริง
- ☐ ได้สัมผัส หยิบ/จับ
- ☐ ได้ลงมือทำเอง

Slide 7 การออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยว

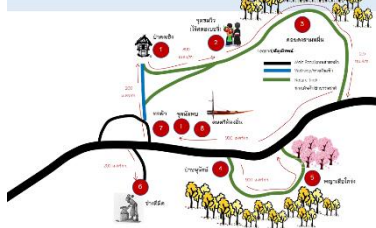
Slide 8 แผนที่ของดีในชุมชน

แผนที่ของดีในชุมชน

- สถานที่สำคัญ เช่น วัด โรงเรียน สถานพยาบาล สถานีตำรวจ ที่รัก ร้านค้า ร้านอาหาร
- ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ป่าอนุรักษ์ ป่าชุมชน แหล่งน้ำ
- แหล่งวัฒนธรรมชุมชน เช่น ลานกิจกรรม/ประเพณี
- ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น งานศิลปะ งานหัตถกรรม

ตัวอย่างแผนที่เล่าเรื่อง

ใบงาน 1 แบบเก็บรวบรวมข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ชื่อท้องถิ่น:		ชื่อทั่วไป:	
ช่วงเวลาที่พบเห็นได้:			
ลักษณะเฉพาะ:	☐ ไม้อื่นต้น ☐ ไม้อุ่ม ☐ ไม้อ้มลูก ☐ ไม้อ่าง ☐ กาฝาก ☐ เฝื่อน		
การใช้ประโยชน์:	☐ อาหาร ☐ สมุนไพร ☐ ประดับ ☐ ใช้สอย		
วิธีใช้ประโยชน์: (อธิบายเพิ่มเติม)	☐ ผล ☐ ใบ ☐ ยอด ☐ เปลือก ☐ ราก ☐ หัว		

ชื่อท้องถิ่น:		ชื่อทั่วไป:	
ช่วงเวลาที่พบเห็นได้:			
ลักษณะเฉพาะ:	☐ ไม้อื่นต้น ☐ ไม้อุ่ม ☐ ไม้อ้มลูก ☐ ไม้อ่าง ☐ กาฝาก ☐ เฝื่อน		
การใช้ประโยชน์:	☐ อาหาร ☐ สมุนไพร ☐ ประดับ ☐ ใช้สอย		
วิธีใช้ประโยชน์: (อธิบายเพิ่มเติม)	☐ ผล ☐ ใบ ☐ ยอด ☐ เปลือก ☐ ราก ☐ หัว		

ชื่อท้องถิ่น:		ชื่อทั่วไป:	
ช่วงเวลาที่พบเห็นได้:			
ลักษณะเฉพาะ:	☐ ไม้อื่นต้น ☐ ไม้อุ่ม ☐ ไม้อ้มลูก ☐ ไม้อ่าง ☐ กาฝาก ☐ เฝื่อน		
การใช้ประโยชน์:	☐ อาหาร ☐ สมุนไพร ☐ ประดับ ☐ ใช้สอย		
วิธีใช้ประโยชน์: (อธิบายเพิ่มเติม)	☐ ผล ☐ ใบ ☐ ยอด ☐ เปลือก ☐ ราก ☐ หัว		

ใบงาน 2 แบบเก็บรวบรวมข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ชื่อท้องถิ่น:	
ผู้ให้ข้อมูล:	
ช่วงเวลาที่พบเห็นได้:	
ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง/ ผู้ดำเนินการ:	
ลักษณะ/วิธีการทำ/ พิธีกรรม:	
ความสำคัญ/ความเชื่อ:	

ใบงาน 3 แบบเก็บรวบรวมข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยวทางภูมิปัญญา

ชื่อท้องถิ่น:	
ผู้ให้ข้อมูล:	
ช่วงเวลาที่พบเห็นได้:	
ลักษณะ:	
ความสำคัญ:	